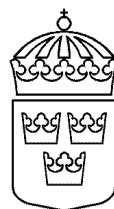

Riksdagens protokoll

2003/04:84

Onsdagen den 17 mars

Kl. 09.00 – 21.45

Protokoll
2003/04:84

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 mars.

2 § Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade
att *Alice Åström* (v) avsagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet,
att *Lars Ohly* (v) avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet och
att *Rolf Olsson* (v) avsagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

3 § Kompletteringsval till vissa utskott

Förste vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Rolf Olsson som ledamot i justitieutskottet samt Alice Åström som ledamot i utrikesutskottet och som suppleant i justitieutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i justitieutskottet
Rolf Olsson (v)

ledamot i utrikesutskottet
Alice Åström (v)

suppleant i justitieutskottet
Alice Åström (v)

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2003/04:45 till lagutskottet
2003/04:67 till trafikutskottet
2003/04:111 till justitieutskottet
2003/04:113 till socialförsäkringsutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Lagutskottets betänkanden 2003/04:LU8, LU13 och LU15
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2003/04:SfU6 och SfU5

*En begränsningsregel
för förmögenhets-
skatten, m.m.*

6 § En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU26
En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m. (prop. 2003/04:64).

Anf. 1 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Förmögenhetsskatten har alltsedan den infördes varit en skatt som dragit en skarp skiljelinje mellan vänster och höger i svensk politik. Min inte alltför vågade gissning är att vi förmodligen kommer att få se en hel del av denna skiljelinje även i dag då de borgerliga partierna i en gemensam reservation har föreslagit att hela skatten på förmögenheter ska tas bort.

Annars handlar dagens förslag från skatteutskottet om att människor med låga inkomster, till exempel pensionärer med låg pension, som bor i högt värderade hus inte ska behöva betala lika mycket i förmögenhetsskatt på huset som tidigare.

Bakgrunden till att förslaget läggs fram är densamma som när riksdagen tidigare införde en begränsning av fastighetsskatten, nämligen effekterna av de kraftiga värdestegringarna på fastigheter i vissa delar av landet. Det är också samma personer som erhållit begränsningar i fastighetsskatten som nu kommer att kunna få lindring även i fråga om förmögenhetsskatten.

Herr talman! Med de här orden överlämnar jag förslaget till debatt.

Anf. 2 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Regeringens förslag om en begränsning av förmögenhetsskatten i vissa fall visar med all önskvärd tydlighet att man nu borde inleda processen för att avskaffa förmögenhetsskatten. Problemen med kombinationen av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt visar sig allt tydligare. Och Socialdemokraterna och stödpartierna försöker nu genom ett komplicerat skattereduktionsförfarande avhjälpa förmögenhetsskattens orimliga effekter för berörda egnahemsägare.

Krängligheten illustreras bra i sammanfattningen på s. 1 i betänkandet där det står ”att den som tillgodoräknats skattereduktion för fastighets- skatt och som betalar förmögenhetsskatt för sin permanentbostad skall kunna tillgodoräknas skattereduktion även för förmögenhetsskatten. Det- samma skall enligt förslaget gälla den som betalar förmögenhetsskatt och som sambeskattas med någon som tillgodoräknats skattereduktion för fastighetsskatt.”

Detta är inte helt lätt att ta till sig.

Herr talman! Eftersom den åtgärd som föreslås i dag innebär en skat- tesänkning för en utsatt grupp egnahemsägare har vi inte motsatt oss att förslaget genomförs. Men det är med all önskvärd tydlighet ett lappande och lagande i ett dåligt system.

Det bästa för tillväxt och utveckling i landet hade varit att lyssna på de borgerliga partierna och inleda en avveckling av förmögenhetsskatten som drabbar många ägare av normala egnahem.

Sverige är ett av det fåtal länder som fortfarande har kvar förmögen- hetsskatt. Skatten hindrar tillväxt och utveckling och bidrar starkt till att kapital flyr ut ur landet.

Moderaterna har i en motion till riksdagen krävt ett avskaffande av förmögenhetsskatten från och med 2005 års taxering, och vi kommer att fortsätta att arbeta för en snar avveckling av förmögenhetsskatten.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till den gemensamma borgerliga reservationen under punkt 2 i utskottets förslag till riksdagsbe- slut.

Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att erinra om att jag ställde en fråga till Per-Olof Svensson senaste gången som vi behandlade den här typen av frågor. Jag frågade då den ärade ledamoten av skatteutskottet Per-Olof Svensson när man kunde tänka sig att nästa förslag till förändring skulle komma. Han sade att han inte visste när det skulle komma, bara att det skulle komma. Jag vill gratulera er till detta förslag och att ni har fått igenom det i utskottet. Det är bättre än ingenting. Men totalt sett är det förfärligt att man ska behöva ha sådana här skatter.

Lennart Axelsson började med att beskriva detta som en höger- vänster-fråga. Detta är ju en förfärligt förenklad situation. Skulle då soci- aldemokratiskt ledda regeringar, till exempel i Tyskland, Finland och Danmark, vara högerregeringar bara därför att de har tagit bort den här typen av skatter, nämligen förmögenhetsskatter? Nej, så är det inte. Det är i stället en utveckling som vi ser i hela världen att vi måste ta bort den typen av skatter.

Som god liberal vill jag säga att jag också tycker att det ligger någon- ting förnuftigt i att man ska ha skatt efter bärkraft. Vi från liberalt håll har inte alltid varit emot principen att man ska ha skatt på förmögenhet. Men som situationen ser ut i dag, ärade socialdemokrater och övriga som stöder den här propositionen, har vi i Sverige inte längre den här skatten som någon form av rättviseskatt eftersom den inte är rättvis utan orättvis. Den fungerar tyvärr på ett helt annat sätt än det var tänkt. Jag håller med om att den var tänkt som en rättviseskatt. Men så är det inte. Förmögen- hetsskatten driver, precis som föregående talare sade, en mängd företag ut ur landet. Men det är en annan sak. Ibland måste man laga efter läglig-

het. Och vi tillstyrker också detta förslag, trots att vi inte tycker att det är ett bra förslag.

Då kan man fråga: Hur stor är denna reform? Med tanke på att utskottets ärade ordförande, Ulf Sjösten och kanske någon ytterligare är från Borås – det brukar alltid vara en massa boråsare närvarande när skatteutskottet samlas – kan man för att besvara den frågan förflytta sig till Ryavallen i Borås dit både Arne Kjörnsberg och jag går ibland. Ryavallen är ungefär 60×100 kvadratmeter stor, alltså 6 000 kvadratmeter. Vanliga fotbollsplaner är så stora. Ullevi är lite större. Och hur mycket av det är det som vi hanterar här? Om man lägger ihop fastighetsskatt och förmögenhetsskatt blir det ungefär 30 miljarder. Detta innebär en varaktig sänkning med 60 miljoner. Vi kan ta med oss hela regeringen och ställa den nere vid ena hörnflaggan. Det är vad det handlar om. Där kan vi anlägga konstgräs och stå med våra blågula fanor och tycka att detta är jättefint. Men de andra låt oss säga 5 990 kvadratmeterna är alltså fortfarande ospelbara. Alltså: Konstgräs långt nere i hörnan, men resten av planen är ospelbar. Det är storleksordningen på den här reformen. Jag tycker att den är bra, men den är helt otillräcklig.

Herr talman! Med detta vill jag säga att jag finner att utskottets majoritet har fått vad den ville. Och jag kommer så småningom att fråga den socialdemokratiska talesmannen: När kommer nästa reform på detta område? Om det inte blir Per-Olof Svensson som besvarar den frågan blir det väl någon annan. Jag förmodar att det blir samma svar: Den kommer så småningom. Men vi vet inte när.

Jag för min del tycker att detta är ett väldigt otillfredsställande förhållande. Man vet inte hur Socialdemokraterna backar i frågan.

Men det grundläggande i frågan – och detta är det viktigaste – är att det när det gäller fastighetsskatt och, framför allt, förmögenhetsskatt fortfarande inte finns något samband mellan debiterad skatt och betalningsförmåga. Det är därför som vi får den här propositionen. Det är därför som vi kommer att få nya förslag från regeringen.

Anf. 4 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! Förmögenhetsskatten är den dummaste av alla svenska skatter. Om jag säger det – och det sade jag alltså – vet jag att ordföranden i skatteutskottet och andra kanske inte bryr sig om det. Men om någon i rörelsen säger det bryr ni er kanske lite grann om det – om till exempel P.-O. Edin säger det.

Det är en dum skatt, en godtycklig skatt, en frivillig skatt – Nuder sade något liknande i går – och en skadlig skatt för svensk ekonomi. Det vet vi. Detta driver ju kapital utomlands och försvårar för svenskt ägande jämfört med utländskt ägande när det gäller företag. Detta tvingar folk att flytta från hus och hem.

Det är en skatt på vissa tillgångar, inte på andra. Men det finns ett problem. Problemet är nog – ni får rätta mig om jag har fel – att folk i de djupa partileden när det gäller regeringspartiet och stödpartierna fortfarande tror att förmögenhetsskatten drabbar förmögna. Detta är ett pedagogiskt problem – så har jag uppfattat det.

Dessutom ger förmögenhetsskatten statskassan, det vill säga vårt gemensamma bästa som också jag vill värna om, relativt lite i intäkter. Men

den för med sig omfattande kostnader om det som jag sade är rätt, nämligen att den är skadlig.

Kristdemokraterna anser alltså att förmögenhetsskatten borde avskaffas. Jag kan inte begripa annat än att även regeringspartiets och stödpartiernas företrädare mellan skål och vägg tycker detsamma.

Orsaken till dagens betänkande är att Socialdemokraterna ändå har kommit till insikt. Skatten drabbar inte minst den som, på sätt och vis, råkar äga sitt boende i ett område som blivit attraktivt. Där kommer detta med "råkar" in. Människor har bott i områden – expansiva områden, härliga kustområden eller vad det nu kan vara – kanske sedan barnsben och har köpt där. Ni vet allt detta. Då kan man verkligen säga att förmögenhetsskatten råkar drabba dem.

I det fallet utsätts vederbörande för, skulle jag vilja säga, åtskilliga brott mot de skatterättsliga principer som även socialdemokrater, miljöpartister och säkert, herr talman, en och annan vänsterpartist brukar ge en i alla fall läpparnas bekännelse till.

Den här typen av brister i vårt skattesystem lindras nu något med hjälp av det beslut som förestår. Förmögenhetsskatten på fastigheter begränsas i samma utsträckning som det begränsas vad gäller fastighets-skatten, enkelt uttryckt. Det är så begränsningsregeln fungerar.

Men det som klubbas i dag är också att socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister anser det rimligt att en arbetande svensk ska finna sig i att betala totalt 10 % extra i marginalskatt på sin arbetsinkomst givet att han eller hon har en bostad i ett attraktivt område och att begränsningsregeln åtnjuts.

När man hör majoritetspartierna tala om det här får man nästan ett intryck av att det anses att de som nu omfattas av begränsningsregler ska vara glada över och tacksamma för detta. Men hur någon ska kunna bli gladare av att "bara" få 10 % marginalskatt på sitt boende förstår inte jag – inte i ett land som Sverige där skatten på arbete redan är minst 30 %. Med sociala avgifter stiger det långt mer.

Den andra kostnaden som förmögenhetsskatten bär med sig ligger på ett annat plan. Företrädare för vårt näringsliv brukar hävda, peka på, detta. Förmögenhetsskatten gör det nämligen oattraktivt att äga företag i Sverige. Förmögenhetsskatten skrämmar bort kapital till andra länder där inhemskt ägande inte diskrimineras. Den kostnad som detta i sin tur medför får bäras av hela befolkningen. Räntorna blir högre och investeringarna färre. Det gör att hushållens boendekostnader stiger och att antalet arbetstillfällen blir mindre.

Man skulle nästan kunna säga – men det är kanske lite väl konspiratoriskt, herr talman – att Socialdemokraterna föredrar utländska kapitalister eller företagsägare framför inhemska. Som det är nu fungerar ju förmögenhetsskatten – och även arvsskatten, inte minst vad gäller generations-skiften – som en typ av straffbeskattning på svenska företagare framför utländska.

Att utländska företagare är intresserade av att sänka bolagsskatten är rimligt och rationellt. Men är det så att ni så att säga lättare ser utländska kapitalister utanför landet, som bor någon annanstans, än svenska? Jag hårdrar lite grann, men det ligger ändå något i detta. Ja, det ligger mycket i det, skulle jag vilja säga. Jag hoppas att Arne Kjörnsberg nickar instämmande till vad jag sade – det verkar vara så.

Den slutsats som man kan dra om Socialdemokraterna och stödpartierna är alltså att de vill ha kvar förmögenhetsskatten – kosta vad det kosta vill. Det finns alltså politiskt filosofiska orsaker eller ideologiska orsaker till det här och inte minst pedagogiska orsaker. Rätta mig om jag har fel. Är det så att det finns pedagogiska orsaker? Är det så i de djupa leden, i LO och TCO?

Denna ideologiska grundstötning som nu drabbar landet framför, kan vi säga, de egna intressena ter sig för en fritt tänkande person – jag hoppas att jag är det; jag tänker mig i alla fall en fritt tänkande person – som fullständigt onödig när man dessutom betänker att 17 av Sveriges aktiemiljardärer går fria från förmögenhetsskatt på sina aktieinnehav. En låginkomsttagare med ett hus i ”fel” område ska betala 10 % marginalskatt, något som en aktiemiljardär slipper vad gäller det tillgångsslaget. Det skulle vara klädsamt om skatteutskottets majoritetsföreträdare kommenterade det här godtycket.

Något som inte sägs i betänkandet är att den föreslagna begränsningsregeln bygger in en skatteparadox. I vår motion åskådliggör vi detta med ett räkneexempel. Efter det att riksdagen i dag fattat beslut om en begränsningsregel vad gäller förmögenhetsskatten blir det svårt att i framtiden sänka fastighetsskatten ens med en tiondels procent om man så skulle vilja, för det skulle innebära en skattehöjning för *en* grupp människor – man låser fast ett system. Jag vet att man kan säga att det bara är till för det här året och att Egendomsskattekommittén ska titta på detta. Javisst, men då är vi där! Den sociala ingenjörskonsten nu på skatteområdet är ett slags skatteingenjörskonst som nästan låser sig själv. Då har det gått för långt!

Begränsningsregeln nu går vi självklart inte mot, för den innebär en förbättring. Men det är en *ad hoc*-regel. Man lägger till regel på regel på regel för att rätta till skevheter och orättvisor i stället för att ta ett rejält grepp om förmögenhetsskatten och avskaffa den.

Jag yrkar bifall till vår reservation under punkt 2.

Anf. 5 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare – i pluralis! En begränsningsregel för förmögenhetsskatten – vad är det egentligen? Ja, man kan beskriva begränsningsregeln som att det är en hög skatt med vissa undantag. Det är ett sätt att beskriva begränsningsregeln, den lag vars införande vi diskuterar i dag. Det är en lag som ska begränsa effekterna av en annan lag, som innebär att kombinationen av fastighetskatt och förmögenhetsskatt leder till en orimligt hög beskattning av människors boende. Det är effekter som utskottet är enigt om, vilket utskottet ger uttryck för i betänkandetexten. Man inser att dessa effekter finns och att det är ett problem. Kombinationen av fastighets- och förmögenhetsskatt leder till en orimligt hög boendebeskattning.

Ett annat sätt att beskriva begränsningsregeln, herr talman, är att se förslaget som ytterligare en lapp på ett system som i grunden har visat sig ohållbart. Där tycker jag att den tydliga skiljelinjen går i svensk politik. Det lyfte Lennart Axelsson upp i sin inledning. Skiljelinjen går, som jag tycker, vid en röd socialdemokrati som med stöd av Vänstern och Miljöpartiet lappar och lagar på gamla system. Det här har beskrivits som en *ad hoc*-politik. När man på Gröna Lund deltar i en femkamp är det i ett

moment gubbar som hela tiden åker upp och som man ska slå ned. Jag upplever att det här är precis likadant. Det åker upp en gubbe, och den slår vi ned. Så åker det upp en annan gubbe, och den slår vi ned. Nu har man sett att det är problem med kombinationen av fastighets- och förmögenhetsskatt, just kopplat till attraktiva områden där taxeringsvärdena de senaste åren varit i väg astronomiskt. Då slår man ned den gubben. Egentligen är det brist på helhetssyn.

På andra sidan skiljelinjen upplever jag att det finns en modern borgerlighet, som inser att förmögenhetsskatten är skadlig för svensk ekonomi. Den missgynnar svenskt ägande, och den driver kapital ut ur landet.

Då kan man fråga sig: Finns det rättviseskäl? Bidrar inte förmögenhetsskatten till att minska klyftor mellan fattiga och rika? Nej, det gör den inte. Förmögenhetsskatten är ju ingen skatt på förmögenhet utan en skatt på vissa tillgångar. Den drabbar framför allt normala egnahemsägare, men inte landets rikaste personer. Mer än hälften av basen för förmögenhetsskatt utgörs av värdet av människors egna hem.

Mot den bakgrunden och mot bakgrund av att en sådan kombination leder till problem borde väl den enkla lösningen vara att undanta egna hem från förmögenhetsbeskattning. Den enkla lösningen, herr talman, har Centerpartiet föreslagit. Vi ser det som ett första steg i att avskaffa förmögenhetsskatten.

Även om man vill ha kvar förmögenhetsskatten skulle man kunna se den som en enkel och pragmatisk lösning på ett problem med kombinationen av fastighets- och förmögenhetsskatt. Men vår enkla lösning har inte vunnit gehör. Utskottets majoritet har funnit att man i stället vill ha en väldigt komplicerad teknisk lösning. Centerpartiet motsätter sig inte den lösningen, för den innebär ändå en lindring av problemet för dem som drabbas. Det här är ett tydligt exempel på *ad hoc*-politiken. Man erkänner själv att det här är en krånglig lösning och kanske också att det är en tillfällig lösning.

Det jag vill backa tillbaka till är: Vad vill utskottets majoritet med förmögenhetsskatten egentligen? Man hänvisar till utredning och samtal. Men har man någon egen åsikt? Eller det kanske inte är uppgiften för skatteutskottets majoritet att ha en egen åsikt. Uppgiften kanske är att slussa igenom regeringens åsikt i riksdagen – jag vet inte. Men det är en fråga som jag skulle vilja ställa.

Jag yrkar avslutningsvis bifall till reservationen.

Anf. 6 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Herr talman! I dag ska vi debattera förmögenhet och skatten på den och, vilket vi senare kommer att höra, *vikten* av förmögenheten och skatten. Då är det viktigt för mig att berätta lite grann om vår helhetssyn på det här.

Förmögenhetsskatten infördes 1910 i Sverige. Den har alltså funnits i snart 100 år under Sveriges mest blomstrande period. Det förslag som ligger på bordet i dag innebär att hushåll med inte alltför höga inkomster som bor i dyra hus kan få sin förmögenhetsskatt minskad med samma procentsats som fastighetsskatten. Förutsättningen är att man är berättigad till det enligt dagens begränsningsregel för fastighetsskatt och att man betalar förmögenhetsskatt på hus som man bor i permanent. Man

kan ha en sammanlagd inkomst på upp till 50 000 kr i månaden på årsbasis för att få den här skattesubventionen.

I och med det här förslaget begränsar man fastighetsskatten för en grupp man skulle kunna kalla ”fattigmiljonärer”, det vill säga hushåll med högt värderade fastigheter och relativt låga inkomster. Det här tycker jag är viktigt och riktigt, men denna grupp utgör inget skäl till att avskaffa hela fastighetsskatten!

Det här förslaget har av delar av oppositionen kallats för uttryck för *ad hoc*-politik och tagits som ett skäl till att avskaffa hela fastighetsskatten. För mig är det i stället ett exempel på flexibilitet, alltså en särskild lösning för den här gruppen, som ändå utgör en minoritet av dem som betalar fastighetsskatt.

Det är ungefär 20 000 människor som kommer att kunna räkna sig denna ändring till godo till en kostnad av ungefär 60 miljoner kronor för staten. Totalt var det ungefär 120 000 skattskyldiga som medgavs en reduktion för fastighetsskatt år 2003.

Ändringen kom till stånd för att den här förhållandevis lilla gruppen människor ska klara sin boendekostnad i hus som genom åren värderats upp av just den fria marknaden.

Herr talman! Förmögenhetsskattens vara eller icke vara utreds som bekant i Egendomsskattekommittén. Inom ramen för den utredningen diskuteras flera förslag. Något officiellt utredningsförslag har alltså inte kommit ännu, och definitivt inte något förslag från regeringen.

P.-O. Edin har nämnts flitigt i debatten som en av experterna som vill avskaffa förmögenhetsskatten. Det är inte ett helt korrekt påstående. Vad han säger är: Bredda basen för förmögenhetsskatten till samtliga viktiga förmögenhetstillgångar och sänk skattesatsen kraftigt. Men om detta skulle anses stöta på alltför svåra problem bör förmögenhetsskatten slopas.

Han hävdar vidare att varje inkomstgrupp ska betala sina egna skattesänkningar. Det är en uppfattning som jag till fullo delar.

När jag läser igenom motionerna, reservationen och de borgerliga partiprogrammen med en rad förslag på skattesänkningar ser jag att man inte delar min uppfattning. I Moderaternas partiprogram föreslår man en tryggare välfärd för alla samtidigt som man föreslår nedskärningar för dem som i dag lever på a-kassa eller sjukpenning. Detta möjliggör ju förstås lägre skatter för dem med hög inkomst och förmögenhet. Men vari finns tryggheten för dem som är beroende av a-kassa och sjukpenning?

I kd:s skattepolitiska programförklaring gör man klart att skattesystemet ska utformas utifrån grundläggande etiska värden och kristdemokratiska ideologiska principer. Först på listan, när man använder dessa principer, hamnar fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Man till och med betecknar dessa skatter som onda.

Hur ska detta finansieras? Ska man ta bort något som i kd:s ögon anses som riktigt onödigt – föräldraförsäkringen? Kd pratar så mycket om etik och moral att jag blir nyfiken och letar och försöker hitta den. Var finns den? Kan det vara såsom det står i skriften? ”Ty den som har, åt honom ska varda givet, men den som icke har, från honom ska tagas också det han har.”

Kristdemokraterna skriver också i sin motion att Socialdemokraternas eventuella ideologiska argument för att bibehålla förmögenhetsskatten tillintetgörs av det faktum att vi har befriat svenska aktiemiljardärer från förmögenhetsskatt. Men det är självklart att miljardärerna ska betala förmögenhetsskatt. Till exempel betalade Hennes & Mauritz storägare Stefan Persson 20 miljoner i förmögenhetsskatt 2001. Andra exempel är Fredrik Lundberg och Melker Schörling som vardera betalade ungefär lika mycket. För övrigt betalade dessa tre herrar ungefär 100 miljoner var i övriga skatter.

Kritiken mot förmögenhetsskatten kommer alltid från höger. Och vad syftar då kritiken i motionerna till? Ska miljardärerna betala förmögenhetsskatt på hela sin förmögenhet? Det låter så från talarstolen. Nej, knappast. Man vill ju befria Stefan Persson & Co helt från förmögenhetsskatt.

Huvuddelen av förmögenhetsskatten betalas av ungefär en tiondel av hushållen. Alltså skulle ett slopande av denna skatt gynna de allra rikaste hushållen. Dessutom går inkomsterna av den här stabila skatten till det som vi alla behöver.

Förmögenhetsskatten är till för att beskatta dem som har det gott ställt, och den ger intäkter på ungefär 5 miljarder kronor som kommer väl till pass.

Vad vill man konkret ta bort i stället?

I Sverige har vi regler som medger undantag från förmögenhetsskatt för den som är dominerande ägare i ett storföretag. Då behöver man inte betala förmögenhetsskatt på arbetande kapital. Är det detta som Kristdemokraterna menar när de säger att vi har befriat svenska aktiemiljardärer från förmögenhetsskatt?

Herr talman! Etik och moral är för mig något mycket vidare än det som Kristdemokraterna pläderar för, det vill säga mindre skatt och mer pengar så blir vi lyckligare. För mig är lycka någonting helt annat, och det kan i alla fall enligt min ideologi inte köpas för pengar.

Vi har ett bra samhälle. Varför ska vi slå sönder det? Svensk välfärd är världsledande om man mäter miljö och hälsa.

Många partier har förkärlek för att prata om var vi ligger på BNP-listan, den som visar landets produktion av varor och tjänster. Men man kan ha en hög BNP men ändå ha en mycket dålig fördelning av välståndet i landet.

Vid publicering av OECD:s internationella jämförelser dras ofta den slutsatsen att Sverige halkar efter i välfärdsligan, men det är helt felaktigt. BNP var aldrig tänkt som ett välfärdsmått, utan det är främst ett mått på ekonomisk utveckling.

BNP har brister då den inte visar skadlig produktion, militärutgifter, obetalt arbete och fritid. BNP beskriver inte heller social utveckling och individuell välfärd. Men på listor där det mäts hur lång livslängd man har, hur stor läskunnighet som finns, hur stor arbetslösheten är och hur stor inkomst man har att leva på med flera parametrar ligger Sverige i topp.

I mätningar som visar utgifter för utbildning, hur många som går i gymnasiet, kvinnlig sysselsättning, barnadödlighet, rökning, miljöfarliga utsläpp och antal läkare per 1 000 invånare ligger Sverige också i topp.

På ett av välfärdsindexen där man själv får svara på frågan hur nöjd man är med livet ligger Sverige i toppen.

På de flesta index ligger till exempel USA i botten medan man ligger högt på BNP-listan, den lista som man från borgerligt håll nästan alltid refererar till.

Statistiska centralbyråns slutsats är att Sverige producerar en hög välfärdsnivå med en liten ansträngning. USA, däremot, har en hög produktion som ger sämre utdelning på välfärden och på individuell nivå. I USA är inkomstklyftorna större. Fattigdomen är mer utbredd och medellivslängden är lägre.

Det här är kanske något som man kan fundera över när man till varje pris tror att sänkta skatter är allena saliggörande för ett land och dess invånares välbefinnande. För mig hänger detta ihop med en solidarisk politik – skatt efter bärkraft och att vi alla gemensamt bidrar till de kostnader som vi har för vår sociala trygghet. Detta kommer sällan fram i oppositionspolitiken där sänkt skatt har blivit ett mantra.

Enligt skatteförslagen från främst Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet sänker man skatten rejält för höginkomsttagare men försvinnande lite för dem med låg inkomst. Exempelvis vill Kristdemokraterna ge 42 kr tillbaka i månaden till en person som tjänar runt 15 000 kr. Folkpartiet vill ge tillbaka 67 kr, och Moderaterna föreslår hela 250 kr i skattesänkning. Är man däremot höginkomsttagare får man enligt Moderaternas förslag en sänkning på drygt 2 000 kr i månaden.

Ska man då betala sina extra kostnader när man blir sjuk eller arbetslös för dessa 20-lappar, eller hur har ni tänkt?

Herr talman! Nej, vi har ett bra Sverige. Hjälp till att utveckla det i stället för att förespråka en omvänd Robin Hood-politik!

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 7 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Catharina Bråkenhielm inte angrep Centerpartiets skattepolitik. Jag tar det som ett erkännande och uppfattar det som att det inte fanns någon grund för att hitta någon punkt att slå ned på. Vi har en bra fördelningsprofil på vår skattepolitik. Vi har också ett mycket enklare förslag än vad majoriteten förespråkar. Vi föreslår att man ska ta bort egna hem från underlaget för beskattning av förmögenhet.

Min fråga till Catharina Bråkenhielm är om hon är säker på att kopplingen till begränsningsregeln för fastighetsskatt åtgärdar problemet med kombinationen mellan fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Du säger att det skulle träffa en minoritet på 20 000 personer. Är det bara dessa som har problem?

Anf. 8 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Medvetet undantog jag Centerns politik. Jag tycker att Centern har en lite bättre fördelningspolitik. I det fallet är Centern bäst av de borgerliga partierna. Däremot är Centern sämst på en annan sak genom att man underbalanserar sin budget med 30 miljarder. Det kan jag se som ett ganska stort problem som kraftigt urholkar statsfinanserna.

Sedan tror jag att det föreliggande förslaget är bra och att det undanröjer de flesta problem. Månadsinkomsten 50 000 kr ligger ganska högt, så det är ganska många människor som omfattas av de uppvärderade områdena för fastighetsskatten.

Anf. 9 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Catharina Bråkenhielm erkänner att Centerpartiet har en väldigt bra fördelning. Sedan kommer vi att åtgärda problemen med finansieringen. Det återkommer vi till i vårbudgeten.

Men ett problem i Sverige i dag är ju höga marginaleffekter. Begränsningsregeln för fastighetsskatt och förmögenhetsskatt innebär – som Per Landgren tidigare sade – en ytterligare marginalska med 10 % i låga inkomstskikt.

Jag vet att regeringen för några år sedan i sin budgetproposition lyfte fram att man skulle se över marginaleffekterna och kombinationen mellan skatter och minskade bidrag. Men här ökar man problemen med marginaleffekterna ytterligare.

Min fråga är: Är detta någonting som man bara får acceptera? Eller gör man det på något sätt medvetet?

Jag tycker att det är viktigt att människor måste kunna ta sig ur en svår ekonomisk situation. Är man låginkomsttagare måste man kunna göra en klassresa. Det är alltför få i Sverige i dag som gör det. En delorsak till detta är just att vi har väldigt höga marginaleffekter för låginkomsttagare. Vi har försökt att komma till rätta med det i vårt inkomstskatteförslag, och vi försöker också se till att man inte skapar nya problem på andra skatteområden.

Anf. 10 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! När det gäller att människor med låg inkomst ska kunna göra en klassresa finns det sådana system i dag. Vi utvecklar ju skolsystemet och universiteten. På så vis kan man göra en klassresa. Man kan studera och skaffa sig en högre inkomst genom att byta yrke. Det är ett sätt. Jag tycker inte att man ska göra en klassresa genom skattesänkningar.

Anf. 11 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar Catharina Bråkenhielm för anförandet. Jag tycker att det var väldigt bra i många avseenden ända tills hon kom till beskrivningen av vår politik. Då blev det alldeles tokigt. Det fanns ju inte ett dyft av sanning i den.

Jag har två frågor som jag ska börja med. Den ena är: Ni anklagar alltid oss för att inte finansiera skattesänkningar, och nu vill jag veta exakt hur ni finansierar sänkningen av förmögenhetsskatten. Det handlar bara om 60 miljoner. Men exakt hur gör ni det? Finansierar ni den med sänkta bidrag någon annanstans, till exempel genom nedskärningen i sjukförsäkringen från 80 % till 78 %, som ni angriper oss för? Det tror inte jag. Men det är en så eländig debattsituation när man säger att vi inte har en exakt finansiering. Nu vill jag veta exakt vad det är ni skär ned på för att finansiera de 60 miljoner kronorna. Det finns många poster.

Den andra frågan som jag också vill ha svar på är: När kommer nästa förändring och vad kommer den att omfatta? Jag tror att det är många

som är intresserade av detta. Det grundläggande problemet är här, även om man nu gör en förändring med 2 %, att det inte finns något samband mellan skatt och bärkraft.

Sedan talar Lennart Axelsson och Catharina Bråkenhielm om detta med höger-vänster. Vill ni ha en riktigt ideologisk debatt ska ni gå till Jacques Chirac, som ju inte är precis någon vänsterpolitiker, för i Frankrike har de ganska kraftiga förmögenhetsskatter för de allra rikaste.

Problemet är att Catharina Bråkenhielm nu sitter på en isolerad ö. Jag tycker också att den här principen har varit bra en gång, men nu fungerar den inte längre. Det är det som är problemet. Men jag håller med om att det ideologiska momentet i skattereformen har varit bra. Vi var överens om detta 1989/1990.

Allra sist, herr talman, måste jag säga att när man tittar på skatterna som RUT har räknat på ser man bara en enda sak, nämligen att så här långt har Socialdemokraterna avlägsnat sig från 1989/90 års skattereform som Folkpartiet och sossarna kom överens om.

Anf. 12 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! När det till att börja med gäller Frankrike har de där ett mycket högt fribelopp, 6,5 miljoner, innan de börjar betala förmögenhetsskatt, så jag kan inte säga att vi på något vis liknar Frankrike i den politiken. För övrigt ligger Sverige någonstans i mitten på listan med de åtta länder i Europa som tar ut förmögenhetsskatt. Vi ligger ungefär i mitten när det gäller fribeloppet, så vi är inte någon värsting i det avseendet. I Luxemburg är gränsen bara 300 000 kr för förmögenhetsskatt.

Ska man göra en jämförelse med något, ska man alltså inte göra det med Frankrike.

Anf. 13 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag fick inte ett direkt svar på hur ni exakt finansierar sänkningen av förmögenhetsskatten, men jag räknar med att jag i sista repliken får veta exakt hur ni finansierar den. Jag fick inte heller exakt svar på nästa fråga: När kommer nästa förändring och vad kommer den att omfatta?

Det är det ideologiska instrumentet som är det nästan intressantaste. Det är riktigt att Frankrike har högre skattesatser och så vidare, men det är dags att beakta det ideologiska momentet. Ni kan inte jämföra med Finland, Danmark eller Tyskland, utan ni måste gå till Jacques Chiracs Frankrike. Där hittar ni er frände i den här frågan, och det är klart att Frankrike är ett stort land.

Jag menar, och det har jag sagt många gånger här, att det en gång i tiden fanns en ideologisk klokskap när det gällde förmögenhetsskatten. Jag bestrider inte detta. Det har funnits ett förnuft i att de rikaste ska betala, men som det är nu är det inte så. Det måste ni inse. Det var också därför som jag ställde min andra fråga.

Jag går tillbaka till det andra som Catharina Bråkenhielm tar upp och som jag inte berörde i mitt anförande, nämligen hur våra skatteskalor ser ut. Det är klart att det är riktigt att RUT har räknat fram exakt hur mycket man kan jämföra med regeringens förslag. Men regeringens förslag bygger ju på en ny förutsättning, nämligen väldigt kraftigt höjda marginalskatter för vanliga människor längre ned i inkomstlägena. Sedan 1989/90

har faktiskt alla kommuner höjt skatterna med mellan 3 och 5 %. Dessvärre är det så. Det är inte minst vi i riksdagen skyldiga till, för vi har vältrat över en massa kostnader på kommunerna, och det har inte drabbat de allra rikaste. Det har drabbat vanliga människor i Borås med vanliga textilarbetslöner, och så vidare. Så är det. Det måste man också ta med i beräkningen. Så långt är det riktigt.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*En begränsningsregel
för förmögenhets-
skatten, m.m.*

Anf. 14 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! När det gäller när nästa förändring kommer arbetar Egendomsskattekommittén, och jag tänker inte föregå den. Även om några som har suttit i den har sagt att det finns rykten är den inte klar. Till dess får vi vänta och se vad den kommer fram till.

När det sedan gäller exakt hur vi ska finansiera sänkningen vill jag säga att jag aldrig har krävt något exakt. Den sänkning som genomförs i dag är finansierad. Jag finner mig inte vara någon räknenisse på det området.

Den tredje frågan gällde skatterna. Jag kan hänvisa till det som jag har sagt tidigare. Det är ju inte fråga om att man ska sitta och räkna på vilka procentsatser som är viktigast, utan det är hur människor mår och vad man får ut av skatten som man betalar. I dag har man det ganska bra i Sverige oavsett om man är låg- eller medelinkomsttagare. Men ingenting är optimalt. Allting kan förändras. Om man tycker att det är en *ad hoc*-politik, flexibilitet eller att det är utvecklande beror väl på om man tillhör ett oppositions- eller majoritetsparti. Men ingenting är färdigt, och ingenting kommer att vara konstant som det är i dag.

Helt säkert står vi inför en utveckling även på den här sidan. Men om vi ska sänka moms, ta bort värnskatt, fastighetsskatt, arvs- och gåvoskatt måste vi i alla fall göra något på andra sidan för att få in intäkterna. Det är därför som jag är lite nyfiken på hur man har tänkt sig det, för alla förslag från oppositionen är ju: Sänk, sänk, sänk! Men man hör sällan konkreta förslag om hur man ska betala det. Jag är inte ute efter ett besked exakt på kronan.

Anf. 15 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Catharina Bråkenhielm recenserade det moderata parti-programmet, och även i det fallet blev det helt fel.

Vi moderater föreslår en politik som får i gång tillväxt och utveckling i Sverige, någonting som Sverige så fruktansvärt väl behöver. Vi föreslår en politik som för bort från det stelnade Sverige som socialdemokrater och stödpartier för närvarande administrerar. En del av det stelnade Sverige är skatter som skadar utvecklingen och hindrar tillväxt. Ett bra exempel på det är just förmögenhetsskatten.

Det har här talats om P.-O. Edin och Skattebasutredningen, och det är ju inte bara P.-O. Edin som talar om de skadliga effekterna av förmögenhetsskatten. De signalerna kommer från många håll. Min fråga till Catharina Bråkenhielm blir därför: Varför ska vi ha en skatt som försvårar tillkomsten av nya jobb, som försämrar investeringsmöjligheten, som straffar de många men låter de få, i vart fall i viss mån, löpa? Jag tycker inte att vi har fått något entydigt svar på den frågan här i dag. Varför, Catharina Bråkenhielm, ska vi ha skatten kvar egentligen?

Anf. 16 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Först och främst tycker jag att det är viktigt ur skattemoraliskt hänseende. De som är låginkomsttagare och medelinkomsttagare betalar sin skatt och har sällan några större avdragsmöjligheter, medan vi ska befria för den grupp som redan har mycket pengar. För mig är det av fördelningspolitiska skäl oerhört viktigt att man inte helt slopar förmögenhetsskatten för den här gruppen som faktiskt är de förmögaste människorna. Skattemoralen urholkas.

Sedan tycker jag att det är viktigt att beskatta samhällsekoniskt betydelsefulla tillgångar, som vi faktiskt gör i dag.

Det är inte så att Sverige är ett land på väg nedåt, utan det är ett bra land – ett land som väldigt många andra länder ser upp till i oerhört många avseenden. Man kan inte bara se det stora berget av skatter som något negativt, utan det viktiga är vad man får för sina skatter. Det finns ju länder som använder sina skatteinkomster till vapen, till att föra krig, och då är de inte så positiva. Men i Sverige har vi en annan syn på vad vi ska använda våra skatter till, och de flesta människor anser i dag att vi har en ganska bra politik i Sverige.

Anf. 17 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Jag och Catharina Bråkenhielm har inte samma bild av Sveriges riktning när det gäller vår samhällsekonomi och vår utveckling och tillväxt.

Vi har förstått här att detta inte är någon höger–vänster-fråga. Vi är ett av de få länder som har kvar den här skatten. Jag vill då anknyta till Gunnar Andréns fråga. Vilka tankar har socialdemokraterna i skatteutskottet om förmögenhetsskatten i framtiden?

Det har hänvisats till att Egendomsskattekommittén ska lägga fram ett betänkande eller ett förslag, och det ska ju ske ganska snart. Jag undrar om inte socialdemokraterna i kommittén har några tankar om det här. Kan ni inte lätta på förlåten lite grann? Hur ser ni på utvecklingen? Är det stopp med det här förslaget och det som beslutas om här i dag? Eller kommer det att ske någonting i framtiden?

Anf. 18 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Jag kan använda mina två minuter till att svara på det jag redan har svarat på. Kommittén jobbar. Jag tycker inte att man ska föregripa den. Jag tror inte att det blir stopp för utvecklingen i Sverige. Det kan mycket väl ske förändringar, men jag kan inte i dag svara på om det blir åt det ena eller det andra hållet. Det kommer att ske en utveckling, och så ska det vara i ett land. Jag är inte säker på att det innebär att vi tar bort alla skatter för alla människor som är förmögna. Jag tror inte att vi kommer att vara överens i framtiden.

Man sade att det skulle bli en ny image och en ny ingång med Reinholdt. Men när jag läser det han har sagt märker jag att det faktiskt är samma politik men i ny förpackning. Därför förstår jag att Ulf Sjösten ställer frågan flera gånger. Jag är inte säker på att vi kommer att bli överens i den här frågan i framtiden. Det tror jag inte.

Anf. 19 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Nej, Catharina Bråkenhielm, det här duger inte. När jag citerar P.-O. Edin gör jag det därför att jag har det intrycket att ni mer lyssnar på vem som säger något än vad som sägs. När P.-O. Edin säger att förmögenhetsskatten är den dummaste av alla svenska skatter har han sagt det.

Sedan har vi det här dividerandet om hur detta ska finansieras. Nu går ju statsbudgeten med 68 miljarder i minus enligt prognosen. Vi får väl se vilka åtgärder som kan göras under resans gång. Då känns det lite dumt att hålla på och bråka om detta.

Catharina Bråkenhielm inleder lite idéhistoriskt med 1910 och förmögenhetsskattens införande och så vidare. Som min gode vän Tiefensee sade lever vi i en öppen ekonomi nu. Det går inte att dra paralleller från 1910 till nu och ha det som ett argument.

Catharina Bråkenhielm moraliserar över att vi kristdemokrater över huvud taget vågar prata om etik och ha etik som något av ett korrektiv. När vi tar upp etik och grundläggande värden, som även skattelagstiftningen ska prövas utifrån, finner vi att fastighetsskatten och förmögenhetsskatten är onda i den meningen att de bryter mot grundläggande värden. De bryter mot principen om skatt efter bärkraft och likviditetsprincipen. Då frågar man sig vilka värden eller vilken etik Catharina Bråkenhielm utgår ifrån. Det går ju bra att stå här och moralisera över att man vågar ta upp sådana här saker, men vad utgår ni ifrån? Har ni någon ideologisk styrning över huvud taget?

Vi har skrivit om skattemiljardärer i vår motion, men det är inte så lätt för er att hänga med. I anförandet citerade Catharina Bråkenhielm oss fel. Vi vet mycket väl att det handlar om aktiekapitalet och inget annat.

Anf. 20 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Kd har inget tolkningsföreträdare när det gäller sanningen. Det är väl helt korrekt? Då kan man inte säga att har han sagt det så har han sagt det, för kd har sagt det. Det jag säger är min uppfattning om P.-O. Edin. Kd kan inte abonnera på tolkningsföreträdet.

Det är inte så att vi bryr oss mer om vem som säger något än vad man säger. Jag har ingen aning om var Per Landgren har fått det ifrån. Vi vågar prata om etik, men jag tycker att man ska göra mer än att prata. Det ska också finnas resultat av den väldigt viktiga etiken i politiken. Jag upplever att det är mycket mer prat än handling från kd. Jag får inte ihop det när jag läser kd:s partiprogram och sedan ser hur de lägger fram sina förslag. För mig är det en milsvid skillnad emellan. Det finns inte någon som helst etik och moral i det.

Jag tog upp att vi började förmögenhetsbeskatta 1910. Det gjorde jag inte för att jag tycker att det ska vara som det var 1910. Det har skett en förändring sedan dess. Då låg det på inkomstbeskattningen och så vidare. Jag gjorde det för att visa att den har funnits i 100 år under den mest blomstrande tiden i Sverige. Det är inte fel att ha med sig ett litet historiskt perspektiv.

Anf. 21 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Den dummaste av alla svenska skatter – punkt slut. Det har han sagt. Det står han för.

Men nu går vi tillbaka till själva utskottsbetänkandet och vad det här handlar om. Det handlar om en begränsningsregel inom förmögenhetsskatten, inte inom fastighetsskatten. Jag har fått ett brev där en man från kusten säger så här: Efter 40 år av slit och arbete har huset fortfarande asbestplattor, så kallade fattiglappar, på utsidan och fyra rum kan fortfarande inte värmas upp. Nu hotas jag att tvingas sälja på grund av hög fastighets- och förmögenhetsskatt därför att området har blivit attraktivt.

Det han klagat på är tremiljonersgränsen. Vad motiverar den? Det drabbar ju fattigmiljonärer likväl. Om huset råkar ligga på fel plats där det är så attraktivt att bo för andra människor som är beredda att betala hur många miljoner som helst för att få en tomt där, står de ju där. Ni driver fortfarande människor från hus och hem genom det här. Detta är omoral. Det är inte bara någon etik som vi hittar på, utan det är en naturrättslig etik där vi utgår ifrån grundläggande värden, bland annat att man har rätt till egendom. Om ni inte står för det får ni argumentera utifrån någon typ av konfiskationspolitik, en socialpolitisk beskattningsprincip där ni i en ”god” socialistisk tradition är beredda att beskatta ägandet och kanske till slut konfiskera det genom beskattningen.

Anf. 22 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi driver någon från hus och hem. Jag har varit på oerhört många möten och fortfarande inte fått något namn på dem som av ekonomiska skäl har fått lämna sina hus.

Här handlar det om ett hus som är så gammalt att det fortfarande har eternitplattor. Förmodligen har det ett sjöläge som gör att det är värderat till över 3 miljoner kronor. Huset är betalt. Låt oss säga att det är värt 4 miljoner, för det kan inte vara värt mycket mer. De fastigheterna är lätt räknade. Den förmögenhetsskatt som blir på det överskjutande beloppet, över 3 miljoner kronor, utslaget på året är inte så hög att människor som lever över existensminimum inte klarar av den. Vi driver ingen från hus och hem. Det är någonting som man ständigt och jämt för ut. När jag besöker bygderna märker jag att människor inte ens vet om att begränsningsregeln finns. Oppositionen har varit skicklig med att trumfa ut att vi driver människor från hus och hem och att fastighetsskatten och förmögenhetsskatten är oerhört hög. Det är inte sant.

Anf. 23 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! För att ansluta till det senaste replikskiftet skulle jag vilja säga att jag inte tror att vi i majoriteten tjänar på att förminska problemet. Jag tror faktiskt att det är viktigt att ta människors oro på allvar. Jag måste nog gå i polemik med Catharina Bråkenhielm och säga att jag vet att det finns människor som har fått gå ifrån sitt hem på grund av skatten. Jag tycker att det känns viktigt att slå fast det med anledning av det senaste replikskiftet.

Det betänkande som vi debatterar i dag behandlar en särproposition från budgetpropositionen. Det bygger alltså på en uppgörelse mellan de tre samarbetspartierna.

Kombinationen av förmögenhetsskatt och fastighetsskatt är egentligen ett relativt stort problem. Det här var ett sätt att lösa en del av problemet. Mitt parti har länge tyckt, och tycker fortfarande, att en lösning

kunde ha varit att ta upp halva taxeringsvärdet vid förmögenhetsbeskattning.

Nu vet jag att precis just i dag sitter Egendomsskattekommittén och ska justera sitt betänkande i de här frågorna. Vi har all anledning att återkomma till den här debatten. Men jag vill ändå säga att jag och mitt parti betraktar den här begränsningsregeln för förmögenhetsskatten som en tillfällig regel.

Jag vill också säga att det kanske inte är den enklaste regeln att ta till sig. Den kan i många fall kanske bidra till förvirring.

En reducering av förmögenhetsskatten med 60 miljoner kronor som förhoppningsvis gynnar en stor del av de människor som i dag råkar väldigt illa ut är vad jag hoppas på med det här betänkandet.

Det finns en gemensam reservation från den borgerliga sidan som rör förmögenhetsskatten som sådan. Jag känner att de här debatterna tenderar att handla om många andra saker. Det här handlar om förmögenhetsskatten, och då kan det naturligtvis vara rimligt att skriva en reservation om förmögenhetsskatten.

Men debatten handlar ju om i princip allt som har med skatter att göra. Skatteutskottet ska naturligtvis kunna föra sådana debatter, men ibland skulle vi kanske tjäna på att snäva in och faktiskt debattera det betänkande som vi har justerat i utskottet.

Förmögenhetsskatten tas, precis som fastighetsskatten, upp i kommittén i dag. Från Vänsterpartiets sida har vi sagt att vi inte ser något läge just nu att ta bort förmögenhetsskatten, men det finns några områden där förmögenhetsskatten bör reformeras. Boendet är ett av dem. Det är en linje som vi kommer att fortsätta att driva både i utskottet, i förhandlingar och i kommitté.

När det gäller så kallade börsmiljardärer är det som Catharina Bråkenhielm säger att de inte är helt befriade från förmögenhetsskatt. Det är det väl aldrig någon som har påstått. Men jag kan också tillstå att det kan verka stötande att det finns ett antal rika människor som inte betalar skatt på den delen av utdelningen. Det måste man väl ändå tillstå.

Jag har ännu inte hört någon som har hittat lösningen på problemet. Jag vet inte om borgarnas så kallade lösning att helt ta bort förmögenhetsskatt för de människorna är det mest optimala.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Låt mig först notera att Marie Engström från Vänsterpartiet har en helt annorlunda attityd till förmögenhetsskatten än Socialdemokraterna. Om ni inte hade förhandlat fram den här överenskommelsen av andra skäl skulle jag gärna inbjudit Vänsterpartiet att rösta för reservationen. Det tycker jag hade varit mer logiskt. Men jag förstår att det inte är aktuellt.

Eftersom jag absolut inte fick något svar från Catharina Bråkenhielm måste jag än en gång fråga: Exakt på vad ska ni spara de 60 miljonerna? Debatt efter debatt får vi alltid den frågan från de andra fyra partierna. Nu vill vi ha svar. Vad är det exakt som ni vill spara på?

Catharina Bråkenhielm gav absolut inget svar. Hon sade tvärtom: Jag har inget svar. Jag vet inte. Det skulle vara väldigt intressant för andra

debatter att veta exakt vad ni vill spara på, eftersom vi alltid får detta på oss.

Det var intressant att höra synpunkter på att vi diskuterar en massa andra frågor. Nu var det inte någon från de fyra oppositionspartierna som tog upp inkomstskattepolitiken. Det var också Catharina Bråkenhielm. Jag vill inte diskutera det med Marie Engström. Det kan vi ta en annan debatt om.

När det gäller börsmiljardärerna rör det sig om en annan del av förmögenhetsskatten än den som hanteras här. Det inser jag. Marie Engström säger: Finns det ingen annan lösning? Jo, jag tror att det finns det. Det är att avskaffa den här skatten och göra det lika för alla.

Samtidigt inser jag det ideologiska momentet i detta. Det känns inte riktigt rättvist. Som kapitalbeskattningen nu är utformad är det tyvärr mest väldigt fattiga människor med stora hus som får betala en orimlig del av detta.

Anf. 25 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det var två frågor. Jag börjar med hur vi sparar de 60 miljonerna.

Detta finansieras ju inom ramen för de skatteomläggningar som gjordes i budgetpropositionen. Bland annat höjdes ju skatten för höginkomsttagare med totalt 700 miljoner kronor i budgetpropositionen i höstas genom justering av gränserna. Det innebar en annorlunda princip. Bland annat där hittar vi finansieringen till den här reformen.

När det gäller så kallade aktiemiljardärer fanns det ett resonemang i botten när det här beslutet togs. Man sade att vi ska befria arbetande kapital från förmögenhetsskatt. Det var en uppgörelse mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna.

Kanske kan Centerns representant utveckla det här litet. Jag minns inte om han har begärt replik på mig. Det finns ändå en tanke i botten på detta.

Ni pekar på att det finns någon form av orättvisa i detta. Ja, det kan jag säga. Det finns väl i så fall en ännu större orättvisa i era förslag. Ni säger ju att de inte ska betala någon förmögenhetsskatt över huvud taget på någon tillgång. Ni vill ju ta bort förmögenhetsskatten.

Anf. 26 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag börjar med att kommentera det allra sista: Det beror ju på att det finns andra viktigare värden. Vi vill värna att ha jobben kvar i Sverige och att företagen ska vara kvar i Sverige.

Det finns en motsättning här. Det tror jag att Marie Engström också är medveten om. Det finns tyvärr en tendens att företag flyttar utomlands. Vi tycker att det är väldigt angeläget att vi har många arbetsplatser och företag kvar i Sverige. Det hade inte varit bra om Hennes & Mauritz, Ikea och flera andra hade flyttat ut arbetsplatser ur landet.

Jag tror att många inser detta. Jag tror att det finns många goda socialdemokrater som också inser att det är ett problem när skatter som kan ha ideologisk motivering driver företag och arbetsplatser ur landet.

Det var ett väldigt glädjande svar jag fick på den första frågan: inom ramen för skatteomläggningen, alltså under själva budgetbehandlingen. Innebörden av detta svar är det som vi aldrig får godkänt, nämligen att

det finns en helhet i budgetbehandlingen, skattedebatten och utgiftsdebatten. Därför har jag så intensivt ställt frågan: Exakt vad är det?

Jag är ju inte dummare än att jag inser att det inte finns något svar på den frågan. Det är ju en mängd saker som vägs samman. Catharina Bråkenhielm som är företrädare för samma majoritet kräver alltid av oss att vi exakt ska kunna visa detta.

Svaret är att man inte kan det därför att man måste acceptera helheten. Jag tycker att det var ett väldigt intressant svar som jag fick av Marie Engström, och det är jag tacksam för.

Anf. 27 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nu är väl ändå Gunnar Andrén över hövan kameral. Man lägger väl ett helt och finansierat budgetförslag. Vi sitter ju inte med något slags plockepinn: Den utgiften motiveras med den besparingen och så vidare. Det är ju ett helt budgetförslag.

Vad jag förstår jobbar väl Folkpartiet på samma sätt när ni lägger fram era skatteförslag och försöker få ihop er ekonomiska politik. Tyvärr lyckades ni väl inte så bra senaste gången. Dels påverkades statens finanser på ett icke önskvärt sätt, dels hade inte Folkpartiet lyckats så bra ur jämställdhetsperspektiv. Ni har väl fått lite bakläxa nu.

Anf. 28 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Håll i dig nu, Marie. Heder åt Marie Engström och Vänsterpartiet som ser problemet, erkänner problemet och vill åtgärda problemet.

Jag kan inte begripa annat än att den här begränsningsregeln, precis som begränsningsregeln inom fastighetsbeskattningen, har kommit till just för att det var problem. Annars skulle de väl inte ha blivit föremål för beslut över huvud taget.

Vi läser i propositionen att detta kan utgöra ett problem för hushåll med låga eller normala inkomster som varit bosatta en längre tid i områden där fastighetspriserna och taxeringsvärdena stigit och så vidare. Vad menas med ”detta”? Jo, man menar en kombination av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt.

Man kan ju tycka att det här som Vänstern är med om att ta fram och rösta igenom nu ändå är ett erkännande av att förmögenhetsskatten och fastighetsskatten inte riktigt har fungerat som ni har tänkt. Skulle du kunna gå så långt som att säga: Ja, det är ett erkännande – det har inte fungerat som det borde göra?

Jag vill då ställa en fråga. Marie Engström sade nyss att det här skulle vara kortvarigt. Tanken är att det inte skulle vara någon längre tid. Hur vill du då se förmögenhetsskatten? Jag antar att du håller med om de påståenden som görs, inte bara av borgerligheten, där man lyfter fram godtyckligheten, skadligheten i förmögenhetsskatten, frivilligheten och så vidare. Hur ska förmögenhetsskatten se ut? Lätta gärna på den förlåten.

Anf. 29 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag pratade om detta betänkande från talarstolen, betänkandet *En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m.* Den regel vi nu kommer att införa ser jag som en tidsbegränsad regel. Det hoppas jag

framgick tydligt. Det gjorde jag utifrån att jag inte tror att den är tillräckligt omfattande – jag tror att problemet är större än så i dag. Jag tycker att regeln är relativt krånglig, om man säger så. Det finns en formel man kan titta på och fundera över.

Jag tror ändå att den begränsningsregel vi inför nu på ett bra sätt ska kunna fånga upp många av de människor som har råkat riktigt illa ut. Det hoppas jag verkligen. Men jag tror likväl att det behöver göras mer. Då har vi vårt förslag om att ta upp halva taxeringsvärdet vid förmögenhetsbeskattning. Det är svaret på Kristdemokraternas fråga.

Anf. 30 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag uppskattar att Marie Engström svarar på de frågorna.

Jag vill gå in på själva utskottsbetänkandet och det förslag som föreligger nu. Vad är det som motiverar tremiljonersregeln, trots att det ändå finns sådana fall? Jag skulle säga att om det så bara funnes ett sådant fall så är det illa nog. Vi får ju inte hamna i ett sådant läge att vi måste räkna i tusental för att det ska kännas politiskt att här är det många röster. Vad motiverar tremiljonersregeln? Varför inte släppa på det taket? Människor drabbas ju ändå, så att säga. Det räcker ju att man har ett taxeringsvärde på låt oss säga fem, sex, kanske till och med sju miljoner. Då kan man börja prata om att stycka av och så vidare, men det är omständigheter som vi inte alltid känner till. Så varför just tre?

Jag vill också fråga en annan sak, eftersom Marie Engström för debattens skull har den goda vanan att svara på frågorna, och det gäller hushållsinkomstgränsen på 600 000. Ponerar att det finns en ung flicka som råkar ha ett välbetalt jobb och tjänar kanske 300 000–400 000 kr och inte är husets ägare. Varför denna form av sambeskattnings? Är ni för sambeskattnings generellt, eller vad kommer detta sig?

Anf. 31 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nej, Per Landgren, Vänsterpartiet är inte för sambeskattnings, och det tror jag att Per Landgren och andra också känner till. Det har vi varit ganska tydliga med under en ganska lång tid.

Jag vet att Per Landgren just nu är på väg till ett justeringsmöte i Egendomsskattekommittén – Per Landgren ser ut att ha bråttom – och precis de här frågorna om hushållsinkomstgränsen, tremiljonersgränsen och så vidare är ju faktiskt föremål för diskussioner i kommittén. Jag tror att det kommer klagöranden i dag när ni ska justera, och jag antar att Per Landgren också kommer att ha ganska bråttom ut för att möta journalister och tala om vad som har sagts på mötet. Det brukar ju vara Per Landgrens roll så att säga i den kommittén. Det är vi väl ganska överens om vid det här laget.

Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Det var ord och inga visor. Jag tänkte säga att Marie Engström ger prov på en god empatisk förmåga, och jag vidhåller det, när hon säger att vi inte ska förminska problemet med förmögenhetsskatten och att vi ska ta människors oro på allvar. Det är precis vad representerar för de fyra borgerliga partierna har stått och sagt här i dag, men vi har inte fått något gehör hos regeringspartiet.

Men det här känns bra. Det här kanske kan öppna för blocköverskridande lösningar i framtiden när det gäller förmögenhetsskatten, så det känns väldigt positivt, och jag ser fram emot framtida diskussioner om förmögenhetsskattens reducerande och kanske också avskaffande.

Marie Engström går också in på vilka ytterligare reformeringar av förmögenhetsskatten som Vänsterpartiet kan tänka sig att hänvisa till beträffande ett förslag som man har infört detta budgetår.

Min fråga till dig, Marie, är: Varför ska vi ha en skatt som försvårar för nya jobb, försämrar investeringsmöjligheterna i Sverige, straffar de många men låter de få i viss mån löpa och driver kapital till utlandet? Varför ska vi ha den här skatten? Vilka är de bärande skälen?

Anf. 33 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Man måste vara ärlig och säga att rättvisan i förmögenhetsskatten kan diskuteras. Samtidigt finns det rättviseargument för varför vi ska ha en förmögenhetsskatt kvar. Vi vet av statistiken att 70 % av dem som trots allt betalar förmögenhetsskatt i dag tillhör decil 10. Det är ett argument.

Problemet är att basen för att ta ut förmögenhetsskatt är för liten. Den borde vara bredare. Men det är sådant som man tittar på i kommittén.

När man lyssnar på moderater och andra får man en konstig känsla av att ni förenklar saker – ni problematiserar inte. Vad ni egentligen säger är: Ta bort förmögenhetsskatten så får vi tillväxt och jobb i det här landet. Det är en svart-eller-vitt-politik. Det är så enkelt. Men riktigt så enkelt är det ju inte. Det är många insatser som måste till för att öka tillväxten. Man måste satsa på infrastruktur, utbildning, bra kommunikationer och många andra saker – inte minst kanske att reformera skatteregler för små företag. Det tror jag är långt viktigare. Men ni hakar upp er på detta. Förmögenhetsskatten har blivit den fråga som ni använder för att skapa tillväxt, och jag tycker att det är lite futtigt.

Anf. 34 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Förmögenhetsskatten är en del, en åtgärd som behövs för att vi ska få tillväxt och utveckling i Sverige. Det är en åtgärd för att vi ska komma ifrån det stelnade Sverige som socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister för närvarande administrerar. Det är bara en åtgärd, men det är en viktig åtgärd.

Jag kan konstatera att Marie Engström trots allt har insett allvaret i just den här frågan. Rättvisan med förmögenhetsskatten kan diskuteras, säger Marie Engström. Problemet är stort, och vi måste ta problemet på allvar. Vi måste förstå människors oro och inse att den är berättigad. Jag tycker att det är bra besked från Vänsterpartiet, och jag ser fram emot ett samarbete i den här frågan i framtiden.

Anf. 35 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Då kan jag passa på att avsäga mig alla inviter om samarbete i den här frågan. Jag är helt övertygad om att vi drar helt olika slutsatser.

Anf. 36 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Vänner i utskottet! Många före mig i dag har sagt mycket av det som jag har tänkt säga. Jag kan hålla med Marie Engström om det hon sade i början: Jag tycker också att den regel som man nu inför ska vara tidsbegränsad. Jag är väldigt medveten om att det är mycket problem i kustområdena. Jag är ju där ofta och har vänner som bor där, så jag vet att det är en svår fråga i kustområdena.

Jag vill börja med att i stället citera ett stycke ur en bok som jag fick som present. Den är skriven av Claes Eriksson i Galenskaparna. Jag tycker att ni ska lyssna och gärna le en smula, med tanke på vad som sagts i den här debatten av Catharina Bråkenhielm och flera andra.

Claes Eriksson har skrivit ett litet stycke som han kallar för Nya julevangeliet. Det är en liten saga.

”Och det hände sig vid den tiden, att från jordens alla kejsare utgick ett påbud att ingen längre skulle betala skatt.

Detta var den första skattebefrielsen och den inträffade när Göran Persson var statsminister över Sverige. Hädanefter skulle var och en få ta hand om sin egen färd genom livet efter eget gottfinnande och förmåga. Så ock Josef med sin trolovade Maria som var havande. Medan de gladdes sig åt alla pengar de nu sluppit att betala i skatt var tiden inne då hon skulle föda.

Och hon födde sin förstfödde son och lindade honom och lade honom i en kundvagn utanför Ikea, ty det fanns icke BB-avdelningar längre, eftersom ingen betalade skatt.

I samma nejd drevo några TV-producenter runt i förtvivlan över att icke kunna finna på några nya idéer.

Då hörde de ett ljud och såg ett stort ljus komma emot dem. Det var en engelsman från Hells Angels som kom på sin motorcykel.

De blevo mycket förskräckta. Men han sade till dem: Varen icke förskräckta! Se, jag bådär eder en stor glädje, som skall vederfaras allt folket. Ty idag har en frälsare blivit född åt er på Ikea. Och detta skall för eder vara tecknet: I skolen finna ett nyfött barn, som ligger lindat i en kundvagn.

Och så fräste han bort på sin motorcykel och alla TV-producenterna ropade: ’Halle Davidson!’ ty de voro mycket motorcykelintresserade. Och en av dem sade: Låt oss nu gå till Ikea och se vad som där har skett. Och de skyndade åstad dit och funno Maria och Josef och barnet i kundvagnen. Och en av dem sade: ’Herregud vilken TV-idé! En ny Jesus är född!’ Och jordens alla TV-bolag kom för att få visa den nye Frälsaren.

Och jordens alla TV-tittare satte sig framför sina TV-apparater för att få ta del av det budskap, som det tog 100-tals år att sprida förra gången, men som nu skulle spridas till hela jorden i en och samma sekund.

Och Maria lyfte upp den nye Frälsaren framför TV-kamerorna och innan någon hunnit se en skymt av honom blev det reklamavbrott. Och ingenstans kunde någon se den nye Frälsaren, ty det fanns icke public service-kanaler längre, eftersom ingen betalade skatt.

Och i stället för den nye Frälsaren fick jordens alla TV-tittare se en brun dryck, en grön tvål, en röd sportbil och en svart rakhyvel med 4 blad i stället för 3.

Och de pratade om vad de såg och gömde det i sina hjärtan och sade till varandra att detta är frälsningen och de gjorde vad som hade blivit dem sagt och gick ut för att handla.

Bara i det lilla kungadömet Sverige handlade människorna den julen för över 43 miljarder kronor.

Och i sin sandlåda satt den bortglömde nye Frälsaren och byggde sandslott av sanden allt runnit ut i.”

Jag är inte så duktig på att berätta historier som vår ordförande brukar vara när han är uppe i talarstolen. Därför tyckte jag att man kunde ta till sig detta.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och säga att vi får se vad det blir i framtiden med bland annat förmögenhets-skatten.

Anf. 37 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Först vill jag tacka Barbro för en avkopplande stund när vi har fått lyssna till en trevlig text av Claes Eriksson.

Barbro började med att erkänna att hon ser problemen i kustområden och ser det här som en tillfällig lösning. Jag skulle då vilja koppla tillbaka till det ämne som vi debatterar. Min fråga är kort och gott hur Miljöpartiet avser att lösa problemen på lite längre sikt. Centerpartiet har föreslagit att vi ska ta bort egnahem som underlag för förmögenhetsskatt. Är det någonting som Miljöpartiet skulle kunna tänka sig?

Anf. 38 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Vi är också med i Egendomsskattekommittén där man i dag ska justera betänkandet. Vi får se i framtiden hur vi vill göra. När det gäller fastighetsskatten har vi alltid sagt att det är en skatt som vi vill sänka. Vi vill ta bort den så småningom och kanske göra på något annat sätt. Jag har ju lagt fram en del motioner själv om hur man bland annat kan utgå från inköpspriset i stället. Det får vi se i framtiden, hur man vill göra där.

Anf. 39 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Min fråga var mer riktad mot det vi diskuterar i dag, just förmögenhetsbeskattning av fastigheter och egnahem. Problemet är dubbelbeskattningen, att man betalar både fastighetsskatt och förmögenhets-skatt.

Vi jobbar också i Egendomsskattekommittén och presenterar förslag om hur man ska få ett taxeringssystem i botten som ger rimliga och rättvisa taxeringsvärden. I dag har vi jätteproblem i kustområden med taxeringsvärden som inte är rimliga, som inte har bildats på ett rättssäkert sätt. Det är vad som händer i Egendomsskattekommittén.

Det vi diskuterar här i dag är förmögenhetsbeskattning av egnahem. Barbro Feltzing säger att vi får se i framtiden. Min fråga är: Vad tycker du här och nu? Är det rimligt att ta ut förmögenhetsskatt på egnahem?

Anf. 40 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Det som har föreslagits är att man ska titta på om man kan gå efter halva värdet. Sedan vet vi inte hur vi kommer att kunna gå

vidare med det förslaget. Det finns nu, och det ska naturligtvis tas upp i förhandlingar. Jag har svårt att uttala mig om hur jag vill se det. Sedan har jag naturligtvis också egna åsikter. Det är vad jag kan säga.

Anf. 41 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Efter denna trevliga uppläsning, väl genomförd, är det svårt att begära replik om något så tråkigt som själva förmögenhetsskattens utformning. Får jag ändå säga att jag har noterat att Miljöpartiet, vilket inte kom fram i själva sagan, på en lång rad punkter har en annan syn på ägandet än vad som kommer fram i betänkandet.

De motioner som inte minst Barbro Feltzing har skrivit vittnar om vikten av att man kan äga sitt eget hem och att man inte känner ett hot om att drivas bort från det egna hemmet. I det avseendet är det bra att Miljöpartiet har anslutit sig till begränsningsregeln. Problemet är att det är för lite.

Jag skulle önska, utan att det blir någon hård polemik, att ni skulle lyckas bättre på detta område i regeringsförhandlingarna. Det hade kunnat göra att fler människor inte känner sig hotade när det gäller en så central del som boendet. På den punkten håller jag med Marie Engström om att vi inte ska förminska problemen utan vi måste se till varje individuellt fall. Det är tyvärr så att inte minst ganska många äldre människor känner ett hot, att de inte klarar detta. De kan inte hantera dessa konstiga regler och så vidare. Det är ett väl så stort samhällsproblem på det individuella planet som de statsfinansiella vådorna av den här ganska marginella sänkningen.

Anf. 42 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Tack för de vänliga orden. Jag kan i mycket hålla med om det som Gunnar Andrén säger här. Det är ett problem. Vi vill gå längre, naturligtvis. Vi har haft debatter tillsammans, och vi vet att vi tycker så. Det är det jag kan säga i dagens läge.

Anf. 43 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Också jag tackar för uppläsningen. Jag vet inte om någon ska ta åt sig och inte heller varför, men det var en trevlig uppläsning.

Barbro Feltzing och Miljöpartiet inser uppenbarligen också att förmögenhetsskatten är ett problem som inte löses genom det betänkande som vi debatterar i dag. Därför vill jag ställa samma fråga till Barbro Feltzing som representant för Miljöpartiet som jag ställde till Marie Engström tidigare och som jag egentligen inte fick något svar på.

Varför ska vi ha en skatt som försvårar framkomsten av nya jobb, försämrar investeringsmöjligheterna i Sverige, straffar de många men i många fall låter de få löpa och driver kapital ut från Sverige? Varför ska vi egentligen ha den skatten?

Anf. 44 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Vi tänker mycket på det. Vi vill också se om det är som man hör från bland annat Svenskt Näringsliv och näringslivet att skatten driver bort kapital. En del av det får vi ta till oss, och vi ska även lyssna på andra parter.

Jag kan säkert hålla med om en del. Vi måste få pengar investerade i Sverige. Det är självklart. Hur vi ska lösa det ligger i framtiden. Det kanske är en snar framtid. Jag kan hålla med lite grann om det. Men vi måste titta på det ordentligt innan vi bestämmer hur vi ska göra.

Anf. 45 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Det förefaller som att det finns en ganska bred majoritet för att problemställningarna kring förmögenhetsskatten inte är lösta i och med dagens betänkande och det eventuella beslut vi fattar i eftermiddag kl. 16.00, och det känns mycket bra. Det öppnar oanade möjligheter i framtiden för samarbete, som jag tidigare sagt.

Vilka framtida förändringar kan Barbro Feltzing och Miljöpartiet se i dag? Vilka diskussioner har förts? Är det någonting som ni kan delge oss andra här i utskottet och övriga som lyssnar på oss? Vilka tankar har ni om förändringar av förmögenhetsskatten?

Anf. 46 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Jag kan nog inte delge mycket i dag. Tyvärr är det så. Vi samarbetar med två partier till, och Egendomsskattekommittén arbetar. Vi tar till oss allt detta. Jag kan tyvärr inte ge något svar i dag även om jag skulle vilja det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

7 § Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2003/04:FiU16

Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet (skr. 2002/03:118).

Anf. 47 CARIN LUNDBERG (s):

Herr talman! Våren 2001 begärde finansutskottet att regeringen skulle arbeta fram en globaliseringsstrategi där bland annat Tobinskatten och andra förslag för att öka stabiliteten i det internationella finansiella systemet värderades och prioriterades. Den strategin skulle utgöra grunden för Sveriges agerande i internationella församlingar.

Anledningen till att finansutskottet och riksdagen gjorde en sådan framställan var att vi har sett att de senaste årtiondena har världens olika finansmarknader blivit alltmer sammanflätade. Flertalet nationella kapital- och valutakontroller har tagits bort. Verksamhets- och placeringsregler för olika typer av finansinstitut har liberaliserats. Nya institut och finansiella instrument har utvecklats. Omsättningen på marknaderna har stigit explosionsartat.

I grunden är det en positiv utveckling som ökar möjligheterna. Men det ökar också riskerna för nationella finansiella kriser. Det finns också risken att man underlättar finansiering av terrorism och organiserad brottslighet. Kostnaderna ha varit omfattande för dessa kriser.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*En begränsningsregel
för förmögenhets-
skatten, m.m.*

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

Det är därför som vi nu har fått en skrivelse från regeringen, *Spelregler för globala marknader – svensk strategi för ökad internationell finansiell stabilitet*. Där presenterar regeringen de åtgärder som man tänker vidta för att förhindra och hantera finansiella kriser. Utskottet anser att skrivelsen bildar en god grund för Sveriges politik i till exempel IMF och Världsbanken. Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Utskottet hanterar också en rad motioner bland annat om Tobinskat-ten. Där föreslår utskottet att motionerna ska avstyrkas bland annat med motiveringen att skatten i praktiken är omöjlig att införa. Det finns också motioner om åtgärder för finansiell stabilitet och ökad insyn och angående Sveriges agerande i IMF och Världsbanken. Utskottet anser att de förslag som regeringen presenterar ligger väl i linje med det som tas upp i motionerna.

När det gäller riksdagens inflytande över Sveriges agerande i IMF och Världsbanken noterar utskottet att förändringar är på gång. Dels har riksdagen nyligen beställt regelbundet framtagna skrivelser av regeringen, dels har regeringen också annonserat att det bör ske en kontakt mellan riksdagen och regeringen inför organisationernas årsmöten.

Anf. 48 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Det finns för få reservationer till betänkandet. Vi har skrivit nog med reservationer. Det är inte där felet ligger. Jag ska återkomma till varför om en liten stund.

I den här debatten är det ofta en grupp som säger: Globaliseringen skänker välstånd. Sedan är det en grupp som säger: Globaliseringen skapar fattigdom. Naturligtvis har bägge sidorna rätt. Ingen brukar ha helt fel.

Redan Karl Marx beskrev faktiskt den globala kapitalismen. Den är enastående på att skapa välstånd. Men den driver också många människor i fattigdom. Om tre blir rika och en blir utfattig är inte den utfattige hjälpt av de tre rika. Det är ingen lindring. Det är den slitna bilden av att stå med fötterna i is och eld. Statistiken hjälper inte.

Lokala marknader kräver lokala regler, nationella marknader och regionala marknader kräver sina regler, och globala marknader kräver globala spelregler. Regeringen har tagit fram den här skrivelsen, och den går åt rätt håll. Men vi tycker inte att den går tillräckligt långt. Regeringen skriver i skrivelsen på s. 8: Därmed är Tobins kattens införande avlagset i dagsläget. Andra vägar bör ges prioritet.

Jag kan förstå att man väljer den lättaste vägen. Tobins katten är en svår väg. Vi motionerade och sade: Man bör inte väja för det svåra utan även försöka den vägen. Den är också nödvändig. Därför motionerade vi. De borgerliga partierna motionerade också fast åt helt motsatt håll. De sade att riksdagen bör säga att det är en omöjlig väg. Man bör avvisa den vägen och stänga den dörren.

Tyvärr har det just i år skapats en majoritet i finansutskottet till förmån för en text som ligger närmare de borgerliga partiernas än regeringens linje. Därför har de borgerliga partierna inte behövt reservera sig. Det tycker jag är beklagligt. Därför finns det för få reservationer.

I betänkandet på s. 14 säger man att det i praktiken är omöjligt. Det är ett steg åt fel håll. Vår reservation ligger närmare regeringens förslag än

vad riksdagsmajoritetens förslag gör i det här betänkandet. Det är lite knöligt för många.

Vi bör fortsätta att verka för en Tobinskatt. Vi har från Vänsterpartiet skrivit i vår reservation att det inte är en väg som är lätt att gå utan svår. Men den är nödvändig att pröva. Den kommer också att driva på de andra metoderna. Tillsammans skapar detta ett opinionstryck.

En global kapitalism kräver globala regelverk. Vi behöver bygga något nytt efter det som en gång hette Bretton Woods-överenskommelsen och reglerade de globala marknaderna. Fasta växelkurser är inte någon väg tillbaka. Det kommer inte att gå. Vi har rörliga växelkurser, och det skapar sina problem. En del länder försöker med något som kallas smutsig växelkurs. Men inte heller det är egentligen något bra. Det är ett mystiskt svärgenomträngligt system.

Syftet med Tobinskatten är att ge ett redskap för att återställa en del av det som förlorades i Bretton Woods. James Tobin skrev om den första gången år 1972. Bretton Woods-överenskommelsen gick sönder den 15 augusti 1971. Det var inte en åtgärd för att lösa världsfattigdomen. Det var inte en åtgärd för att stoppa alla möjligheter till globala finanskriser. Det var en åtgärd för att skapa ökad stabilitet i den nya återglobaliserade kapitalismen som försvann efter första världskriget. Man trodde på kapitalism i ett land och socialism i ett land under ungefär 50 år. Det fungerade under den perioden.

Men vad har hänt sedan? Jo, sedan fick vi hyperkapitalismen – Mexiko, Argentina och Sydostasien. Då tog man vara på Tobins idé. Och det var bra, för den kan hjälpa.

Jag kommer från en varvsstad på västkusten. När jag växte upp var offshoremarknad något positivt – något som gav jobb till industriarbetare. Det var något som man producerade och som fanns i verkligheten. I dag är offshoremarknad något helt annat. Det är finansiella frihamnar som borde stängas. Det är karibiska skattepirater och annat elände på Bahamas och Caymanöarna som borde räckas ut. Det borde vi hjälpa till med, och där kan Tobinskatten vara ett verktyg.

Inte ens i USA är man längre så säker på att historien är slut och kapitalismen har segrat och att vi ska ha en total *laissez-faire*-kapitalism över hela klotet. Presidentkandidat efter presidentkandidat kommer och säger att vi måste göra något åt de multinationella företagen, som till och med börjar skattefly från USA och lägga sig på Bahamas, Caymanöarna och överallt. Till och med i USA börjar en insikt växa om att en annan värld är möjlig och att vi kan göra något åt detta. Jag tror att detta är en metod som vi ska jobba med och fortsätta med och inte avvisa. Naturligtvis ska vi gå de andra vägarna också, men vi behöver någonting. Det goda med det här är att det är ett grus i maskineriet som kan ge intäkter som kan användas mot den globala fattigdomen, som också har skapats av framsteg som vinnas i den globala kapitalismen.

Herr talman! Många av er har hört uttrycket att humlan inte kan flyga. Det kan den visst! Det går att skapa en Tobinskatt om vi driver på. Man kan börja i några regioner. Visst blir den som effektivast om den blir totalt global. Men det bästa får inte bli det godas fiende.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation nr 1. Jag avstår från att yrka bifall till den andra reservationen. Den är lika viktig, men vi försöker korta ned tiden.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

Anf. 49 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag tänker fortsätta där Lars slutade. Jag vill också betona att en annan värld är möjlig och att det är beklagligt att regeringen och socialdemokraterna i utskottet avvisar idén om en Tobinskatt på det sätt som man gör i betänkandet.

Flertalet länder tycker i dag att idén med Tobinskatt är värd att pröva, och man vill gärna jobba vidare med den. Det är bland annat Argentina, Brasilien, Chile, Frankrike, Indien och Kanada. Det är oerhört beklagligt att Sverige har valt en väg där man inte vill pröva Tobinskatten och inte vill jobba för att införa en sådan. Vi måste göra någonting för att komma åt spekulationsekonomin. Det är absurt när den globala valutahandeln dagligen omsätter 1 785 miljarder kronor. Valutahandeln är ungefär 50 gånger större än varuhandeln. Vi måste komma åt alla de kriser vi har sett under 80- och 90-talen. Vi hade 114 bank- och finanskriser. Där är Tobinskatten ett viktigt redskap.

Men den är också någonting annat – en annan möjlighet. En annan värld är möjlig, och det handlar också om att se till att komma åt den extrema fattigdomen och den extrema hungern. En Tobinskatt skulle kunna finansiera FN:s millenniemål om en rättvisare värld. De pengarna kan finansiera en minskning av den extrema fattigdomen och hungern. Det är också en viktig frågeställning.

Det finns ett förslag till fördrag som har tagits fram av ett nätverk av forskare vid Network Institute for Global Democratization – nätverksinstitutet för global demokratisering. Förslaget bygger på att man inte behöver ha en total internationell enighet, även om det vore bra. Ett sådant här fördrag skulle kunna träda i kraft när 30 länder eller ett antal stater som omfattar minst 20 % av den globala valutamarknaden har anslutit sig.

Vi tycker att det är oerhört sorgligt att regeringen och socialdemokraterna i utskottet har antagit sin linje. Vi hoppas att de kan omvärdera frågan framöver så att vi får en majoritet i Sverige som stöder idén om en Tobinskatt och som vill driva den internationellt.

Jag vill också ta upp frågan om Internationella valutafonden och Världsbanken. De här två finansiella instituten har otroligt stor påverkan på fattiga länders utveckling. De har det dels genom den makt de har över fattiga länders makroekonomiska reformer, dels genom att de ger finansiellt stöd. Vi kritiserar de krav som man i dag ställer på ekonomisk och strukturell anpassning. Man driver bland annat långtgående avreglering av marknader som får allvarliga sociala och ekologiska konsekvenser. Det ifrågasätter vi. Vi skulle vilja ha en annan politik i Internationella valutafonden och Världsbanken.

Jag stöder och yrkar bifall till reservationerna 2 och 3.

Jag ska även ta upp den insyn som finns i dag från den svenska allmänheten, de svenska frivilligorganisationerna och den svenska riksdagen i Internationella valutafonden och i Världsbanken. Det har kritiserats mycket att regeringen har haft låsta dörrar och fört sin politik utan att förankra den vare sig genom en debatt i Sverige eller genom att man har diskuterat frågan i riksdagen. Utskottet har nu uttalanden om detta, och även minister Gunnar Lund har sagt att man ska förbättra det och rapportera i riksdagen inför årsmötena i Världsbanken och Internationella valutafonden. Man ska se till att det blir en bredare debatt i Sverige om de här

frågorna och man ska förankra den svenska linjen i de här viktiga forumen. Det är viktiga forum för att få en rättvisare och bättre värld. Vi är tacksamma för de initiativen från Gunnar Lund och för uttalandena från utskottet. Det kan leda till en förbättring.

En annan, bättre, mer rättvis och mer ekologiskt hållbar värld är möjlig. Det är olyckligt att Tobinskatten i dag förkastas av riksdagsmajoriteten. Jag hoppas att vi ser en annan värld senare i år eller nästa år.

Anf. 50 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Ämnet för debatten är hur en politisk globaliseringsstrategi ska se ut på det område som handlar om spelreglerna för den globala finansmarknaden och en önskan att skapa bättre stabilitet på den.

Det är lite frestande för mig att ge mig in i diskussionen om vilka reservationer som borde ha lämnats och som inte har lämnats och vilka reservationer som har lämnats men som kanske inte borde ha lämnats. Men jag gör inte det.

Globaliseringen är en process, och inget tillstånd. Det är en process som innebär att vi rör oss bort från en värld med i huvudsak nationella ekonomier till en värld med en global ekonomi. Men där är vi inte – långt ifrån. Det finns skäl att stryka under i debatten att världsekonomin fortfarande bäst beskrivs som internationell, det vill säga att den i huvudsak består av nationella, i hög grad skilda ekonomier och framför allt av skilda politiska beslutsrum. Det är viktigt att ha detta med sig i diskussionen om globalisering.

Däremot pågår naturligtvis globaliseringsprocessen. Den pågår med ökad kraft. Den har också, som har sagts här, sina starkt positiva sidor. Ökad handel och internationell specialisering är tveklöst en källa till växande välbefinnande under vissa förutsättningar. Utbyte mellan olika traditioner och kulturer berikar och skapar vidsynta människor. Det är vi övertygade om.

Det är emellertid också så, samtidigt som de här positiva sidorna finns, att globaliseringen genererar nya problem – i alla fall för den som inte tror att den fria marknaden alldeles av sig självt alltid leder till den bästa av världar. Därför är erfarenheten, vid sidan av processens goda sidor, att de gränslösa finansmarknaderna också ökar risken för, och förekomsten av, nationella och internationella kriser. Sådana är inte gratis. Tillväxten dämpas. Kostnaderna och de sociala konsekvenserna är stora. För många enskilda människor och grupper kan de vara direkt katastrofala. Det är därför vi har den här diskussionen i kammaren. Det är därför vi har skrivelsen. Det är därför vi diskuterar en globaliseringsstrategi. Det har också nämnts att globaliseringen av finansmarknaderna har lett till nya möjligheter för skatteflykt och ekonomisk brottslighet.

Herr talman! En fråga som då ställs på sin spets är hur man, givet att nationerna inte längre var och en för sig kan bygga regelsystem som fungerar, ska skapa globala eller internationella regelsystem som bidrar till finansiell stabilitet och förhindrar de kriser som vi har talat om. Det handlar alltså om regelverk. Det handlar om bättre tillsyn och bättre kontroll av finansmarknaderna.

Regeringen har här i skrivelsen pekat ut fjorton punkter på fyra områden där det här arbetet ska drivas vidare med sikte på finansiell stabilitet. Det är alltså de uppgifter som man i dagsläget prioriterar. Det innebär

naturligtvis inte att man inte ska fortsätta diskutera problematiken och även diskutera andra åtgärder och kanske nya prioriteringar.

Det mest kända förslaget för att åstadkomma en lite mer trögrörlig och mindre krisbenägen internationell finansmarknad är den så kallade Tobinskatten. Det är en konkret idé. Det är en spännande idé. Men det finns åtminstone två problem med Tobinskatten. Det första är att den kräver internationell uppslutning. Alla, eller i varje fall väldigt många och ganska säkert alla de stora länderna, måste ställa upp bakom skatten och vara beredda att införa den. Så är det inte. Och det är mycket långt dit.

Man skulle kunna säga att okej, det skulle vi väl kunna leva med. Och sedan skulle man kunna jobba väldigt bestämt i den riktningen i alla fall. Men till det här måste läggas att meningarna, och inte bara de ideologiskt starkt präglade meningarna, om Tobinskatten går starkt isär när det gäller just huruvida den skulle vara verkningsfull, hur den skulle se ut, hur den skulle konstrueras mer exakt och om den verkligen skulle ha avsedda effekter. Nästan alla analytiker och forskare, också James Tobin själv, menar att en sådan skatt knappast skulle kunna förhindra akuta valutakriser.

Det är i sammanfattning skälen till att regeringen, och också utskottet, i dagsläget prioriterar en annan politik. Men det innebär självklart inte att diskussionen avstannar. Den måste fortsätta såvida vi inte rätt som det är står i en värld där den här problematiken inte längre är en problematik, det vill säga detta med obalanser eller kriser förorsakade av den internationella finansmarknaden.

Herr talman! Det finns en rad andra frågor som behandlas i skrivelsen och i motionerna som handlar just om det jag har nämnt: förbättrad tillsyn, olika nya regelverk som måste implementeras och så vidare. Här är det dock på de flesta områden så att avsikterna, ambitionerna, i motionerna överensstämmer väl med regeringens skrivelse och också med vad utskottet har för uppfattning. Så vi behöver kanske inte ägna det någon längre tid.

En fråga som jag ändå skulle vilja ägna åtminstone lite tid handlar om att globaliseringen – jag har nämnt det tidigare – lyfter fram frågeställningen hur det demokratiska inflytandet över processer och beslutsfattande ska kunna bibehållas, ja hur det ska kunna stärkas, när allt fler beslut fattas i en internationell miljö och i internationella forum. Hur ska riksdagen kunna få inflytande? Hur ska medborgarna på ett bra sätt bli informerade? Hur ska det demokratiska systemet i Sverige kunna delta i den här internationella och globala processen?

Här har riksdagen redan tidigare gjort en beställning med innebörd att regeringen ska återkomma med en skrivelse till riksdagen – och det ska den göra regelbundet – som redovisar hur arbetet i IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna fortlöper och vilka de svenska prioriteringarna är i de diskussioner som förs och de beslut som fattas där. Här menar utskottet att den beställning som vi har gjort, tillsammans med signaler från regeringen om att man aktivt ska verka för att riksdagens insyn och inflytande över de här frågorna ska stärkas, skapar goda förutsättningar för framsteg på området. Jag vill betona att det här är en oerhört viktig diskussion och en viktig utveckling. Riksdagen måste få bättre inflytande över processen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande med den innebörden att skrivelsen läggs till handlingarna och att de motionsyrkanden som behandlats avstyrks.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

Anf. 51 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! Jag hade just tänkt fråga, Bo Bernhardsson, vilka dina argument mot Tobinskatten var. Men jag fick höra dem från talarstolen. Som jag förstod det hade du två argument mot Tobinskatten. Det ena var att den kräver internationell uppslutning. Men det blir ju inte bättre av att Sverige inte driver frågan. Det finns redan många stora länder som driver Tobinskatten. Att Sverige inte gör det gör inte uppslutningen större utan mindre. Och vem vet hur många länder som skulle ansluta sig?

Det finns också olika bedömningar av hur många länder som behöver införa Tobinskatt. Vissa säger att det räcker med ett 30-tal länder eller ett antal länder som omfattar 20 % av valutamarknaden. Det kan man alltid diskutera. Men här verkar Sverige ha intagit ställningen att är det inte alla länder är det ointressant och använda detta som ett argument för att inte driva Tobinskatten. Det är väldigt synd. Vad är argumentet? Det är inget argument för att vara mot Tobinskatten.

Sedan hörde jag ett argument mot, och det var att man inte kan stoppa valutakriser med en Tobinskatt. Nej, det är ingen som har påstått att man kan stoppa valutakriser. Däremot är det så att ett minskat flöde av onödiga transaktioner minskar snabbheten och omfattningen av kriser när dessa väl kommer. Det kanske till och med hindrar någon kris. Om man har en Tobinskatt ges också möjligheter att införa andra kontrollverktyg vid akuta kriser. Man skaffar sig ett verktyg som man kan använda vid en reell kris. Man skaffar sig mer tid. Bara det är ju viktigt för att få en stabilare global valutamarknad.

Anf. 52 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en bra invändning att säga att man inte kan ge upp ett krav bara för att inte alla redan omfattar den. Det är inte bara en bra invändning utan den är till och med stark. Men jag tror också att jag sade att det vore gott och väl om det vore den enda invändningen mot Tobinskatten, alltså att faktiskt inte alla i dagsläget omfattar den – även om jag tror att det är nog så problematiskt.

Jag sade också att det finns en annan problematik som ser ut så att det råder stor oenighet inte bara bland politiker, där är det naturligtvis ofta i första hand politiskt driven oenighet, utan också bland dem som finns i facket och bedömer det från mer vetenskapliga utgångspunkter. Det gör saken ännu mer komplicerad och ger skäl till ytterligare betänketid och diskussion innan man bestämmer sig för att driva en sådan förändring. Jag tror ändå att jag nämnde det i anförandet.

Sedan är det inte så att det här innebär att diskussionen tar slut. Den fortsätter. Det här är en prioritering när det gäller det internationella arbetet på området. Det är en prioritering där man säger att i dagsläget är det andra saker som är mer självklara och mindre omstridda som ska prioriteras.

Anf. 53 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Herr talman! Men om just Sverige skulle prioritera frågan om Tobinskatten, jobbade med den och förde en diskussion med andra länder, med organisationer och andra aktörer, skulle kanske oenigheten kring Tobinskatten bli mindre och uppslutningen större. Vad man nu säger i betänkandet och som jag tycker är väldigt sorgligt är att Tobinskatten i praktiken är omöjlig. Dessförinnan hade vi i alla fall en regering som var splittrad. Olika statsråd tyckte olika och sade olika saker, men nu avför man Tobinskatten i betänkandet.

Bo Bernhardsson gör inte detta i sitt anförande här, vilket är bra. Ändå säger man att detta inte är prioriterat, och det tycker jag verkligen är olyckligt. Att det är en prioriterad fråga att diskutera och att driva vidare vore det minsta som jag tycker att man skulle kunna anse. Jag tror nog också att Bo Bernhardsson själv skulle vilja det, för han tycker ju att idén är spännande. Vi får väl hoppas på en fortsatt diskussion inom socialdemokratien.

Det finns olika uppfattningar om Tobinskatten, men jag tror ändå att den är värd att lyftas fram och prioriteras i diskussionen och i debatten. Man har faktiskt i flera länder fastslagit att Tobinskatten är intressant, och jag tror att den är ett redskap som kommer att vara väldigt viktigt i framtiden för att människor ska få förtroende för politiken och för att vi ska kunna få en mer rättvis värld. Något som ofta glöms bort är vad vi kan göra med Tobinskattens intäkter. Det kommer att handla om mer pengar än dagens totala bistånd för att bekämpa extrem fattigdom och hunger. Också det är en oerhört viktig aspekt.

Anf. 54 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Till att börja med får jag kanske berätta vad jag tycker. Det är klart att man kan spekulera. Jag tycker att det är en spännande idé, men det är också en idé som går att ifrågasätta på alltför många punkter. Man kan tycka att någonting är spännande utan att tro på att det är färdigt att realisera.

Faktum är att hur man än betraktar Tobinskatten är den i dagsläget och – det vågar jag nog påstå – för lång tid framöver icke möjlig att förverkliga, alldeles oavsett om Sverige skulle driva frågan. Till det kommer, vilket jag nu har sagt några gånger, att själva konstruktionen inte övertygar. Det är för många punkter i Tobinskatten, hur spännande den är, som gör att det finns skäl att tveka.

Anf. 55 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill uppehålla mig vid de reservationer som inte är anförda, något som jag på ett sätt är tacksam för. Det finns motioner där det krävs att riksdagen skulle uttala att regeringen i internationella forum ska avvisa Tobinskatten. Det är lyckosamt att det inte finns reservationer till förmån för detta. De som inte har anfört dem kan väl redogöra för varför de inte gjorde det.

I sin skrivelse sade regeringen faktiskt att detta är en fråga som vi inte prioriterar utan vi väljer andra vägar. Var priset för att få dessa företrädare att avstå från reservationerna att glida åt deras håll och säga att Tobinskatten är omöjlig? Då var priset för högt, och det tror jag att vi ska fundera på nästa år, för frågan kommer tillbaka. Det är ett för högt pris,

för regeringen säger inte att den är omöjlig utan den säger att den är svår att genomföra, och det är annan sak. Vi ska så att säga inte kompromissa bort färdriktningen för att slippa en reservation.

Jag vill vidare bara erinra om att det ibland kan gå troll i ord. Jag citerar följande ur den fjortonde av de punkter i regeringens skrivelse som nämndes av Bo Bernhardsson: ”En möjlighet är att nå en överenskomst mellan industriländerna i t.ex. OECD om att höja avgifterna för finansmarknadernas tillsyn och avsätta detta belopp till internationella stödinsatser.”

Låter inte detta som något väldigt likt en Tobinskatt? Jag sade inte att det är en Tobinskatt, men det är en avgift som går ut på tillsynen av de internationella transaktionerna. En sådan skulle man kunna ha inom OECD-kretsen. Det framhålls vidare att denna möjlighet liksom de frågor som förslaget ger upphov till måste utredas närmare. Ja, så är det, liksom med Tobinskatten. Vi bör gå i denna riktning, för det är nödvändigt att för en alltmer global kapitalism skaffa ett globalt regelverk.

Anf. 56 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Det sista kan jag ju instämma i. Men jag vidhåller att i dagsläget är Tobinskatten som den ser ut och givet de förutsättningar som gäller en omöjlighet. Jag vidhåller nog det språkbruket. Tobinskatten har funnits som idé i ungefär 30 år, och under den tiden har idén gjorts om, utvecklats och kompletterats. Jag är övertygad om att diskussionen som sådan om olika instrument i den här riktningen kommer att fortsätta. Det är en annan sak, men i dagsläget är Tobinskatten en omöjlighet – jag vidhåller det uttrycket.

Anf. 57 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! I dagsläget, ja. Men så står det även i Vänsterpartiets första reservation. Det heter där: ”En sådan process kommer att ta tid – –.” Det är ett sätt att skriva att det inte går i dag. Men processen kan inledas, och man kan driva på. Därför bör vi i internationella forum och organisationer aktivt lyfta fram frågan om Tobinskatten och agera för att en sådan successivt införs. Det går inte i dag överallt, men vi kan successivt driva på i den riktningen.

Men naturligtvis ska inte diskussionen enbart och allenast handla om Tobinskatten. Vi behöver också andra åtgärder. Vi kommer inte att begära rösträkning om vår andra reservation, men där framhålls att det är viktigt att få en ökad demokratisering av IMF och de gamla Bretton Woods-institutionerna. Det är till och med så att WTO-organisationen är mer demokratisk än de gamla Bretton Woods-institutionerna. Den är mer genomskinlig, och där har varje stat en röst. Så är det inte i Bretton Woods-institutionerna.

Jag menar att vi ska ha en minskad konditionalitet och mer av målstyrning. Det är vi överens med regeringen om. Men några tydliga mål behövs ändå. Det får inte bara vara finansiella mål. I vårt eget land har vi mål om finansiell stabilitet men också mål om att minska antalet socialbidragstagare, ekologiska mål och mål om att höja sysselsättningen, och sådana mål skulle också behövas i målstyrningen genom lån från Valutafonden. Där skulle man ta hänsyn till social välfärd och miljö och inte bara till finansiella mål. Där borde vi gå fram gemensamt.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

Anf. 58 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Fru talman! Det pågår en reformering av de regler som Valutafonden ställer upp, och den processen går i rätt riktning.

En gång till: Tobinskatten har så många svagheter som konstruktion att den inte i dagsläget bör ingå i en prioritering av hur Sverige ska bedriva sitt arbete för att få ökad finansiell stabilitet.

Anf. 59 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Någon har sagt att en fjärils vingslag på ena sidan av jorden kan skapa en orkan på andra sidan av jordklotet. En något mindre poetisk omskrivning av detta är väl att ett börsfall på ena sidan av jorden kan skapa skälvnningar runtom på finansiella marknader globalt sett. Det visar lite grann på vikten av att stärka stabiliteten på de globala finansmarknaderna, och det är ju det som det här betänkandet handlar om, inte bara om Tobinskatten.

Detta visar också hur ömsesidigt beroende vi är av varandra. Effektiva kapitalmarknader är viktiga för i-länderna, men jag tror att de är ännu viktigare för de länder som försöker lyfta sig ur fattigdomen. Det finns de som vill att vi ska kasta grus i de här effektiva finansmarknaderna. Vi har här i debatten också hört från delar av regeringen att man tycker att det bör vara lite mera av grus och trögrörighet. Jag tycker att det är synd att den debatten fortfarande förs.

Lars Bäckström sade att det finns för få reservationer. Jag menar att det finns för många reservationer. Det vore mycket bättre om vi hade haft ett fullständigt enigt utskott, som avfärdade Tobinskatten och såg till att vi kunde börja jobba med viktiga saker i stället – viktiga saker som kan skapa bättre stabilitet på den finansiella marknaden och framför allt viktiga saker som kan se till att de länder som Lars Bäckström, Yvonne Ruwaida och andra värnar om också får bättre förutsättningar att växa till välfärd.

Yvonne Ruwaida sade att en bättre värld är möjlig, och jag delar fullständigt den visionen. Men då är det väl bättre att vi använder de verktyg som verkligen finns i stället för att drömma om en Tobinskatt som ser ganska omöjlig ut att genomföra och dessutom har väldigt tveksamma effekter. Använd de verktyg som finns! Sätt press på regeringen i budgetförhandlingen, till exempel! I stället för att ta debatten med Bosse Bernhardsson om att prioritera Tobinskatten är det kanske bättre att ta debatten med Bosse Ringholm i budgetförhandlingarna om att höja biståndsmålet till 1 % av BNI igen i stället för att sänka biståndet, vilket åtminstone Vänsterpartiet tidigare har varit med om. Ta den debatten med Bosse Ringholm, för där har ni makten att genomföra förändringar!

Yvonne Ruwaida var inne på att Tobinskattens inkomster skulle användas till att stärka de fattiga länderna. Det är möjligt att de kan användas på det sättet om skatten någonsin kan införas, men varför inte ta debatten när ni förhandlar om budgeten med regeringen? Varför inte använda de verktyg som ni verkligen har?

Det handlar inte heller bara om biståndsmålet utan också om att stöta på regeringen att ännu kraftigare ta kamp inom EU för en bättre biståndspolitik, en bättre jordbrukspolitik som inte slår ut fattiga länder och en bättre handelspolitik. Också detta är ett område där vi har verklig makt att genomföra förbättringar för de fattiga länderna. Ta debatten med

regeringen om att de ska prioritera detta i stället för att ta en debatt om Tobinskatten!

Jag tolkar utskottsmajoritetens skrivningar som att vi nu säger nej till symbolpolitiken och lägger plakaten åt sidan och i stället börjar fokusera den kraft Sverige har på sådant som kan göra saker och ting bättre i verkligheten. Det handlar om den finansiella stabiliteten. Det handlar om att lägga den kraft vi har på att förbättra u-ländernas chans. Nu lägger vi debatten om Tobinskatten bakom oss och plakaten åt sidan.

Det finns nämligen en hel del saker som måste göras för att stärka den globala finansmarknaden. Det behövs mer frihet. Mer frihet på finansmarknaderna har visat sig vara bra för de länder som behöver mer kapital för att utvecklas. Det behövs mer handel. Vi behöver kraft för att riva de handelshinder som fortfarande finns. Det behövs också mer kapital och väl fungerande finansmarknader – men också bistånd.

Fru talman! Betänkandet rör inte bara Tobinskatten utan väldigt mycket mer. Det handlar om hur vi minskar risken för instabilitet på finansmarknaderna, vilket kanske är det allra viktigaste. Där är det viktigt att Sverige har en aktiv strategi. Vi är en ganska liten ekonomi i det globala sammanhanget, och dessutom krympande. Då är det viktigt att vi använder den krympande kraft vi trots allt har till att fokusera på det som är möjligt att genomföra och det som ger bäst effekt.

Från Folkpartiets sida har vi i en motion lyft fram fem områden som vi tror är viktiga.

Det första är ökad frihet. Friare finansmarknader, avreglering och stöd till de länder som vill öppna sina finansmarknader för den globala marknaden är ett bra sätt att få dem att växa i välstånd.

Vi har prioriterat ökad öppenhet. Vi vet att tillgång till relevant information och öppenhet skapar ökad stabilitet. Slutenhet bidrar till rykesspridning och flockmentalitet och ökar därmed risken för instabilitet.

Vi tycker att man ska lägga mer kraft på tillsyn. Sverige bör trycka på för att IMF sätter krav på länder att till exempel publicera rapporter och också med kraft verka för att öka takten i skuldavskrivningarna och de institutionella reformer som behövs.

Vi tror att det är viktigt att den internationella samordningen förstärks. För små länder som Sverige är mer samarbete internationellt viktigt. Det visar inte minst EU-medlemskapet och de nya möjligheter vi därigenom fått att påverka den globala ekonomin.

Fru talman! En väl fungerande global finansmarknad är viktig, både för den enskilde medborgaren i u-världen och för de länder som håller på och försöker växa och lyfta sig ur fattigdomen. Sveriges kraft bör läggas på att få den globala finansmarknaden att fungera bättre, inte på att kasta grus i maskineriet. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 60 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Visst vill vi ha väl fungerande marknader. Man kan ju inte säga motsatsen: Jag vill ha en dåligt fungerande marknad. Alla måste vara överens om slutsatsen att vi vill ha en väl fungerande marknad; annars är man stollig.

Men vad är väl fungerande? Väl fungerande är när den som flyttar pengar kan ta hänsyn till realekonomiska fundamenta och fatta rationella beslut. Vi hade ju en forskningsdag i finansutskottet, och då fick vi lära

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

oss att *homo economicus* alltid fattar rationella beslut. En forskare sade dock till oss att *homo economicus* mest finns i böcker. På gatorna är det möjligtvis som monster *homo economicus* vandrar runt, inte i verkliga livet.

Och är det några som borde äta valium eller sobril och lugna ned sig är det människorna på finansmarknaden. De reagerar nämligen ofta som zebbor: De flyr. Det är rationellt i deras värld, för den som inte sticker när en sticker kan bli tagen av lejonen. Så är det inom den strukturen. Det är den flockmentaliteten man kan behöva grus för att stoppa.

Bretton Woods-systemet fungerade i 50 år och gav stabilitet och väl fungerande marknader. Så bröts det systemet sönder, och då har vi fått illa fungerande marknader på många håll. Detta har skapat problem och gjort det väldigt svårt att driva det som Bo Bernhardsson tidigare var inne på, nämligen nationell finanspolitik. Där kan man behöva instrument för att stödja regeringar att driva en socialliberal politik. Socialliberalism är ett gammalt begrepp. Det är inte uttalad socialism; Keynes var ju inte socialist utan liberal. Vi har alltså ett släktdrag, i alla fall Vänstern och socialliberalerna som också är ett slags vänster fast borgerliga.

Det är därför vi behöver Tobinskatten, och det är därför vi verkar för den – inte därför att vi tror att det är som när Sickan i Jönssonligan har en plan som gör att alla problem blir lösta. Så är det inte. Men vi behöver regler, och det här är ett sätt att skapa ett regelverk som minskar störningarna.

Det är svårt, är ett av motargumenten. Ja, det är svårt att få fram Kyoto-protokollet. Det är jättesvårt. Det är svårt att få ett från WTO-rundan. Men det avhåller oss inte från att försöka.

Anf. 61 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Men, Lars Bäckström, zebran slutar ju inte att försöka fly för att den har ont i knäna eller för att det är sankmark. Zebran kommer att fortsätta att försöka fly oavsett hur förutsättningarna ser ut. På samma sätt kommer finansiella spekulanter att så fort som möjligt försöka fly från en valuta som håller på att falla. Det tror jag inte ens att en 0,1-procentig skatt skulle kunna stoppa.

Däremot skulle den stoppa mycket av de stabiliserande flöden som finns under, de som verkligen behövs för att skapa stabilitet. De kanske inte skulle bli lönsamma längre. Därmed skulle man faktiskt kunna få en ännu mer instabil finansiell marknad om man införde skatt på de här underliggande strömmarna. Det tycker jag att vi ska försöka undvika.

Jag tycker också att vi ska försöka lägga kraft där kraften kan ge effekt. Till exempel håller ju Vänsterpartiet med om att de länder som har det svårast här i världen behöver lite hjälp. Varför försöker då inte Vänsterpartiet ytterligare skärpa tonen gentemot regeringen så att vi får en bättre biståndspolitik?

När det gäller dåligt eller bra fungerande finansmarknader menar jag att de bästa är de som är öppna, stabila och effektiva. Det är inte alltid en alldeles enkel kombination att skapa, men jag tycker att vi ska sträva efter det. Stabiliteten tror jag faktiskt kommer att förlora på Tobinskatten; det tog vi tidigare. Effektiviteten tror jag också att man förlorar.

Framför allt är det en skatt på finansierande kapital som mest drabbar dem som har svårt att betala den här kostnaden.

Sedan är det nog så att vi inte alltid fattar rationella beslut. Men låt oss då ge utrymme till fler att fatta beslut, så kanske totalsumman trots allt blir bättre. Låt oss också se till att vi i stället för att lägga kraften på att skapa en Tobinskatt lägger den på att öka insynen och öppenheten. Då finns det ännu större möjligheter att fatta rationella beslut än om vi inte gör det.

Anf. 62 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag säger inte att vi bara ska lägga kraft på Tobinskatten. Det vore inte klokt och välavvägt. Man ska ha många saker. Det finns inte *en* lösning på de här problemen.

Men låt oss titta på motargumenten:

- Svårt att genomföra – ja.
- Hjälper inte mot allt – sant.
- Kan ha negativa bieffekter – ja.
- Kan påverka marknaden – ja, det är ju liksom själva idén med det hela. Det är klart att den kan; annars vore det poänglöst.
- Kan inkräkta på lokal beslutsrätt och frihet – ja, för den som är extremliberal beskär den nog politikernas frihet.
- Kan begränsa kapitalismens totala frihet – ja, lite grann, inte så mycket men lite grann.
- Kan öka politikens inflytande över marknaden – ja, det är liksom själva poängen.

Det man använder som argument mot Tobinskatten kan användas mot precis varje politiskt förslag som ställs i denna kammare. Det är klart att det finns några negativa sidor med detta. Om det hade varit ett förslag som bara ger lösningar och ringa negativa effekter hade det varit infört. Det finns problem med det.

Men ni säger att man på grund av att det finns problem ska sluta arbeta. Min mormor hade ett gammalt uttryck: För lata svin är marken alltid frusen. Nu är ni inga svin, men liknelsen, om man inte vill så går det inte, är sann.

Ni säger att det är svårt att verka för allmän rösträtt, det är nog ingen idé. Det är svårt att verka för koldioxidbeskattning och reducering av koldioxiden. Gör ett land det ökar bara något annat utsläppen. Det är det ingen mening med. Nej, vi väntar. Det är ingen idé. Med den inställningen händer ju ingenting.

Vi i Vänsterpartiet och folkpartisterna är överens om koldioxidreducering. Det är väl svårt. Ingen trodde att vi skulle få igenom kapitalbeskattningsdirektivet. För några veckor sedan sade Caymanöarna: Okej, vi ansluter oss till Europeiska unionens kapitalbeskattningsdirektiv. Det var väl ingen som trodde det för ett år sedan. Men nu gör de det.

Man kan säga att det kommer att begränsa tillväxten. De internationella Caymanöarna är en väl fungerande, viktig motor för det finansiella

globala nätverket, har man sagt. Ja, det kanske de var. Nu blir de lite mindre effektiva, och så får några länder in lite mer skatt. På det sättet får vi ökad stabilitet i systemen. Det är det som är själva poängen.

Zebbrorna är faktiskt klokare än finansvalparna, för det finns ju lejon. Men i finansvärlden är det finansvalparna själva som är lejonerna och jagar zebbrorna.

Anf. 63 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag ska fatta mig mycket kort.

Om man är överens om att det finns saker som måste göras, det måste ske saker för att stabilisera finansmarknaden, det måste ske saker för att fattiga länder ska få det bättre och få större chanser att lyfta sig till rikedom, är det då rimligt att lägga så mycket av kraften som möjligt på det som är mest möjligt att genomföra, det som ger minst negativa bieffekter, till exempel biståndspolitik, att riva hinder för handel eller försöka få en ökad stabilitet i den finansiella marknaden? Eller är det rimligt att lägga mycket kraft på någonting som de flesta ändå tycker är ganska svårt att genomföra?

Jag tror att Sverige har en begränsad kraft. Jag tror att Sverige har begränsade möjligheter att genomföra saker. Jag tror att Sveriges inflytande globalt skulle kunna vara mycket större, men framför allt är det på väg att krympa. Är det då rimligt att vi lägger en stor del av riksdagens tid på att debattera och också en stor del av Sveriges kraft, om ni skulle få igenom er reservation, på att försöka genomföra Tobinskatten? Eller är det mer rimligt att försöka lägga kraft på det som faktiskt är möjligt att genomföra? Jag tror det senare är vettigare.

Anf. 64 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag får väl fortsätta samma diskussion. För oss är det viktigt att man använder kraft för att arbeta för sådant som är viktigt. Både vi och Folkpartiet lägger faktiskt ned ganska mycket kraft på att få en miniminivå för koldioxidskatt på global nivå, vilket inte Socialdemokraterna och Vänstern stöder. Där lägger vi ned gemensam kraft. Vi tror på idén. Vi tycker att den är viktig för att minska växthuseffekten. Vi har inte nått fram än, men vi jobbar ju för det och vi vill att Sverige ska göra det.

Vi tror ju på Tobinskatten. Frågan var om den globala finansmarknaden fungerar. Den fungerar ju inte i dag. Eller tycker ni i Folkpartiet att den fungerar när varuhandeln är 50 gånger mindre än valutahandeln? Tycker ni att alla de kriser vi har haft, bankkriser och finanskriser, är ett tecken på att den globala finansmarknaden lyckas? Vi säger inte att Tobinskatten är den enda lösningen. Den är en av många olika saker som behövs.

Då säger Folkpartiet: Jamen, varför diskuterar ni frågan här i kammaren? Varför driver ni inte detta i förhandlingarna? Jag har nyheter för Folkpartiet. Vi har drivit det i förhandlingarna. Men Bo Bernhardssons parti, Socialdemokraterna, sade nej till det när vi tog upp det som ett förhandlingskrav.

Biståndet driver vi stenhårt. Och vi har fått igenom att biståndet successivt ska höjas, att det 2006 ska utgöra 1 % av BNI. Det har vi fått kämpa jättehårt för. Det går för långsamt, tycker vi. Men vi har lyckats få

upp det. Och jag tror ändå att vi lyckas bättre i de förhandlingarna med Socialdemokraterna än vad ni skulle lyckas i förhandlingar med Moderaterna, som är verkliga motståndare till bistånd, kan man säga.

I bistandsfrågan borde vi jobba gemensamt, inte mot varandra.

Anf. 65 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Tack, vi jobbar gärna gemensamt med Miljöpartiet i bistandsfrågorna. Det kan vi fortsätta med.

Jämförelsen med koldioxidskatt är väldigt intressant, därför att det krävs en viss samordning och det krävs rätt många som ställer upp på den. Samtidigt är koldioxidskatten verkningsfull även om inte alla i hela världen inför den. Jag tror inte att Tobinskatten är det. Det krävs att väldigt många av de ekonomiskt stora länderna inför Tobinskatten för att den ska fungera. Men koldioxidskatten fungerar även om inte de allra största är med. Det är en väldigt stor skillnad.

Dessutom är koldioxidutsläpp i grunden någonting väldigt negativt. Men finansiella rörelser runtom i världen är i grunden någonting ganska positivt. Det är positivt därför att det stärker Sveriges ekonomi. Det är positivt därför att det även stärker Europas ekonomi. Men framför allt är det positivt med en bra fungerande global finansmarknad därför att det underlättar för länder som är fattiga att få tag på kapital som de kan investera och därmed öka sin välfärd. Därför är det väldigt stor principiell skillnad mellan koldioxidskatt och skatt på finansiella transaktioner. Koldioxid är i grunden negativt. Det är vi säkert överens om.

Finansmarknaden fungerar i princip ganska bra. Men det finns också saker som man borde göra någonting åt. Det har jag tagit upp i mitt inlägg tidigare. Det handlar om att öka öppenheten för att se till att stabiliteten fungerar bättre. Det handlar om att ytterligare öka friheten. Men det handlar också om att ställa krav på tillsyn i de olika länder som är inkopplade på det öppna finansiella systemet.

Det finns säkert mycket mer att göra, men i grunden är det något väldigt positivt att finansiella tjänster och kapital rör sig runtom i världen. Koldioxidutsläpp är däremot i grunden väldigt negativt.

Anf. 66 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Att kapital rör sig runtom i världen kan få hemska konsekvenser för människor. Vi vill att de fattiga länderna ska bygga upp en ekonomi som fungerar. Det behövs flera saker. Det behövs att vi ser till att ha en annan handelspolitik som ger de här länderna en möjlighet att bygga upp en reell ekonomi.

Det påstås felaktigt att Tobinskatten skulle förhindra investeringar i fattiga länder. Vad menar vi med investeringar? Det handlar om någonting som är reellt, att man bygger upp någonting, en fabrik som ger arbete, som ger inkomster i det land som investeringen görs i. Alla investeringar som är seriösa klarar av en Tobinskatt. Det handlar om en skatt på en procentsats på 0,05 %.

Annat handlar om spekulationer. Det är spekulationer som drabbar människor och tvingar dem från hus och hem. Den typen av spekulationer är inte vad vi behöver. Vi behöver reella investeringar i företag, i en reell ekonomi, inte att finansvalpar eller börsmännskor tjänar pengar på att de spekulerar i valutan. Det är inte vad vi behöver. Vi behöver inve-

steringar, inte spekulationer. Jag förstår inte varför Folkpartiet verkar tycka att spekulationsekonomin är positiv.

När det gäller argumentet att man behöver vara så många länder vill jag ytterligare en gång säga att det inte behöver vara hela världen som inför en Tobinskatt. Det räcker med ett trettiotal länder. Det räcker med ett antal länder som omfattar 20 % av valutamarknaden. I dag är Argentina, Brasilien, Chile, Frankrike, Indien och Kanada för en Tobinskatt. Skulle Sverige också gå i bräsch för en Tobinskatt skulle fler länder komma efter. Då kan vi inom en kort framtid vara tillräckligt många länder för att införa en Tobinskatt. En annan värld är möjlig.

Anf. 67 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Det är alltid härligt att höra miljöpartister säga att Sverige kan ha så väldigt mycket makt internationellt. Samtidigt är de så väldigt mycket emot att Sverige försöker använda makt inom EU. I stället vill de gå ur EU därför att vi är utan inflytande.

Jag tror att Yvonne Ruwaida sade att det faktum att kapital rör sig runtom i världen inte är bra. Nej, det kanske inte är det i alla delar. Men i grunden är det väldigt positivt. Därför att motsatsen hade varit så mycket värre.

Om kapitalet inte hade rört sig från de rika länderna till de fattiga länderna hade de fattiga länderna inte haft någon chans att investera, öka sitt eget välstånd och lyfta sig ur fattigdomen.

Yvonne Ruwaida var i slutet av sitt anförande också inne på ytterligare ett av problemen med Tobinskatten. Vi ska inte stoppa investeringar, vi ska bara stoppa spekulation. Men vem avgör vad som är goda investeringar? Vem avgör vad som är dålig spekulation? Det är en fullständigt omöjlig uppdelning att göra.

Är det bra att satsa på att Ericssons etableringar i Asien ska gå bra, eller är det dålig spekulation att hoppas att Ericsson ska funka bra i Asien? Är det spekulation eller investering? De som får jobb i Ericsson i Asien tycker säkert att det är en jättebra investering.

Anf. 68 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det är en intressant debatt som förs här som speglar mycket av den folkliga oro som finns över finansiella kriser. Väldigt många idealistiskt inriktade människor griper tag i lätta, enkla lösningar som Tobinskatten. Vi ser i samband med olika toppmöten att man samlas i stora skaror och försöker argumentera på olika sätt – en del verbalt, andra mer handfast. Man är övertygad om att Tobinskatten är lösningen på problemet.

Nu är jag glad, fru talman, att vi här i kammaren har ett betänkande där det råder bred enighet om att Tobinskatten – till att börja med – är ogenomförbar. Det framskymtar också av anförandena att det finns en bred enighet om att Tobinskatten är feltänkt. Jag vet inte vad Bo Bernhardsson säger om det. Jag anser också att den är direkt kontraproduktiv, att den skulle skada utvecklingen. Globaliseringen är en av anledningarna till att hundratal miljoner människor, framför allt i Asien, har rest sig upp ur fattigdom och svält till en allt bättre tillvaro. Detta är någonting jag tycker man ska ha med sig när man diskuterar detta.

Lars Bäckström skulle gärna vilja kasta grus i maskineriet. Dock finns det anledning att återkomma till vad vi är eniga om i de fem partier som utgör majoriteten i detta betänkande, nämligen de 14 punkterna. Det handlar om goda regelverk, hållbara kapitalflöden, krishantering och styrformer. Det är ett gnetande i en massa olika myndigheter runtom detta jordklot, som samordnas av ett antal globala organ, bland annat de gamla Bretton Woods-institutionerna. Det handlar om utvärdering, vidareutveckling av existerande regelverk, tillsyn av de finansiella marknaderna, att se till att regelverken håller jämna steg med den snabba utvecklingen på de finansiella marknaderna, införande av minimiregler, att det behövs nya typer av påtryckningsmedel, det kanske tilltalar Lars Bäckström, påtryckningar från internationella samfundet för att få de länder som brister i genomförandet av minimireglerna att också införa dem, och så vidare. Det är ett ganska omfattande arbete men inte de snabba klippen som representeras av Tobinskatten.

Det har nämnts i debatten ett antal länder som vi alla känner till med mycket djupgående och allvarliga finansiella kriser: Argentina, Mexiko, Brasilien. Det har antytts att detta hade kunnat undvikas om vi bara hade haft en Tobinskatt. Nu skakar Lars Bäckström på huvudet. Det gläder mig! Det var kanske Yvonne Ruwaida som använde det som exempel på att vi hade kunnat undvika detta.

Lite grus i detta maskineri!

Det var mycket komplexa kriser. Den argentinska krisen bestod bland annat av stora strukturella problem i ekonomin och att man hade kopplat sin valuta till den amerikanska dollarn. Den inhemska valutan var kraftfullt övervärderad. På vilket sätt hade en Tobinskatt hjälpt till? Lars Bäckström sade något om att ge valium till zeborna när lejonen kommer. På vilket sätt hade det hjälpt?

Fru talman! En annan fullständigt felaktig uppfattning är vad Yvonne Ruwaida gång på gång upprepar, nämligen att stora kapitalrörelser kan orsaka hemska – jag minns inte den exakta formuleringen – effekter. Vad tycker Yvonne Ruwaida om att Riksbanken i sina betalningssystem pumpar runt ungefär 200 miljarder kronor varje dygn? Är det någonting vi borde bromsa, kasta in lite grus och se till att betalningarna går långsammare? De flesta människor som jag träffar tycker att betalningarna går för långsamt. Varför kommer inte pengarna fram när jag har satt in dem? Var behålls de? Det är inte helt entydigt.

Varuhandel står för en liten del av kapitalflödet. Det är precis som flera har sagt att det är de finansiella marknaderna som söker sig till investeringar och annat. Det beror helt enkelt på, fru talman, att vi alla i den industrialiserade världen, och även i de nya länder som är på väg upp, satsar på att spara, framför allt till att vi blir gamla – pensioner. Det är alltså pensionskapital som söker sig ut runtom till investeringar och att hantera risker i det finansiella systemet. Är det så fruktansvärt? Det skulle vara intressant att få reda på vari de hemska effekterna består.

Fru talman! En tanke har framförts av både Yvonne Ruwaida och Lars Bäckström om att alla inte behöver vara med. Lars Bäckström tror att offshoreländerna Bahamas och Caymanöarna kan glömmas bort som någon sorts skatteparadis. Jag tror att det är precis tvärtom. EU:s skattepaket handlar om en avkastningsskatt på bankspargande. Det är något helt annat, Lars Bäckström, än kapitalflöden. Jag tycker att man ska hålla isär

detta. Tobinskatten gör snarare att de som står utanför den skulle blomstra. De som blir sist kvar kommer att göra de största vinsterna. Sannolikheten för att Tobinskatten skulle få de effekter som dess tillskyndare i kammaren tror är mycket liten.

Anf. 69 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Mats Odells beskrivning av mina inlägg är inte helt korrekt vad gäller tableterna och djuren. Det var inte riktigt så jag sade, men det kan vi glömma!

Sedan var det frågan om hur idealistisk man är. Chirac och Jospin är väl inte särskilt idealistiska och flammande människor, i varje fall inte James Tobin. James Tobin lanserade förslaget som en ersättning för de institutioner som försvann när Bretton Woods-systemet föll samman 1971. Det var därför. Det var inte för att lösa Mexikokrisen – då hade han varit väldigt förutseende!

Mats Odell säger att vi får gnetta med de 14 punkterna. Vi är överens om att gnetta på. Vi vill lägga ökad kraft vid vissa av punkterna. Vi i Vänsterpartiet vill också ha sociala mål i konditionaliteten, inte bara finansiella mål för ett land med lån. Där borde vi i Vänsterpartiet och Kristdemokraterna ha skrivit ihop oss. Det här borde stämma överens med den värdegrund som Kristdemokraterna säger sig representera. Där borde vi ha agerat gemensamt i en reservation. Men det gjorde vi inte, och det var inte Vänsterpartiets fel.

Angående Tobinskatten finns det en femtonde punkt vi vill gå vidare med, inte för att den löser allt. I den öppna världen – det går inte att gå tillbaka till Bretton Woods – är det svårt att hantera detta med hjälp av finanspolitik. James Tobins idé är då att skapa ett ökat utrymme för politik så att det inte bara är fråga om marknad. Det är det som politik går ut på. Löser marknaden allt behövs inte politik – det är sant. Så extremt marknadsliberal är få, i varje fall inte kristdemokrater ute i världen. Jag tror inte ens att kristdemokrater i Sverige är så extremt liberala. Det är det som är poängen. Låt oss inte diskutera det vi är ense om. Men Kristdemokraterna talar om att aktivt motarbeta. Socialdemokraterna säger att det är svårt, men ni säger att man ska motarbeta. Det gör det ännu svårare. Är inte det en del av lösningen och en del av problemet?

Anf. 70 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag vet att även om Lars Bäckström inte använder de beteckningar som hans partikamrater gör är han emot kapitalismen. Tobinskatten känns rätt på något sätt: ”Ja, där satte vi lite grus i det kapitalistiska maskineriet!” Jag förstår att den ideologiska kompassen pekar åt det hållet. Det känns roligt om man kan hitta någonting som kan gå i samma riktning – i dagsläget, säger Bo Bernhardsson. Ja, det är ungefär som proletariats diktatur. Det är också någonting som är idealistiskt tänkt, något bra, på vägen mot global rättvisa, åt alla lycka, och så vidare. Men det har aldrig varit rätt att införa detta.

Jag ska slå vad med Lars Bäckström om en sak. Att Jacques Chirac och Lionel Jospin och de andra talade för Tobinskatt var för att försöka vinna de idealistiska människorna i de då förestående parlamentsvalen. Jag slår vad om att det gäller i samtliga de länder som Lars Bäckström räknade upp.

(MATS ODELL (kd): Tack!)

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

... i nutid, i långtid och i mellantid. Det är en ond idé. Den är feltänkt.

Keynes försökte lägga in något av detta. Jag är övertygad om att Tobin var anhängare av kapitalismen. Jag är motståndare till kapitalismen, men jag säger också att kapitalism skapar välstånd. Det var det jag sade i mitt första anförande. Men den skapar också fattigdom, och därför måste man tämja kapitalismen och reglera den medan den finns. Sedan arbetar man för ett annat system – en annan värld är möjlig. Det menar en socialist. Det handlar om värderingar. Jag tror att vi går i den riktningen.

Vi ska inte lämna ämnet och föra en allmän ideologisk diskussion på de här två minuterna.

Vi säger att det behövs ett instrument. Det fanns ett argument om Caymanöarna, om att tvinga in länder. Regimen på Caymanöarna – det är en del av Storbritannien – sade bara för ett halvår sedan: Aldrig att vi går med på det här! Då sade Schweiz: Går inte Caymanöarna med så går inte vi med. Men nu säger Caymanöarna: Okej, vi går med.

Vilka länder handlar det om? Ja, vi måste naturligtvis ha med stora länder. Sverige kan inte införa en Tobinskatt på nordisk basis. Det är klart att det inte går. Men om vi får med några av de stora länderna kan det gå, till exempel USA och Storbritannien. Det är en tuff uppgift. Man kan skratta åt det. Men se hur fort det svänger i USA, från den oerhörda tilltron till fria marknader och kapitalism. Ett av alternativen kanske är att USA börjar återinföra tullar. Det kan man skratta åt, men det är den diskussion man nu för i USA. Det handlar om skyddstullar och protektionism för att skydda sig när det inte finns något globalt regelverk som kan skydda ekonomin.

När man flyr med amerikanskt kapital till Caymanöarna och till Bahamas står presidentkandidat efter presidentkandidat och pläderar för att reglera kapitalismen. De kanske inte vill avskaffa den. Man kan vara lika djärv som en amerikansk presidentkandidat, Odell.

Anf. 72 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det här är verkligen spännande. Låt mig bara säga att det här talar för sig självt. Lars Bäckström anger själv hur problematiskt det är: Det gäller bara att vi får med oss USA och några andra. Javisst! Där ligger en del av problemen.

Slutligen, fru talman, är jag så fascinerad över att de två partier som slåss för detta med näbbar och klor nu på sina senaste kongresser har beslutat att lämna det enda överstatliga organ som skulle kunna vara en aktör på detta område. Vi ska alltså lämna flocken av zebror, eller vad det nu är, och vi ska på egen hand ge oss ut för att klara detta. Det är fascinerande.

Ni vill införa en överstatlig beskattning, en ny skattebas. Den principen är intressant. Ni arbetar för detta med en frenesi som är imponerande. Samtidigt använder ni nästan lika mycket energi på att säga att sådant ska vi inte syssla med: Allt som är överstatligt är farligt, och det

ska vi ta avstånd från, och vi bör genast hålla en folkomröstning för alla de skrämda.

Jag yrkar bifall, fru talman, till utskottets förslag och avslag på de reservationer som finns.

Anf. 73 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag blir lite bekymrad när jag hör den här diskussionen, för det känns som att Mats Odell uttrycker någon sorts förakt mot alla frivilligorganisationer i Sverige och i hela världen och mot alla ekonomer i Sverige och i hela världen som stöder tanken om en Tobinskatt. Det är människor som bara försöker leta efter enkla lösningar. När man i flertalet länder har stött Tobinskatten – Argentina, Brasilien, Chile, Frankrike, Indien, Kanada – har man försökt göra det bara för att fiska röster. Mats Odell vet att det är så och att de här frivilligorganisationerna och alla människor som är aktiva där, även kyrkor, bara är okunniga idealister, som tycker om att kasta grus. Så upplever jag Mats Odell. Jag blir väldigt oroad över den människosyn som det bottnar i.

Varken jag eller Lars Bäckström har påstått att Tobinskatten är en lösning på alla problem med den globala finansmarknaden. Det som är problemet är de kortsiktiga spekulationerna. Vi diskuterar och resonerar kring att den som spekulerar i valutor byter fram och tillbaka, fram och tillbaka. Man tjänar ganska lite på allt detta. Om det då finns en skatt minskar den typen av spekulationer. Men om man investerar har man en annan marginal. Det handlar inte om en skatt på 0,05 % som stoppar en investering, som faktiskt är reell. Det är vår uppfattning. Bemöt gärna det!

Anf. 74 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att Yvonne Ruwaida går lite väl långt när hon säger att jag har uttalat förakt mot alla frivilligorganisationer i hela världen. Det har jag inte hunnit med på den korta tid jag har haft här. Så är det inte alls.

Det handlar naturligtvis om den oerhörda övertron på att en skatt på 0,05 % på kapitalrörelser över nationsgränser – det var väl där den skulle tas ut – skulle bidra till lösningen på de problem som alla frivilligorganisationer i hela världen ägnar sin kraft åt. Det tar jag bestämt avstånd ifrån.

Problemet är de kortsiktiga spekulationerna, säger Yvonne Ruwaida. Jag skulle gärna vilja höra Yvonne Ruwaida utveckla lite mer var de problemen består och för vem. Hur långa ska investeringar vara för att Yvonne Ruwaida inte ska känna oro inför dem? Hon uttalar ett antal teorier utan att underbygga dem med empiriska argument. Hon säger bara att spekulation skapar problem. Ja, så kanske det är. Men vad hjälper då 0,05 %? Och var består de problemen, Yvonne Ruwaida?

Om jag sätter in pengar i en aktiefond varje månad och byter till en annan aktiefond därför att jag har läst att det kanske inte längre är så bra att satsa på sydostasiatiska fonder, hur länge bör jag vänta innan jag flyttar pengarna?

Jag tycker att hela er argumentation kring detta vilar på en väldigt bräcklig grund, en ovetenskaplig grund. Ni har inte kunnat bevisa att en

Anf. 75 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Om en skatt på 0,05 % – vilket är det som diskuteras när det gäller Tobinskatten – inte skulle göra någonting, varför är den då så farlig, som vissa här påstår? Det förstår jag inte heller. Vad är problemet om den inte kan påverka någonting? Det säger några här. Vi kan resonera och diskutera kring det. Det finns också bland ekonomer olika uppfattningar om vilken betydelse skatten skulle ha. Det finns inte en enda uppfattning om detta. Det framkommer väl också här i debatten.

Om man inför instrumentet med Tobinskatten – som ska minska omsättningen, göra den lite långsammare och ge möjlighet att agera vid kriser – skapar man också ett verktyg som man kan använda för att till exempel höja skatten i en extrem situation, om nu världssamfundet, de som har denna skatt, vill det.

Det handlar om den politiska kontrollen över handeln. Man ger ett instrument, som lite grann kan ge en styrningsmöjlighet vid extrema situationer, som vi i dag inte kan förutspå. Jag vet inte om Mats Odell förutspådde det som hände i Argentina, men jag tror inte att någon av oss här kan påstå att vi vet allting om framtiden. Många av de här frivilligorganisationerna, både i Sverige och i hela världen, känner att det finns en bristande politisk kontroll över den globala finansmarknaden. Det är det politiska argumentet för Tobinskatten och det systemet.

Jag vill ytterligare en gång påpeka det som jag tycker är en av de viktigaste sakerna med Tobinskatten. Det är att Tobinskatten gör att vi kan finansiera FN:s millenniemål, att vi kan göra insatser som krävs för att minska den extrema hungern och fattigdomen. Jag kan ibland känna att det sker ett terrordåd varje dag, med alla de människor som dör av hunger och svält i världen, som vi inte har tysta minuter för och som vi inte uppmärksammar. Tobinskatten skulle kunna betyda väldigt mycket för att minska svälten.

Anf. 76 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag håller med Yvonne Ruwaida om att det finns många problem och orättvisor som vi måste angripa. Men Tobinskatten är inte lösningen. Om vi vill ta in mera skatt ur det globala samfundet har vi ett mycket stort antal redan befintliga skattebaser som vi kan börja skruva upp med 0,05 %. Lösningen är inte att skapa nya sådana.

Om man nu tycker att det är för mycket rörelse av kapital och valutahandel, Yvonne Ruwaida, är ju en möjlighet att införa en gemensam valuta.

Det hade minskat valutarörelserna enormt mycket. Det hade kunnat skapa lite större lugn och ro på nätterna, om man är oroad över den typen av valutahandel. Det ville ju inte svenska folket, så det får vi acceptera. Det innebär att det blir ganska mycket mer valutahandel än vad det hade blivit om vi i Sverige hade anslutit oss till den gemensamma valutan i Europa.

När det gäller utrikesbetalningar kostar det runt 300 kr att skicka pengar till en släkting i Finland, Tyskland eller någon annanstans inom EU. EU arbetar för att få ned kostnaderna för att överföra pengar mellan

*Svensk strategi
för ökad global
finansiell stabilitet*

länderna. Det är ett problem. Jag hoppas Yvonne Ruwaida håller med mig om att det är angeläget att minska sådana kostnader. Det kostar för mycket i dag att överföra pengar mellan olika länder.

Det här skulle, såvitt jag förstår, verka i precis motsatt riktning. Jag tycker inte att debatten på något sätt har skapat trovärdighet för att ökade transaktionskostnader på de här marknaderna på något sätt skulle bidra till en bättre värld.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

8 § Staten som arbetsgivare

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU18
Staten som arbetsgivare.

Anf. 77 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Här om veckan kunde vi i medierna läsa att kvinnliga riksdagsledamöter var utsatta för könsförtryck. Vi är många som anser att artikeln var gravt missvisande. Riksdagen är en mycket bättre arbetsplats än många andra. Det innebär dock inte att allting är perfekt. Vi ska fortsätta att jobba med frågorna.

Här ska vi nu diskutera jämställdhet där staten är arbetsgivare och fortsätta med jämställdhetsdiskussionen. Betänkandet handlar om tolv motioner från den allmänna motionstiden som tar upp frågor om hur staten är som arbetsgivare och arbetsgivarpolitiken. Motionsyrkandena berör huvudsakligen chefsförsörjningen och jämställdhetsaspekterna inom den statliga förvaltningen. De berör också statliga pensionsförmåner. Det handlar även om etnisk och kulturell mångfald inom den statliga sektorn.

Utskottet anser att det är angeläget att regeringens jämställdhetsmål fullföljs och att kvinnorepresentationen på högre poster inom statsförvaltningen fortsätter att öka. Regeringen har initierat en rad åtgärder för att analysera och utjämna löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Utskottet konstaterar dessutom att det pågår arbete från regeringens sida för att öka andelen och antalet kvinnliga myndighetschefer, ambassadörer och ledamöter i statliga styrelser.

Det handlar, som sagt, inte bara om jämställdhet. Det handlar också om pensionsförmåner och åtgärder för att öka mångfalden i statsförvaltningen.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Anf. 78 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Nu står vi här igen ett år senare och diskuterar ett liknande betänkande om statens arbetsgivarpolitik med en hel del jämställdhetsaspekter.

Jämställdhet handlar om alla människors lika värde oavsett kön och med respekt för den person som man är med sina val och sina känslor. Det är en fråga om att inte särbehandlas på grund av kön eller annat.

Utskottets majoritet vill i dag att vi än en gång slår fast att de offentliga arbetsgivarna bör vara ett föredöme på jämställdhetsområdet. Det är mycket bra. Men det är också något vackra ord när vi tittar på orden i förhållande till handling och verklighet.

Jag tittade på ett exempel. Jag bad Riksdagens utredningstjänst titta på löneutvecklingen på majoritetens eget regeringskansli på andra sidan gatan mellan åren 1999 och 2002. Jag noterar att man den perioden inte kan stoltsera med en jämnare löneutveckling för män och kvinnor med lika arbete.

Då är vi där igen. Vi pratar mycket. Vi har många mål och strategier, men vi går inte till handling fullt ut. Då känns det oerhört udda och minst sagt främmande att i dag vakna upp till en nyhet som handlar om att regeringen ska ta ytterligare initiativ på andra områden. I det här fallet förbereder man en proposition, trots att man inte lever upp till sina egna mål inom det egna kansliet, att lagstifta om kvotering vad gäller bolagsstyrelser.

Är det inte bättre att först och främst ta hand om hemläxan, att ta tag i de frågor som finns i det här betänkandet och som återkommer årligen, att jobba med de här målen och gå från ord till handling än att börja gå in på andra områden? Man är inte det man själv har sagt att man ska vara: ett föredöme. Så uttalar sig utskottets majoritet, att man ska vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare. Jag kan inte tro att man tycker att det är ett föredömligt uppträdande.

Fru talman! Jag har roat mig – om man kan säga det – och tittat på hur aktiva verben är i det här betänkandet när det gäller vad man vill åstadkomma. Jag hittar ord och verb som mål, strategier, analysera, arbetsgrupp, pågår, förbereder en översyn, en plan, se över, kartlägga. Jag kan hålla på så här. Orden finns i betänkandet. Men det är inte handling eller verklighet. Det är inte det vi vill uppleva.

Vi står här än en gång utan att egentligen någonting har hänt. Vad har man gjort det senaste året egentligen?

Fru talman! Vi moderater yrkar bifall till den motivreservation som vi har lagt fram. Vi anser att staten ska behandla män och kvinnor likvärdigt från ord till handling. Genom en öppen och mer modern arbetsgivarpolitik ska staten bidra till en mer jämställd arbetsmarknad, inte bara ur ett könsperspektiv utan också med hänsyn till andra viktiga värderingar och attityder. I detta arbete bör Regeringskansliet vara ett föredöme, inte bara säga sig vilja vara det.

Vi vill framhålla att attitydförändringar i synen på kvinnors roll på arbetsmarknaden kräver att kvinnor synliggörs, inte bara att de kvoterar in i olika verksamheter eller på annat sätt positivt särbehandlas. Om en kvinna särbehandlas för att hon är kvinna begås precis samma fel som när en man särbehandlas för att han är man. En orättvisa ersätts med en annan orättvisa, och en segregering består.

Anf. 79 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Staten som arbetsgivare – här kommer vi till själva kärnan när det gäller jämställdhetsarbetet, att snacka eller att handla. Precis

som föregående talare vill jag påpeka att den här majoritetskonstellationen är väldigt bra på att ställa krav på alla andra men inte fullt så ambitiös när det gäller att leva upp till kraven själv, framför allt inte att sopa framför egen dörr innan man går ut och pekar finger åt andra.

När det gäller jämställdhetsfrågor och även etnisk mångfald och många andra saker tycker jag att staten som arbetsgivare har en hel del att leva upp till. Vi fick i går i finansutskottet en föredragning från Medlingsinstitutet om lönebildningen. Där framgick det klart och tydligt att de osakliga och orättvisa löneskillnaderna mellan kvinnor och män aldrig kommer att kunna lagstiftas bort. Regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ambitioner att lura i svenska folket att man genom att sitta i den här kammaren och rösta och bestämma kan besluta bort löneskillnaderna. När det handlar om att gå hem och göra sitt eget jobb klarar de inte det, varken med eller utan de lagar som är stiftade.

Jag tycker att det borde stämma er lite till eftertanke om vad man bör prioritera och framför allt vad man bör lura i folk att man kommer att kunna uppnå med olika skenåtgärder. Det hänger för övrigt nära ihop med föregående debatt där inte Socialdemokraterna men väl Miljö- och Vänsterpartierna med en skenåtgärd som Tobinskatten ville låta påskina att man skulle kunna lösa en massa problem som inte har något samband med åtgärden.

Vi har därför från Folkpartiets ledamöters sida velat reservera oss när det gäller motiveringen till avstyrkandet av dessa motioner. Av ett par motioner framgår det nämligen att man tror att det går att fatta beslut i kammaren om dessa frågor för att åstadkomma detta, när det faktiskt handlar om att ute i varje enskild avdelning prioritera i många fall kvinnolönerna och kvinnors arbetsvillkor i de faktiska och enskilda besluten.

Men för att kunna se ett mönster räcker det inte att se varje enskild liten prick, utan man måste se prickarna tillsammans för att se vilken bild de skapar. Om det inte finns något problem behövs det inte heller någon lösning. Där har vi tyvärr fortfarande Moderaterna när det gäller dessa frågor. De förmår inte se att alla dessa prickar tillsammans blir en bild. Och om man inte ser bilden behöver man inte heller göra någonting åt den.

Fru talman! Det finns en annan åtgärd där regeringens och dess stödpartiers handling inte på något sätt stämmer överens med deras ord och deras krav på alla andra. Det gäller att öka antalet arbetade timmar. Vad Sverige behöver är fler som jobbar.

I förra veckan hade vi en hearing i finansutskottet där bland andra Anna Ekström deltog. Hon hade representerat Sverige i en arbetsgrupp på hög nivå inom EU för att få fler människor i jobb. Hon sammanfattade saken på ett väldigt enkelt och jordnära sätt, och jag önskar verkligen att framför allt Vänsterpartiet och Miljöpartiet lyssnar väldigt noga när jag läser upp vad hon sade. Hon sade: Ju mer man gör, desto mer blir gjort.

Och det är precis så enkelt det är, men samtidigt tydligen så väldigt svårt därför att staten som arbetsgivare har gått ut och skrivit ett avtal som innebär att man återinför delpensionen. Vilka är det som delpensioneras? Det var ett ganska stort besvär för oss att avskaffa delpensionen för tio år sedan. Det var väldigt höga kostnader för detta, och det var väldigt angeläget att ta bort den förmånen. Det var ju inte de utslitna människorna på arbetsmarknaden som tog ut delpension, utan det var

precis motsatsen när man såg vilka som hade möjlighet att utnyttja denna delpension. Nu återinför man delpensionen i det statliga avtalet. Det tycker vi är mycket anmärkningsvärt, för att inte säga skandalöst. De spridningseffekter som detta kan få över tiden kan vara hur stora som helst. Om man har detta avtal inom staten blir det kanske spridningseffekter till kommuner och landsting som vill ha liknande avtal. Och sedan ska det ut på den privata sidan. Och då står vi där och har återinfört detta delpensionsträsk. Vi behöver höja den faktiska pensionsåldern, inte sänka den ytterligare.

Friår och mycket annat som ni talar om är oerhört dåliga förslag att lagstifta om. Men här har man en egen hemläxa att göra, nämligen att inte för sin egen personal införa sådana system.

Den sista punkten som jag tänkte nämna handlar återigen om att sopa lite grann framför egen dörr och inte bara peka finger åt andra. Det handlar om att vi tycker att man ska införa etiska regler för statens tjänstemän när de är utomlands. Det talas mycket från regeringens sida om att man ska ha regler, bland annat om att man inte får ta in på hotell där det visas porrfilmer i TV-apparaterna. Det har visserligen inte kommit några sådana generella regler än. Men vi tycker att en regel som säger att de som är ute och representerar Sverige och som är anställda av den svenska staten ska ha en uppförandekod när det gäller att köpa sex utomlands. Det tycker vi skulle vara betydligt mer angeläget och verkligen kunna innebära att man föregår med gott exempel för andra.

Tyvärr är det en inte helt utbredd uppfattning bland framför allt män att det som inte är okej på hemmaplan är okej när man kommer utanför nationens gränser, nämligen att man anser sig ha rätt att köpa andra människors kroppar, vilket man aldrig skulle drömma om att göra på hemmaplan. Vi tycker att den svenska staten i detta fall kunde föregå med gott exempel och ange en riktning genom att i en uppförandekod för sin personal också ta in en sådan här sak. Vi tycker att det skulle vara betydligt mer angeläget än att säga att man inte får bo på hotell där det visas TV-program som det ogillas att man tittar på.

Fru talman! Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 7 av Christer Nylander och Gunnar Nordmark.

Anf. 80 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Socialdemokraterna har höga ambitioner på jämställdhetsområdet. Det ska jag gärna honorera. Men det finns också tendenser till en väldigt hög svansföring och svulstig retorik omkring jämställdhet och kvinnors representation på ledande befattningar som inte riktigt står i överensstämmelse med vad som händer ute i verkliga livet. Där är det, som två tidigare talare har påpekat här, nämligen att man i första hand riktar väldigt långa pekpinna till det privata näringslivet. Senast i dag illustreras detta med en lag som ska handla om att kvotera personer till det privata näringslivets styrelser. Vi har inte sett detta förslag än, men jag hoppas att det kanske finns någon liten passus om att detta även ska gälla offentliga styrelser. Men det vet vi inte. Jag är inte riktigt beredd att slå vad om att det är så. Vi får väl höra vad majoritetens representanter säger här.

I dag debatterar vi hur Socialdemokraterna själva som arbetsgivare i staten hanterar dessa frågor. Och här finns naturligtvis en hel del i övrigt att önska.

Om man tittar till exempel på utnämningsspolitiken tycks det vara så att färgen på partiboken kanske är det allra viktigaste. Till och med jämställdhetshänsyn får vika för detta. Låt mig ta det senaste exemplet, som skedde förra torsdagen när regeringen utsåg en ny landshövding i Örebro län. Då ersatte man den kvinna som satt där med en man, en socialdemokratisk landstingspolitiker. Det skulle vara intressant att höra varför man inte gjorde sitt yttersta för att tillsätta en kvinna. Vi vet att det fanns ett antal väl kompetenta kvinnor som diskuterades för detta. Men man valde ändå en man. Vad ska behövas för att åstadkomma lite mer efterlevnad av dessa höga ambitioner?

Det som vi pekar på i våra två motioner som tas upp i detta betänkande är att jämställdhet är en fråga om demokrati och en fråga om mänskliga rättigheter – att kvinnor och män, inte bara i teorin utan också i praktiken, ska ha samma möjligheter att påverka och delta i samhällsutvecklingen. Därför är det ett viktigt mål att män och kvinnor finns representerade i någorlunda lika delar i alla beslutande församlingar inklusive den statliga förvaltningen. Vi ser i forskningen att män och kvinnor har olika erfarenheter som påverkar vårt sätt att fatta beslut. Det ligger därför också en stor demokratisk dimension i detta.

Man blir ändå lite bekymrad över att utskottet avvisar de förslag som vi har, nämligen att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag till en plan för hur man ska öka kvinnorepresentationen bland myndighetschefer, ambassadörer och medlemmar i de statliga styrelserna. Vi vill också ha en årlig rapport om detta.

Jag har liksom Cecilia Widegren gått igenom undanflykterna för att faktiskt genomföra detta mycket konkreta att komma med en plan som kan utvärderas, så att man undan för undan kan stämma av hur detta efterlevs. Där återfinns bland annat följande uttryck: välkomnar att intensifiera den statliga personalpolitiken, avser att utöka redovisningen årligen, starta utvecklingsarbete, finns en plan för, se över rutinerna. Det som tar priset, fru talman, är följande stycke i majoritetens text: En prioriterad fråga för regeringen är också att se över rutinerna för tillsättande av myndighetsstyrelser så att man kan påbörja det sista steget mot en jämn fördelning även i centrala styrelser. I detta arbete ska särskild uppmärksamhet läggas vid tillsättning av styrelser med ojämnt antal ledamöter då den udda platsen ofta tillsätts av män.

Senast var den udda platsen som landshövding i Örebro uppenbarligen en sådan frestelse som regeringen föll för.

Det är helt enkelt för dåligt, fru talman! Varför – det är en fråga som jag gärna vill ha svar på från majoritetens representant – kan man inte bifalla förslaget om att faktiskt, när nu detta är en viktig fråga, ta fram en plan som riksdagen kan utvärdera när det gäller uppföljningen?

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 81 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 om löneskillnader mellan kvinnor och män i statsförvaltningen.

Betänkandet handlar om staten som arbetsgivare. I mitt anförande kommer jag att beröra statens ansvar som arbetsgivare i en bredare definition och tala om den offentliga sektorns ansvar som arbetsgivare.

Vänsterpartiet anser att hela den offentliga sektorn behöver samverka för att på ett bättre sätt ta sitt gemensamma ansvar som arbetsgivare i arbetet med att kartlägga och åtgärda könsdiskriminerande löneskillnader. Vi vill att de offentliga arbetsgivarna föregår med gott exempel. Därför föreslår vi att regeringen tar initiativ till en arbetsgrupp för samverkan mellan offentliga arbetsgivare inom stat, landsting och kommuner som tillsammans med de fackliga organisationerna lägger fram en strategi för hur könsdiskriminerande löneskillnader i den offentliga sektorn ska kunna avskaffas.

Jämställdhetslagen kräver att arbetsgivare tar ett stort ansvar för att kartlägga och åtgärda könsdiskriminerande löneskillnader. Men lagen ger inte någon effekt på de strukturella löneskillnader som beror på värde-diskriminering där arbeten värderas olika beroende på om de är mans- eller kvinnodominerade.

I samarbetet mellan s, v och mp har vi i det så kallade 121-punktsprogrammet kommit överens om att under mandatperioden se över och utvärdera en skärpning av jämställdhetslagen. I överenskommelsen ingår också att utarbeta en nationell handlingsplan för att motverka könsdiskriminerande löneskillnader på hela arbetsmarknaden.

Jag utgår från att denna handlingsplan uppmärksammar både så kallade horisontella och vertikala skillnader, det vill säga löneskillnader som beror såväl på separering av kön på arbetsmarknaden som på att det manliga arbetet är norm för arbetsvärderingen. Stat, kommuner och landsting bör vara spjutspetsar när det gäller att leva upp till jämställdhetslagens krav, men ensamma eller var för sig kan de inte förväntas avskaffa hela löneklyftan.

Bristen på ekonomiska resurser är ett stort hinder för ett sådant ansvarstagande. Här behövs det därför en samverkan inom hela den offentliga sektorn när det gäller att ta ett gemensamt ansvar som arbetsgivare.

Medlingsinstitutet presenterade i början av februari i år sin årsrapport *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2003*. Generaldirektör Anders Lindström informerade finansutskottet i går den 16 mars om denna rapport. Jag noterade särskilt att det enligt Lindström kostar 20 miljarder att i ett slag minska löneklyftan mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken.

Detta talar för att regeringen måste bli mer handlingskraftig och initiera vårt förslag om samverkan inom den offentliga sektorn och om en strategi för hur löneklyftan ska avskaffas mellan kvinnodominerade och mansdominerade sektorer.

I ett särskilt avsnitt – avsnittet Jämställdhet – i Medlingsinstitutets rapport bekräftas behovet av samverkan mellan parterna inom den offentliga sektorn. Medlingsinstitutet skriver: ”Att utjämna dessa strukturella löneskillnader är ingen enkel uppgift. Det är frågan om ett långsiktigt och målmedvetet arbete. Detta skulle kräva en långtgående samverkan under avtalsförhandlingarna och en samsyn om att kvinnodominerade avtalsområden ska prioriteras.”

Vidare sägs det att utjämningen inte kan lösas enbart av arbetsmarknadens parter. Förutom att den så kallade skattebasen ökar genom fram-

för allt ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet, så att de offentliga arbetsgivarnas betalningsförmåga kan stärkas, skriver Medlingsinstitutet: ”Vidare skulle det fordras att de offentliga arbetsgivarna enas med de fackliga organisationerna om sådana lönebildningsformer, som möjliggör att en bättre finansiering kan användas till en lönemässig uppgradering av kvinnodominerade yrkesgrupper. Det är också nödvändigt att det etableras ett sektorsövergripande samförstånd mellan arbetsmarknadens parter om nödvändigheten av åtgärderna. För att ett närmande ska kunna ske är det oundvikligt att de fackliga organisationerna inom den privata sektorn inte kräver kompensation när lönegapet mellan privat och offentlig sektor minskar.”

Fru talman! De statistiska löneskillnaderna har i stort varit oförändrade under de senaste tio åren. Skillnaderna beror på att arbetsmarknaden är könsuppdelad och på att kvinnodominerade yrkesgrupper värderas lägre än de mansdominerade. Man kan uttrycka det genom att säga att utvecklingen mot jämställda och rättvisa löner under den senaste tio åren har varit på stället marsch – detta trots att förbundsavtalen integrerat jämställdhetsaspekterna i den lokala lönebildningen.

I debatten i riksdagen har man under de senaste sex åren som jag deltagit upprepat faktiska förhållanden. År efter år har finansutskottet på olika sätt uttalat vikten av att löneklyftan mellan kvinnor och män åtgärdas. Utskottet har beskrivit regeringens goda ambitioner i arbetet men inga större förändringar kan utläsas i verkligheten när det gäller minskade löneskillnader. Snarare tenderar de att öka. Framför allt har löneskillnaderna mellan kvinnor och män ökat inom landstingen.

Antalet anställda i Sverige var ungefär 3,8 miljoner under år 2003. 65 % av dessa, närmare 2,5 miljoner personer, arbetar inom den privata sektorn. Omkring 29 %, drygt 1,1 miljoner personer, var verksamma inom kommuner och landsting. De statsanställda utgjorde knappt 6 %, 220 000 personer.

I den offentliga sektorn är alltså omkring 1,3 miljoner personer anställda. Männen finns i huvudsak inom den privata sektorn. Kvinnorna är mera jämnt fördelade mellan privat och offentlig sektor. Däremot dominerar kvinnorna inom kommuner och landsting där andelen kvinnor utgör 80 %. Motsvarande siffra i staten är 43 % och inom den privata sektorn 37 %. Den högsta medellönen finns hos staten. För landstingen och den privata sektorn var medellönen i stort densamma. Den lägsta lönen redovisas för kommunerna. Lönespridningen och löneskillnaderna är störst inom landstingen och minst hos kommunerna.

Fru talman! Det är ett obestridligt faktum att kvinnornas genomsnittliga löner är lägre än männens. Detta är inget individuellt problem, utan detta avspeglar den könsmaktsstruktur som finns i samhället där kvinnors arbeten värderas lägre än männens.

Jämställdhetslagen är inget verktyg för att minska löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade sektorer! Den kan enbart vara ett verktyg för att utjämna lönebundna löneskillnader hos samma arbetsgivare. Jämställdhetslagen gör inte halt vid avtalsgränserna men begränsas till en och samma arbetsgivare. Eftersom jämställdhetslagen inte kan bana väg för att utjämna löneskillnaderna mellan branscher eller sektorer på arbetsmarknaden är Vänsterpartiets förslag om att regeringen initierar en samverkan mellan arbetsmarknadens parter inom den offent-

liga sektorn mycket välmotiverat. Dessutom saknas en övergripande samordning mellan de olika förbundsavtalen hos samma arbetsgivare, vilket också talar för vårt förslag om samverkan.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uppmana fler av arbetsmarknadens parter att följa HTF:s och Föreningen Vårdföretagarnas exempel. De har avtalat om en regel som säger att ”medarbetare som är eller varit föräldralediga ska inte, på grund av ledigheten, ha en ogynnsam löneutveckling i förhållande till övriga medarbetare i företaget”. Det är en självklarhet och något som borde ha varit genomfört hos alla arbetsgivare.

Detta är ytterligare ett skäl till att öka samverkan mellan arbetsmarknadens parter inom den offentliga sektorn. Det är hög tid att gå från ord till handling när man säger att de offentliga arbetsgivarna ska vara bäst när det gäller jämställdhet.

Anf. 82 AGNETA GILLE (s):

Fru talman! Betänkande FiU18 handlar om staten som arbetsgivare. Som vi har hört i inledningen och också från de övriga partierna är jämställdhetsfrågan den stora frågan i detta betänkande. Betänkandet tar upp tio motioner som har lite olika karaktär, men det är jämställdheten som tar det största utrymmet. Jag vill också uppehålla mig under större delen av mitt anförande vid den stora och viktiga frågan om jämställdhet mellan kvinna och man.

Jämställdheten mellan man och kvinna är en fråga om berör oss i allra högsta grad och som engagerar oss väldigt mycket. Det har vi inte minst sett och hört här i kammaren under denna debatt. Jag måste säga att det är stimulerande att höra alla partiers olika vinklingar och synpunkter i detta ämne och också att man ska sopa framför egen dörr, som togs upp.

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar i dagens moderna samhälle, vilket betyder samma möjligheter, samma rättigheter och skyldigheter inom livets alla olika områden. Det är också regeringens övergripande mål i svensk jämställdhetspolitik. Jämställdhet handlar om rättvisa och fördelning av ekonomisk och politisk makt. Den handlar om demokrati och om att värdera kvinnor och män lika i samhället.

I mångt och mycket är vi väldigt överens om hur vi vill att det ska vara i vårt samhälle. Det kanske är mera hur vi uppnår det och vem av oss som är bäst på att nå dit som vi i dag diskuterar och som tagits upp i debatten tidigare. Ingen av oss kan slå sig för bröstet och säga att vi är nöjda och att vi har kommit dit vi ville. Men jag måste säga att mycket faktiskt har gjorts, och mer ska göras i denna mycket viktiga fråga.

Fru talman! Vi kan titta på chefsförsörjningen i staten som ett exempel. Ett av delmålen för jämställdhetspolitiken är en jämn könsfördelning och en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. En jämn representation av kvinnor och män i beslutande organ är en viktig demokratifråga.

Utskottet anser att regeringen och statsförvaltningen måste vara goda föredömen i jämställdhetsarbetet. Därför ser utskottet positivt på att ett fortsatt arbete med att öka andelen kvinnliga myndighetschefer samt chefer inom utrikesförvaltningen ingår som en prioriterad fråga i regeringens chefspolicy. Enligt denna chefspolicy är det viktigt att det alltid

finns med en kvinnlig och en manlig kandidat i det slutgiltiga urvalet till berörda poster.

Arbetet med att uppnå total jämställdhet på chefsnivå ska därmed fortsätta enligt de målsättningar som angivits i regeringens chefspolicy. Dessutom avser regeringen att utöka redovisningen genom att årligen redovisa andelen och antalet kvinnor respektive män som utnämns till myndighetschefer.

Arbetet är långt ifrån klart, och det är väl bara att erkänna att det tar tid att uppnå en total jämställdhet mellan man och kvinna, och ibland kan man bli otålig och tycka att det går för långsamt.

Det finns fler jämställdhetsaspekter att titta på. I skrivelsen *Jämt och ständigt* anger regeringen att man avser att under mandatperioden noga analysera utfallet av den skärpning av jämställdhetslagen som skedde 2001. Det kommittédirektivet har regeringen redan fattat ett beslut om den 19 februari i år. En särskild utredare ska göra en översyn av jämställdhetspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet. Utredaren ska grunda sina förslag på en analys av vilket ansvar och åtagande som det offentliga, i form av stat och kommun, bör ha. Regeringen aviserar också att en nationell handlingsplan för att avskaffa könsdiskriminerande löneskillnader ska tas fram.

Regeringen har dessutom tillsatt en utredning om den könssegregerade svenska arbetsmarknaden. Syftet med utredningen är att öka kunskapen om varför könssegregeringen på arbetsmarknaden består och var hindren för ökad integrering finns.

Fru talman! Jag vill också nämna hur viktigt utskottet anser att etnisk och kulturell mångfald i statsförvaltningen är. Den etniska och kulturella mångfalden på svenska arbetsplatser är av stor vikt för ett fungerande arbetsliv i vårt land. Staten som arbetsgivare har enligt utskottets mening ett särskilt ansvar som föredöme också på detta område. Myndigheterna ska på regeringens uppdrag upprätthålla handlingsplaner för att främja etnisk och kulturell mångfald bland de anställda på alla nivåer.

Det ankommer på varje myndighet att utarbeta en intern policy för hur man vill arbeta med mångfald som ett led i kompetensförsörjningen.

Utskottet ser positivt på regeringens planer att följa upp myndigheternas arbete med anledning av integrationspolitikens mål och inriktning. Målet måste vara att mångfaldsarbetet ska bli en naturlig del i myndigheternas arbetsgivarpolitik.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på samtliga motioner och reservationer och bifall till förslaget i betänkande FiU18 i dess helhet.

Anf. 83 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Agneta Gille läsa upp delar av majoritetstexten. Det hade varit intressant om hon i någon mån hade försökt motivera varför hon yrkar avslag på samtliga reservationer. Det vore spännande att höra varför regeringen inte borde av det mäktiga finansutskottet få uppdraget att upprätta en plan för hur allt detta goda ska åstadkommas så att vi skulle kunna utvärdera det och ha *benchmarking* för att se vad som händer. Likaså tycker jag att det skulle vara spännande att höra, mot bakgrund av allt detta som Agneta Gille läser upp, vad hon tror att det beror på att regeringen, nu när det blev ett skarpt läge och man skulle utnämna en ny landshövding i Örebro län, till sist valde

en man och inte en kvinna, varför man ersatte en kvinna med en man. Även om man nu har alla dessa goda planer och allt som Agneta Gille har berättat för oss blev det ändå till sist en man.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Staten som
arbetsgivare*

Anf. 84 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det är mycket höga tankar du kan ha av mig när det gäller utnämningsspolitiken, men i just den frågan har jag inte varit inblandad. Jag tycker inte heller det är så konstigt, för det är många olika poster som ska tillsättas. Ibland tillsätter vi en kvinna i stället för en man och ibland vice versa. Varför det blev det alternativet är det väldigt svårt att säga. Det kommer fler utnämningar, och det kommer säkert att leda till att vi byter ut en man mot en kvinna också.

Det är spännande att höra att du är så engagerad i de här frågorna, allra helst när man tittar på hur jämställdhetsfrågorna ser ut i ditt parti. Med tanke på den familjepolitik som ditt parti driver är det lite förvånande och också när man tittar på jämställdheten i ert parti.

Du frågade mig om vad vi gör. Nu har kommittédirektivet kommit som vi kommer att gå igenom. Du vill att en plan ska göras när det finns så mycket arbete som pågår och ett kommittédirektiv i just de här frågorna. Det pågår arbete, så det behövs ingen ytterligare plan.

Men, Mats Odell, jag skulle vilja ställa en fråga till dig, som är så engagerad och som har skrivit i reservationen om att det är otroligt skrämmande att se att andelen kvinnor bland annat i styrelser är 30 %. Så tittar jag på era siffror i riksdagen. Jag ser att det är 70 % män och 30 % kvinnor

Då är man inne på detta med att sopa framför egen dörr. Jag läste tidigare ett protokoll där Per Landgren hade sagt: Man brukar ju rimligtvis sopa rent framför egen dörr innan man uttalar sig. Det skulle vara intressant att höra hur ert parti jobbar med jämställdhetsfrågor och för att få in fler kvinnor på betydande poster.

Anf. 85 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag förstår att Agneta Gille behöver exempel på detta för att arbetet ska kunna drivas framåt. Jag kan gärna redovisa det som jag har kunnat påverka, om nu Agneta Gille särskilt frågar efter det.

Jag klev in på Kommunikationsdepartementet den 4 – eller om den var den 5 – oktober 1991 som departementschef. Då överblickade jag de styrelser som fanns inom departementets olika bolag, affärsdrivande och andra verk samt myndigheter. Jag konstaterade då att 28 % av ledamöterna i dessa styrelser var kvinnor. När jag slutade var det 39 %. Jag vet inte vilket betyg Agneta Gille vill sätta på det, men jag åstadkom detta på tre år på det departementet som ändå sysslar med mycket mansdominerade verksamheter; det tror jag att de flesta bedömare skulle hålla med om.

Det skulle vara spännande att diskutera familjepolitiken med Agneta Gille. Hon är tydligen emot att föräldrarna själva ska få bestämma hur de vill utforma sin familjepolitik. Hennes parti tycker i alla fall att det ska vara på ett speciellt sätt. Ska jag tolka detta som att Agneta Gille vill öka kvoteringen när det gäller föräldraförsäkringen? Är det detta som ligger i de förstuckna frågorna till mig?

Anf. 86 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Det var spännande att höra om det som hände 1991, 13 år tillbaka i tiden. Visst kan jag ge dig en eloge. Det hände mycket på ditt departement just då. Men har det hänt någonting i ditt parti sedan den tiden? Ja, det har ökat några procentenheter, men det är inte speciellt mycket. Jag hoppas att du får ett större inflytande i det arbetet.

Visst är familjepolitiken viktig. Den är grunden för att kvinnan och mannen ska ha samma möjligheter att gå ut i arbetslivet. Det är det som är den stora skillnaden mellan Kristdemokraternas och Socialdemokraternas politik. Vi vill ge kvinnan möjlighet att ha samma rättigheter som mannen att kliva ut på arbetsmarknaden. Den familjepolitiken driver vi framåt.

Jag fick inte mycket till svar på frågan om fördelningen i ert parti. Jag tittade på de poster som ni har att utse, och där är det mycket kvar att göra. Även om du gjorde mycket 1991–1994 för jämställdheten har du ändå mycket kvar att bidra med till nästa års debatt.

Anf. 87 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad Agneta Gille känner inför ordet föredöme, men jag tycker att det är ett ganska starkt ord. Utskottets majoritet uttalar att man som offentlig arbetsgivare ska vara ett föredöme.

Jag nämnde några exempel tidigare. Jag har tittat på både Regeringskansliets och de olika departementens löneutveckling. Då har jag sett att det inte har hänt så mycket under de senaste åren, trots att debatten har varit väldigt intensiv och het och trots att det har funnits planer. Då måste jag fråga: Hur får Agneta Gille och Socialdemokraterna detta att gå ihop? Ni pratar om att vara ett föredöme, men ni lyckas inte med det internt. Det borde ha varit möjligt under er långa regeringstid.

Sedan måste jag fråga om du känner dig nöjd och stolt över att trots att ni nu arbetat så många år med dessa frågor ändå forcerar fram lagstiftningsförslag om kvotering inom andra sektorer – till exempel om en jämnare könsfördelning inom bolagsstyrelser – när ni själva inte har åstadkommit det internt.

Nu ställer jag dig ansvarig för detta. Jag kan också redogöra för siffrorna i vårt parti och vad vi gör internt inom Moderata samlingspartiet. Men ni måste som ansvarigt regeringsparti kunna svara på dessa frågor. Ett långsiktigt arbete har pågått och ni har haft ansvaret, men vad har gjorts i praktiken på dessa områden? Kan man vara nöjd och stolt när man själv inte åstadkommer det man säger att man ska göra internt?

Jag förstår och tror att ni har högre ambitioner än så.

Anf. 88 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Visst är det viktigt att vi är föredömen. Det ska både Cecilia och jag vara i det arbete som vi driver när det gäller jämställdhetsfrågorna. Både du och jag har höga målsättningar. Vi ska också som föräldrar göra rätt saker och vara föredömen för våra barn. Precis det ska också regeringen vara. Naturligtvis är det så.

I mångt och mycket av det som vi presenterar i betänkandet finns det ett pågående arbete. Siffrorna har förbättrats. Arbetet har gett resultat. Men vi har inte nått hela vägen fram, och det erkänner vi också. Vi i

utskottet sätter press på att det ska ske ytterligare förbättringar på det området, och vi vill se resultat till nästa års debatt.

Vid tillsättande av styrelser ska en kvinna och en man nomineras. Men alla partier följer inte detta när de gör sina nomineringar. Då nomineras inte en man och en kvinna, utan det är andra namn med på listan, det vill säga namn på män. Då handlar det om Mats, Alf, Lennart och Göran.

När vi förstärkte jämställdhetslagen, Cecilia, var ni det parti som röstade emot. Ni borde ha kunnat vara med och tryckt på i den frågan och på det sättet bidragit i det här arbetet.

Anf. 89 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Att vara ett föredöme förpliktar en hel del. Om vi ska prata om statens arbetsgivarpolitik varje år och använda dessa ord blir ordet föredöme ganska utslätat efter ett tag. Jag hoppas att vi inte får uppleva det eftersom vi båda uppfattar det ordet som så oerhört starkt och laddat i det här sammanhanget. Jag hoppas i stället att det levereras saker här på plats, till exempel om ett år. Hittills tycker inte vi att vi kan se något resultat, och ni är ju inte heller nöjda.

När det gäller den interna nomineringsprocessen känner väl moderater bäst till vilka moderater som är bäst lämpade för olika uppdrag. Jag tror inte att regeringen är medveten om det. Det gäller även en miljöpartist eller någon annan. Förhoppningsvis stannar det interna nomineringsarbetet inom partierna. Någon annan ska inte ta över det arbetet.

Om man gillar siffror kan man räkna ut hur jämställd en riksdag är eller hur jämställd fördelning det är av utskottsordförandeposterna. Vår fördelning är 66 mot 33 %. Det nämns inte eftersom det är någonting positivt som kommer från Moderaterna. Vi har fler kvinnor än män som utskottsordförande. Det har inte Socialdemokraterna, långt därifrån. Men det nämns inte vid sådana här tillfällen, utan då är det alltid vi som ska pekas ut som att vi inte tar ansvar och att vi inte är delaktiga.

Partierna bör själva hantera sina nomineringsprocesser. De känner bäst till kompetensen hos de människor som finns internt.

Anf. 90 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Beträffande det sista har du fel, Cecilia Widegren. När det gäller utskottsordförandeposter har vi en jämn fördelning på 50–50, och då är det jämställt. Ibland kan det också bli för många kvinnor, och det är inte heller jämställt. Det ska vara lika mellan män och kvinnor, och då hamnar man i spannet 60–40, men helst ska det vara 50–50.

Vi jobbar för att regeringen ska bli ett bättre föredöme. Regeringskansliet ska också leva upp till de åtaganden som vi har lagt på dem och till det kommittédirektiv som också finns.

Detta med det interna nomineringsarbetet är faktiskt ganska intressant. Du har förberett dig på vissa frågor och jag har förberett mig på andra. Jag har tittat på hur det ser ut i landet, bland annat i kommunstyrelser. Jag hade förväntat mig den debatten.

Ni säger att ni är bäst lämpade att utse de ledamöter som ni tycker är bäst lämpade, och då blir det nästan bara män.

När jag gick igenom antalet kvinnor i borgerliga kommunstyrelser, och då gäller det alla de borgerliga partierna, fann jag att andelen kvinnor

var mellan 0 och 33 %. Då kan man inte säga att man har nått upp till den gräns som vi pratar om och till det som Karin Pilsäter sade om att sopa framför egen dörr. Då har man inte nått dithän. Då kanske det är så att ni också har att jobba med de frågorna innan vi kommer tillbaka i nästa års debatt.

Vi hoppas på att man på alla nivåer – i kommuner, landsting, regering och också här i riksdagen – lyfter upp jämställdhetsarbetet och slätar ut löneskillnaderna så att vi kommer dithän vi båda två vill.

Anf. 91 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Att jag gör ett inlägg i debatten beror på att mina partikamrater i finansutskottet inte har möjlighet att vara med här i dag. Jag vill i alla fall yrka bifall till reservation nr 3 av Jörgen Johansson i betänkandet.

Staten har, som alla säger här i debatten, ett stort ansvar att vara ett föredöme i arbetet för jämställdhet mellan män och kvinnor. Jämställdhet handlar om varje individs rätt till lika möjligheter och till fria livsval, men det finns ännu många hinder kvar att övervinna innan vi ska nå ett jämställt ett förhållande mellan könen.

Av den kvinnliga arbetskraften i Sverige återfinns hela 50 % inom den offentliga sektorn, medan motsvarande siffra för männen är bara 18 %. Ändå dominerar männen på de högre och arbetsledande posterna även i stat, landsting och kommun. Det beror säkerligen inte på bristande kompetens bland kvinnorna utan främst på att kvinnorna fortfarande osynliggörs, ofta i alla fall, i en manlig maktstruktur.

När det gäller löneskillnader mellan kvinnor och män återstår, som vi har hört, mycket att göra. När hälften av Sveriges yrkesverksamma kvinnor återfinns inom den offentliga sektorn, finns ändå löneklyftorna kvar även här. Att åstadkomma rättvisa löner mellan könen är utan tvekan en central nyckelfråga i det fortsatta jämställdhetsarbetet, och det finns siffror som visar vad det handlar om.

I kommunerna, där de flesta offentliganställda arbetar, tjänar kvinnor i dag i genomsnitt 90 % av vad de kommunanställda männen gör mot 74 % för 30 år sedan. Det har alltså skett en positiv utveckling. Utvecklingen har gått åt rätt håll. I landstingen har emellertid kvinnornas löner sjunkit från 80 % av männens genomsnittslöner för 30 år sedan till 71 % i dag. Inom statsförvaltningen har också kvinnolönerna sjunkit jämfört med männens löner från 90 % år 1983 till 84 % i dag. Lönegapet verkar alltså på en del håll vidgas i stället för att minska.

I reservation nr 3 understryks vikten av att staten i samarbete med kommun- och landstingsförbunden ger förutsättningar för att förbättra jämställdhetsarbetet, att ge kommun- och landstingsförbunden förutsättningar att förbättra jämställdhetsarbetet och att regeringen ser till att så sker inom den statliga verksamheten. Det är därför det föreslås att en lönerevision ska genomföras och att ett systematiskt arbete ska inledas för att utjämna löneskillnader mellan män och kvinnor. Då kanske också staten och den offentliga sektorn blir det föredöme som staten bör vara.

Anf. 92 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag är lite förvånad över att man i Centerpartiets reservation nr 3 utser Vänsterpartiet till en av dem som bär den största skulden

för att löneskillnaderna är så pass stora som de är. Det står nämligen att denna utveckling har varit särskilt tydlig under de senaste åren av socialdemokratiskt samarbete med Vänsterpartiet. Jag tror, precis tvärtom, att Vänsterpartiet har varit en drivkraft för att få upp den här diskussionen på dagordningen.

Jag skulle vilja veta vad Centerpartiet har för verkningsfulla verktyg för att minska löneskillnaderna mellan den privata och den offentliga sektorn. Finns det några speciella förslag i till exempel budgeten som skulle kunna innebära att man åtminstone undanröjde de ekonomiska hindren för att skapa bättre löner inom den offentliga sektorn? Jag har inte sett någonting av det, men det kanske finns.

Anf. 93 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! I reservationen föreslås att man ska gå igenom mäns och kvinnors löner i hela den offentliga sektorn, att man systematiskt ska peka på och gå igenom de löneskillnader som finns och försöka rätta till dem så att män och kvinnor får samma lön för likvärdigt arbete. Det är möjligt att det måste till en sådan konkret åtgärd för att det verkligen ska tas ett stort steg framåt och de här löneklyftorna ska minska på allvar. Det är ett konkret förslag som finns i det här fallet.

Sedan är det klart att vi hela tiden måste arbeta för att vi ska få mer resurser och på det viset mer jämställda löner, och det blir ju mycket lättare med tillväxt än utan tillväxt.

Anf. 94 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det pågår vad jag förstår en lönerevision inom såväl staten som kommunerna och landstingen, så det är väl inget nytt verktyg i och för sig. Problemet som jag ser det är de strukturella löneskillnaderna. Som Medlingsinstitutet sade var lönespridningen som minst i kommunerna. Däremot var den störst i landstingen.

Jag tror att det är strukturella skillnader, det vill säga att kvinnodominerade arbeten värderas lägre än mansdominerade arbeten. I det sammanhanget är de ekonomiska resurserna väldigt viktiga. Jag kan inte på något sätt se att de budgetförslag som Centerpartiet har lagt fram har varit så anmärkningsvärt mycket bättre än de som samarbetspartierna har åstadkommit i budgetförhandlingar. Jag upplever det lite grann som att man kastar sten när man sitter i glashus.

Anf. 95 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Självfallet måste alla partier gemensamt jobba med att förbättra den här situationen.

Vad vi i Centerpartiet har pekat på är att vi vill ha en näringspolitik som innebär att vi får en ökad tillväxt och därmed mer resurser, även till den offentliga sektorn. Dessutom har vi lagt fram ett förslag om ett nytt skattesystem som kraftigt stärker kommunernas ekonomiska bas. Det är ett par konkreta exempel på vad Centerpartiet gjort under senare tid. Men jag tror alltså att det här måste vi jobba med över alla partigränser för att verkligen få till stånd ett bra resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Statens styrning av kommunerna

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU22
Statens styrning av kommunerna (förs. 2002/03:RR21).

Anf. 96 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Finansutskottet avstyrker fyra förslag från Riksdagens revisorer som i huvudsak handlar om problem med otydligheter i redovisningen av statsbidragen till kommuner och landsting. Revisorerna anser att begreppet ”statsbidrag” behöver definieras och avgränsas, att redovisningen av statsbidragen behöver förbättras och deras effekter klargöras, att ansvaret för redovisningen av statsbidragen behöver förtydligas och att balanskravet för kommuner och landsting behöver tydliggöras och sanktionsmöjligheter utredas.

Utskottet anser att det finns utrymme för att förbättra redovisningen av statsbidragen till kommuner och landsting. Statsbidragen skulle enligt utskottets bedömning kunna redovisas på ett mer överskådligt sätt än i dag utan att riksdagen behöver begära en fullständig redovisning som revisorerna föreslår.

Utskottet avstyrker också fyra motionsförslag som dels tar upp samma ämne som revisorerna, dels berör den kommunala självstyrelsens ställning, dels kommunernas ansvar vid nationella satsningar på infrastruktur.

I betänkandet finns sex reservationer.

Anf. 97 TOMAS HÖGSTROM (m):

Fru talman! Moderaterna har ställt sig bakom de fyra förslag från Riksdagens revisorer som betänkandet handlar om. Vi anser det i allra högsta grad motiverat att begreppet ”statsbidrag” definieras och redovisas och att effekterna klargörs samt att ansvaret för redovisning av statsbidragen och innehållet tydliggörs.

Som det nu är finns det oklarheter. Det borde därför vara bra med en samlad genomgång. Det verkar nu inte majoriteten vara lika intresserad av som Moderaterna och andra borgerliga partier, utan den avstyrker revisorernas förslag. Visserligen konstaterar majoriteten att mycket kan bli bättre men nöjer sig med att endast skicka med några synpunkter från riksdagen, vilket framgår av finansutskottets ställningstagande. Vi tycker inte att det är tillräckligt.

Vårt stöd till revisorernas förslag bygger på inställningen att den som beslutar också ska betala, det vill säga att om staten beslutar om en reform som kommunerna ska genomföra är det också staten som ska ha ansvaret för att finansiera den. För att det ska vara möjligt att följa upp om så är fallet behöver statsbidragssystemet tydliggöras och effekterna bli synliga. Då kanske vi i framtiden slipper den typ av diskussioner som ibland förs mellan regeringen och Kommunförbundet och Landstingsförbundet om att regeringen och riksdagen inte skickar med tillräckligt mycket pengar för att finansiera en reform som de har beslutat om.

Beträffande balanskravet och sanktionsmöjligheterna mot kommuner och landsting som inte sköter sin ekonomi säger majoriteten att det är en proposition på väg. Det är bra och välkommet, men detta faktum borde

inte vara något hinder för att riksdagen uttalar sig i frågan och bifaller revisorernas förslag.

Fru talman! Jag har i korthet redovisat vår inställning och yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 98 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! I den skånska kommunen Höör sitter man och väntar. Man har problem med att maxtaxebidragen och Wärnerssonpengarna inte räcker till riktigt. De funderar nu på vad de ska göra åt detta. Jag fick ett brev från en kommunpolitiker i Höör. Hon skriver: Vi har fått besked om att statsbidragen, det vill säga maxtaxebidrag och Wärnerssonpengar, kanske görs om till nästa år. Villkor och förutsättningar är inte klara. Kommunstyrelsen i Höör vill således vänta med eventuella taxeändringar tills vi vet vad som gäller. Så nu sitter vi som *lame ducks*.

Folkpartiet motionerade under allmänna motionstiden om statens styrning av kommunerna. Vi tog bland annat upp statsbidragen, deras effekter på hur man styr kommunerna, behovet av en definition, vilka olika sätt man kan påverka kommunerna på och så vidare. Vi tog också upp balanskravet, behovet av att tydliggöra vad balanskravet egentligen innebär och vilka sanktionsmöjligheter som bör finnas. Därför välkomnar Folkpartiet att revisorerna nu kommer med ett antal förslag som i mångt och mycket ligger i linje med det som vi tidigare förde fram.

Det handlar till exempel om att redovisa statsbidragen och deras effekter. I statsbudgeten för 2001 fanns över 120 olika anslag som handlade om bidrag från staten till kommunerna. Trots det har inte vid något tillfälle en samlad redovisning över vilka bidrag som finns lämnats in. Det har inte heller gjorts någon konsekvensanalys av i vilken mån detta påverkar kommunerna i deras beslut, såsom i Höör som jag precis redovisade, och hur det påverkar och riskerar att öka ineffektiviteten i hur kommunerna styrs.

Revisorerna föreslår också att man tydliggör balanskravet och utreder sanktionsmöjligheter. Det heter till exempel att kommunerna inte behöver uppnå balans om det finns synnerliga skäl för att inte göra det. Men det är ingen som vet vad synnerliga skäl är, och det är framför allt kommunerna som avgör vad som är synnerliga skäl. Det känns lite märkligt att ha en lag som säger detta om det samtidigt inte finns några sanktionsmöjligheter. Det finns ingen möjlighet att införa några sanktioner mot dem som bryter mot kravet att ha balans.

Folkpartiet delar revisorernas bedömning i dessa delar, och jag yrkar därför bifall till reservation nr 2.

Anf. 99 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! När läroboken beskriver riksdagens uppgifter är revision och tillsyn av regeringen en av de främsta punkterna. Om inte annat så av detta skäl borde revisionens skrivelse tas på största allvar.

När det gäller statens styrning av kommunerna handlar det om ett konglomerat av utgifter och stöd av olika typ och konstruktion. Stöden till den kommunala sektorn är det kanske mest komplicerade och omfattande utgiftsområdet.

Revisorerna vill enkelt uttryckt att riksdagen bör veta mer om utgifternas samlade effekter. Riksdagen bör veta vad ett statsbidrag är och om

stödets syfte uppnås eller inte. Revisorerna menar också att om riksdagen nu har fastställt att kommuner och landsting normalt ska ha en balanserad budget bör det också klargöras vad detta innebär. När måste balanskravet inte följas? Vad är synnerliga skäl för detta? Vem avgör? Vem tolkar? Vad händer vid övertramp? Vilka sanktioner finns?

Man kan tycka att revisorernas önskemål är högst rimliga och motive-rade. Det tycker nog egentligen också utskottets majoritet om man läser lite mellan raderna. Man skriver till exempel att i regeringens årliga skri-velse om utvecklingen inom den kommunala sektorn ”kan redovisningen av statsbidragen förbättras i syfte att få till stånd en bra kommunikation mellan staten och kommunsektorn”. Vidare skriver man att ”det finns utrymme för förbättringar i rapporteringen till riksdagen”.

Men man tycker inte att det är så viktigt. Man skriver att många an-slag är små och av en karaktär som gör det mindre intressant för riksdag-en att begära en så fullständig anslagsredovisning. Det må vara att de 15 största anslagen av de totalt 127 står för 95 % av stödet och att 43 anslag är på mindre än 5 miljoner vardera. Likafullt är även ett litet anslag mycket pengar för dem som tar emot pengarna. De summerade anslagen är samtidigt en betydande utgift för staten. Att små tuvor kan stjälpa stora lass är väl känt. Revisorerna ser på sedvanligt revisionsmanér med re-spekt också på mindre belopp.

Ett återkommande resonemang i betänkandet är att det som föreslås i revisorernas skrivelse är under hantering på annan plats, till exempel i Utjämningsutredningens remissbehandling, i Ansvarskommittén, genom att regeringen avser att lämna en lagrådsremiss och så vidare.

Fru talman! Under min korta tid i riksdagen har jag redan förstått att utfästelser av det här slaget kan göras och upprepas nästan hur många gånger som helst, och det kan pågå under nästan hur lång tid som helst. Det inger inte någon högre grad av trygghet att förlita sig på sådana reso-nemang.

Även om kvaliteten skulle förbättras spontant på det sätt som majori-teten hoppas är det ju en fördel om statsbidragsbegreppet klargörs och att begreppet ges en definition som används och tillämpas av alla inblan-dade. Så varför inte skriva det? En första förutsättning är rimligen att begrepp ges en av alla använd definition. Hur ska vi annars kunna kom-municera?

För mig är det helt självklart att konsekvensanalyser måste göras och vara utgångspunkt för framtida utformning av stöd och bidrag. Som det nu är överlappar systemen och deras olika delar varandra. Olika bidrag och regleringar kan motverka varandra. Om en kommun till exempel strävar efter lagens krav på budget i balans mister man det riktade stödet till personalförstärkning i skolan.

Komplexiteten och tillfällighetskaraktären gör det svårt eller omöjligt att syssla med kommunal långtidsplanering. Vi måste veta hur de speci-aldestinerade bidragen har påverkat och styrt, i vilken grad de har upp-nått sina syften och hur de förhåller sig till den kommunala självstyrelse-principen, annars kommer vi inte vidare.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 2 under punkt 2 och begränsar mig för tids vinnande på sedvanligt sätt till detta, även om jag står bakom samtliga reservationer från Kristdemokraterna.

Fru talman! Det finns ett talesätt som säger: Det är bättre att ha ungefär rätt än att ha exakt fel.

Man kan väl också uttrycka det så att vi ska akta oss för att driva sifferexercisen och detaljdiskussionen så frenetiskt att vi tappar överblicken och sammanhangen. Delvis handlar dagens debatt om just detta.

Det finansutskottet vill ha är bättre överblick och en mer samlad redovisning. Vi vill ha en meningsfull och användbar information. Därför är det bra att det pågår ett ständigt arbete för att få en tydligare och bättre redovisning av statsbidragen till kommuner och landsting. Men det är också viktigt med koncentration. Vi måste undvika dubbleringar och dyrbara utredningar som inte ger så mycket.

Vi kanske inte ska lägga ned så stor kraft på att utreda saker som troligen är rejält förändrade bara inom något eller några år. Jag tänker bland annat på Utjämningsutredningens förslag som innebär stora förändringar när det gäller statsbidragen till kommuner och landsting.

Låt oss alltså hantera det här praktiskt. Vad vinner vi, Olle Sandahl, om vi driver fram en entydig definition av begreppet statsbidrag som passar i ett sammanhang, men som ställer till problem om man ska använda det i redovisning som har ett annat syfte?

Det här leder mig fram till att jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och avslag på reservationerna.

Som en kommentar till vad som har sagts i debatten vill jag dessutom säga följande:

Det finns olika sätt att redovisa den statliga ekonomin, och de olika redovisningarna skiljer sig åt beroende på vilket syfte redovisningen har. Statsbidragen såsom de redovisas i statsbudgeten är inte identiska med statsbidragen såsom de redovisas i nationalräkenskaperna. Det är heller knappast möjligt att definiera statsbidrag som en lista av anslag eftersom det finns flera anslag som delvis går till kommunsektorn, delvis till andra mottagare.

Utskottet anser att det är viktigt att redovisningen är så tydlig och lättolkad som möjligt. I regeringens årliga skrivelse om utvecklingen i den kommunala sektorn bör det finnas goda möjligheter att förbättra redovisningen av statsbidragen. Dock gör redovisningssystemens olika uppbyggnad och syften att det inte går att göra en entydig definition av begreppet statsbidrag.

Statskontorets rapport som gjorts på uppdrag av Utjämningskommittén innehåller en detaljerad genomgång av alla anslag från vilka medel betalats ut till kommuner och landsting. Under 2001 var det, precis som Olle Sandahl sade, hela 127 anslag där sådana utbetalningar hade gjorts. Av rapporten framgår att många anslag är små. Att begära att regeringen återkommande ska lista alla dessa 127 anslag förefaller inte vara det mest meningsfulla sättet att informera riksdagen.

Utskottet anser dock att rapporteringen till riksdagen kan förbättras. Redovisningen skulle kunna göras mer samlad än i dag, vilket skulle förbättra överblicken. Det förhållandet att statsbidragen förekommer inom många utgiftsområden borde inte behöva hindra en tydligare redovisning.

Statskontoret bedömer att statsbidragen uppgick till ca 112 miljarder kronor under 2001. De 15 största anslagen svarar för mer än 95 % av

stödet och de tre största anslagen svarar tillsammans för mer än 80 % av det totala utbetalda beloppet. En samlad redovisning av dessa 15 anslag skulle täcka in den helt dominerande delen av statens bidrag till kommunsektorn.

Jag vill också påminna om att i Utjämningsutredningen, som varit ute på remiss, föreslås en mängd förändringar som påverkar statsbidragsgivningen. Som en del i dessa förändringar ingår att flera specialdestinerade bidrag inordnas i det generella statsbidraget. Sådana förändringar kommer troligen att innebära att antalet anslag som behöver redovisas samlats för att i allt väsentligt täcka in statens stöd till kommunsektorn blir än mindre.

Utskottet anser att det är angeläget att regeringen noga följer upp effekterna av bidragen till kommunerna och landstingen där så är möjligt och rimligt. I den årliga skrivelsen om utvecklingen i den kommunala sektorn redovisas hur verksamheterna utvecklas i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat. Med denna redovisning som grund kan en utvärdering göras av huruvida statsbidragen har uppfyllt de mål som de var ämnade för.

Vad gäller den ekonomiska statistiken så redovisas nationalräkenskaperna enligt EU:s regelverk och definitioner, ENS 95, och Statistiska centralbyrån är ansvarig för detta. Statsredovisningen bygger på uppgifter från myndigheterna och utgör underlag för bland annat anslagen i statsbudgeten. För den redovisningen svarar Ekonomistyrningsverket. Dessutom har Ekonomistyrningsverket i uppdrag att bearbeta uppgifterna från statsredovisningen om statens inkomster och utgifter så att dessa överensstämmer med nationalräkenskapernas definitioner. Ekonomistyrningsverket förser sedan Statistiska centralbyrån med uppgifterna som ingår som en del i nationalräkenskaperna.

I regeringens arbete med budgeten görs löpande avstämmningar mellan de siffror som redovisas i statsbudgeten och de som används i det finansiella sparandet för att säkerställa att beräkningarna hänger ihop trots de skillnader som finns mellan redovisningssystemen.

Utskottet delar således inte revisorernas och reservanternas uppfattning att ansvaret för nationalräkenskaperna är oklart, däremot förutsätter utskottet att de berörda myndigheterna, Statistiska centralbyrån och Ekonomistyrningsverket, i den mån de bedömer det som nödvändigt samarbetar för att i största möjliga utsträckning eliminera oklarheter i övergången mellan de båda redovisningssystemen.

Det pågår dessutom ett arbete med att förbättra den ekonomiska statistiken. Statistiska centralbyrån fick i sitt regleringsbrev för 2004 i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för förbättringar av den ekonomiska statistiken. Målsättningen är att åtgärderna ska genomföras under en femårsperiod.

Fru talman! Att få en så fullig och överskådlig bild som möjligt av statsbidragen till kommunsektorn är alla betjänta av, varför jag är övertygad om att regeringen gör vad den kan för att förbättra rapporteringen till riksdagen.

Anf. 101 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag begärde replik därför att jag reagerade på Sonia Karlssons avfärdande av förslagen från Riksdagens revisorer och reser-

vanternas inställning som den redovisas i betänkandet och i debatten. Enligt Sonia Karlsson har det tydligt blivit en form av sifferexercis och hon anser att vi inte ska driva debatten för långt.

Har man den grundinställningen när man ser på förslagen och reservationerna och när man deltar i debatten bekräftar det behovet av ett tydliggörande, behovet av att synliggöra effekterna och att de klarlägganden som Riksdagens revisorer har föreslagit verkligen genomförs.

Anf. 102 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Trots att Tomas Högström inte har uppfattat det är mycket redan gjort av det som han önskar. Det är också vad finansutskottet säger som svar till revisorerna. Vi har bland annat Statskontorets rapport. Jag har på min bänk lagt helt aktuella rapporter som handlar om just de frågor som vi diskuterar i dag.

Direktiven från regeringen till Utjämningsutredningen var bland annat att kommittén skulle belysa de samlade effekterna för enskilda kommuner och landsting av utjämnningssystemet och andra betalningsströmmar och specialdestinerade bidrag mellan staten och kommunsektorn.

I uppdraget till Statskontoret och den stora utredningen ingår just att man skulle titta på vilka statsbidrag som utgår till kommuner och landsting, de olika bidragens syfte, omfattning och konstruktion och bidragens fördelning på olika kommuner och även den åldersrelaterade och den specialdestinerade delen.

Utskottet och jag menar att vi har ett bra underlag som det är självklart att vi ska dra nytta av. Jag och utskottet förutsätter att regeringen redan tar med detta när man utvärderar. Vi får ju ett utmärkt tillfälle framöver när vi diskuterar regeringens årliga skrivelse om utvecklingen i den kommunala sektorn att bedöma hur utvecklingen har varit. Där kan vi titta på de här måtten.

Anf. 103 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Sonia Karlsson redovisar här att vi ska vänta. Vi ska vänta nu och diskutera det här när regeringens årliga skrivelse om situationen i kommunerna kommer. Men varför göra det? Här har vi möjlighet att ta ställning. Vi har en möjlighet att skicka en signal eller en beställning direkt till regeringen att så att säga effektuera vad Riksdagens revisorer har lagt förslag om.

Majoriteten konstaterar ju också i betänkandet att mycket kan bli bättre, som jag också framförde i mitt anförande. Ja, om nu mycket kan bli bättre låt oss ge uttryck för det då i ett tydligt beslut.

Anf. 104 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag sade inte direkt att Tomas Högström behövde vänta, men jag tyckte att han skulle se fram emot att vi då också kunde föra en debatt och kanske till och med se om något har hunnit komma in redan i den skrivelsen. Det återstår att se.

Vad jag sade var inledningsvis att i de direktiv som regeringen gav bland annat till Utjämningsutredningen och som sedan Utjämningsutredningen bad Statskontoret att göra en ordentlig utvärdering av har vi mycket av det underlag som dessutom revisorerna har med i sin rapport. Det är det jag menar. Varför utreda ännu mer när vi redan har det un-

derlag vi behöver? Det vi behöver är alltså att sätta det i verksamhet och ha en ordentlig utvärdering så att det följs upp på rätt sätt. Det förutsätter jag att regeringen gör, och jag kommer själv att vara med och se så att vi hjälps åt.

Anf. 105 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Det brukar vara så att regeringen är hyfsat intresserad av att få igenom sina förslag i riksdagen och få stöd för sina propositioner här i riksdagen. Därför tror jag att regeringen är ganska intresserad av att veta vad majoriteten i finansutskottet tycker i de olika frågor som tas upp i betänkandet. Jag kan ha viss förståelse för att man inte vill skriva det i ett betänkande, men vi kanske kan få höra det i debatten.

Är det till exempel rimligt att det finns 127 olika statsbidrag? Vad tycker Sonia Karlsson och majoriteten i finansutskottet? Vilken balans bör finnas mellan generella och specifika statsbidrag, och hur specifika bör de specifika statsbidragen vara? Vad tycker majoriteten i finansutskottet? Jag tror att regeringen faktiskt är intresserad av att veta det.

Jag har också en kanske lite mer generell fundering: Är det rimligt att man i Höör, som jag berättade om tidigare, sitter och väntar på besked om förändrade statsbidrag innan man beslutar om vilka dagis som ska byggas ut för att stötta år 2005? Är det en rimlig tingens ordning? Och är det rimligt att Höör och många andra kommuner väntar på besked om framtida statsbidrag innan man bestämmer sig för om man tvingas bryta mot barnomsorgslagen eller inte under nästa år? Jag vill bara veta om Sonia Karlsson tycker att det är rimligt.

Anf. 106 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ju redan så att de generella statsbidragen är huvuddelen. Det är det som gäller, och det är också regeringens uppfattning. Men i vissa delar har vi också behov av specialdestinerade statsbidrag. Huvudregeln är dock generella statsbidrag.

Vi kommer snart, redan den 15 april, att få en lagrådsremiss om utjämningssystemet, och det finns med i Utjämningsutredningen just att man föreslår att flera av de specialdestinerade statsbidragen ska gå in i det generella.

Vad gäller Höör och maxtaxan förstår jag inte riktigt problemet. Man har ju statsbidrag för barnomsorgen, och det är ju ingen skillnad mellan att det går in i det generella systemet och att de får det nu direkt. Man förutsätter då att de vill ha maxtaxa i barnomsorgen.

Anf. 107 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Ja, det är väl just det de inte vet, därför att de pengar som de får som speciella bidrag i dag inte räcker till.

Jag tycker ändå att det hade varit upplysande för kammaren men också kanske framför allt för regeringen om Sonia Karlsson kunde ha berättat vad som är finansutskottets majoritets åsikt i de här frågorna och inte bara hänvisat till kommande lagrådsremisser och propositioner. Jag tror att det hade givit lite mer spänst i debatten och lite större möjlighet för riksdagen att påverka regeringen och stärka riksdagens makt i de här frågorna. Jag kan hoppas att Sonia Karlsson ger ännu mer uttryck för detta i sin slutreplik.

Anf. 108 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Christer Nylander efterfrågar lite mera spänst. Om han hade lyssnat på mitt anförande hade han inte behövt ställa frågan, för jag sade mycket tydligt att utskottet anser att det är viktigt att redovisningen är både tydlig och lättolkad. Vi menar också att rapporteringen till riksdagen kan förbättras, och när vi säger det förutsätter vi också att de här förbättringarna sker så snart som möjligt. Det finns ingen tvekan i det.

Anf. 109 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Först vill jag uttala viss förvåning över att utskottsmajoriteten så lättvindigt avfärdar förslagen från Riksdagens revisorer. I det här anförandet ska jag emellertid främst ta upp reservation nr 5, som jag vill yrka bifall till, och understryka vikten av det kommunala självstyret.

Den svenska regeringsformen utgår från att all offentlig makt utgår från folket. I praktiken hotas emellertid denna demokratiska grundval alltmer när underifrånperspektivet i allt högre utsträckning ersätts med centralstyrning. Vi kan i dag se att staten via olika direktiv och ofta underfinansierade statsbidrag inskränker det reella självstyret för kommunerna. Vi hörde ett exempel här från Christer Nylander om Höör.

Denna utveckling är också långsiktigt ett hot mot en levande lokal demokrati. Kan inte kommuner och landsting längre fatta egna, självständiga beslut blir det alltmer ointressant för människor att engagera sig i partipolitiken och satsa tid och kraft på olika förtroendeuppdrag. Det är en farlig utveckling om så blir fallet.

Mot den här bakgrunden vore det klokt att tydligt klargöra den reella innebörden av begreppet kommunal självstyrelse. Självfallet är det bra att Ansvarskommittén analyserar ansvarsfördelningen mellan olika samhällsnivåer, som utskottsmajoriteten understryker, men faktum är ju att vi sedan länge har utgått från att Sverige styrs utifrån ett kommunalt självstyre och att detta är en grundval för vårt system. När detta demokratiska fundament hotas av centralstyrning och centrala direktiv finns det goda skäl att tydligt klargöra vad begreppet reellt innebär, så att alla är medvetna om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Processrättsliga frågor

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Statens styrning
av kommunerna*

Processrättsliga frågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU14
Processrättsliga frågor.

Anf. 110 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! I den här debatten om justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU14 ska vi avhandla processrättsliga frågor. Det gäller ett antal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden 2003. Motionsyrkandena avser bland annat frågor om hemliga tvångsmedel, skydd för vittnen, ersättning till nämndemän samt rättshjälp.

Utskottet hänvisar i behandlingen av motionerna till gällande regelverk och pågående beredningsarbete.

Som exempel kan jag nämna att ett antal motioner tar upp olika frågor om nämndemän. Mer representativa nämndemän efterfrågas, kvotering av nämndemän med utländsk bakgrund förordas, höjda ersättningar föreslås med mera. Utskottet konstaterar att dessa frågor väckt stort intresse i riksdagen under en följd av år, och att det nu aviseras en proposition till riksdagen med anledning av det av utskottet initierade utredningsförslaget från Nämndemannakommitténs betänkande, *Framtidens nämndemän*.

Ett annat exempel är de motioner där man föreslår att polisen i brottsförebyggande syfte ska få söka efter vapen i bilar. När det gäller den frågan hänvisar utskottet till den översyn som pågår inom Justitiedepartementet som syftar till att förhindra spridning av illegala vapen.

I betänkandet finns sammanlagt 22 reservationer samt sex särskilda yttranden. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga reservationer.

Därmed, fru talman, överlämnar jag betänkandet till debatt.

Anf. 111 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Vi pratar nu om spelreglerna. I all verksamhet vi bedriver i staten måste det finnas spelregler, så även i den lagförande. Några av oss har väldigt goda kunskaper om de här spelreglerna: vad man får göra i en domstol, vad man får göra som polis, åklagares uppgifter, samarbete däremellan, vilka regler som ska gälla efter en dom och så vidare. En hel del av det tas upp i betänkandet. Jag vill nu göra klart att vi för Folkpartiet liberalernas del efter vårt senaste landsmöte har intagit en rad ståndpunkter som jag tror skulle förbättra spelreglernas funktionssätt.

Processrätten är till för att balansera olika intressen och mål som vi alla tycker är viktiga. Ett mål är effektivitet. Ett annat är rättssäkerhet. Ett tredje kan vara integritet. Man måste väga dessa tre emot varann.

Vi är överens om bärande principer: legalitet, proportionalitet, ändamål och några till. Det är när vi översätter dem till konkreta fall som det kan finnas vissa motsättningar och vi kan hamna på olika ståndpunkter.

Det är ganska klart att vi inte bara kan säga från riksdagen att vi ska ha mera resurser till polisen, mera resurser till åklagarna och mera resurser till domstolarna. Jag tror verkligen att det behövs. Men vi måste också se hur verkligheten har förändrats, vilka spelregler vi håller oss med i dag. Har de polisiära myndigheterna adekvata metoder att ta till när de till exempel möter den grovt organiserade brottsligheten, internationell terrorism eller för den delen den omfattande vardagsbrottsligheten? Jag menar då den omfattande vardagsbrottsligheten som inte direkt hotar demokratin, inte direkt skadar människor till liv och lem eller ger men för livet men som sakta men säkert urgröper tilltron till statens förmåga att värna enskilda individers trygghet.

Vi vet hur det ser ut när det gäller ekobrotten. Det är ingen vacker syn när man kommer ut till ekobrottsåklagare eller för den delen ekobrottsrotlar. Man får höra om deras oförmåga att komma åt de stora, fula fiskarna som försnillar miljoner från statskassan, sammanlagt kanske miljarder. De jagar i stället lokala lcahandlare och deras kvittomaskiner.

Vi vet hur det ser ut med våldsbrotten. Det är inte alltid den omfattningen på utredning som man skulle önska. Det kommer från och till

rapporter om hur till exempel våld mot kvinnor inte får det bemötande och den möjlighet till uppkläring som vi alla tycker man skulle ha.

Vi vet att handläggningstiderna är långa hos både polis och åklagare. De har minskat något hos åklagare, delvis beroende på att åklagarna skickar tillbaka fallen till polisen med önskan om en korrigerig, och då blir det kö hos polisen i stället.

Sammanlagt bygger detta på att vi har enorma proppar i systemet. Man måste se över vilka tvångsmedel och processregler vi har.

I det här betänkandet lyfter vi från Folkpartiet fram några saker som vi tror är viktiga. En sådan sak är möjligheten till hemlig avlyssning. Det är en fråga som utreddes för några år sedan. Det fanns då ganska rättfärdig kritik. Nu börjar en hel del falla på plats, bland annat vad gäller offentliga ombud. Vi är på gång att lösa frågan om överskottsinformation. Nu är det dags att komma till beslut vad gäller hemlig avlyssning.

Man ska komma ihåg att det här med hemlig avlyssning är ganska självreglerande. Vi föreslår ganska hårda begränsningar för när det ska få användas. Polisen kan inte heller använda den metoden när som helst och hur som helst, för det tar ganska betydande polisiära resurser. En duktig polis använder sig inte av hemlig avlyssning hur som helst. Vi tror att det kan vara ett medel mot människohandel, narkotikahandel och den typ av terrorism som trots allt finns i Sverige.

Mycket av den organiserade brottsligheten bygger på möjligheten att försvara sig i det utanförskap där många organiserade kriminella befinner sig i dag. Man försvarar sin verksamhet och man avskräcker fiender med att man har vapen. Här är det helt nödvändigt att polisen får rejäla resurser för att kunna eftersöka och komma åt de betydande vapenproblem som finns i vårt samhälle, vapen som alltmer blir legio i samhällets utkanter och som används för hot framför allt mellan kriminella men också mot människor i övrigt.

Modern teknik gör att man kan komma mycket långt med att övervaka människor. Det brukar kunna innebära att någons rättssäkerhet faktiskt blir förstärkt medan någons integritet kan bli kränkt. Ibland blandar man ihop det och säger att rättssäkerheten hotas beroende på att integriteten hotas. Det är ofta helt fel. De här frågorna är egentligen varandras motsatser. Om du filmar alla människor så vet du precis vad som har hänt. Om man skulle avlyssna människor skulle man höra exakt vad som har sagts. Inte desto mindre är integriteten någonting som vi måste värna, på största allvar.

Den tekniska utvecklingen i alla samhällssektorer gör att integriteten i dag är ganska hotad. Därför är vi från Folkpartiet tydliga på att det är viktigt med kontroller vad gäller övervakningskameror. Man får inte skynda i väg hur fort som helst med att dela ut tillstånd till övervakningskameror. Här krävs hela tiden ett anmälningförfarande och ett godkännande. Det kan vara berättigat med en hel del övervakningskameror, men det är viktigt att det finns en samhällelig översyn, en kontroll av var de finns och i vilken omfattning de används. En kamera kan trots allt aldrig skydda. En kamera kan möjligtvis registrera och hjälpa till preventivt, förhoppningsvis. Men i regel är det en lösning på problemet med brist på poliser.

Vi vet också att de spelregler vi har i dag är hotade av att människor gör allt för att förstöra dem. Vittnen hotas i dag i en allt större omfatt-

ning. Därför pekar vi i en av våra reservationer på vikten av att stödja vittnen. Vi hoppas också att vi snart ser ett förslag från regeringen utifrån den utredning som nyligen har kommit, att vi inför ett nationellt vittnesskyddsprogram. Vi från Folkpartiet vill för övrigt gärna lyfta upp frågan på en europeisk nivå. Vi tror att det skulle vara mycket bra att ha ett europeiskt vittnesskyddsprogram.

Vi pekar också i en av våra reservationer på vikten av att människor har tillträde till spelplanen. Tillträde till rättvisa är också en viktig spelregel. Det handlar om att människor har en rättshjälp som man kan lita på. När man hamnar i konflikter, ofta civilrättsliga mål, ska man känna att man som medborgare kan komma till domstolen och få sin sak prövad. I dag upplevs den möjligheten vara starkt begränsad. Det är en stor brist i rättssäkerheten, menar vi från Folkpartiet liberalerna.

Fru talman! Om detta kan man orda mycket. Vi lägger fram flera program från Folkpartiet. Vi har en hel del reservationer. För tids vinnande yrkar jag i detta fall bifall endast till reservation nr 13.

Anf. 112 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! För tids vinnande yrkar även jag bifall till bara en reservation, reservation 2. Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer i betänkandet.

Betänkandet behandlar en rad vitt skilda motioner i processrättsliga frågor från den allmänna motionstiden. Majoriteten avstyrker i princip samtliga utan motiveringar i sakfrågorna. Det tänks i Regeringskansliet är huvudargumentet. Men hur det tänks och med vilken hastighet är i många fall oklart. Om socialdemokrater och andra i riksdagen tänker får vi inte heller veta. Just denna passiva hållning från majoriteten i riksdagen och regeringen rimmar illa med den våltalighet om kraft i brottsbekämpningen som vi också får höra en hel del om i olika anföranden.

Ett konkret exempel på det problemet är att man nu vill att riksdagen ska avslå två motioner om att polisen bör få söka efter vapen i bilar. Bakgrunden till förslaget är att det är vanligt att kriminella använder vapen bland annat i kroglivet för att höja sin status och för att få respekt.

Vapnen bär man inte på sig eftersom polisen har rätt att kroppsvisitera och därför att många klubbar i dag har metalldetektorer. Den verkligheten har vi hamnat i. I stället har man sina vapen i bilen och hämtar vapnen om bråk uppstår. Riskerna att oskyldiga skadas när vapnen kommer till användning är mycket väl dokumenterade.

Flera mycket grova brott i krogmiljö visar denna tendens. Morden vid Sturecompagniet är ett exempel. I närtid har också skottlossningarna på restaurang Waiters och klubben Dailys i Stockholm fått stor uppmärksamhet. Det är någonting som vi moderater tycker att riksdagen ska ta på allvar.

Polisens möjligheter att ta illegala vapen i beslag är i dag begränsade. Polisen har inte rätt att i förebyggande syfte kontrollera en bil utan måste ha tillstånd till husrannsakan av en åklagare. Hur enkelt är det klockan tre på natten? Dessutom krävs att man har misstanke om ett specifikt brott. Polisens möjlighet till visitation enligt 19 § polislagen gäller enligt förarbetena inte heller fordon.

Detta innebär att polisen inte kan ingripa även om man befarar att någon har ett vapen dolt i bilen. Vi moderater tycker att lagen borde tillåta

att polisen söker igenom misstänkta personers fordon för att kunna beslagta skjutvapen. Vi tycker också att det är rimligt att straffet för olovligt vapeninnehav behöver skärpas i syfte att komma åt vapenhantering i kriminella kretsar.

Majoriteten säger i betänkandet att man delar uppfattningen att det är viktigt att förebygga spridningen av illegala vapen. Man får förmoda att det också innebär att ni inte vill att sådana vapen ska komma till användning. Men i stället för att göra någonting konkret åt saken hänvisas det till att en utredare ska fundera över om det finns ett behov för polisen att kunna kontrollera bilarna.

Ärligt talat är behovet helt uppenbart. Man behöver bara gå ut i nöjeslivet och ta del av lite polisrapporter så vet man att det är alldeles uppenbart att det används för mycket vapen, att det göms vapen i bilarna och att polisen har svårt att hantera det hela. Det försvårar utredningar och hela brottsbekämpningsprocessen. Det behöver man inte fundera över. De behöver inte tänka också på detta på Regeringskansliet. Det går att fatta beslut, och det går att göra något snabbt.

Jag kan undra över varför man inte tar tag i det snabbt. Vilket integritetsproblem är det om polisen får titta in i bilar där vapen kan finnas? Hur många skjutningar måste vi ha på krogarna innan majoriteten vaknar? Hur många ungdomar ska gå förlorade – för det är vad det ofta handlar om – innan vi reagerar?

Detta är ovanpå att det bara är någon vecka sedan majoriteten med samma lät-gå-attityd röstade ned ett mycket enkelt och praktiskt förslag om vapenamnesti. Vi tyckte att det var dags att använda de goda erfarenheterna från vapenamnesti och låta människor under en period lämna in illegala vapen till polisen utan risk för bestraffning. Det blev nej med lika krystade förklaringar som i dag. Det ska utredas, och man ska fundera. Sanningen är den att ni inte ens kan samla ihop er till konkreta insatser i frågor där det inte krävs så mycket mer funderande utan där det finns färdiga förslag.

Lika konkret i detta betänkande är förslaget om att det ska finna möjlighet att använda kräkmedel för att komma åt langning av narkotika på ett mer effektivt sätt. En hel del langare förvarar knarket i munnen och sväljer paketet eller kapseln så snart en polis uppenbarar sig. Då blir det väldigt svårt att bevisa ett brott, åtminstone snabbt.

Så har det varit länge. Alla känner naturligtvis till att det är så. Det finns två sätt att bevisa att det är narkotikalangning det handlar om. Endera låter man vederbörande sitta på en specialtoalett under kontroll ibland i dagar under bevakning eller också ser man till att de kräks upp knarket. Det finns ingen annan utväg.

Utan att gå in på detaljer kan man konstatera att båda alternativen är rättäckliga och verkligen ett intrång i människors personliga integritet. Det är självklart. Jag tycker inte att man ska använda sådana metoder som kräkmedel annat än om man har väldigt goda skäl för det. Men har man det, och det är poängen, går det faktiskt fortare att reda ut problemet med kräkmedel än med specialtoaletter. De har man inte heller plats och personal för med tanke på de problem som finns inom rättsväsendet i dag.

Fördelen är också att risken för den misstänkte är mindre. Knarkkapslar och knarkpåsar kan gå sönder i magen med förödande conse-

kvenser. Tid är därför en betydelsefull faktor. Det måste man väga mot det skydd som ska finnas för den kroppsliga integriteten, som majoriteten beskriver i betänkandet. Även här säger man från Socialdemokraterna och andra nej till konkreta förslag som skulle kunna hjälpa oss.

Fru talman! Jag har valt att lyfta fram två väldigt konkreta förslag i betänkandet som skulle kunna hjälpa till med två mycket besvärliga problem när det gäller kriminalitet, vapen och narkotika. Det är två förslag som majoriteten avvisar. Med det visar man att man inte kan, inte vill och inte vågar lyssna till dem som arbetar med brottsbekämpning på fältet. Det beklagar vi moderater.

För oss är det viktigt att konkret och resolut ta itu med den allvarliga brottslighet som skottlossningar och narkotikahandel utgör inte minst bland ungdomar i våra städer. Det finns också många frågor i betänkandet och även inom dessa områden som kräver noggranna överväganden, där vi behöver utreda och där det minsann inte är så lätt att veta vad man ska göra. Men i de två fall som jag pekat på är det så enkelt och så uppenbart att det skulle ge resultat. Ändå vägrar ni att godkänna förslagen. Jag tycker att det är mycket beklagligt.

Anf. 113 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation nr 1. I övrigt står vi bakom våra reservationer och särskilda yttranden.

Sverige och omvärlden utmanas i dag av historiens kanske mest välorganiserade kriminalitet. Den har utvecklats på en internationell nivå i högst oroande takt både i omfattning och komplexitet. Den utgör ett allvarligt hot både mot samhälle och individer. Samtidigt som en rad brottsmyndigheter från sina baser i tredjeland bygger upp verksamhet inom våra länder i Europa ökar det gränsöverskridande samarbetet mellan dessa grupper och nationellt baserade kriminella grupper i medlemsländerna.

Den internationella brottsligheten är modernt utrustad, förfogar över mycket stora resurser och opererar gränslöst. Samtidigt är våra brottsbekämpande myndigheter hänvisade till att framföra allt bedriva sitt arbete nationalstatligt och dessutom att göra det med mycket sämre utrustning och begränsade resurser. Den grova gränsöverskridande brottsligheten måste bekämpas med alla till buds stående medel.

Därför anser vi att det är dags att ge polisen möjlighet till buggning för att komma åt den avancerade kriminaliteten. Ett beslut om buggning måste dock föregås av ytterst omsorgsfulla överväganden. Vi menar att det bland annat måste klargöras hur man bäst ska förfara för att undvika kränkning av oskyldigas integritet och hur man ska handskas med inhämtat material som inte är av intresse för undersökningen. Därför tycker vi att det är häpnadsväckande att inte frågan om hanteringen av över-skottsinformation har kommit dithän att den är lagreglerad.

Lagrådet, som för flera år sedan hade anledning att titta på detta, gjorde bedömningen att man kan godta buggning eller hemlig avlyssning som ett straffprocessuellt tvångsmedel om behovet var starkt och om tvångsmedelsanvändningen var förenad med tillräckliga rättssäkerhetsgarantier. Bristen var, vilket bidrog till att göra Lagrådet tveksamt, att det inte var lagreglerat.

Lagrådet framhöll också särskilt att frågan måste lösas. Det har vi tagit upp ett antal gånger i olika debatter. Det är viktigt. Vi tror att bugg-

ning är ett bra instrument för att kunna bekämpa den alltmer avancerade kriminaliteten.

Nästa fråga som jag vill beröra är den om kamera i taxibilar. Det är också ett konkret exempel på hur man kan skapa en säkrare miljö. Antalet vålds- och rånöverfall på taxiförare ökar markant. Jag har försökt få tag i nya uppgifter i dag; de uppgifter jag har är från 1998. Då var det enligt Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd 9 000 förare som utsattes för våld eller hot. Det motsvarade då 24 hottillfällen per dygn. Under de första sex månaderna 2002 begicks 70 taxirån, vilket är en ökning med 40 % jämfört med motsvarande period föregående år. Varje brott är ett allvarligt brott, som också ofta ger långvariga konsekvenser för den drabbade föraren. I många fall har föraren förutom fysiska skador även fått psykiska sådana. Bytet har däremot ofta varit begränsat, men den utsatte föraren vill gärna lämna sitt yrke efter överfallen.

En taxiförare befinner sig i en mer utsatt situation än exempelvis en bankkassör eftersom det i banken finns skydd både i form av kassadis-kens utformning och av övervakningskameror. Det är svårt för mig att se att kamera i taxi skulle vara mer integritetskränkande än kamera i något annat transportmedel, som pendeltåg och tunnelbanevagnar. Ur förarens säkerhetssynpunkt är behovet av förebyggande åtgärder snarare större i en taxi, som inte följer något spår och som kan beställas till undan-skymda mörka platser där brott kan begås. Därför vill Kristdemokraterna att lagen om övervakningskameror snarast ska förtydligas så att kamera i taxi betraktas som ”starka brottsförebyggande skäl”.

Utskottet skriver att det system för kameraövervakning i taxibilar som beviljats i kammarrätt enligt Kameraövervakningsutredningen utgör en lämplig avvägning mellan övervakningsintresset och integritetsintres-set. Därför säger man att kravet på tillståndet bör kvarstå. Men kammar-rättsavgöranden har inte prejudikatsvärde, och det är därför inte tillräck-ligt att låta kammarrättsavgörandena bilda grund för vad svensk rätt ska vila på i frågan. Eftersom det har visat sig att inte alla län tillåter kamera-övervakning anser vi att en allmänt gällande reglering efter ett regerings-rättsavgörande måste komma till stånd.

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen har poängterat att tyngdpunkten i den dömande verksamheten ska läggas i första instans. Det har varit en vägledande princip vid reformeringen av domstolsväsen-det. Vi vill uttrycka en oro över att detta förhållningssätt banar väg för införandet av alltfler prövningstillstånd för överklagande från tingsrätt till hovrätt. Det innebär att rättssäkerheten åsidosätts. Vi har därför tidi-gare i motionsyrkanden krävt att rätten att överklaga en dom ska utvid-gas.

Om en person döms för ett brott där påföljden blir böter kan man inte som lagstiftningen ser ut i dag med säkerhet få upp målet till högre in-stans. Även då det ovanliga inträffar att tingsrättens dom är en så kallad nämndemannadom, det vill säga där nämndemännen är i majoritet mot rättens ordförande i själva skuldfrågan, har prövningstillstånd nekats.

Christian Diesen, professor i processrätt vid Stockholms universitet, har studerat nämndemannadomarna under mitten av 1990-talet. Han anser att det borde vara rimligt att prövningstillstånd beviljas även i ba-gatellartade mål med böter som straff om det finns skiljaktiga meningar mellan rättens ordförande och nämndemännen. För flera av de enskilda

individer som nekats prövningstillstånd hade det varit bättre om det hade blivit en strängare dom i tingsrätten eftersom de då hade getts möjlighet att överklaga och därigenom få saken prövad i hovrätten.

Jag har fått ett antal samtal genom åren när vi har vidhållit de här yrkandena som har bevisat hur allvarligt detta kan bli och hur situationen kan te sig. En man som har blivit bötfälld för sexuella trakasserier har förlorat sin fru och sitt arbete. Barnen tar avstånd. Han har själv ingen möjlighet att överklaga där han anser att han är oskyldig. Det finns en rad liknande exempel som jag tycker är oroväckande.

Vi kristdemokrater har som inriktning att ta utgångspunkt i den enskilda lilla människan. Därför vill vi att detta ska ses över. Vi anser att människors rätt att överklaga en dom när brott förnekas alltid måste finnas. När prövningstillstånd inte beviljas drabbas de nekande mycket hårt. I vissa fall har deras liv slagits i spillror. Det är i högsta grad otillfredsställande att bara en enda instans har fällt domen i ett ärende som kan få vittgående konsekvenser. Mot bakgrund av ovanstående bör lagen ses över så att kravet på särskilt prövningstillstånd avskaffas vid bötesdomar.

Anf. 114 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! För att vinna tid yrkar jag bifall bara till reservation 16, även om Vänsterpartiet givetvis står bakom de övriga reservationer som vi har.

Jag ska i anförandet framför allt ta upp två av Vänsterpartiets reservationer. Den ena är reservation 7, som handlar om tillståndsprövning för kameraövervakning. I dag är det länsstyrelsen som har ansvaret för tillståndsgivningen när det gäller kameraövervakning. För ett par år sedan gjorde svenska Helsingforskommittén en granskning över hur länsstyrelserna skötte sig när det gällde att följa upp tillstånd som man hade gett. Det handlade till exempel om att följa upp om de som hade fått tillstånd följde reglerna för skyltning för kameraövervakning. Då visade det sig att riksdagen var en av dem som hade tillstånd att ha kameraövervakning men som inte hade skyltat på ett korrekt sätt. Det visade sig också i granskningen att det fanns en skiftande kunskap i landet när det gäller att göra de rätta övervägandena mellan frågan om kameraövervakning som effektivitet och avvägningen av integritetsfrågor. Därför anser vi i Vänsterpartiet att det rimliga vore att tillståndsprövningen skulle göras av Datainspektionen, som faktiskt är den myndighet i Sverige som i alla sina år har haft till uppgift att både väga in den enskilda integriteten och effektiviteten samt den tekniska utveckling som finns.

Anledningen till att vi tycker att det är oerhört viktigt att man har hög kompetens när det gäller tillståndsgivning och övervakning – att man följer reglerna – och att detta följs upp är att vi ser en utveckling där kameraövervakning blir ett allt vanligare inslag i det svenska samhället. Vi har kameraövervakning på tunnelbanorna, på offentliga platser, i många offentliga byggnader och i våra affärscentrum. Vi ser också att det på fler och fler ställen kommer önskemål om att man ska få använda sig av kamera.

Det är en utveckling som på ett sätt kan vara positiv. Man kan se detta i ett brottsbekämpningsperspektiv. Man kan se det som något som kommer att avskräcka människor från att begå brott. Det kan det säkert göra till viss del, men samtidigt vet vi att om vi har en utveckling där

kameraövervakning blir allt vanligare så mister den också sin effektivitet. I London, som i dag nästan är världens mest kameratäta stad, finns det över 7 000 kameror. Det är oerhört viktigt att man balanserar mellan den personliga integriteten och kameraövervakning och effektivitet. Vi anser att Datainspektionen är den som är bäst skickad att göra detta.

Den andra frågan som jag vill lyfta upp, fru talman, handlar om oföretlighet i domstol. Det finns i dag uppgifter om att vi får allt fler förhandlingar i domstolar bakom stängda dörrar. Antalet förundersökningar där misstänkta och deras ombud beläggs med yppandeförbud har också ökat. Det som är skrämmande med detta är att det inte har varit möjligt att få fram någon ordentlig statistik och något ordentligt underlag för hur detta används, om det ökar och i vilken utsträckning.

Det här är oerhört viktigt. Det är faktiskt en oerhört principiell fråga. En viktig grund i demokratin och rättsväsendet är att vi har en öppenhet och en insyn i domstolsväsendet. Det finns också en risk för att man urholkar förtroendet för domstolarna och att möjligheten till insyn minskar. Det finns dessutom en oro, framför allt vad gäller yppandeförbudet, för att det här faktiskt kan rubba balansen i en rättegång eftersom det främst är de misstänkta och deras ombud som beläggs med yppandeförbud. Det är oerhört viktigt att man behåller den här balansen.

För Vänsterpartiet är det självklart att det finns tillfällen då man ska hålla förhandlingar bakom stängda dörrar. I de flesta av de fall då det hålls bakom stängda dörrar handlar det om yngre människor där det är viktigt att skydda deras integritet.

Det är viktigt att de här besluten fattas på liknande grunder över hela landet. Det är också viktigt att man upprätthåller principen om insyn i domstolsväsendet. Därför anser Vänsterpartiet att man faktiskt bör utreda framför allt hur många förhandlingar som hålls bakom stängda dörrar och om detta har ökat. Framför allt bör man utreda orsakerna till det. Detsamma gäller yppandeförbudet.

Justitieutskottets uppföljningsgrupp har tittat på den här frågan, framför allt yppandeförbudet. Det är ju mycket mindre i sin utsträckning. Det som visade sig där var ju att det fanns ganska stora skillnader över landet när det gäller hur man använder sig av denna metod. Det finner vi lite märkligt, för vi tror inte att brottsligheten och ärendekaraktären skiljer sig väsentligt mellan olika delar av landet. Därför anser vi att man bör utreda denna fråga eftersom den har stor principiell betydelse.

En annan fråga, fru talman, som Vänsterpartiet har tagit upp handlar om jävsregeln för åklagare. I dag finns det ingen speciell reglering när det gäller jävsfrågan för åklagare. De faller under samma jävsregler som domare. Däremot säger man att exakt samma jävsregler och exakt samma sätt att tolka det här inte är möjligt för åklagare och domare men att det ändå går att göra i tillräcklig utsträckning för att man inte ska behöva specialreglera det. Vi anser att det är rimligt att man faktiskt har det här reglerat för de olika yrkesgrupperna och att detta mycket tydligt framkommer.

Med det här, fru talman, yrkar jag återigen bifall till reservation 16.

Avslutningsvis ska jag ta upp några av de frågor som tidigare talare har varit uppe i eftersom jag i flera fall ingår i majoriteten i dessa frågor.

När det gäller möjligheten att eftersöka vapen i bilar instämmer jag i både Folkpartiets och Moderaternas resonemang om att det är en viktig

fråga. Nu har frågan kommit upp väldigt tydligt. Stockholmspolisen har också lämnat in ett underlag till Justitiedepartementet för att man ska kunna bereda frågan och fatta beslut om det här. Min förhoppning är givetvis att regeringen återkommer ganska omgående i den här frågan. Men man måste ändå ha fått en möjlighet att bereda den. Jag kan dock redan i dag i denna talarstol säga att Vänsterpartiet kommer att stödja ett sådant förslag. Det är oerhört viktigt att se till att få väck vapnen och att ge polisen en möjlighet att hejda utvecklingen när det gäller krogvåldet.

För Vänsterpartiet är det också viktigt när det gäller krogvåldet att peka på utvecklingen med den ökade alkoholkonsumtionen och de ökade tillståndsgivningarna till fler och fler ställen samt att krogarna får ha öppet senare och senare på nätterna. Vi vet att alkohol är en oerhört starkt bidragande orsak till våldsbrottslighet. Det är en oerhört bidragande orsak även när vapen är inblandade. Så det krävs att man faktiskt går på båda benen.

Anf. 115 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Alice Åström tog upp vänsterreservationen som rör tillstånd för kameraövervakning. Jag kan känna sympati för att man ska ha ordning på det där. Det efterlyses från Alice Åström ett samlat grepp och en prövning i en enda myndighet. Jag tycker att det är klokt. Men då väcks ju ändå frågan om varför inte Vänstern har sett till att vi får ett samlat grepp och en utredning om integritetsfrågorna överlag. Det har ju vi moderater tillsammans med övriga partier uttalat gång efter gång. Riksdagen har också uttalat att det måste hända något. Kameraövervakning är ju bara en typ av utveckling eller verksamhet som är ett intrång i den personliga integriteten och bristen på ett samlat grepp rör ju helheten. Här finns det anledning att göra något. Så jag skulle egentligen vilja veta vad som är skälet till att inget tycks hända trots att detta har varit uppe så många gånger och trots att Vänsterpartiet uppenbarligen – åtminstone vad gäller kameraövervakning – tycker att här måste man handla. Och man vet också vad som borde göras.

En annan sak är det här med offentlighet i domstol. Jag tycker att det också är en viktig fråga. Men frågan är om man ska begrava det hela i en utredning än en gång för att se över vad som har hänt. Det är väl ganska uppenbart att med den brottsutveckling som finns och med det sätt som man kan känna sig utlämnad på som vittne eller målsägande finns det en rädsla. Det finns ett väldigt tryck på domstolarna att försöka stänga dörarna. Jag har en viss respekt för det. Det handlar ju om att arbeta med vittnesstöd. Det handlar om att arbeta med stöd till den som är brottsoffer och mycket annat för att stävja det här. Jag tror att det är viktigt.

Till sist är det fantastiskt att Alice Åström som vanligt är den enda som försvarar regeringens politik. Jag får återkomma till det.

Anf. 116 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Ja, vi lär återkomma till den frågan. När det gäller frågan om de samlade integritetsaspekterna kan jag hålla med om att det här har tagit väldigt lång tid. Det egentliga ursprunget till tillkännagivandet, som kom i riksdagen för flera år sedan, var faktiskt att Vänsterpartiet tillsammans med Moderaterna hade en gemensam reservation som sedan blev till ett tillkännagivande till regeringen. Så det här har varit en viktig fråga

för Vänsterpartiet, och vi har legat på under flera år för att få den här samlade utredningen.

Det som gjort att det har tagit tid, och det är också det svar som vi har fått när vi har drivit frågan, är ju att ska man ta det här helhetsgreppet kommer detta att beröra en väldig mängd olika områden som inte bara ligger på justitie. Däremot kan jag glädja Beatrice Ask med att just nu är utredningsdirektiven i stort sett klara. Det kommer att tillsättas en utredning. Det kommer att ske inom de närmaste dagarna, nästan. Den kommer, och den tycker jag är oerhört viktig. Där är vi helt överens.

Sedan var det detta med offentlighet i domstol, att man inte behöver utreda och inte vänta och att det är ganska självklart att det finns en rädsla, att det beror på vittnesstöd och hur man arbetar med de här sakerna. Det är oerhört viktigt. Men det som också var väldigt slående med justitieutskottets uppföljningsgrupp var att du hade en del av Sverige där nästan alla de här besluten om yppandeförbud hade fattats. Det är ganska rimligt att vi faktiskt har ett domstolsväsende som agerar utifrån samma regler och där människor har samma förutsättningar. Det tycker jag ger all anledning att titta på det här. Det är till och med kanske så att man ska öppna för ytterligare en möjlighet att stänga om det är för ett vittnes skull.

Anf. 117 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det är ju underbart om det kommer en utredning så småningom och att direktiven till denna utredning är klara. Men det har ju tagit en evinnerlig tid. Det är alldeles uppenbart att Vänsterpartiet endera inte har jobbat tillräckligt hårt eller fått väldigt lite gehör. I så fall är det väl alldeles uppenbart att det inom regeringen inte finns något större intresse för de här frågorna.

Vad jag skulle säga tidigare var just det här med att försvara regeringens politik och detta med eftersökning av vapen. Här står Alice Åström i talarstolen och säger: Vänsterpartiet håller med om att det här är viktigt. Där bör man göra något. Och det landar alltså på en förhoppning om att regeringen ska tänka positivt på ett förslag som Stockholmspolisen har lagt fram för längesedan. De tog inte så många månader för mig att läsa det, tänka igenom det och fundera på det. Jag förstår inte varför det ska ta en sådan evinnerlig tid. Varenda fredag och lördag händer det massor av saker nere på stan. Det är klart att det inte är ett enda problem i nöjeslivet. Men vapen, som framför allt används av grovt kriminella sent på nätterna, skulle nog tyvärr vara rätt vanliga nere på stan även utan sprit.

Anf. 118 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vad gäller att det tagit så lång tid med integritetsfrågorna är det möjligtvis så att jag har varit alldeles för lat. Hur det nu har varit kan man väl alltid diskutera, men jag tror knappast att det leder frågan längre fram. Däremot har jag lyft fram den frågan i varenda debatt, och vi har där faktiskt haft en gemensam åsikt. Jag är åtminstone glad över att den är framme nu.

När det gäller eftersök av vapen handlar det inte bara om att jag försvarar regeringens politik. Till skillnad från Beatrice Ask och Moderaterna kan inte jag när jag läser ett förslag från Stockholmspolisen, där

den säger vad den tycker om vissa problem och hur de ska lösas, helt enkelt bara omedelbart anta förslagen. För mig är det ganska självklart att man måste titta djupare på förslagen. Det handlar kanske inte bara om att man ska få göra husrannsakan för eftersökning av vapen. Det kan hända att inriktningen behöver vidgas och att lagstiftningen behöver förändras i en större helhet, så att man får med flera problem. Då kan vi slippa en ny debatt två månader senare på grund av att vi kommit underfund om att det tillkommit ytterligare saker som gör att vi kanske måste vidta ytterligare åtgärder.

Jag tycker att det faktiskt är nödvändigt att titta djupare på det här. När det däremot gäller problematiken att polisen inte kan ingripa delar jag helt Moderaternas uppfattning. Jag kommer att föra samtal med Socialdemokraterna, och jag vet att man också från departementet jobbar med att få fram ett förslag som täcker in även den här frågan. För mig är detta ett naturligt sätt att arbeta.

Anf. 119 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Alice Åström har många kloka synpunkter. Det känns som att vi kan bli ganska överens om att det finns många människor som i dagens brottsbekämpning lider ganska allvarliga rättsförluster. Först och främst får många människor sina saker prövade väldigt sent. Det tar väldigt lång tid, och polisen har nedläggningskommandon som åker runt och lägger ned utredningar för att förbättra statistiken. Detta leder till att det går kanske två, tre år innan människor väl kommer till domstol, och vittnen kan ha glömt. Det kan innebära att kvaliteten på domarna blir sämre och att kanske ett antal oskyldiga blir dömda och framför allt att ett antal skyldiga inte blir dömda på det sätt som de borde bli. Det leder till att många brottsoffer inte får den upprättelse som de förtjänar.

Ett alarmerande tecken på detta är Riksåklagarens särskilt tillsatta grupp för olika intressenter i rättsväsendet för att försöka återskapa förtroendet för rättsväsendet. Man kommer ändå fram till att effektiviteten i vårt rättsväsende bygger på ekonomiska resurser – hur många personer som kan jobba med vissa saker – vilka arbetsmetoder och spelregler man får använda och vilket ledarskap som man har.

Hur ser Alice Åström på utvecklingen här? Var tycker hon att man främst ska sätta in stöten? Är det för att få ytterligare resurser eller för att få bättre arbetsmetoder och öka effektiviteten i rättsväsendet?

Anf. 120 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag är faktiskt ganska imponerad av att Johan på denna korta tid klarar av att formulera en fråga som egentligen innefattar hela rättsväsendets utveckling, ekonomi, strategi, metodutveckling och så vidare. Det är ganska svårt att svara på den. Men för oss är det ganska självklart, och det är en diskussion som vi har fört många gånger, att det delvis handlar om att få förstärkningar i budgeten, vilket man också har fått. Det handlar vidare när det gäller polisen faktiskt om att utbilda fler poliser, vilket nu sker. Oavsett hur mycket resurser som än skulle sättas in i polisväsendet finns det inga poliser att anställa.

Det är en mängd sådana saker som är kopplade till det här. Jag tycker att RÅ:s grupp för förtroendeskapande åtgärder är ett tecken på att man

inom rättsväsendet är medveten om att det finns brister. Riksåklagaren har gjort mycket för att förbättra utredningsresultat och förstahandsåtgärder hos polisen. Det finns en oerhörd mängd saker att göra, och jag tror att vi kommer att få hålla på med detta i många år. Jag tror dessutom att vi aldrig kommer att bli klara med detta eftersom kriminaliteten och verkligheten runtomkring den förändras. Därför kommer det här arbetet ständigt att behöva pågå.

Prot. 2003/04:84

17 mars

Processrättsliga frågor

Anf. 121 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Alice Åström är för ökade resurser och för nya och effektiva arbetsmetoder för de rättsvårdande myndigheterna. Låt mig bli lite mer konkret.

Alice oroade sig för vapenfrågan. Det är då fantastiskt att hon inte ställde sig bakom ett förslag som vi hade uppe för ett par veckor sedan om vapenamnesti. Hur kan man från Vänsterpartiet släppa det, om man nu också från det hållet är orolig för att det förekommer en väldigt strid ström av vapen till vårt land och för att det finns många olagliga vapen i omlopp?

Vapenamnesti är inte någon lösning på det problemet, men det kunde vara en del av en lösning som i alla fall skulle föra saken en bit framåt. Varför säga nej till en vapenamnesti? Det är ju härresande.

Vidare är Alice Åström mycket oroad över jävssituationer inom rättsväsendet, och det är väldigt bra. Men samtidigt tar Alice Åström mycket gärna upp det faktum att vi ska ha partssammansatta domstolar. Här kan man tala om en jävssituation i kubik. Tycker Alice Åström att det är ett bra sätt att tillgodose objektivitetsprincipen att diverse särintressen sitter och dömer i svenskt rättsväsende i stället för oberoende domare? Det är onekligen en jävsproblematik i kubik.

Vidare är jag förvånad över att Alice Åström inte riktigt ser det faktum att många vittnen i dag har problem. Många av oss är oroade över möjligheterna att långsiktigt stärka vittnesskyddet, framför allt i domstolar. Det har avgivits en reservation där man vill öka trycket. Vänsterpartiet säger nej, och det tycker jag är konstigt.

Frågorna gäller alltså vapenamnesti, jäv och kraftfulla insatser för att öka tryggheten och säkerheten för vittnen.

Anf. 122 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med frågan om vapenamnesti. Det är ju inte så som det låter när Folkpartiets Johan Pehrson här säger att det inte är möjligt att över huvud taget lämna in vapen. Efter förra gången som vapenamnesti infördes ändrade man lagstiftningen så att det i dag faktiskt är möjligt att lämna in vapen utan att bli åtalad för vapeninnehavsbrottet. Om det däremot råder en sådan situation när man lämnar in vapnet att det finns en anledning att åtala – vapnet kan ha använts i andra sammanhang och så vidare – gäller inte detta.

De människor som väldigt gärna skulle vilja göra sig av med sina olagliga vapen har i dag faktiskt en sådan möjlighet. För Vänsterpartiet framstår det som ganska tydligt att säga att vi bekämpar vapnen genom att införa ett slags vapenamnesti. Vi tror inte alls att det är en lösning som förändrar problematiken med illegala vapen.

Tittar man på vad som lämnades in förra gången som det genomfördes en vapenamnesti finner man att det framför allt var gamla jaktvapen som människor hade fått i arv eller som de hittat när de hade köpt en sommarstuga. Det är knappast de som är ett problem när vi diskuterar vapenproblematiken i dagens samhälle. Jag tror därför inte att vapenamnesti är någon lösning. Jag tror att man ser till att den öppning som kom med lagstiftningen förra gången används.

När det gäller jävssituationen har Vänsterpartiet och Folkpartiet uppenbarligen helt olika åsikter om våra specialdomstolar. Jag tycker inte att det hör samman med frågan att vi inte har någon tydlig jävsreglering för åklagare utan det är två helt olika saker. Specialdomstolarna fyller sin funktion i partssammansatta fall där man har valt ett sätt att faktiskt lösa vissa typer av tvister. Det är en annan sak än jävsfrågan för åklagare.

När det gäller att stärka vittnesstödet har ju RPS tagit fram ett vittnesstödsprogram som framöver kommer att läggas fram i riksdagen.

Anf. 123 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Som tidigare sagts behandlar vi nu justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU14, *Processrättsliga frågor*. Precis som Susanne Eberstein sade i sin inledning handlar det om motioner från allmänna motionstiden som har behandlats vid ett antal tillfällen under tidigare riksdagsår. Till att börja med yrkar jag bifall till betänkandets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Politik är det omöjligas konst. Det betänkande som vi nu behandlar är i stort sett likalydande med sådana vi har varit med om att anta vid flera tillfällen tidigare, men man kan hela tiden hitta nya infallsvinklar på argumentationen. Jag beundrar mina kolleger i utskottet för denna uppfinningsrikedom.

Till att börja med, Johan Pehrson, är det inte lätt att bemöta dig eftersom jag håller med dig om nästan allting. Du tog upp de spelregler man har att använda sig av i rättsväsendet – effektivitet, rättssäkerhet och så vidare. Sedan sade du en sak som jag noterade med mycket stor tillfredsställelse, nämligen att vi inte enbart ska diskutera pengar. Det tycker jag är en mycket fin infallsvinkel. Vi har ju lätt fastnat i en diskussion om resurser, och då har det alltid varit pengar det frågats efter. Det kanske finns andra typer av resurser som vi också ska diskutera.

Jag ser på utvecklingen i vårt samhälle att effektiviteten i rättsväsendet har ökat. Det kan inte bero på annat när våra häkten är så överfyllda att vi måste börja bygga ut både häkten och fängvårdsplatser. De proppar som finns bör naturligtvis lösas.

Sedan tog du upp detta med hemlig avlyssning och överskottsinformation. Helt klart är vi tämligen överens där också. Det har dock visat sig att ett problem som inte är så lätt att lösa är hur man ska hantera överskottsinformationen. Förra året när jag stod i den här talarstolen sade jag att ett förslag skulle komma under hösten 2003, vilket vi tyvärr inte har kunnat klara av. Nu ska det dock enligt uppgifter jag inhämtat kunna komma ett förslag under hösten i år.

När det gäller vapenfrågan vill jag helt ansluta till vad Alice Åström har sagt.

Beatrice Ask säger att Socialdemokraterna har en låt-gå-attityd. Jag vet inte om jag kan hålla med om det. Om vi har ett betänkande där det

finns motiveringar och där man avstyrker motionerna på sakliga grunder, är det en låt-gå-attityd? Jag kan inte hålla med om det. Om vi sedan inte exakt delar uppfattning om motiv och så vidare har jag respekt för det, men någon låt-gå-attityd har vi definitivt inte.

När det gäller kräkmedel, Beatrice Ask, finns det en proposition och en lag som gäller sedan 1993/94, och om inte jag är alldeles fel underrättad satt du i den regering som lade fram det förslaget. Man skriver där till exempel att detta är ett mycket allvarligt ingrepp i den kroppsliga integriteten. Vi instämmer i den bedömning som dåvarande regering gjorde för drygt tio år sedan, och det finns därför ingen anledning att ändra uppfattning.

Ragnwi Marcelind tog bland annat upp att kamera i taxibilar inte skulle vara tillåtet. Jag vet inte om jag uppfattade dig rätt där, så jag reserverar mig för det. Det är dock så att de kammarrättsdomar som finns har gjort detta möjligt. Numera har det också utvecklats praxis så att man kan bevilja tillstånd för kameror i taxibilar som fungerar på så sätt att de fotograferar vid på- och avstigning och dessutom när föraren utlöser larmet.

Du pratade också om provningstillstånd, och det bereds. Där hoppas jag också att det ska komma ett förslag inom en ganska snar framtid.

Det är som sagt gamla välkända förslag som behandlas i betänkandet, fru talman. Det är också kanske gamla välkända motiv till varför vi agerar som vi gör. Därför yrkar jag än en gång bifall till betänkandets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 124 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Som Göran Norlander säger är detta motioner från allmänna motionstiden. Han var fascinerad över att det var ett likalydande betänkande som tidigare betänkanden, vilket på något sätt skulle tyda på dålig fantasi från riksdagen eller något sådant. Problemet är ju att majoriteten alltid avslår vartenda förslag. Det spelar ingen roll hur konkreta, enkla och genomtänkta förslag en ledamot presterar; ni avslår dem med automatik. Och kom inte och säg att det är en massa sakliga motiv som är bakgrund till majoritetens avslagsyrkanden i det här betänkandet. I väldigt många fall är det ingen argumentation i sakfrågan utan en hänvisning till att regeringen tänker eller tänker tänka i någon form av utredning. Det är väl ingen argumentation i sakfrågorna, i det ämne som motionären har tagit upp. Detta tycker jag är allvarligt.

Det är alldeles riktigt att den borgerliga regeringen pekade på att kräkmedel och medicinering i syfte att komma åt narkotikalangning är integritetskränkande och någonting man ska vara väldigt försiktig med. Jag tog upp det i mitt inledningsanförande, och jag håller fast vid det. Men på tio år med socialdemokratisk politik har ju inte narkotikaproblemen på något sätt lösts. Vi har mycket allvarliga problem där hänsynslösa langare utnyttjar situationen, och då är det väl alldeles uppenbart att man måste kunna tänka sig att använda också verktyg som vi inte ville använda tidigare. Någonting måste nämligen hända. Det räcker inte med kampanjer.

Det jag skulle vilja veta är: Har Socialdemokraterna något konkret förslag som gör att man bättre kan hantera den typ av langning vi vill

komma åt genom att i vissa sammanhang säga ja till användning av kräkmedel?

Det andra som jag fortfarande undrar är: Bekymrar det här med skottlossning i nöjeslivet Socialdemokraterna, och vad vill ni i så fall göra åt saken?

Anf. 125 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag sade inte att de var likalydande, men motionerna och de yrkanden som finns är i stort sett likalydande. Det finns naturligtvis olika motiveringar också.

Beatrice Ask, du måste väl förstå – det fordrar jag faktiskt av dig såsom förutvarande minister – att om man bereder ett ärende i Regeringskansliet måste svaret i motionsbetänkandet bli att man talar om att ärendet bereds och att det kommer ett förslag inom en viss tidsrymd. Vi kan ju inte gå in och tillstyrka någonting när ett annat förslag kanske kommer. Det vet vi ju inte.

Narkotikaproblematiken är ett mycket svårt och stort problem som vi tar på absolut största allvar. Men jag tror inte att vi löser narkotikaproblematiken genom att stödja det förslag som du har här. Det finns mycket annat som vi måste använda. Vi har tillsatt en narkotikasamordnare, och jag vet att det jobbas för fullt med detta i Regeringskansliet. Vi tar alltså det här på absolut största allvar. Det är också bara ett par år sedan vi beslutade om den stora nationella handlingsplanen mot narkotika.

Sedan frågar du om vi tar skottlossningen på allvar. Ja, absolut! Jag tycker att det är hemskt att den här utvecklingen verkar tillta. Naturligtvis måste vi göra allt vi kan för att komma åt detta. Där instämmer jag i vad Alice Åström sade i sin replik. Vi måste titta väldigt nog på hur vi ska kunna komma åt detta. Det är också inte minst ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att vi verkligen undersöker och bereder det här väldigt nog innan vi hoppar på det förslag som kommer från Stockholmspolisen.

Anf. 126 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Ja, nog måste jag förstå att det är bekymmersamt när regeringen bereder ärenden. Faktum är dock att jag även som statsråd var rätt tacksam över att vi hade rätt stökiga ledamöter på den borgerliga kanten som ofta tyckte någonting i betänkanden, hade en uppfattning, inte bara sprang på möten på departementet och berättade det i tysthet utan faktiskt drev en linje.

Jag tror att det vore ett stöd för dina kamrater i regeringen om ni någon gång från riksdagens socialdemokraters sida vågade lufta en idé, lufta en riktning, kanske ha någon synpunkt att skicka med. Jag tror inte att Thomas Bodström har så mycket prestige att han skulle känna sig knäckt av att ni någon gång dessutom fick ta åt er äran av att faktiskt ha sett till att någonting kom till beslut. Jag tycker att ni är lite mesiga. Jag förstår inte varför det inte finns någon frimodighet att använda riksdagen som en plattform för att faktiskt forma politik och fatta beslut och inte bara sitta och vänta på att någon annan tänker.

När det gäller narkotikapolitiken vet jag att ni är väldigt engagerade och att ni har tillsatt en narkotikasamordnare. Det enda som är känt i vida kretsar från denna samordning är att man ska dela ut sprutor till narkomanerna. Mot det ställer jag att man faktiskt vågar använda kräkmedel

mot langare som hänsynslöst ger sig på unga människor runtom i vårt land. Det är ungefär skillnaden mellan socialdemokratisk och moderat narkotikapolitik, och den är väldigt tydlig.

Jag tror säkert att det kommer förslag om man har funderat länge. Men varför kan man inte göra konkreta saker och faktiskt ganska resolut ta itu med de här langarna, även om det är mycket besvärliga åtgärder och inte alls bra? Specialtoaletterna börjar bli bekymmersamma att använda. Det finns snart ingen plats att ställa dem på. Det är så fullt i häkten och fängelser. Det finns inte personal att tillgå för att bevaka dem som sitter där och väntar på att narkotikan ska komma ut.

Skottlossningen förstår jag är väldigt bekymmersam. Men hur länge orkar ni socialdemokrater i riksdagen vänta på förslag?

Anf. 127 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag tar det sista, om skottlossningen, först. Hela vapenlagstiftningen gör man just nu en översyn av. Vi vill ta ett samlat grepp över den och inte bara plottra någonstans här och där. Jag tror inte att man, om vi i dag skulle anta ett sådant förslag som Stockholmspolisen har lagt fram, skulle lösa problematiken på en gång. Jag tror att det här dessutom är ett arbete som kräver väldigt lång tid när vi väl har kommit fram till hur man ska behandla det. Jag säger än en gång att det handlar väldigt mycket om rättssäkerhet när vi ska ta itu med sådant här.

Sedan kan du inte förstå att vi inte är stökiga. Du tycker att vi är mesiga. Jag vet inte om mina utskottskamrater vet vad mesig betyder. Det är ett norrländskt uttryck. Det kanske bara är jag som förstår det, men du och jag förstår varandra och det är väldigt viktigt.

Då vill jag säga så här. Vi är väluppfostrade, artiga och försöker tillämpa det. Därför uttrycker vi oss väldigt fint i våra betänkanden. Däremot framför vi kanske i lite andra ordalag våra åsikter när vi möter ministern och folk från departementet.

Anf. 128 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna till Göran Norlander. Uppenbarligen har han gått i en hård skola. Han pratar om att vi ska ta ett samlat grepp och inte plottra lite här och där. Det vore intressant om regeringen gjorde det också i övriga frågor.

Men Göran Norlander säger om motionerna som behandlas vid ett antal andra tillfällen att han beundrar vår uppfinningsrikedom och att han avstyrker motionerna på sakliga grunder. Det är i alla fall gamla välkända motiveringar utan någon som helst förnyelse eller något nytt tänkande.

Jag tycker ändå att det är graverande och oroväckande med den maktarrogans som uppenbarligen alltid uppstår när människor har haft makten under en längre tid. Man behöver egentligen inte ens ifrågasätta förslagen. Man kan avstyrka dem med gamla kända argument. De behöver inte prövas. Det finns ingen anledning, för oppositionen kan rimligtvis inte komma med något vettigt förslag.

Det här är oroväckande för Sveriges utveckling. Här behöver vi sannoligen se till att vi får en ny regering.

När det gäller övervakning med kamera i taxibilar måste man faktiskt begära ett tillstånd och det tillståndet kostar en massa pengar. Kammar-

rättsavgörandet har alltså inte prejudikatsvärde. Det är därför som det inte är tillräckligt att låta dessa kammarrättsavgöranden bilda grund för vad svensk rätt ska vila på i den här frågan.

Vi menar att det är viktigt att det kommer till ett regeringsbeslut som kan vara ett slags praxis för vad som är rimligt, så att det blir lika villkor i hela landet. Därför vill jag fråga Göran Norlander: Kan man säga att det här avstyrks på sakliga grunder, som Göran Norlander sade? Vilka sakliga grunder ligger bakom att man vill att ett förslag om att man ska få ha övervakning i taxibilar avslås?

Anf. 129 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jo, Ragnwi Marcelind, oppositionen kan visst komma med vettiga förslag. Det kommer jag ihåg att jag sade förra året också till Peter Althin. Vi läser igenom motionerna. Det finns alltid någon rad som man kan ta till vara, om inte hela stycket så finns det i alla fall någon rad.

Sedan är det så här, Ragnwi Marcelind, att i betänkandet står det så här om kameraövervakning: "Härefter har praxis på området utvecklats så att tillstånd numera lämnas till kameraövervakning som går ut på att kameran aktiveras dels vid in- och utpassering ur taxin, dels när föraren utlöser larmet i bilen." Det var precis det jag sade från talarstolen.

Men när du fick höra det svaret då du satt här nere i bänken kom du med ny argumentation. Nu är det helt plötsligt att tillstånd kostar pengar. Du sade ordagrant att det är det som är problemet. Nu vill jag veta vilken linje det är som gäller. Löftena skola ej svikas, de står evigt kvar.

Anf. 130 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte den bakgrund som Göran Norlander har som kyrkvaktmästare, så jag kan inte riktigt avgöra vad det där innebär.

Men så mycket kan jag i alla fall säga att jag vet vad jag pratar om. Den argumentation som jag har framfört i mitt anförande i dag finns också i min motion, och den finns i vår reservation. Att det kostar var bara ett förtydligande, för jag utgick från att Göran Norlander inte begrep vad jag pratade om när jag talade om att vi behöver ha ett regeringsbeslut i den här frågan för att vi ska få en praxis ute i landet.

Det är i dag inte så enkelt som det kan låta i svaret. Det står dessutom lite längre fram, om Göran Norlander läser alla rader i sitt eget betänkande, att "kravet på tillstånd bör dock bestå". Det är just det här tillståndet som är så oerhört komplicerat att få och som inte bedöms lika beroende på var någonstans i landet man bor. Det är det som jag motsätter mig. Det ska vara lika villkor för alla.

Sedan måste jag gå tillbaka till arrogansen mot oppositionen. Jag är ganska bedrövad över den. Jag är inte ledsen för min egen del, för jag kan alltid ge igen. Det vet jag. Men jag tycker att det känns bedrövligt att man kan stå i kammaren i Sveriges riksdag och med den ordalydelse Göran Norlander använder säga att vi läser igenom motionerna, och alltid kan vi ta till vara någon rad.

Det här protokollförs, Göran Norlander. Den maktarrogans som Socialdemokraterna visar, därför att de inte har bättre argument att komma med, går till historien. De raljerar med vad oppositionen skriver i sina motioner och säger: Vi läser igenom det, och någon rad kan vi väl alltid ta till vara.

Jag betackar mig för sådan slags arrogans. Jag tycker att det är ett hot mot demokratin i Sverige. Jag menar att det är dags att ni visar att ni också har en ryggrad, så att ni kan stå för det ni tycker som inte är ett svar på det vi tycker.

Prot. 2003/04:84

17 mars

Processrättsliga frågor

Anf. 131 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag just har blivit historisk.

Men, Ragnwi, om du tar väldigt illa vid dig av det där vill jag säga att i en motion som till exempel innehåller två A 4-sidor är det inte alla rader som är av någon väsentlig betydelse. Det kanske är en eller två rader som innehåller just det konkreta. Det var det jag menade.

Sedan förstår jag inte, Ragnwi, vad du menar med det du säger om taxikamerorna. Tycker du att man ska få montera in en kamera utan att över huvud taget söka tillstånd? Jag har inte riktigt förstått det.

Jag anser att vi ska ha tillståndsprövning. Jag vet dessutom att många av taxiförarna inte heller är så pigga på att använda kamera. Man tycker att det finns andra metoder att använda, till exempel GPS. När man trycker på en knapp ser taxicentralen var bilen är.

När det gäller förslagen om avslag på motionerna tycker jag faktiskt att vi har sakliga skäl när vi yrkar avslag. Sedan är det många gånger ett sätt att skriva här i riksdagen som gör att det, fast en motion i stort sett är tillstyrkt, ändå står att den ska avslås. Det är någonting som vi inte råder över. Det är tydligen en tradition man har haft här under många år.

Men om det är så att ett ärende för närvarande bereds och vi vet att det kommer ett förslag, till exempel under våren eller i början av hösten, och det står i betänkandet att ärendet bereds i departementet avstyrker man motionen.

Anf. 132 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är intressanta bilder som Göran Norlander antyder när de folkvalda besöker de utvalda på regeringens justitiedepartement. Det låter som om det är rena dokusåpan där. Det är hårda ord och spännande kamper. Är det Big Brother vi kan se eller är det måhända Farmen?

Göran Norlander, lite raljant i sak, tar upp effektiviteten. Göran Norlander tycker att det numera är bra effektivitet i rättsväsendet eftersom häkten och fängelser är överfulla. Det är en analys. En annan analys är att det förebyggande arbetet – något som jag som liberal tycker är viktigt – har katastrofalt misslyckats under tio års tid. Missbruket ökar, problemen i skolan fortsätter, utanförskapet består. Vi fick nyligen den årliga rapporten från Integrationsverket. Vi vet hur det ser ut med sprit- och narkotikamissbruk. Allt detta vet vi liberaler, och många andra, är grogrunden för kriminalitet, våld och misär. Så länge ni inte kan göra något åt detta kommer det att finnas fulla fängelser och häkten.

Fortfarande vad gäller våra rättsvårdande myndigheter uppnår domstolarna 1–2 mål av ett tiotal mål vad gäller genomströmning och balanser. Det är ett misslyckande. 15 % av brotten klaras upp hos polisen. Det är ett misslyckande. Riksåklagaren tar upp buntvis med nedlagda förundersökningar, och det har visat sig att det finns massor att göra för att komma åt till exempel sexualbrott mot barn. Det är ett misslyckande.

Effektiviteten är något bristfällig. Jag skulle vilja se vart ni vill komma med detta.

Processrättsliga frågor

Anf. 133 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag hade hoppats att Johan Pehrson skulle ha en lite annan infallsvinkel på repliken eftersom han i sitt anförande sade att vi inte enbart ska diskutera pengar utan också metoder och andra saker. Sedan började han med sifferproblemen, till exempel att 15 % av brotten klaras upp av polisen.

Vi måste titta på vad det är för typ av brott som klaras upp. Det är en hög andel grövre brott som klaras upp, nästan uppåt 100 % i en del fall. Mindre brott, till exempel cykelstölder, kanske det inte finns möjlighet att över huvud taget undersöka och är omöjliga att lösa.

Vi utför inte några hårda kamper här, Johan. Big Brother-såpor utspelas inte i Regeringskansliet. Det kan jag försäkra.

Anf. 134 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag har då en konkret fråga. Liksom föregående talare tycker jag att detta betänkande är en orgie av passande. Om det är välkända förslag är det en välkänd oförmåga att leda till resultat från regeringens sida. De samtal ni för, oavsett i vilken miljö och i vilket tonläge samtalen förs, verkar inte vara så framgångsrika. Det verkar hända lite vad gäller både resurser och arbetsmetoder eftersom förslagen återkommer.

Ett känt förslag som jag tror är helt nödvändigt för den riktigt grova kriminaliteten är rumsavlyssning. Det kallas också buggning. Där uttalade justitieministern före jul att han inte hade några invändningar mot förslaget och att han tyckte det var positivt.

Min enkla fråga kräver bara ett ja eller nej. Tycker Göran Norlander och den socialdemokratiska gruppen i justitieutskottet att det är önskvärt att vi inför en möjlighet när det gäller grova narkotikabrott, terrorism och människohandel för det straffprocessuella tvångsmedlet att rumsavlyssna dessa misstänkta grova brottslingar?

Anf. 135 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Ja! Låt mig motivera mitt svar.

Precis som det står i betänkandet, Johan Pehrson, är det överskottsinformationen som har varit problemet. En utredning håller just nu på att beredas. Det kommer enligt en uppgift jag har inhämtat från departementet att komma ett förslag under hösten över hur överskottsinformationen ska hanteras. Jag tror att vi är helt överens om att det som står här om vid vilka tillfällen buggning ska tillåtas kommer att finnas med i förslaget i och med att problemet med överskottsinformationen löses.

Anf. 136 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Jag vill börja med att berätta varför Centerpartiet inte har någon enda reservation till justitieutskottets betänkande vi nu debatterar. Man skulle kunna förledas att tro att vi i Centerpartiet tycker precis det samma som vänstermajoriteten i de processrättsliga frågorna, men så är det givetvis inte.

På grund av sjukdom och missförstånd hade Centerpartiet ingen ledamot eller tjänstgörande ersättare på plats när betänkandet justerades i utskottet, och därför har vi inte heller haft några reservationer. Jag tänker nu gå igenom vilka reservationer vi skulle vilja ha för att det åtminstone ska komma med i protokollet.

Först och främst är det reservation 1 om hemlig avlyssning. Vi har redan hört mycket om det i dag. Vi har debatterat buggning åtskilliga gånger tidigare, och givetvis står vi fast vid att svensk polis borde ha möjlighet till buggning vid misstanke om grova brott.

Reservation 2 handlar om överskottsinformation. Även detta har vi hört mycket om i dag. Högsta domstolen har slagit fast hur den nu får användas som bevisning, men givetvis tycker vi att detta bör lagregleras.

Reservation 5 gäller eftersökning av vapen. Tullen och Kustbevakningen har befogenhet att undersöka en bil vid gränsen om man misstänker att det finns vapen i den, men polisen har inte den befogenheten. Det kan vi tycka är lite märkligt. För att polisen ska kunna ingripa mot kriminella, som ofta har illegala vapen för att begå brott, måste den befogenheten ges även till polisen.

Vi skulle också ha stått bakom reservation 8 om vittnen. Den vittnesstödsverksamhet som byggs upp på de flesta tingsrätter är mycket bra, men det behövs ekonomiska resurser. Jag säger detta även om jag vet att Göran Norlander inte uppskattar det, men det bryr jag mig inte så mycket om. Vidare bör en anställd på domstolen ha ett huvudsakligt ansvar som vittnesstödjare. Lokalerna måste anpassas så att vittnen och gärningsmän inte behöver mötas, och även det processuella regelverket behöver ses över. När vittnen inte vågar ställa upp i en rättegång är det en stor demokratisk och rättslig förlust. Allt måste göras för att underlätta för vittnen så att de vågar ställa upp och vittna. Jag tycker att majoriteten medvetet misstolkar motionärerna i betänkandet. Det är ingen som menar att anställda vid domstolarna ska ta över vittnesstödsverksamheten utan poängen är att det ska finnas en anställd på varje domstol som har ett speciellt ansvar för vittnesstödjarna.

I betänkandet är majoriteten positiv till vittnesstödsverksamheten, men tyvärr överensstämmer inte ord med handling. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet håller på att förstöra en stor del av vittnesstödsverksamheten genom sin centralisering av tingsrätterna. Jag har besökt åtskilliga nedläggningsshotade tingsrätter, och överallt får man höra att de som i dag finns som vittnesstödjare på tingsrätten inte kommer att följa med om den lokala tingsrätten läggs ned. Så är det till exempel i Varberg där vi var i förra veckan. De kommer inte att följa med till Halmstad eller Göteborg om tingsrätten läggs ned. Det blir då brottsofferjouren i Halmstad eller Göteborg som får problemet att hitta nya vittnesstödjare som ideellt orkar ta sig an ännu fler brottsoffer. Dessutom är det betydligt svårare att rekrytera tillräckligt många vittnesstödjare i de större städerna i förhållande till de mindre städerna där tingsrätterna finns i dag.

Vidare skulle Centerpartiet ha stått bakom reservation 10 om nämndemän. Det behövs både en bredare rekrytering av nämndemän och en bättre ersättning. Dagarvudet för nämndemännen har varit detsamma i nästan 15 år.

Till slut skulle vi ha stått bakom reservation 22 om medlemskap i Advokatsamfundet. Redan förra året hade vi uppe denna fråga, och tyvärr har majoriteten samma märkliga motivering till varför man inte vill göra en översyn över kravet på juris kandidatexamen för medlemskap i Advokatsamfundet. Majoritetens motivering visar att man tror att alla som har läst juridik men inte har kunnat få en juris kandidatexamen har lägre utbildning än dem som har blivit jur.kand. Detta är felaktigt. Problemet är att det är bara vissa lärosäten som får utfärda juris kandidatexamen. Har du läst exakt lika många poäng i samma ämnen kan du inte bli jur.kand. om du har läst på fel högskola. Då är du alltså utesluten från att senare kunna bli advokat.

Fru talman! Utredning, utvärdering, kommitté, departementet jobbar med frågan, och ännu fler utredningar. Vi har hört detta i dag i kammaren, och vi har hört det förut.

Det var till och med någon som från talarstolen sade att det var underbart att en utredning tillsatts. Det är väl sällan jag tycker att utredningar är speciellt underbara. Det är förändringar som behövs, lagändringar, och inte bara utredningar – från ord till handling! Men först behöver vi byte till en borgerlig regering.

Jag har inte för avsikt att yrka bifall till samtliga reservationer som vi skulle ha stått bakom, men jag vill yrka bifall till reservation 8 under punkt 8 om vittnen.

Det skulle finnas mycket mer att säga, men eftersom jag kommer i slutet av debatten nöjer jag mig med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

11 § Försvarmaktens avveckling av överskottsmateriel

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2003/04:FöU4

Försvarmaktens avveckling av överskottsmateriel (förs. 2002/03:RR18).

Anf. 137 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Den omstrukturering som försvaret genomgått, och genomgår – det väntar ju ett nytt stålbad runt hörnet – innebär att det blivit ett stort överskott av försvarsmateriel, mest äldre materiel. Men revisorerna har i sin rapport konstaterat att det inte bara är krigsmateriel utan också stora mängder av annan materiel, materiel för fredstida bruk och utbildning som det handlar om.

Jag kan också konstatera att revisorerna i sin rapport säger att avvecklingen har präglats av brådska, godtyckliga bedömningar och osäkra beräkningar. Det är hårda ord för att komma från revisorspennor.

Denna brådska kan man självklart skylla på Försvarmakten, men också regeringen måste ta sitt ansvar här.

Nu kommer den här debatten aningen knepigt i tid – den del av avvecklingen som vi nu debatterar och behandlar ska enligt direktiven vara avslutad redan under detta år. Debatten kommer aningen sent. Nu är det dock inte första gången som vi debatterar avvecklingsfrågan här i kam-

maren. Det finns ca 90 miljoner artiklar kvar att avveckla, fick vi höra i utskottet för en tid sedan.

Riksdagens revisorers syn på hur Försvarsmakten har avvecklat överskottsmateriel är, enligt oss moderater, en följd av regeringens bristande förmåga till styrning av Försvarsmakten. Regeringen har, enligt vår mening, inte haft en klar strategi och en klar inriktning för den omstrukturering som Försvarsmakten genomgått och genomgår. Dessa oklarheter har självklart satt sina spår i avvecklingen av materiel.

Precis som vi påpekar i vår motion från september 2003 är vi inne på att försvarsmateriel ska avvecklas. Men avvecklingen ska ske med eftertanke, och god hushållning måste prägla avvecklingen. Det är frågan om detta har skett.

Vad vi inte förstår – och inte förstått under handläggningen av detta ärende – är majoritetens syn på materiel till kommunerna. Vi har inte förstått vad som är grundtanken med att kommunerna inte ska få köpa eller överta materiel som finns för avveckling. Majoriteten har på ett, för oss, konstigt sätt gått omkring denna fråga, och inte ens försök till skrivningar i slutskedet av behandlingen har kunnat accepteras.

Precis som vi redan sade i vår motion kan såväl bandvagnar som lastbilar, för att ta två exempel, som inte längre behövs i försvaret förstärka kommunernas förmåga till kris- och katastrofhantering. Men där har ni satt stopp.

Ni kom så långt som till en luddig skrivning, som lyder: ”Utskottet har inget att erinra mot att det prövas huruvida möjligheten finns för staten att överlåta överskottsmateriel till kommuner för att stärka deras krishanteringsförmåga.”

Alltså: Det ska ”prövas huruvida”, och så vidare.

Och så kom ni med en mening till, en mening full av pekpinningar, som lyder: ”Detta bör kunna ske under förutsättning att inte t.ex. höga administrativa kostnader medför att styckvisa överföringar eller försäljningar av materiel medför oproportionerliga kostnader.”

Vi har försökt förstå problemen, men vi förstår inte vad som är haken i det här. Det är alltså en viktig bit, att materiel som en gång har köpts in för skattebetalarnas pengar ska man kunna använda en gång till. Men så sker inte här.

Jag kan ta ett konkret exempel, som jag har testat i en fråga till försvarsministern. Jag sitter själv i ett kommunalt bolag som skulle behöva ett reservkraftsaggregat. Enligt uppgift finns det många sådana för avveckling. Men det har blivit nej och åter nej till att köpa sådana av försvaret till detta kommunala bolag. Viljan finns helt enkelt inte hos försvarsministern, som svarade så här på min fråga:

”Jag förstår dock om vissa kommuner kan uppfatta avvecklingen av överskottsmateriel som orättvis. Men sett ur ett helhetsperspektiv anser jag att den nuvarande policyn för avveckling av materiel är bra. De delar av överskottet som Försvarsmakten säljer genererar faktiskt pengar till den skattefinansierade verksamheten i Sverige.”

Så svarade alltså försvarsministern, och det är inte alltför länge sedan. Det skulle alltså enligt hennes svar vara billigare för skattebetalare om materiel som en gång köpts av skattebetalarna såldes ut och sedan skulle skattebetalarna få köpa prylen en gång till på den öppna marknaden. Att

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Försvarsmaktens
avveckling av
överskottsmateriel*

ett sådant köp-och-sälj-sätt skulle vara positivt för skattebetalarna förstår inte vi.

Det är precis som vi säger i vår reservation: ”Frågan om konkurrensfördelar får emellertid inte bli ett generellt hinder för kommunernas möjlighet att förvärva överskottsmateriel.”

Det har också hävdats miljöskäl i att till exempel bandvagnar ska skänkas till kommunernas räddningstjänster. Men dessa bandvagnar körs inte många mil per år utan används i mycket enstaka undantagsfall vid utryckningar. I det sammanhanget vill man gärna gå till det här med att sila mygg och svälja kameler, om man ser på alla osande lastbilar, ofta med adress öst, som släppts in i vårt land. Argumentet om miljö har vi inte heller fått att gå ihop.

Vi moderater och reservanter har samma uppfattning om hur det här ska gå till som de länsstyrelser som har svarat på remissen. Inte heller länsstyrelserna förstår Socialdemokraternas och majoritetens inställning i denna fråga. Det lär ha inträffat att reglerna har kringgåts genom att kommunerna bett att länsstyrelserna ska rekvirera materiel – för att länsstyrelserna sedan ska kunna skänka dem, låna ut dem eller på annat sätt få över dem till kommunerna. Detta är riktiga fall. Men ska det behöva vara så?

Vi ska också komma ihåg vad revisorerna har sagt: Det finns inga juridiska hinder för att överlåta materiel till kommunerna – förutsatt att materielen ska användas till räddningstjänst. Trots det ska alltså majoriteten ha skrivningar som går emot detta – man har i varje fall meningar som krånglar till frågan betydligt. Det handlar ju om mer än räddningstjänst, om nu inte krishanteringsförmågan kan sägas finnas under den rubriken.

Det finns alltså en massa pekpinningar där, men vi tror att kommunerna själva kan avgöra om de kan hantera och sköta materiel som man har tagit över.

Slutsatsen är given för oss, att förordningen 2000:278 bör upphävas, precis som revisorerna föreslagit.

Fru talman! I vår reservation nr 2 tar vi upp frågan gällande uppdraget till Riksantikvarieämbetet. Reservationen innefattar också ett bifall till den enskilda motionen Fö8 av Anna Lindgren. Enligt vår moderata uppfattning bör således såväl Riksantikvarieämbetet som Statens försvarshistoriska museer ges uppdrag, i nära samarbete med Statens maritima museer, så att syftet i motionen uppnås.

Fru talman! Jag vill därmed yrka bifall till reservation nr 1. Jag står självklart bakom alla de tre moderata reservationerna, men för att vi ska vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 138 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Materielavvecklingen inom Försvarmakten är också med försvarspolitiska mått mätt en rätt avancerad fråga. Normalt brukar vi från oppositionens sida kritisera det faktum att vi betalar mycket och får ganska lite. Men på det här området betalar vi väldigt mycket för att få ännu mindre. Det är konkret vad det handlar om.

Själva upprinnelsen till det här ärendet är egentligen den omstrukturerings av försvaret som senast beslutades år 2000. Man gjorde då en bedömning från politiskt håll och från Försvarmaktens sida att man skulle

byta en dyr förrådsställning mot sänkta kostnader och lite fria medel för Försvarsmakten. Det faktum att mycket av den här materielen är relativt modern och därmed användbar till exempel inom ett anpassningsperspektiv eller inom den kommunala krishanteringen betydde mindre.

De beräkningar som Försvarsmakten gjorde år 2000 handlade om att man för perioden 2000–2004 skulle ha en kostnad för själva avvecklingsarbetet om 250 miljoner kronor. Det stod redan efter något år klart att kalkylerna inte skulle hålla streck. Jag har valt att titta lite närmare på år 2002 för att se vilka kostnader som avvecklingen då förde med sig.

Den första uppgiften som jag väljer att informera om fick försvarsutskottet direkt av de för avvecklingen ansvariga inom Försvarsmakten för några veckor sedan. Man gjorde då gällande att kostnaden för avvecklingen år 2002 uppgick till 576 miljoner kronor. Uppgifterna lämnades i ett Excelblad efter föredragningen.

I Försvarsmaktens årsredovisning för 2002, bil. 5, s. 79 får man en helt annan uppgift, nämligen att kostnaderna det året uppgick till 639 miljoner kronor. Det är relativt i närheten även om det skiljer ungefär 10 % mellan de olika uppgifterna.

Man kan fortsätta undersökningen och gå vidare till budgetpropositionen för innevarande år där regeringen i volym 5 på s. 40 skriver att bruttokostnaden för materielavvecklingen 2002 – vi talar alltså fortfarande om samma år – uppgick till 800 miljoner kronor. Man konstaterar att eftersom försäljningsintäkterna uppgick till 70 miljoner kronor så skulle nettokostnaden stanna på 730. Det är ju väldigt olyckligt och i sig anmärkningsvärt att försvarsutskottet som har ett ansvar politiskt för den här verksamheten får tre vitt skilda uppgifter sig till livs. Jag vill påstå, fru talman, att det urholkar våra möjligheter att verkligen ta ett ansvar för Försvarsmakten.

Även om de olika uppgifterna i sig är anmärkningsvärda tycker jag att kostnaderna ställda i relation till vad vi trodde att det skulle kosta är det mest anmärkningsvärda. I regeringens siffror talas det om ett budgetöverskridande 2002 med nästan 300 %. Om man väljer någon av uppgifterna från Försvarsmakten har det i alla fall blivit mer än dubbelt så dyrt.

Det här har Folkpartiet påpekat vid ett antal tillfällen. Vi gjorde det senast förra året i samband med beslutet om avveckling av materiella mobiliseringsenheter. Det som förvånar oss är att utskottsmajoriteten och regeringen när de ställs inför de här uppgifterna egentligen bara rycker på axlarna. Man måste ställa frågan om de felberäkningar som är gjorda saknar betydelse för vår inställning till själva sakfrågan. Finns det ett självändamål i avvecklingen som inte vi i Folkpartiet och Moderaterna kan se och som gör att vi kan avveckla bokstavligen till varje pris?

Folkpartiet tycker inte att vi ska spara sådant som vi aldrig kommer att behöva. Men den härsmälta som utspunnit sig i det här sammanhanget handlar främst om hur och i vilken takt avvecklingsarbetet bedrivs. Som Rolf Gunnarsson var inne på har Riksdagens revisorer pekat på den stora brådska som har gällt. Allt ska vara avvecklat i den här omgången, vid utgången av innevarande år. Det innebär att vi har två omfattande avvecklingsomgångar kvar. Jag tror inte, fru talman, att det är någon djärv gissning om jag säger att kostnaderna för 2004 års crescendo i avvecklingssammanhang säkert kommer att överträffa åtminstone något av de tidigare åren.

Det är mot denna bakgrund som Folkpartiet kräver ett nytt beslutsunderlag och en ny tidsplan, precis som förra året. Det är också mot denna bakgrund som vi menar att avvecklingsarbetet inom Försvarsmakten i avvaktan på det nya underlaget och den nya tidsplanen måste avbrytas.

Att utskottet nu till viss del öppnat för en överlåtelse av överflödigt materiel till kommunerna talar, enligt vår mening, i precis samma riktning. Om den här förändringen ska ha effekt får ju inte viktig materiel avvecklas innan reglerna ändras.

När vi betalar statsbidrag till kommunerna för att de ska köpa materiel i samband med krishantering samtidigt som vi för miljarder destruerar och slumpar bort just sådan materiel från Försvaret har hushållningen, enligt min mening, nått en helt ny nivå. Det, fru talman, är en nivå som får Ebberöds bank att framstå som en i grunden sund och lukrativ affärsrörelse.

Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 139 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Vi debatterar betänkande FöU4 *Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel*. Orsaken till betänkandet ligger i Riksdagens revisorers förslag RR18. Revisorernas förslag är en kritik av hur avvecklingen av Försvarsmaktens överskottsmateriel har genomförts och genomförs.

Det nu liggande betänkandet har också föranlett försvarsutskottet att lämna två tillkännagivanden till regeringen. Det ena handlar om överlåtelse av materiel till kommunerna, det andra om att regeringen ger Försvarsmakten i uppdrag att i varje årsredovisning redovisa de totala intäkterna från försäljningen av överskottsmateriel.

Kristdemokraterna står bakom dessa tillkännagivanden till regeringen, även om vi anser att utskottet borde ha tagit steget fullt ut vad gäller överlåtelser av överskottsmateriel till kommunerna.

Enligt försvarsbeslutet 2000 ska överskottsmaterielen i första hand utnyttjas för internationella humanitära biståndsinsatser, inom de frivilliga försvarsorganisationerna, till militärt säkerhetsfrämjande materiel-samarbete samt för att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred. Så var beslutet bland annat år 2000. I andra hand ska överskottsmateriel säljas till civila företag. I tredje hand ska överskottsmateriel förstöras. Det gäller särskilt sekretessbelagd materiel.

Fru talman! Förordningen 2000:278 om gåvor och överföringar av överskottsmateriel hos Försvarsmakten tillåter att Försvarsmakten skänker överskottsmateriel till biståndsorganisationer och frivilliga försvarsorganisationer. Förordningen 278 medger också att Försvarsmakten överför materiel till annan statlig förvaltningsmyndighet under regeringen.

Däremot har förordningen tolkats som att Försvarsmakten inte har tillåtelse att överlåta materiel direkt till kommunerna. Genom flera riksdagsbeslut har kommunerna fått ta över ett allt större ansvar för befolkning och egendom i samband med svåra kriser i fredstid och under höjd beredskap. Många kommuner har framhållit att de skulle ha nytta av den materiel som Försvarsmakten avvecklar för att förbättra sin krishanteringsförmåga. Vi kristdemokrater menar att möjligheten att överlåta överskottsmateriel till kommunerna skulle bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar.

All överskottsmateriel som nu avvecklas är anskaffad med skattemedel. Kommunal verksamhet bedrivs också med skattemedel. För oss kristdemokrater är det en självklarhet att ett elverk eller en spade, för att ta kostnadsmässigt motsatta verktyg, inte ska behöva betalas två gånger av skattebetalarna. Det är osunt att kommunerna inte får överta redan betald materiel. Självklart måste alla hinder, enligt vår mening, elimineras som förhindrar Försvarsmakten att överlåta överskottsmateriel till kommunerna. Här borde utskottsmajoriteten ha tagit steget fullt ut. Jag tycker att det är synd att man inte hade kraft att göra det.

Fru talman! Den materiel som tillhör krigsorganisationen och som nu håller på att avvecklas består främst av materiel som har förvarats i så kallade mobiliseringsförråd. Avveckling av dessa förråd kan medföra att materiel av vital betydelse för museala ändamål kommer att förstöras eller skingras.

Riksantikvarieämbetet anser i sitt remissvar att en del mobiliseringsförråd bör bevaras i sin helhet med komplett utrustning eftersom de utgör en betydelsefull del av 1900-talets militära kulturarv.

Kristdemokraterna delar Riksantikvarieämbetets uppfattning, och enligt vår mening bör några eller något av mobiliseringsförråden sparas i sin helhet och göras tillgängliga för allmänheten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 4. Vi står självklart bakom alla reservationer där Kristdemokraterna finns med.

Anf. 140 HÅKAN JUHOLT (s):

Herr talman! Förändringen av Sveriges försvar fortsätter. Det finns ingen väg tillbaka till det gamla systemet. Det militära försvaret förändras, från förrådsställt och trögt till insatsberett och rörligt, från planering för morgondagen till förmåga i dag.

Myndighetschefen Håkan Syrén presenterade nyligen sitt förslag till hur denna förändring ska fortsätta. Vi i den här församlingen har nu nio månader av diskussion framför oss om hur detta ska fortsätta och gå till. Men förändringen av försvaret av Sverige är större än så. Att försvara Sverige blir i framtiden att försvara allt som är viktigt för Sverige. Och det nya samhällsförsvaret som nu växer fram underifrån ska utgå ifrån att vi i vårt land har 290 krisministrar, det vill säga landets kommunstyrelseordförande.

Den bredare hotbild som vi i vårt land måste vara beredda att möta ger inte tillfälle till den höjda beredskap som vi har förlitat oss på tidigare. Det som sker sker omedelbart och lokalt i någon kommun. Detta är utgångspunkten i den nationella säkerhetsstrategi som ska ge oss ett försvar mer totalt än det tidigare totalförsvaret. Då krävs det att myndigheter samverkar för att minska samhällets sårbarhet. Det handlar om att omedelbart kunna hantera en akut kris, vilket i sin tur förutsätter gemensam ledning och ett gemensamt arbete för skademinimering och förberedelser. Ansvaret är lokalt, och då måste också resurser och förutsättningar finnas lokalt.

Vi kan se dagens debatt om Försvarsmaktens materielavveckling också mot den bakgrunden. Det stora mobiliseringsförsvaret förde med sig enorma, närmast oförståeliga, lager av materiel. Överskottet är så oerhört stort. Mer än hälften av den materiel som införskaffats sedan andra världskriget är i dag att beskriva som överskottsmateriel. En del av

prylarna är i bra skick och har endast i begränsad omfattning använts vid utbildning. Annat är helt orört och i perfekt skick men ofta omodernt.

Det frågades tidigare här från talarstolen om det finns ett självändamål med avvecklingen av materiel. Från min utgångspunkt är svaret på den frågan ja. För att skapa vårt nya moderna försvar måste vi göra oss av med det gamla.

Samtidigt finns det en stor enighet mellan partierna i utskottet om att förbättra kommuners och landstingskommuners möjlighet att bygga säkerheten underifrån. Kommunernas förmåga att hantera kriser är grundläggande i det nya krishanteringssystem som har vuxit fram efter förslag från Socialdemokraterna och Centerpartiet och ihärdigt motstånd från Moderaterna.

Flera kommuner har framhållit att man skulle ha nytta av en del av den materiel som Försvarsmakten nu avvecklar. Även länsstyrelser delar denna bedömning. Behovet av elverk har som bekant beskrivits som särskilt stort, men även annan materiel efterfrågas.

Förordningen 2000:278 om gåvor och överföringar av överskottsmateriel hos Försvarsmakten har tolkats som att materiel inte får skänkas till kommunerna. Det är en olycklig tolkning som alla partier i försvarsutskottet på lite olika sätt nu vill ändra på.

Riksdagens revisorer hävdar att det inte finns några juridiska hinder för överföring av materiel till kommunerna, förutsatt att den enbart ska användas i räddningstjänst. Man kan ställa sig frågan hur kommunala bolag kommer in i den bilden. Konkurrensverket gör dock en helt annan bedömning, vilket komplicerar bilden för utskottet.

I betänkandet uppmärksammar utskottet att regeringen har bemyndigat Statens räddningsverk att ge materiel till kommunerna som tidigare tillhörde den statliga civilförsvarsorganisationen.

Utskottsmajoriteten föreslår att det är just den vägen som vi ska pröva också när det gäller Försvarsmaktens enorma lager. I enskilda motioner, insändare och uttalanden har det föreslagits att kommunerna ska förses med allt det som de kan ha nytta av.

Utskottsmajoriteten tror inte på denna till synes generösa inställning. Ett skäl är gällande konkurrenslagstiftning. Ett annat skäl är att denna modell med att plocka russinen ur kakan gör att någon, förmodligen Försvarsmakten, blir sittande med Svarte Petter och får stå för de dyra avvecklingskostnaderna av allt det som ingen efterfrågar – vapen, ammunition och annat som måste förstöras till höga kostnader.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande FöU4 i dess helhet, vilket innebär ett uppdrag till regeringen att nu pröva samma modell för den fortsatta materielavvecklingen som man tidigare använt för den statliga civilförsvarsorganisationen. Det är en rimlig medelväg. Den är bra för alla inblandade parter. Den är bra för kommuner, den är bra för landsting, den är bra för Försvarsmakten, den är bra för de enskilda företagarna, och den är bra för landets skattebetalare.

Anf. 141 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Det var mycket bra på slutet. Det lät som om detta var fantastiskt bra. Frågan är, Håkan Juholt, om ni skulle få samma betyg om ni gick ut till kommunerna och de nya krisministrar som du utnämnde alldeles nyss.

Det är riktigt att kommunerna har fått, och kommer att få, ett utökat åtagande. Men detta går inte ihop för mig – ett plus ett blir inte två i den här diskussionen. Krisministrarna, kommunerna, kommer att bli viktiga i framtiden. Men ni kan inte säga här i dag att vi då verkligen ska stödja dem i fråga om detta. Håkan Juholt talade i slutet av sitt anförande om för vilka detta är bra. Men det finns hakar där eftersom detta med överlämning av materiel till kommunerna inte är klargjort. Vi har en hake i fråga om att ni inte klarar av det. Det går inte ihop.

Håkan Juholt hade lite svårt att förstå det som jag sade om det kommunala bolaget. Det har jag förståelse för med tanke på min korta inledning. Men det kommunala bolaget är ett flygplatsbolag som sorterar under F 4 i Östersund och som alltså har en rad militära åtgärder som måste vidtas. Därför är frågan framställd, och det var förklaringen till det, annars hade jag inte tagit upp det i en fråga. Det gällde alltså en delvis militär och K-märkt flygplats.

Men jag får inte detta att gå ihop, Håkan Juholt. Kan du försöka att en gång till under de minuter som vi har på oss att förklara detta. När kommunerna nu blir så oerhört viktiga, vad är då haken?

Det var en person här utanför, en socialdemokrat, som frågade mig: Vad skiljer er och Socialdemokraterna åt i den här frågan? Jag sade: Fråga Juholt eftersom jag inte kan förklara skillnaden. Skillnaden är att de inte klart kan säga att kommunerna ska ha rätt att få överta materiel.

Det har ju varit en strid om detta från år 2000 och framåt, vilket man kan se om man läser i handlingarna vad Kommunförbundets socialdemokrater har sagt. Träffar du dem ibland, Håkan Juholt, och vad har de sagt? Kommer de att bli nöjda med dagens beslut? Jag är mycket tveksam till det.

Anf. 142 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Jag ska reda ut detta för Rolf Gunnarsson och hans socialdemokratiska vänner som förmodligen är många eftersom vårt parti är stort.

Det förhåller sig på följande sätt: Du, Rolf Gunnarsson, sade i din inledning att det fortfarande handlar om 90 miljoner artiklar som kvarstår att avveckla. Kan du verkligen på ett seriöst sätt hävda att det kan finnas en möjlighet att styckevis överlämna detta när det ringer ett kommunalråd eller en kommundirektör någonstans i landet? Vilken organisation ska vi bygga upp för en styckevis avveckling av 90 miljoner artiklar som kvarstår? Det är naturligtvis administrativt helt omöjligt. Dessutom skulle den möjligheten innebära att kommunerna runtom i landet har den totala rätten att plocka russen ur kakan om det så gäller spadar, hinkar, reservkraftverk eller vad det nu är. Vilka konsekvenser får det för Försvarsmakten som sitter kvar med allt det som ingen efterfrågar men som vi också har beslutat ska avvecklas? Vem ska ta kostnaden för den destrueringen? Ska kommunerna göra det i en solidaritetshandling med myndigheter som blir kvar med kanoner och krut som vi inte heller ska ha kvar? Vi har ju slagit in på en linje att inte acceptera att några ska få plocka russen ur kakan och att några ska bli sittande med Svarte Petter. Det är själva grundfilosofin.

Nu vill vi pröva samma metod som när det gällde de stora civila beredskapslagren och se om den är omsättningsbar också för dessa gigan-

tiska militära beredskapslager. Vi tror att det kan vara en framkomlig väg. Men till skillnad från Gunnarsson kan vi inte säga att vi *vet* att det är en utmärkt väg. Däremot *tror* vi att den är utmärkt, och därför vill vi att den prövas. Dock gäller det inte möjligheten för varje kommunalråd, kommundirektör eller representant från ett kommunalt bolag i vårt land att så fort något saknas ringa till Försvarsmakten och ha rätt att få det sig tillskickat så snart som möjligt. Det tycker vi vore olyckligt.

Anf. 143 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Det var kanske inte spadar och hinkar som jag närmast tänkte på. I mitt anförande nämnde jag bandvagnar och annat som jag haft uppe tidigare i diskussionen med vår förre försvarsminister. Inte heller jag, Håkan Juholt, tror att det går till på det sättet att varje kommunalråd ringer till ett journummer och beställer vad man vill ha.

Jag har några papper framför mig här. Det gäller Svenska Kommunförbundet. K-märkta flygplatser i landet har gjort en samordning. Samtliga önskemål om det här har samordnats. Här handlar det alltså inte om att ringa till en jourtelefon och beställa 23 spadar och 14 hinkar, utan det handlar om vad man så att säga behöver för K-driften av flygplatser. Den typen av materiel handlar det om. Man har gjort en sammanställning, och det är en samordnad aktion. Men svaret från Försvarsmakten blev: Nej, nej och åter nej! Det här går liksom inte ihop. Men det går ihop i alla fall eftersom försvarsministern i år – här är det ju enighet om att detta inte ska vara lätt – i år har sagt: Jag förstår dock om vissa kommuner kan uppfatta avvecklingen av överskottsmateriel som orättvis. Men sett ur ett helhetsperspektiv anser jag att den nuvarande policyn för avveckling av materiel är bra.

Nu är jag tillbaka vid det som du slutade med – det är bra, bra. Det är bra att det inte är lätt för kommunerna att få det här. Det står i ett svar från den 21 januari i år – alltså för inte alls så länge sedan. Det finns således hakar här.

Vi kan väl konstatera här i kammaren, tycker jag – vi har ju varit osams om större saker än så – att vi är oeniga om detta med att det inte ska vara lätt för kommunerna att få materiel som skattebetalarna en gång har betalat, utan det ska betalas en gång till. Så har ju försvarsministern svarat. Det är där som vi skiljer oss åt men vi får gå väl med högburet huvud och ha olika åsikter i frågan, för det har vi.

Anf. 144 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är utmärkt att försvarsministern refererar till vad vi sagt här i riksdagen. Det vore anmärkningsvärt om hon gav ett annat svar än det som utskott och riksdag tidigare har beslutat. Nu diskuterar vi ett nytt betänkande om hur det ska vara i framtiden. Då är det väl synnerligen tunt att komma dragande med något som har sagts tidigare och som då byggde på ett gammalt beslut.

Vi tar faktiskt ett beslut där vi till delar godkänner vad Riksdagens revisorer nu föreslår. Vad vi vill förhindra är styckevisa avvecklingar. Vi vill pröva samma modell som när det gällde de stora civilförsvarslagren, beredskapslagren, för att kommuner och landstingskommuner ska kunna få del av detta material på ett samlat sätt. Det är en ny inriktning. Jag tycker att det är viktigt att välkomna detta. Vi tror dock inte att det är en

rättighetslag, utan vi ska pröva om det här är gångbart, om det inte för med sig extra kostnader för Försvarmakten som blir sittande med utrustning som ingen efterfrågar, men samtidigt tillgodose de önskemål som kan finnas i kommunerna.

Jag surfade i morse på nätet. På Konsumentverkets hemsida kan man läsa verkets yttrande över rapporten från Riksdagens revisorer. Där står det så här: Verket påpekar att det kan bli konkurrensproblem när Försvarmakten skänker bort materiel som har ett kommersiellt värde. Därför föreslår Konkurrensverket bland annat att materielen ska säljas via anbudsförfarande så att konkurrensaspekter i alla sammanhang kan beaktas.

För mig som socialdemokrat är det viktigt att säga att vi vill leverera ett förslag som är bra för kommunerna, som är bra för Försvarmakten och som också är bra för företagen runtom i Sverige.

Anf. 145 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Håkan Juholt har flera gånger upprepat sentensen om russen i kakan. Jag vill bara återföra honom till verkligheten och säga att det nog mer handlar om de gröna kvistarna i barkbrödet. Det här är sannerligen ingen lukrativ verksamhet för, tror jag, någon av de inblandade.

Först skulle jag vilja fråga Håkan Juholt: Hur reagerar man som socialdemokratisk riksdagsledamot på det faktum att det är väldigt svårt att ta reda på vad kostnaderna för den här verksamheten uppgår till? Jag hoppas att jag inte är ensam om att bli bekymrad över detta.

Sedan måste jag också säga följande. Å ena sidan öppnar man, åtminstone till en del i utskottsbetänkandet, öppnar för möjligheten – i varje fall motsätter man sig inte detta, för det är väl så man får tolka det hela – för kommunerna att få materiel överlåtten från Försvarmakten. Å andra sidan säger man samtidigt: Men vi kör avvecklingen enligt det tidigare schemat – full fart framåt så det ryker. Menar man då uppriktigt det som man antyder, nämligen att man är intresserad av att en överlåtelse ska ske? I så fall bör man väl i samma anda också se till att materiel som ska överlåtas inte avvecklas under själva processen.

Håkan Juholt säger: Ja, så är det. Allt som Försvarmakten inte behöver ska avvecklas. Jag måste ifrågasätta om han verkligen menar det. Ytterst måste väl varje avvecklingsbeslut handla om att man ställer förrådskostnader mot avvecklingskostnader och gör en sorts rimlighetsbedömning av det hela. Annars, herr Juholt, kommer vi snart i läget att vi, när Försvarmakten sagt att vi behöver 60–80 JAS 39 Gripen och vi har 200 levererade, omedelbart måste börja avveckla även dessa. Du kan inte på allvar mena att den slutsatsen – att allt som inte behövs till varje pris ska avvecklas – håller.

Anf. 146 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Alla vi i utskottet är överens om att det ska bli en bättre redovisning av vilka intäkter som föreligger vid försäljning. Men kostnaderna är det naturligtvis ganska svårt att beräkna. Det handlar ju ganska mycket om arbetstid och om delar av tjänster inom FM Log-organisationen, så jag förstår att det differerar något. Jag tycker att detta är olyck-

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Försvarmaktens
avveckling av
överskottsmateriel*

ligt och skulle önska att vi fick det på kronan beskrivet. Men jag har full respekt för att det kan vara svårt att redovisa detta.

När det sedan gäller processen som sådan tycker jag att en utdragen process, som Folkpartiet nu föreslår, är dubbelfel därför att något sådant både binder kostnader för att underhålla materiel som vi är överens om ska bort och låser kostnader till en avvecklingsorganisation som ska jobba under en längre tid med anställd personal och materiel. Det blir dubbelfel och dubbelt så dyrt. Därför ska vi *inte* sänka avvecklingstakten.

Försvarsmaktens förslag om den här avvecklingen av överskottsmaterielen är dess eget underlag och dess egen utredning. Det är myndighetskompetensens bedömning och analys. Jag kan inte finna skäl för att riksdag och regering ska ge sig in i detta och bromsa upp den process som myndigheten önskar och därmed ålägga Försvarsmakten ökade kostnader för att hålla liv i en avvecklingsorganisation under ytterligare ett antal år. Nej, Widman, detta handlar om avveckling för nödvändig utveckling!

Anf. 147 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Håkan Juholt försöker nu förringa de skillnader som finns i de olika uppgifterna om kostnaderna för den här verksamheten när han säger att "det differerar något". Det kan man förstå, för det är svårt att beräkna detta. Men faktum är att det differerar med mer än en kvarts miljard kronor per år. Det är inte småpotatis, menar jag.

Samtidigt säger Håkan Juholt att det finns ingen som helst anledning att sänka takten. Det är en rätt konstig ståndpunkt. Revisorerna har de facto sagt att det här sker nu med en sådan hastighet och i så oorganiserade former att det här riskerar att bli ett slöseri med skattebetalarnas resurser. Jag återger faktiskt vad Riksdagens revisorer skriver. Men du säger: Det spelar ingen roll. Vi slår på det helstängda huvudlagret och kör sedan rakt fram.

Men om det är så att det kostar försvaret – vilket den här verksamheten i dag gör – mycket betydande belopp, då är det faktiskt förenat med besparingar att tillfälligt avbryta den här verksamheten. Det skulle också ge kommunerna en möjlighet att komma in på banan – en möjlighet som de hittills inte har fått.

Anf. 148 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Kommunerna ska in på banan. Vi ska göra detta under ordnade former – former som är bra för myndigheten, kommunerna, landstingen och de små företagen på orten. Det där ska vi reda ut; det ligger i vårt förslag.

När det gäller avvecklingstakten säger Widman att man kan få uppfattningen att avvecklingen av materiel är ett slöseri med skattemedel. Men kan du med den definitionen ge något exempel på avveckling av någon användbar materiel som inte är slöseri med skattemedel?

Listan är inte överdrivet lång. Såväl för kommuner som för landsting eller Försvarsmakten kan det finnas önskemål om att säga: Detta kan det vara bra att ha någon gång. Därmed blir allt det som avvecklas, allt det som vi lyfter ur organisationen – en gång inköpt för skattemedel – per definition slöseri med skattemedel om det inte används.

Jag säger att det blir dubbelfel att behålla detta i lager och underhålla det – ha förband som ska underhålla det och ha folk som oljar och smör-

jer det – och att dessutom dra ut på avvecklingsprocessen så att de som ska jobba med avvecklingen håller i gång sin organisation ännu längre. Det blir dubbelfel och dubbelt så dyrt, och det är det som vi ska förhindra. Därför är utskottets förslag alldeles utmärkt.

Anf. 149 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Håkan Juholt sade i sitt anförande att det krävs att myndigheter samverkar. Javisst, jag håller med om det. Men varför begränsa samverkan bara till myndigheter? Varför inte inbegripa kommuner, landsting och länsstyrelser exempelvis?

Jag vill ställa en fråga till Håkan Juholt: Anser du att det är sunt att ha ett regelverk som tolkas som att Försvarsmakten inte får överföra överskottsmateriel till kommunerna, det vill säga i klartext att svenska skattebetalare ska betala ett reservverk två gånger?

Du säger själv att den här tolkningen är olycklig. Varför då inte ge en klar signal, nu när vi behandlar det här betänkandet, om att tolkningen är oriktig? Kanske skulle ett förtydligande vad gäller förordning 2000:278 ha varit på sin plats.

Anf. 150 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Det ska inte tolkas på det sättet. Det är en orimlighet, och det är inte bra. Det är också därför som vi i den delen till del tillstyrker Riksdagens revisorers förslag för att pröva en ny modell för detta, liknande den som har prövats med Statens räddningsverk när det gäller civilförsvarets överskottsmateriel. Det vill vi nu pröva också med Försvarsmaktens.

Men det svänger snabbt i den här branschen. Jag har Erling Wälivaaras motion framför mig. Där skriver Erling Wälivaara, och jag tycker att det förtjänar att läsas in i protokollet: Kristdemokraterna menar att regeringen omgående bör ge exempelvis KBM i uppdrag att kontrollera att myndigheter och berörda organisationer förses med överskottsmateriel som de anser sig behöva och ha nytta av.

Hur skulle ni kunna lösa det? Om man är beredd att lägga en sådan motion så måste man väl ändå analysera konsekvenserna av detta. Alla myndigheter och alla organisationer ska förses med det man anser sig ha nytta av. Det är inte särskilt ansvarstagande, Erling Wälivaara, att komma med ett sådant förslag.

Därför tycker jag att ni ska välkomna att Socialdemokraterna och Centerpartiet i utskottsmajoriteten redde upp situationen och hittade ett förslag som kan leverera det vi så gärna önskar men som inte ställer till med det kaos som denna formulering faktiskt, med all respekt, hade givit oss.

Anf. 151 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Herr talman! Håkan Juholt säger att det är en olycklig tolkning och att förordningen 2000:278 inte ska tolkas på det sättet att kommunerna inte kan köpa materiel eller överta materiel. Han slutar med att säga att det inte är bra. Men varför i herrans namn skriver ni inte in i betänkandet att förordningen inte får tolkas på det sättet? Det skulle ha varit mycket mer hederligt att göra det i klartext.

Sedan säger Håkan Juholt att om man gör det plockar man russen ur kakan. Om jag uppfattade det du sade rätt skulle det medföra stora kostnader för Försvarmakten om materielen överfördes till kommunerna. Jag kan inte riktigt förstå det. På vilket sätt ökar Försvarmaktens kostnader om man tillåter en överföring av materiel i kommunerna? Möjligen kan inkomsterna minska, men jag kan inte se att kostnaderna skulle öka. Om man begränsar överföringen till sådan materiel som vi har skrivit om i vår motion, sådant som kommunerna behöver för krishantering och för räddningstjänst, är det ytterst marginellt som Försvarmakten förlorar i inkomster.

Anf. 152 HÅKAN JUHOLT (s) replik:

Herr talman! Vår slutsats är att kostnaderna för Försvarmakten ökar i samband med ett upplägg som innebär att det som är kommersiellt gångbart, det som det finns en marknad för, det som många önskar överlämnas fritt. Då blir någon sittande med Svarte Petter, med allt det som ingen efterfrågar. Det är inte speciellt många kommuner som efterfrågar dessa gigantiska överskottslager av minor, bomber, granater och annat som också måste avvecklas. Därför blir någon sittande med den kostnaden, och på så sätt får den kostnaden bäras av den som blir kvar med de prylar som ingen annan vill ha. Det är just den modellen vi vill förhindra.

Vi tycker att det är bra och önskvärt att vi prövar samma modell för överförande av överskottsmateriel till kommuner och landsting som vi har gjort med de civila beredskapslagren. Det ska vi nu göra med också Försvarmaktens överskottsmateriel. Vi tror att det är bra, och vi tror framför allt att det för med sig att kommunerna kan stärka sin krishanteringsförmåga. Därmed blir det bra för skattebetalarna, det blir bra för vår säkerhet, det blir bra för Försvarmakten och det blir också bra för småföretagen runtom i landet.

Anf. 153 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Jag ska i den här debatten uppehålla mig vid bara ett moment, nämligen materielen till kommunerna. Mycket har redan sagts i den frågan, dock tycker jag inte allt.

Herr talman! En kris som inträffar i Sverige, oavsett vilken typ av kris det är, får konsekvenser i en kommun. Det inträffar för det mesta i en vardaglig verksamhet som bedrivs av kommunen eller av företag i en kommun. Planeringen för att möta krisen och förmågan att hantera den är alltså i första hand en uppgift för en kommun, eller möjligen för ett företag i en kommun. Därför är det så viktigt med områdesansvar som innebär att det på varje nivå – lokal, regional och nationell – finns ett organ som har det yttersta samordningsansvaret för verksamheten inom säkerhets- och beredskapsområdet.

För att förtydliga och underlätta för de områdesansvariga har vi i riksdagen fattat ett flertal beslut. Ett av de senaste besluten gäller den nya lagen om beslutsfattande i kommuner och landsting vid extraordinära händelser i fredstid. Lagen ska ge möjligheter att i en freds- och krissituation fatta snabba beslut utan att man hamnar i konflikt med den normalt gällande kommunallagstiftningen. Kommunerna är alltså en av grundbultarna i det offentliga krishanteringsarbete.

Det är av detta skäl, herr talman, som jag är mycket glad över att vi nu har kunnat komplettera det här beslutet med att även möjliggöra för kommunerna att få del av det som en annan sektors inte längre behöver, nämligen delar av vår försvarsmateriel. Detta stärker alltså kommunernas, och förvisso även landstingskommunernas, krisberedskap.

Att detta ska ske utan att vi för den skull ger avkall på någon annan lagstiftning ser jag som en självklarhet. Hur skulle det vara om vi i den här församlingen fattade beslut som står i strid med annan gällande lagstiftning, till exempel med konkurrenslagstiftningen? Där brukar för övrigt – inom parentes sagt – vissa av de partier som tidigare debatterat den här frågan i andra sammanhang vara mycket angelägna om att vi upprätthåller en hög standard och nivå. Det tycker jag att vi ska göra.

Det är av det skälet som jag biträder det förslag till beslut som utskottet kommit fram till. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 154 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Jag börjar med något annat än det som var anledningen till min replik.

Jag är förvånad över att Centerpartiet nu ska gå till sina kommunföreträdare, det vill säga ministrarna som Håkan Juholt utnämnde alldeles nyss – det finns ju ett antal centerpartistiska kommunalråd – och tala om att det tyvärr är stopp och halt när det gäller att överlåta materiel till kommunerna.

Det kanske blir så, men då kanske i alla fall den första avvecklingen är klar. Jag vet inte vilket försvarsbeslut Eskil Erlandsson tänker medverka till nästa gång, men den dagen den sorgen.

Regeringen är väl inte känd för sin snabbhet när det gäller att fullfölja, utan vi brukar få komma med påpekanden via konstitutionsutskottet.

Hur ska det här fullföljas under tiden? Är det stopp nu? Ringer du till dina centerpartistiska kolleger och säger att det tyvärr inte blir någon överföring till kommunerna? Samtidigt säger Håkan Juholt – du representerar ju samma majoritet – att kommunerna får ökad tyngd i denna fråga.

Jag är mycket förvånad att inte Centerpartiet har haft en annan linje i den här frågan, men politik är ju det möjligas konst. Det finns dock inslag av förvåning.

Vi har tagit upp frågan om konkurrens i våra diskussioner och motioner. Några pratar om den fria företagsamheten utan att det väl är deras bästa ämne. Man ska naturligtvis se till det konkurrensmässiga, men det handlar ju om prylar som en gång har köpts av skattebetalarna. Det är det vi har påpekat i våra motioner och diskussioner. Vill Eskil Erlandsson köpa dem två gånger?

Anf. 155 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag var med den gången då stora delar av det vi hade inom den dåvarande civila beredskapen avvecklades. Jag vet vilka problem det innebar för kommunerna att överta den oerhörda mängd saker som då överfördes till dem. Det var inte allt vi på den kommunala sidan

var glada över att få, Rolf Gunnarsson. Saker och ting ska skötas också. Man ska dessutom ha nytta av saker och ting, vilket vi inte alltid hade.

När två eller flera lagstiftningar står emot varandra är det klart att man måste reda ut hur det ska vara innan man fattar ett avgörande beslut om hur man ska göra. Så är det i detta fall.

Det finns en vilja från mig och från en majoritet att nyttja saker och ting på ett bra sätt. Det är samma vilja som jag tror att Rolf Gunnarsson har. Eftersom lagstiftningar står emot varandra måste vi titta på hur vi ska göra för att det inte ska bli så att lagstiftningarna står emot varandra.

Jag tycker att det rentav vore oansvarigt av den här församlingen att fatta något annat beslut.

Anf. 156 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Herr talman! Tror alltså inte Eskil Erlandsson på revisorerna när det gäller överlåtelse till kommunerna? Revisorerna har ju helt klart sagt i sin rapport att det är juridiskt möjligt att överföra till kommunerna. Det står ju så.

Jag har förståelse för det också.

Det låter som om kommunerna skulle bli något slags soptipp. Det har ju diskuterats tidigare här. Man får välja. Vill man ha en bandvagn ingår också 43 000 trampminor och 14 miljoner par kalsonger. Det är väl inte så den här frågan ska klaras.

Jag tar Kommunförbundets lista en gång till. Där talas inte om 43 000 långkalsonger modell 43. Men det pratas om att man vill ha prylar som passar och som redan finns. När man hör att man förstör bilar och nya bandvagnar i stället för att skänka dem till kommunerna skär det i mitt hjärta.

Som kommunalpolitiker och landstingspolitiker har jag varit van att vända på varenda krona. Det går inte. Det är inget storköp. Man måste inte köpa allting för att man vill ha något annat, ett reservelaggregat exempelvis.

Den diskussionen förstår jag inte. Jag har hört den tidigare här i dag. Det måste väl gå att sortera något.

Jag upprepar att det är köpt en gång av skattebetalarna. Jag är för konkurrens. Det har vi diskuterat i vår motion. Politiskt kan man naturligtvis spela på det och göra sig rolig över det, men konkurrens- och tillväxtfrågorna kan vi diskutera någon annan gång.

Anf. 157 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Nu har inte Rolf Gunnarsson fler repliker kvar, men jag frågar ändå: Hur gör man om två eller flera vill ha samma sak? Vem ska då dela?

Det förefaller som om vi har oändligt med saker som exempelvis en kommun vill ha, men det är ju inte så att vi har massor med lastbilar, generatorer och bandvagnar. Det kanske är många som vill ha det där som, enligt Rolf, bara en vill ha. Vem ska dela detta?

Det är bara att läsa innantill i betänkandet och konstatera att det till exempel finns ett konkurrensverk som tycker att lagstiftningarna står emot varandra. Jag tycker att vi ska reda ut detta innan vi fattar definitiva beslut. Jag förutsätter att regeringen kommer att göra det med skynds-

het och snabbhet. Jag är alldeles övertygad om att man kommer att göra det därför att viljan hos oss är densamma.

Prot. 2003/04:84
17 mars

Anf. 158 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag riktar mig till Eskil Erlandsson som en reaktion på vad Eskil Erlandsson har yttrat.

Om det är så att man innan man vidtar några åtgärder måste reda ut de rättsliga begreppen måste vi omedelbart ringa till Räddningsverket. De ligger ju också inom vårt pastorat. De håller i dag på och överlåter materiel på kommunerna. Alla de konkurrensrättsliga aspekter som Eskil Erlandsson aktualiserar är ju lika relevanta i det fallet.

Problemet är ju inte att lagarna står mot varandra. Problemet är att vi inom det försvarspolitiska området gör helt olika bedömningar. Vi säger nej till att Försvarsmakten ska överlåta till kommunerna, men vi säger ja till att Räddningsverket gör det.

Jag vill också ifrågasätta den slutsats som drogs om att utskottet nu har öppnat och driver frågan att Försvarsmakten ska få överlåta till kommunerna. Ska man vara väldigt noggrann, och det ska man vara i de här sammanhangen, så ska man läsa upp vad utskottet egentligen säger: Utskottet har inget principiellt att invända mot att materiel överförs.

Från det uttalandet till en aktiv vilja att politiskt åstadkomma en förändring är, med förlov sagt, avståndet väldigt långt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Försvarsmaktens
avveckling av
överskottsmateriel*

12 § Fordonsfrågor

Fordonsfrågor

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2003/04:TU6
Fordonsfrågor.

Anf. 159 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Herr talman! Jag har fått i uppdrag att redovisa betänkandet *Fordonsfrågor* och dess beredning.

I detta betänkande behandlas 32 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2002 samt hösten 2003. Förslagen berör en rad olika fordonsrelaterade frågor som bland annat fordonsbesiktning, utrustningskrav, fordonsskyltning och vissa trafikregler men också ärenden om förarprovning och vissa parkeringsfrågor.

I beredningen av förslagen har utskottet haft sammanträffanden med företrädare för AB Svensk Bilprovning. Företrädare för utskottet har vidare haft ett sammanträffande med ATV-leverantörernas förening. Det är branschföreningen för fyrhjuliga fordon. En skrivelse i ärendet har vidare inkommit från SMC Stockholm om användning av motorcykel i kollektivkörfält.

Herr talman! Utskottet välkomnar det reform- och utvecklingsarbete som pågår inom fordonsområdet i syfte att bland annat förbättra trafiksäkerheten. När det gäller bestämmelser för släpvagnsekipage föreslår

utskottet ett tillkännagivande om behovet av att utveckla ett regelverk som främjar utveckling av ändamålsenliga och trafiksäkra transporter.

Utskottet förutsätter vidare att trafiksäkerhetseffekter av den snabba framväxten av så kallade fyrhjulingar i trafiken registrerade som bland annat motorcyklar och terrängskotrar uppmärksammas inom ramen för pågående utredningsarbete.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår flertalet motionsförslag med hänvisning främst till pågående beredningsarbete, ett förutsatt uppföljningsarbete och den beslutsordning som råder inom fordonsområdet.

I betänkandet finns vidare åtta reservationer.

Anf. 160 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Moderata samlingspartiet står bakom sex reservationer i betänkande TU6 och har även ett särskilt yttrande. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men jag kan redan inledningsvis yrka bifall till reservation nr 1 eftersom vi alltid för tids vinnings skull endast yrkar bifall till en reservation.

Herr talman! När vi nu diskuterar betänkandet om fordonsfrågor är det faktiskt en rätt ovanlig situation med tanke på att utskottet har gjort ett tillkännagivande när det gäller ändrade regler för släpvagnsekipage. Utskottet anser att det ska utvecklas ett regelverk som går i den riktning som vi moderater drivit sedan 1999 här i kammaren.

Vi moderater har inte fått fullt gehör för vår uppfattning, men vi har ändå nått en delseger. Vi redovisar bristerna i dagens ställningstagande och vad som kvarstår att göra, och det går att läsa i vår reservation nr 3.

Det är ändå fantastiskt att majoriteten kommit så pass långt som man har gjort i sitt tillkännagivande. Jag ska inte generera er i majoriteten med att läsa upp era argument från tidigare år i den här frågan. Det är bara att gratulera till den insikt som nu har infunnit sig.

Att majoriteten vill begränsa förändringen i regelverket till att gälla inom totalvikten 3,5 ton på bil och släpkärra är olyckligt, men jag tillstår att det ändå känns bra eftersom vi moderater har drivit frågan så länge, samtidigt som det har varit en total avsaknad av intresse från Socialdemokraternas sida. Välkommen till insikten så här långt!

Herr talman! Det är beklagligt att majoriteten inte kunde inse att det hade varit av intresse att även få belyst vad det skulle ha inneburit om man även hade fått titta på de vikter som fordon de facto är typgodkända för och att de hade fått dra den last de är tillverkade för. Att det tagit fem år att nå dagens delmål är en alltför lång tid. Jag kan bara hoppas att insikten till nästa steg som vi moderater driver inte ska ta fem år ytterligare.

En annan fråga som vi har drivit i många år är avregleringen av fordonskontrollen. Vi har utvecklat vårt ställningstagande i reservation nr 1. Majoriteten har ännu inte kommit på bättre tankar när det gäller denna fråga, utan envist försöker de klamra sig fast vid samma gamla uppfattning som de redogjorde för i 1996 års debatt i denna kammare. Att Konkurrensverket i likhet med oss tycker att en avreglering vore vällovlig tar majoriteten ingen som helst hänsyn till.

Blotta tanken på att privatisera Bilprovningen skrämmar denna vänstermajoritet som sitter i denna riksdag, men jag är övertygad om att det är helt nödvändigt om vi ska kunna få en framtida positiv utveckling för företaget Svensk Bilprovning. Bilprovningen kan inte ha monopol i Sverige och samtidigt tro att de ska kunna konkurrera utomlands. Att en avreglering såväl skulle främja en mångfald som ge Bilprovningen helt nya förutsättningar att konkurrera i andra länder bryr sig majoriteten inte om.

Jag är den första att tycka att Bilprovningen är ett proffsigt företag. Men att riksdagens majoritet är så bakåtsträvande i sina tankar att man inte vill konkurrensutsätta verksamheten tycker jag är ett svek – ett svek mot alla anställda, ett svek mot fordonsägare som inte har andra alternativ att vända sig till. Det är också ett svek mot alla anställda som har en vilja att vidareutvecklas genom möjligheten att ta internationella jobb inom sitt företag.

Att Miljöpartiet klamrar sig fast vid sossarnas gamla uppfattning är för mig obegripligt. Att Vänsterpartiet kan göra det är ganska enkelt att förstå. Men Miljöpartiet skulle väl ändå kunna inse att det skulle vara miljöfrämjande om fler kunde utföra besiktningar i landet och därmed förkorta resvägarna.

Vi kommer ihärdigt att fortsätta driva denna fråga, och jag är övertygad om att det i en framtid kommer att finnas skäl till att gå in och läsa dagens riksdagsprotokoll om hur bakåtsträvande Socialdemokraterna, Vänsterpartiet med flera partier var år 2004.

Vi har även några andra reservationer i betänkandet som vi givetvis står bakom. Det gäller en avreglering av förarprovningen liksom att den årliga registerhållningsavgiften för fordon ska avskaffas.

Vi har även en reservation som handlar om att införa LGF-skyltar på så kallade mopedbilar. LGF-skyltar är, för den som inte är införstådd med förkortningen, den röda triangel som man kan finna på långsamtgående fordon på väg. Problemet är att reglerna inte gäller för så kallade mopedbilar, utan de far runt på våra vägar och uppfattas som bilar, men de går sakta och är därmed en trafikfara. Det här måste uppmärksammas. Vi har drivit också denna fråga i några år, men majoriteten har hänvisat, nu som tidigare, till att detta är på gång och att nu händer det något snart. På grund av den senfärdighet som råder i denna riksdag och hos regeringen har vi inte kunnat ställa oss bakom utskottets skrivning utan anser att vi är tvungna att reservera oss än en gång.

Herr talman! Det skulle inte förvåna mig nämnvärt om vi står här nästa år och debatterar de här frågorna och får konstatera att ingenting hänt med frågan om LGF-skyltar, trots den relativt positiva skrivning som finns i betänkandet. Jag hoppas att jag slipper genera er med högläsning från dagens protokoll vid detta framtida debattillfälle och då konstatera att ingenting hänt. Det är tyvärr den bästa och lättaste materialflora vi har när vi ska debattera. Det gäller säkert i trafikutskottet som i andra utskott att se vad som har sagts och som sedan naturligtvis inte har verkställts.

Herr talman! Vi har även ett särskilt yttrande när det gäller vem som ska ställas till ansvar vid hastighetsöverträdelser. Vi hade inte någon motion i denna fråga. Men frågan har ändå blivit aktuell i betänkandet eftersom majoriteten behandlat den utifrån en motion från Vänsterpartiet

om ett lagförslag som innebar att en fordonsägare skulle vara skyldig att uppge till vem denne lånat ut sitt fordon. Att Vänsterpartiet kommer med sådana angiverimotioner, som jag vill kalla det, är inte alls förvånande. Men vi känner oss tvingade att i ett särskilt yttrande klargöra vårt ställningstagande, att vi inte kan ställa oss bakom vare sig majoritetens ställningstagande i betänkandet eller Vänsterpartiets ännu mer långtgående tankar. Vi klargör i det särskilda yttrandet att någon annan än den som kör för fort inte kan dömas till böter.

Med detta, herr talman, ser jag fram emot den fortsatta debatten.

Anf. 161 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Nu för vi en TU-debatt som egentligen är ganska viktig men som inte behandlar så många motioner och reservationer som den borde. Ju mer man jobbar med frågorna i trafikutskottet, desto bättre förstår man att fordonsfrågorna håller på att bli väldigt viktiga.

Herr talman! Vi i Folkpartiet har nog legat lågt på motionssidan, men vi har två viktiga frågor där jag tycker att jag måste få komplettera Jan-Evert Rådström och inte bara tiga och samtycka. Det handlar om att få tryck bakom ordet "avreglering".

Min dialekt är ganska lik Jan-Evert Rådströms, men den har kanske en lite mer norsk touche. Eller hur? Ibland tänker jag på att när vi tidigare hade debatter i TU brukade minister Björn Rosengren sitta här till höger och lyssna på oss och delta i debatten. Han besökte mitt kära land Norge och gjorde ett uttalande om deras sätt att avreglera. Han påstod att det gick sakta i vårt grannland Norge. Jag håller naturligtvis inte med Björn Rosengren eftersom jag är en stor Norgevän. Frågan är om han inte borde ha åkt hem till sitt eget regeringskansli och sagt att det gällde här hemma.

När man ser på den feghet som råder i Regeringskansliet i Sverige när det gäller att våga avreglera blir man förskräckt. Jag tror inte att det bakom gamla järnridån finns en sådan rädsla för att öppna för detta som det finns i Sverige. Man vågar inte låta Svensk Bilprovning få vara med på marknaden och konkurrera om att besiktiga fordon. Varje dag passerar det tusentals långtradare förbi de delar av Sverige där jag bor på väg till Norge. De kommer från olika nordiska länder, från Baltikum och från länder i hela Europa. Jag tror att de gärna skulle låta sina bilar besiktigas i Sverige. I dag ger vi inte Svensk Bilprovning denna möjlighet. Det är förskräckligt. Är det inte dags nu att våga ta steget och låta AB Svensk Bilprovning vara med på marknaden? Är det inte dags att låta licensierade verkstäder få rätten att utfärda tillstånd och godkänna bilar? De har ju en stor kunskap i hela landet. Varför inte lita på folket?

Detsamma gäller också trafikskolorna och förarproven.

Den reservation som vi står bakom under punkt 2, det vill säga reservation 2, vill vi också ha med i omröstningen. Jag tycker att det är viktigt att vi får se hur många i Sveriges riksdag som anser att det är felaktigt att vi inte litar på att trafikskolorna och Svensk Bilprovning kan sköta dessa detaljer lika bra som ett av staten ägt och reglerat företag eller Vägverket.

För oss som står här i talarstolen och är från Värmland och andra glesbygdslän är det också en stor och viktig glesbygdsfråga. Nu lägger vi ned läkarstationer och tandläkarstationer runtomkring i länen. Vi har kanske fem sex mil att åka till läkare och tandläkare, och vi har lika långt till Svensk Bilprovning. Men vi har perfekta trafikskolor och bilverkstä-

der i närområdet. Det finns bara en sak som fattas, och det är en regering i Sverige som vågar fatta ett beslut och lita på svensk företagsamhet och inrätta ett kontrollorgan som gör att missbruk inte kan ske. Det skulle betyda ofantligt mycket för många, inte minst för det statliga företaget Svensk Bilprovning, för de svenska trafikskolorna och för människor som bor i glesbygden och på landsbygden i Sverige.
(forts. 15 §)

Prot. 2003/04:84
17 mars

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 10 mars

SoU5 Socialtjänstpolitik

Punkt 1 (Allmänna utgångspunkter för socialtjänsten)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

48 för res. 1

41 för res. 2

204 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

180 för utskottet

47 för res. 1

68 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 16 c, 14 mp

För res. 1: 47 m

Avstod: 41 fp, 27 kd

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 3 (Frivilligorganisationer)

1. utskottet

2. res. 5 (kd, fp, c, mp)

Votering:

151 för utskottet

97 för res. 5

46 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 1 fp, 25 v

För res. 5: 40 fp, 27 kd, 16 c, 14 mp

Avstod: 46 m

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 4 (Riksnormen)

1. utskottet

2. res. 8 (c)

Votering:

232 för utskottet

16 för res. 8

47 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 41 fp, 27 kd, 25 v, 14 mp

För res. 8: 16 c

Avstod: 47 m

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 7 (Barnbidrag och försörjningsstöd)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

257 för utskottet

38 för res. 10

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 41 fp, 27 kd, 16 c, 1 mp

För res. 10: 25 v, 13 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 20 (Tandvård och kvinnomisshandel)

1. utskottet

2. res. 23 (mp)

Votering:

280 för utskottet

14 för res. 23

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 41 fp, 27 kd, 25 v, 15 c

För res. 23: 14 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 21 (Offrer för människohandel)

1. utskottet

2. res. 25 (v)

Votering:

216 för utskottet

37 för res. 25

39 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 1 fp, 26 kd, 16 c, 1 mp

För res. 25: 25 v, 12 mp

Avstod: 39 fp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 8 fp, 7 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 50 (Prioriteringsutredning på socialtjänstens område)

1. utskottet

2. res. 55 (kd, c)

Votering:

253 för utskottet

42 för res. 55

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 41 fp, 1 kd, 25 v, 14 mp

För res. 55: 26 kd, 16 c

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU26 En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m.

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Avveckling av förmögenhetsskatten m.m.)

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c)

Votering:

163 för utskottet

131 för res.

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 25 v, 14 mp

För res.: 47 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Inger Segelström (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

FiU16 Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet

Punkt 2 (Global skatt på valutamarknaderna, s.k. Tobinskatt)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

36 för res. 1

14 för res. 2

245 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

253 för utskottet

30 för res. 1

11 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 41 fp, 27 kd, 14 c

För res. 1: 1 s, 25 v, 4 mp

Avstod: 1 c, 10 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 3 mp

Tobias Billström (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Åtgärder för finansiell stabilitet samt IMF:s verksamhet)

1. utskottet
2. res. 3 (v, mp)

Votering:

253 för utskottet

39 för res. 3

1 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 46 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

För res. 3: 25 v, 14 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 9 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Veronica Palm (s) och Tobias Billström (m) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU18 Staten som arbetsgivare

Punkt 2 (Kvinnorepresentation på höga poster inom statsförvaltningen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

268 för utskottet

27 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 41 fp, 25 v, 16 c, 14 mp

För res. 1: 27 kd

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 3 (Löneskillnader mellan kvinnor och män i statsförvaltningen)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 2 (v)

3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

28 för res. 2

16 för res. 3

250 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Prot. 2003/04:84

17 mars

Huvudvotering:
238 för utskottet
25 för res. 2
30 avstod
56 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 43 m, 34 fp, 23 kd, 14 mp
För res. 2: 25 v
Avstod: 3 m, 7 fp, 4 kd, 16 c
Frånvarande: 20 s, 9 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp
Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (m)
Votering:
163 för utskottet
47 för res. 4
85 avstod
54 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 24 v, 14 mp
För res. 4: 47 m
Avstod: 41 fp, 27 kd, 1 v, 16 c
Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 6 (Delpension för statligt anställda)

1. utskottet
2. res. 7 (fp)
Votering:
253 för utskottet
41 för res. 7
1 avstod
54 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 47 m, 27 kd, 25 v, 16 c, 14 mp
För res. 7: 41 fp
Avstod: 1 s
Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

164 för utskottet

131 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 14 mp

För res. 1: 47 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 2 (Redovisa statsbidragen och klargör deras effekter)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, m, fp, c)

Votering:

164 för utskottet

131 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 14 mp

För res. 2: 47 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 5 (Kommunernas självstyrelse)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

277 för utskottet

17 för res. 5

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 46 m, 41 fp, 27 kd, 25 v, 13 mp

För res. 5: 1 m, 16 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Processrättsliga frågor

Punkt 1 (Hemlig teleavlyssning)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, kd)

Votering:

213 för utskottet

74 för res. 1

8 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 2 fp, 25 v, 14 mp

För res. 1: 31 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 8 fp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 2 (Överskottsinformation)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, m, kd)

Votering:

163 för utskottet

131 för res. 2

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 13 mp

För res. 2: 47 m, 41 fp, 26 kd, 16 c, 1 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 8 (Vittnen)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, m, kd)

Votering:

164 för utskottet

130 för res. 8

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 14 mp

För res. 8: 46 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkt 13 (Rättshjälpslagen)

1. utskottet

2. res. 13 (fp)

Votering:

253 för utskottet

41 för res. 13

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 27 kd, 25 v, 15 c, 14 mp

För res. 13: 41 fp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 3 mp

Prot. 2003/04:84

17 mars

Punkt 16 (Offentlighet vid domstol)

1. utskottet

2. res. 16 (v)

Votering:

268 för utskottet

25 för res. 16

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 47 m, 39 fp, 27 kd, 16 c, 14 mp

För res. 16: 25 v

Frånvarande: 19 s, 8 m, 9 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU4 Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel

Punkt 1 (Materiel till kommunerna)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

179 för utskottet

115 för res. 1

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 25 v, 16 c, 13 mp

För res. 1: 47 m, 41 fp, 27 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Uppdrag till Riksantikvarieämbetet)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

Votering:

219 för utskottet

27 för res. 3

49 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 40 fp, 25 v, 16 c, 13 mp

För res. 3: 27 kd

Avstod: 47 m, 1 fp, 1 mp

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Hans Backman (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Beslutsunderlag och tidsplan)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp)

Votering:

207 för utskottet

87 för res. 4

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 1 m, 26 kd, 25 v, 16 c, 14 mp

För res. 4: 46 m, 41 fp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 19 s, 8 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp

Fordonsfrågor

15 § (forts. från 12 §) **Fordonsfrågor** (forts. TU6)

Anf. 162 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Vi ska tala om fordonsfrågor. Det är folkliga frågor. Det kan säkert bero på att de flesta av oss äger ett fordon eller har ett fordon i familjen, en bil, en motorcykel, en snöskoter, en moped eller vad det kan vara.

Sedan ska man heller inte glömma att Sverige är ett fantastiskt land när det gäller fordonshobbyn. Det finns mängder av fordonsentusiaster i Sverige som samlar och vårdar äldre fordon, bygger om, bygger nytt och så vidare. En orsak till detta är säkerligen att vi sedan väldigt många år tillbaka också har en stor bilindustri i landet.

Herr talman! Ibland kan det tyckas att vissa fordonsfrågor är detaljfrågor och kanske inte borde behandlas i riksdagen utan överlåtas till myndigheterna. Några åhörare kommer säkert att tycka att jag tar upp en och annan fråga av den karaktären i mitt anförande. Det gäller till exempel reservation nr 7, som jag härmed yrkar bifall till.

Det händer ibland att myndigheter är väl nitiska i sina tolkningar av till exempel EU-direktiv eller regeringsbeslut. Därför kan det många gånger vara befogat med ett riksdagsbeslut i sådana frågor.

Jag vill nämna något av det positiva med betänkandet. En sådan sak är att besiktning av släp och motorcyklar glesas ut. Vi kristdemokrater vill att även historiska fordon alltid borde slippa den årliga kontrollbesiktningen. Men det är en sak som vi får jobba vidare med.

Vad som också är positivt är tillkännagivandet att det ska bli ett ändamålsenligt regelverk för fordonsvikter.

Vi är glada över att utskottet delar vår uppfattning att det är angeläget att skynda på frågan om certifiering av chiptrimning. Vi tror att det behövs någon form av certifieringsmöjlighet i Sverige liksom i flera andra EU-länder för reservdelar, för tillbehör, för chiptrimning som det handlar om i motionen. Vi är glada att vi har fått medhåll i den frågan.

Det är också bra att frågan om förarbevis för fyrhjulingar utreds och att Vägverket äntligen vill införa så kallade LGF-skyltar på mopedbilar. Där får jag ge en eloge åt Jan-Evert Rådström som har kämpat för det länge. Vi hoppas nu att det också blir verklighet.

Så vill jag gå över till det som vi inte håller med majoriteten om i reservationerna. Fordonskontrollen bör avregleras. Det har vi hört flera tala sig varma för. Vi instämmer med detta i reservation 1. Förarprovningen bör också kunna utföras av licensierade trafikskollärare som sägs i reservation 2, som vi också instämmer i. Vi ställer oss också bakom reservationerna 4 och 8.

Vi har också en egen reservation 7, som jag har yrkat bifall till. Någon kan säkert ifrågasätta varför vi ska behandla den frågan i riksdagen. Jag tycker att det är en fråga som man kan ta upp och diskutera. Det handlar om motorcyklar i kollektivkörfält. Det är en socialdemokratisk motion som vi har stött i trafikutskottet.

Om motorcyklarna tillåts åka i kollektivfilerna – och det är storstäderna vi talar om – skulle det gynna trafiksäkerheten. Vi skulle få en smidigare trafik. Det skulle också bli en bättre miljö. Det är ett gammalt önskemål från motorcyklisterna. Någon kan invända att sådana beslut ska man fatta på lokal nivå. Jag undrar då varför man inte gör det med mopeder.

Mopeder tillåts köra på cykelbanor, åtminstone den mopedsort som kallas för klass 2. Tänk er själva om vi skulle ha samma flora av regler som gäller motorcyklar. På olika sträckor vid olika tidpunkter gäller olika regler. Det är inte acceptabelt. Jag tycker inte att man enbart ska göra sådana saker till lokala beslut.

Om det nu är så mycket trängsel i Stockholm som man påstår vore det väl bra att underlätta genom att premiera motorcyklarna så att trafiken blir smidigare. Som jag sade tidigare vinner även miljön på det.

Herr talman! Jag hoppas att det blir fler som kommer att rösta på reservation 7.

Anf. 163 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! I högtidliga sammanhang vill vi här i riksdagen ibland berömma oss av att vi är landets finaste och högsta politiska församling. Här diskuteras viktiga ideologiska och principiella frågor. Här stiftas lagar. Mindre glamoröst är det kanske när vi införlivar EU-direktiv i svensk lagstiftning och svenskt regelverk och när vi diskuterar registerhållningsavgifter på 35 kr. Men det gör vi också ibland här i kammaren, i dag till exempel.

Dagens betänkande är ett betänkande som innehåller både stort och smått, och en hel del av de små frågorna är rätt viktiga för vanliga människor i vardagen.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 8 om övergivna fordon av Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Låt mig ta upp några frågor som vi har behandlat i utskottet. Svensk Bilprovvnings ställning har utskottet vid tidigare tillfällen behandlat ett antal gånger, och vi gör det också i det här betänkandet. Utskottsmajoriteten har inte funnit anledning att avreglera också det här området. De skäl vi redovisar är intressen av att främja en hög trafiksäkerhet, en god miljö och en regional balans. Det talar för att Bilprovningen ska ha ensamrätt också i fortsättningen.

När man lyssnar på Jan-Evert Rådström slås man av att Moderaterna inte är nyansernas mästare i debatterna. Den vänstermajoritet som finns i frågan driver ett svek, säger Jan-Evert, när man inte är beredd att avreglera bilprovningen. Snacka om sinne för proportioner – ett svek! Jag tror att debatten skulle tjäna på att man inte ser allting i svart eller vitt och ett eller nollor. Det finns skäl att avreglera den här marknaden; det erkänner vi villigt från Centerpartiet. Men det finns också skäl som talar för att man ska ha kvar ensamrätten för Svensk Bilprovning. De skälen har utskottsmajoriteten redovisat, och vi från Centerpartiet tycker att de är fullgoda skäl. Det är möjligt att vi kommer i ett annat läge snart nog, men det finns argument som talar både för och emot i frågan. Jag tycker att det finns skäl att erkänna det. Det är få frågor som är svarta eller vita. Men i Moderaternas värld är allting svart eller vitt, med eller mot och svek eller inte svek. Jag tycker att den här frågan är en av de frågor som tjänar på att man behåller nyanserna.

Lite av samma sak är det med förarprovningen. Jag har själv reagerat starkt, eftersom jag har barn som nyligen har tagit körkort, över att det är irriterande långa väntetider för att få förarprovningen genomförd. Jag tillhör dem som också i den frågan har sagt att om Vägverket inte kan klara av att korta väntetiderna och se till att ungdomar kan få göra både sitt teoriprov och förarprov utan långa väntetider så finns det anledning att överväga om man ska försöka hitta andra vägar. Det finns redan i dag möjlighet att inom ramen för militärtjänstgöring och annat avlägga förarprov. Men det finns kanske också möjlighet att pröva andra civila vägar för att släppa fram körkortsproven.

Det finns en fråga som handlar om besiktning av äldre släp, äldre fordon och släpvagnar. Det finns en center-kd-motion där det framhålls att det har blivit allt vanligare att renovera äldre släp, framför allt husvagnar och i vissa fall lastbilssläp, för att visa upp dem i olika sammanhang. De här släpen är i likhet med de fordon som drar dem varsamt renoverade och väl omskötta och de används ytterst lite. Därför borde veteranfordon och släp som är äldre än 30 år och som inte används i yrkesmässig trafik, bussar eller släp inrättade för personbefordran besiktigas vartannat år.

Regeringen har som redovisats i bakgrundsbeskrivningen i utskottets betänkande nyligen fattat beslut om just utglesning av intervall vid besiktning av motorcyklar, lätta släp och vissa husvagnar. Därmed har vi i alla fall delvis fått motionen tillgodosedd. Jag har därför inget särskilt yrkande i frågan, men jag förutsätter att regeringen och andra berörda överväger att gå vidare i den.

I reservation 4 tas registerhållningsavgiften upp – 35-kronan. Enligt vår mening är det rimligt att den årliga registerhållningsavgiften på 35 kr för flertalet fordonsslag avskaffas. Därmed kan Vägverket reducera sin byråkrati och sina kostnader samtidigt som administrationsbesvär och krångel för många fordonsägare och företagare undviks. Ni som har varit

kommunalt verksamma minns kanske att vi hade en hundskatt för ett antal år sedan. Jag tror att den var på 100 kr på de flesta håll. Man var ganska ense om att det kostar mer att ta in hundskattshundralappen än att hålla på och administrera hanteringen med fakturor och annat runtom i våra kommuner. Detta är en tredjedel av den summan, och ändå finns det de som hävdar att det finns lönsamhet i det. Tillåt mig tvivla.

Slutligen handlar det om övergivna fordon. Det uppmärksammas i flera motioner med centerursprung. Vi vet att det är svårt för privatpersoner som har fått en bil placerad på sin mark att få den bortforslad. Motionärerna föreslår därför att polisen får rätt att fatta beslut om flyttande av övergivet fordon och att verkställigheten därefter hanteras av kronofogdemyndigheten.

Med anledning av nyligen beslutade ändringar i lagen om flyttning av fordon i vissa fall, som förutsätter ett uppföljningsarbete, avstyrker utskottsmajoriteten förslaget. Enligt min mening är det ändå angeläget att effektiva möjligheter finns att forsla bort och skrota övergivna fordon. Som framhålls i motionerna är det för närvarande svårt att forsla bort fordon som lämnas efter vägar eller på annan plats i naturen. Det gäller inte minst privatpersoner som har fått till exempel en bil placerad på sin mark. Lagstiftningen har nyligen ändrats men fortfarande kvarstår hinder. Fall kan exempelvis uppstå då fordonsägaren inte kan anträffas eller där kostnaden inte kan tas ut av denne. Det kan leda till betydande kostnader för den markägare som oförskyllt råkar drabbas av att övergivna fordon dumpas på hans eller hennes marker. Enligt vår mening bör därför lagstiftningen ändras så att polis eller markägare ges befogenhet och ekonomiska möjligheter att snabbare än i dag transportera bort bilarna. Vi menar därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till finansiering av ett utökat kostnadsansvar för det allmänna i enlighet med vad som anförs i motionerna.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till vår reservation nr 8 om övergivna fordon. Vi har ytterligare en reservation, men för att vinna tid yrkar vi som vanligt bifall till bara en reservation.

Anf. 164 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag har aldrig utgett mig för att vara nyansernas mästare, men jag ser definitivt inte saker och ting bara i svart eller vitt.

Det som jag konstaterar är tyvärr att Centerpartiet här i riksdagen är med i en vänstermajoritet när det gäller fordonskontrollen. Det kan göra mig lite förvånad. Jag möter också en helt annan värld, och jag möter ganska många centerpartister i min vardag ute i landet. Jag träffar kommunstyrelseordförande som är centerpartister som gör uppvaktningar och kämpar för att det ska bli en möjlighet till fordonsbesiktning lokalt. De pratar gott och väl om detta och vill gärna ha en avreglerad fordonskontroll. Jag ser fram emot nästa kommunkonferens som ni har – då kanske ni kan komma överens om frågan med ert kommunfolk.

Jag tycker att Sven Bergström när han står på majoritetens sida borde förklara lite grann varför han tycker att det är bra att Svensk Bilprovning har fått säga nej till ett stort jobb på Irland. Varför kan inte Svensk Bilprovning engagera sig i Brasilien och varför kan de inte engagera sig i många europeiska länder? Vi är ju överens om att det finns en mycket

stor kompetens i Bilprovningen. Men, Sven Bergström, vilka är de bärande argumenten för att du tillhör en socialistisk majoritet i denna fråga?

Anf. 165 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jan-Evert – du och jag känner varandra så väl att vi kan lägga bort de retoriska övertonerna och föra ett samtal i avspänt format här framme. Det är ingen vänstermajoritet om Centerpartiet är med, utan då är det en stabil majoritet med stor förankring i mittfåran i svensk politik. Det är ingen socialistisk majoritet.

Jag välkomnar Jan-Evert Rådström att vara med på centerstämorna och läsa motionerna från vårt fotfolk ute i avdelningar, kretsar och kommuner runtom i landet. Det är glest med motioner där man kräver omedelbar och snabb avreglering av Bilprovningen. Folk ute i centerleden är pragmatiker och praktiska människor som vet att det fungerar ganska bra, och då är man nöjd med det. Dessutom har det hänt saker på området som naturligtvis Jan-Evert Rådström känner till. Bilverkstäder har fått rätt att släcka tvåor, och Bilprovningen har förändrats ganska radikalt efter en skrivelse från riksdagen då man vidtog åtgärder på en rad områden.

Så det händer saker. Sedan kan man hålla med Jan-Evert om att det vore trevligt om Bilprovningen finge exportera sin stora kompetens och vara verksam också på andra områden. Det kan tillhöra argumenten för att släppa loss Bilprovningen. Men som jag redovisade i mitt tidigare inlägg finns det också starka skäl, trafiksäkerhet, god miljö och regional balans, som talar för att Bilprovningen ska ha ett ansvar för verksamhet över hela landet. Det vore svårt att tvinga fram detta om enskilda verkstäder finge ta hela det ansvaret.

Så jag välkomnar Jan-Evert till ett lugnt och sansat samtal utan retoriska övertoner om detta. Då kanske vi om ett eller annat år kan vara överens om att Bilprovningen kan utvecklas vidare och att vi kan släppa in fler aktörer på marknaden. Men avreglering i forcerat turbotempo har vi erfarenhet av kan gå snett också ibland. Låt oss ta det här i sansad och varlig takt så händer det inga olyckor.

Anf. 166 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Ett sansat samtal och att inte vara retorisk – det finns anledning att påminna Sven Bergström om det åtskilliga gånger framöver i våra debatter. Du är ofta en av de stora mästarna när det gäller att vara retorisk. Så jag tillåter mig att fortsätta med det – om du uppfattar det så.

Centerpartiet tycker inte att det ska vara en omedelbar och snabb avveckling. Tycker Sven Bergström att frågan går för snabbt? Tycker Sven Bergström att frågan går för fort när vi har haft ett monopol sedan 1963, att risken är stor att vi driver den här frågan för snabbt? Nej, det ska gå långsamt och tryggt. Med den hastighet som det har gått i sedan 1963 tror jag att varken Sven Bergström eller jag får stå i denna talarstol och vara glad för att avvecklingen är genomförd, inte om vi ska hålla Centerterns takt i denna fråga.

Ett argument som Sven Bergström tar upp är att trafiksäkerheten är viktig. Därför kan vi inte ge ackrediterade verkstäder denna möjlighet. Sven Bergström står faktiskt här i kammaren och säger att vi inte kan lita på verkstäder som blir ackrediterade. Ackreditering gäller inom många

andra verksamheter. Jag ska inte dra upp det för att inte vara alltför retorisk, men det skrämmer mig när inte Sven Bergström tror att det skulle kunna fungera med tanke på trafiksäkerheten. Han utgår från att de fuskar.

Slutligen var det en god miljö. Kan Sven Bergström försöka utveckla detta? Vad är det som gör att miljön blir sämre om man får det närmare, om man får åka kortare sträcka för att komma till sin bilprovning?

Anf. 167 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! När det gäller hur mycket som händer kan vi återvända några år i tiden och konstatera att det faktiskt har hänt väldigt mycket under 2000-talet som ett resultat av den här riksdagsskrivelsen för några år sedan, som baserades på en granskningsrapport från Riksdagens revisorer. Vi hade också följdmotioner på detta. Genom ett riksdagsbeslut riktades fyra tillkännagivanden till regeringen: om Bilprovningens verksamhet och effektivitet, avgränsning av den konkurrensutsatta verksamheten, ägarnas styrning av bolaget samt flygande inspektioner och ökad trafiksäkerhet. Då skrev vi: "Enligt vad utskottet erfarit har ett omfattande förändringsarbete genomförts inom Aktiebolaget Svensk Bilprovning som i huvudsak synes väl avspegla riksdagens beslut och det utvecklingsarbete som Riksdagens revisorer efterlyst."

Jag tycker att det här speglar väldigt tydligt att det händer ordentligt med saker. Det är ett förändrings skeende som vi ska bejaka och välkomna. Men moderaterna vill marschera vidare i snabb takt utan att ta hänsyn till att verksamheten inom Svensk Bilprovning faktiskt förändras. Det tycker jag är lite tragiskt. Det visar att ni är mer ideologiskt drivna i den här frågan än att ni tar hänsyn till den praktiska verksamheten.

Sedan, Jan-Evert Rådström, undanber jag mig att du lägger ord i min mun som jag faktiskt inte har använt. Att jag skulle utgå från att privata verkstäder fuskar är fullkomligt taget ur luften och har ingen som helst substans i den här debatten.

Vi har i utskottets majoritet, som Centerpartiet står bakom i den här frågan, redovisat att det finns tre avgörande skäl: fortsatt hög trafiksäkerhet, en god miljö och regional balans. I en längre debatt kan vi naturligtvis utveckla vart och ett av de olika skälen noggrant. Jag har fullt förtroende för att de verkstäder som är certifierade utför detta på bästa sätt. Inte minst den möjlighet att släcka tvåor som verkstäderna har fått visar att det här fungerar bra. Men vi vet också att frågan är vem som ska ta ansvaret runtom i landet om vi släpper det fritt. Det är en lite oklar fråga. Det finns skäl både för och emot, precis som jag har sagt. Men vi står bakom majoritetens skrivning i den här frågan.

Anf. 168 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s):

Herr talman! Vi behandlar i detta betänkande 32 motionsyrkanden om olika fordonsrelaterade frågor. Detta har vi redan hört i inledningen av dagens debatt. Vi har också fått redovisat att det finns ett antal reservationer mot utskottets betänkande.

Jag vill ta det här tillfället i akt att uttrycka min förvåning över att Moderaterna framhårdar i att ständigt reservera sig. I mitt tycke har majoriteten i utskottets betänkande skapat mycket bra skrivningar och tillkännagivanden som på det stora hela överensstämmer med Moderaternas

motionsyrkanden. Ett sådant exempel ser vi under avsnittet Fordons-skyltning. I utskottsbetänkandet säger majoriteten att det är angeläget att de fordon som trafikerar våra vägar ska vara utrustade på ett sådant sätt att de främjar högt ställda krav på trafiksäkerhet.

Vidare skriver majoriteten att frågan om att införa LGF-skyltar för så kallade mopedbilar för närvarande bereds. Vägverket har lämnat ett förslag till Kommerskollegium. Efter regeringens beslut har Kommerskollegium i början av detta år, 2004, anmält förslaget till kommissionen. Det innebär i praktiken att det nu pågår en process för att utöka kravet på LGF-skyltar.

Mot den bakgrund som beskrivs i utskottsbetänkandet finns det ingen anledning för riksdagen att ta något initiativ i ärendet. Men Moderaterna måste ändå reservera sig. Låt oss leka med tanken att majoriteten skulle göra ett tillkännagivande med anledning av motionen. Tror ni verkligen, ni moderater, att frågan då skulle beredas snabbare än vad som nu sker?

Herr talman! Det är just ett sådant agerande som förvånar mig. Nåväl, låt mig ändå slå fast att vi socialdemokrater är mycket nöjda med utskottets betänkande. Något det finns anledning att vara särskilt nöjd med är utvecklingen för fordonskontrollen. Vid ett flertal tillfällen har vi hört moderater, och för den delen även folkpartister, stå i denna kammare och föreslå avreglering som den enda lösningen för att komma till rätta med de problem som har funnits. Vi ska villigt erkänna att det har funnits problem. Det har varit problem med långa köer och svårigheter att boka platser inom rimlig tid, framför allt för säsongsbetonade fordon som husvagnar och motorcyklar. Bilprovningen har genom ett gediget arbete visat att lösningarna på dessa problem inte ligger i att avreglera fordonskontrollen utan i stället i att systematiskt och målmedvetet angripa problemen.

Ingen ska inbilla mig att vi skulle få fler och bättre fungerande provningsställen om vi skulle släppa denna marknad lös genom avreglering. Faktum är att den positiva utveckling som vi nu ser är precis vad vi socialdemokrater har argumenterat för vid tidigare tillfällen i denna kammare då vi har diskuterat fordonskontrollens utformning.

Bilprovningen har i dag ett av de lägsta priserna för besiktning i Europa. Genom en rad åtgärder har man också kommit till rätta med tidigare köproblem. Man gör själva bedömningen att man i dag har en mycket god förmåga att hantera sin kundtillströmning.

I utskottets betänkande slår vi också fast att riksdagens beslut från 1996 om Svensk Bilprovnings monopol ska ligga fast.

Herr talman! Jag tänker nu uppehålla mig något vid regelverket för fordonsvikter.

Som bekant återfinns reglerna för släpvagnskombinationer i två lagstiftningsområden: dels i fordonslagstiftningen, dels i körkortslagstiftningen.

Vi har gemensamma gränser för hur tunga ekipage som får framföras med B-körkort i EU. Med ett B-körkort får en förare framföra en personbil med en totalvikt av högst 3,5 ton. Vidare säger regelverket att släpvagnen får väga högst 750 kilo. Väger den mer får släpvagnens totalvikt inte vara högre än bilens tjänstevikt. Dessutom krävs att släpvagnens och bilens sammanlagda totalvikt inte får överstiga 3,5 ton.

Så långt dagens regelverk.

Vi socialdemokrater ser gärna vissa justeringar i dessa regler. Bestämmelsen om en totalvikt på 3,5 ton vilar på internationella regler, och utformningen har sin grund i trafiksäkerhetskrav och de risker som finns med tunga fordonsekipage. Så där ser vi ingen möjlighet att förändra, vilket för övrigt inte är det intressanta.

Men mot bakgrund av den teknikutveckling som skett med fordonsparken finns det skäl att göra andra värderingar vad avser fördelningen inom 3,5 ton. Framför allt handlar det om att släpets totalvikt inte får överstiga bilens tjänstevikt. Där kan det finnas anledning till en annan bedömning av viktfordelningen.

I utskottsbetänkandet säger vi att vi förutsätter att denna fråga behandlas inom ramen för det fortsatta arbetet och att Sverige verkar aktivt inom EU för utvecklingen av ändamålsenliga fordons- och körkortsregler.

Vi menar att vad som i utskottsbetänkandet anförts om utvecklingen av ändamålsenliga regler för släpvagnsekipage bör av riksdagen ges regeringens till känna.

Med detta yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag.

Anf. 169 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Sven Bergström och Jan-Evert Rådström ville tidigare inte bli kallade socialister i samband med frågan om avregleringen, men jag kan väl, Claes-Göran Brandin, få använda uttrycket nu när det är vi två som diskuterar. Det är väl ingen tvekan om var Brandin står i det sammanhanget.

Brandin framhöll nyss med viss skärpa att någon avreglering av Svensk Bilprovning inte ska ske, utan Svensk Bilprovnings förstatligade verksamhet ska fortgå. Jag har i mitt inlägg försökt att tala om att detta är en glesbygdsfråga, och jag skulle vilja fråga Brandin och Socialdemokraterna om det inte är så.

Också Jan-Evert Rådström använde formuleringen ”förtroende för auktoriserade verkstäder”. Jag har under några veckor besökt Citroën-, Volvo-, Saab- och Toyotaverkstäder runtomkring i Värmland och tagit upp den här frågan inför den här debatten. Det var fantastiskt fina verkstäder med mycket duktigt folk, som framför allt kan sina egna bilmärken. Något som jag tror kunde ha väldigt stor betydelse är om man kunde få besiktiga sin bil hos sin specialverkstad, som kan den bäst.

Finns det inga fördelar med en avreglering som kan erkännas av Socialdemokraterna? Jag har några gånger deltagit i uppvaktningar i frågan från glesbygdskommuner i riksdagen tillsammans med socialdemokrater.

Anf. 170 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Herr talman! Jo, vi har när det gäller det som Sven Bergström på ett föredömligt sätt tidigare redogjorde för, att ”släcka tvåorna”, gett bilverkstäderna frihet att göra det här.

Jag är inte så övertygad om fördelarna med detta som Runar Patriksson är. Det är nämligen på det viset att Svensk Bilprovning har arbetat mycket hårt med att få ned köerna, och vi har i dag inte längre sådana väntetider som funnits för besiktning av fordon.

Man kan titta på hur det i dag fungerar på märkesverkstäder. Det är i dag långa väntetider för att få komma till sin märkesverkstad. Nästan oavsett var någonstans man bor är det långa köer. Mycket av detta beror på att man inte har tillräckligt med bilmekaniker.

Svensk Bilprovning ska värna om att det ska finnas besiktningstillfällen över hela vårt avlånga land från syd till nord och ifrån öst till väst, även i Värmland.

Anf. 171 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag återkommer till glesbygdsfrågan, även vad avser Värmland. Jag tror att jag vågar påstå att i de flesta fall runtom i de värmländska kommunerna är det vanligaste avstånd som man har till Bilprovningen 5–6 mil. Det är en ganska avsevärd sträcka. Det här betyder att man ofta får ägna en hel arbetsdag åt besiktningen.

Jag vågar säga att det i varje kommun finns en verkstad som borde kunna bli auktoriserad av Bilprovningen och utföra exakt lika bra verksamhet som den som Svensk Bilprovning har i dag. Det är min första punkt, som gäller glesbygdssynen på det hela. Jag är fullständigt övertygad om att det runtomkring kan finnas licensierade verkstäder som klarar den här uppgiften.

Min andra punkt är den internationella aspekten. Jag sade i mitt anförande och säger igen att det förbi de här områdena, inte minst i Värmland, varje dag passerar hundratals bussar, personbilar och långtradare från hela Norden. Också dessa fordon skulle kunna besiktigas hos Svensk Bilprovning, om vi öppnade upp för nordisk och internationell verksamhet. Jag tänker faktiskt väcka den här frågan i Nordiska rådets näringsutskott, där jag är delegat, och ställa frågan hur vi ska kunna driva den här frågan, i första hand på nordisk basis. Vi har mellan de nordiska länderna ett enormt trafikflöde med bussar, bilar och lastbilar.

Hur ser Claes-Göran Brandin på den möjligheten? Vore det en fördel för Svensk Bilprovning att få vara med och jobba på den internationella marknaden, eller hur ser den socialistiska majoriteten på detta?

Anf. 172 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Herr talman! Jag är rädd för att Runar Patriksson, Folkpartiet och även Moderaterna gömmer sig bakom glesbygdsproblematiken för att få utlopp för sin avregleringsiver. Jag blev till och med lite orolig när jag hörde Runar Patrikssons inledningsanförande, där han målade upp ett samband mellan vårdcentraler och bilprovning i glesbygd. Jag vet ju att Runar Patriksson kommer från Värmland, och jag har läst en del om läkare i Värmland. Det är kanske i det sammanhanget som man ska se på frågan om vårdcentraler och provningsanstalter. Vad vet jag?

I tidigare diskussioner som vi har haft om Bilprovningen gömde man sig bakom att det var för långa köer till Bilprovningen och att man skulle använda avregleringen som ett instrument för att få ned köerna. I dag finns det inga köer till våra bilprovningsanstalter, och då använder man andra argument. Det här gör man till syvende och sist – erkänn det, Runar Patriksson – bara för att man ska få denna verksamhet avreglerad.

Anf. 173 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag tänkte bara kort ta upp två frågor med Claes-Göran Brandin eftersom han inte berörde dem i sitt inledningsanförande. Det gäller den stora frågan i det här betänkandet, nämligen registerhållningsavgiften på 35 kr. Nej, det kanske inte är den största frågan, men det är lite trist att majoriteten inte kan medverka till att ta bort sådant som inte behövs. Just registerhållningsavgiften på 35 kr är ju ett exempel på att vi håller kvar en byråkrati som vi kunde avveckla.

Jag är säker på att Claes-Göran Brandin också har en kommunal bakgrund och kanske till och med var med när vi avskaffade hundskatten, som var på 100 kr, därför att det var olönsamt för kommunerna att ta ut den. Kanske Trafikregistret ska börja sälja konsulttjänster i konsten att hantera fakturor på ett snabbt och kostnadseffektivt sätt om man verkligen klarar det för 35 kr, men jag betvivlar det. Det är den ena frågan.

Den andra gäller detta med övergivna fordon. Det har vi visserligen talat om tidigare här i kammaren, men det är svårt att förstå varför majoriteten försvarar den ordning där fordon som ställs upp på ett otillåtet sätt kan drabba den markägare som oförskyllt får dessa fordon dumpade på sina marker. Är det inte rimligt att det är ett ansvar för det allmänna att se till att denna nedskräpning och miljöfara rensas bort och att det inte ska vara beroende av enskilda markägare?

Anf. 174 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Herr talman! När det gäller registerhållningsavgiften är vi ju några stycken i den här kammaren som sitter i Vägtrafikskatteutredningen, och vissa för samma diskussion där: Eftersom avgifterna är så låga kan vi lika gärna ta bort dem. Det är väl à la bonne heure att man kan göra det. Men de här pengarna måste in någon annanstans, och de måste tas ut på något annat ställe.

Nu har vi fått besked om att när det gäller den här 35-kronan är det 35 kr det kostar att få in det. Det är alltså inga utgifter för detta, och då tycker jag att man ska ha det kvar. Hade det varit åt andra hållet hade man kanske kunnat diskutera det.

När det sedan gäller flyttning av fordon har vi nyss hanterat en lagstiftning. Jag är inte främmande för att vi återkommer om man inte ser att detta fungerar på ett bra sätt.

Jag pratade med Claes här tidigare. Vi fick en broschyr hem från kommunen där man just tog upp detta med flyttning av fordon. I broschyren sade man att det nu har blivit lättare och enklare att flytta fordon som står otillåtet uppställda.

Anf. 175 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det är ju ett resultat av den riksdagsbehandling vi haft här tidigare att det har blivit lättare och bättre. Men vi har kvar den här lilla skamfläcken: Är det så att ett fordon dumpas någonstans, det kan vara stulet eller ha kommit dit på annat sätt, och en markägare påtalar att nu råkar det stå ett fordon vid vägkanten på just min mark, då är det markägaren av alla som ska stå för kostnaden för att forsla bort det dumpade fordonet. Det är ju ingen logik i det.

Jag tar dock fasta på det Brandin säger här: Vi får återkomma om det behövs. Det här borde vi kunna vara överens om att se till att åtgärda så att det blir bra.

När det gäller registerhållningsavgiften är det kanske en för liten fråga att bråka om och ta kammarens dyrbara tid i anspråk för. Men nog är det svårt att se att någon annan myndighet eller något kommunalt organ skulle kunna klara av att hantera fakturor för 35 kr styck. Jag har aldrig hört talas om det tidigare. Jag tog hundskatten som exempel, och den avskaffades ju just därför att den kommunala kostnaden för att hantera varje enskild faktura var större än 100 kr. Åtminstone var det så i min hemkommun Hudiksvall.

Men låt oss inte bråka för mycket om detta. Det förefaller vara en av de avgifter som borde kunna avskaffas och läggas in någon annanstans så att man får kostnaden täckt.

Anf. 176 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Brandin förvånas över att vi moderater reserverar oss, bland annat för det här med fordonsskyltningen. Han säger att detta är på gång och undrar om det skulle gå fortare om vi fick det tillkännagivande som vi vill ha. Tyvärr, Brandin, är jag nog rädd att det inte skulle hända någonting även om vi finge ett tillkännagivande. Den erfarenheten är ju ganska stor i trafiketskottet: Vi ger tillkännagivanden år efter år, och ingenting händer. Vi moderater anser dock att vi måste reservera oss för att försöka markera vikten av att någonting ska hända någon gång.

När det gäller pengarna till registerhållningsavgiften som Sven Bergström frågade om förut förvånar detta mig, i likhet med Sven Bergström. Brandin sitter med i Vägtrafikskatteutredningen, och där är vi överens om att kostnaden för att skicka ut detta är 65 kr per avi. Det har inte Brandin någon avvikande mening om. Nu går det bra med 35 kr. Det vore förvånansvärt om vi inte skulle kunna försöka finna något i det registret. Eller tänker Brandin kanske olika i olika sammanhang?

Jag ska lite grann gå tillbaka till detta med släpvagnsvikter. Jag har tyvärr inte så mycket tid på mig i dessa inlägg. Jag måste fråga Brandin om det inte är anmärkningsvärt att vi inte kan gå vidare när det gäller släpvagnsvikter. Ni vill ju agera inom EU i andra frågor. Vad tycker Brandin om att exempelvis en Volvo S 60 som är typad för 1 600 kilo får dra 1 490 kilo eller att en Volvo X 90 som är typad för att få dra 2 250 kilo de facto får dra 760 kilo? Var finns logiken? Säg det till Sveriges hästfolk så att de har det från kammaren när de är tvingade att köra en sämre bil!

Anf. 177 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Herr talman! Det är tur att det inte är så många åhörare på läktaren när vi håller på och diskuterar 35-kronor eller 65-kronor. Annars skulle de undra vad vi egentligen håller på med. Jag ska inte gå in närmare på det.

När det gäller släpvagnsvikter är det just detta vi har sagt i vårt tillkännagivande: Låt oss nu hantera detta inom ramen av 3 ½ ton som högsta vikt när det gäller både totalvikt och tjänstevikt, så får vi väl se vad det blir. Vi tror att man kommer att hitta lösningar på detta.

Vi är i alla fall överens när vi diskuterar en sak: Om det skulle bli de nya reglerna som har blivit presenterade för oss inom EU som gäller är det helt klart att sådana vikter accepterar vi inte. Där hoppas jag att vi från Sveriges sida gör vår talan hörd inom EU.

Prot. 2003/04:84

17 mars

Fordonsfrågor

Anf. 178 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Utskottet skriver ändå i sitt ställningstagande: "Utskottet är inte nu berett att ta något initiativ för att ompröva den sammanlagda viktgränsen."

Denna fråga har Moderata samlingspartiet drivit sedan 1999. Vi har nått, vill jag påstå, en delseger med dagens betänkande. Jag hyser en viss förhoppning med tanke på det citat jag läste upp.

Nu säger Brandin: Vi får se vad det blir. Låt mig inte behöva vänta i fem år på att Brandin kommer till insikt och tar nästa steg! Låt oss bli lite snabbare, så kanske jag inte behöver stå och gnälla på Brandin och det socialistiska blocket, som jag kallade det tidigare, i den här frågan! Låt oss på saklig grund kunna säga till de svenskar som har en Volvokombi, en Saab eller andra större bilar att det är klart att ni ska använda den bil som är mest lämpad när ni ska dra ert släp och inte behöva ta en mindre och ur trafiksäkerhetssynpunkt sämre bil. Det tror jag skulle vara till gagn för vår svenska bilindustri och för trafiksäkerheten.

Brandin skulle också på ett logiskt sätt kunna förklara för våra medborgare vad det är för beslut vi fattar i kammaren. Här har nämligen Brandin uppenbara problem med att förklara logiken.

Anf. 179 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Jan-Evert Rådström i alla fall ska vara glad att vi har tagit det här steget. Nu får vi se vad det här blir.

Jag var lite irriterad över alla de reservationer man har från Moderaternas sida. Nu har inte Jan-Evert någon mer replik, men fordonskontrollen och förarprovningen har vi olika uppfattningar om. Vi vill behålla monopolet; ni vill inte ha det. I fråga om fordonsvikterna säger nu Jan-Evert själv att vi har tagit ett steg. Det blir ett tillkännagivande, och så får vi se vad som kommer ut av det.

Fyrhjulingarna och fordonsskyltningen ser man över. Ändå måste Moderaterna hela tiden reservera sig för detta. Visst tar detta längre tid att få igenom.

Det är ändå på det viset när det gäller Moderaterna, om jag får avsluta med det, herr talman, att de kanske även i frågor om avregleringar skulle låta riksdagens utredningstjänst se på effekterna. Jag tror att det kommer att komma till ett liknande resultat som vid genomgången av den ekonomiska politiken. Ni kanske byter fot även denna gång.

Om ni inte vill vända er till RUT kan vi socialdemokrater erbjuda oss att ställa upp med en värdering av effekterna. Jag tror att även vi kommer att komma till samma resultat.

Anf. 180 KARIN THORBORG (v):

Herr talman! Vänsterpartiet har inga reservationer i det här betänkandet men har naturligtvis synpunkter. Jag skulle vilja kommentera några punkter.

Många av de frågor som finns med i betänkandet har behandlats flera gånger tidigare och har alltså utsatts för prövning. Så är till exempel fallet med frågan om avreglering av fordonskontrollen.

Flera gånger tidigare har utskottet uttalat sig mot att ensamrätten för Svensk Bilprovning ska avskaffas. Skälen har tidigare varit ett intresse av att främja en hög trafiksäkerhet, en god miljö och en regional balans. Det här är en fråga som berör väldigt många människor. 5,5 miljoner besiktningar genomfördes år 2003.

Det har tidigare varit problem med köer. Men de har minskat de senaste åren genom aktiva åtgärder. Bilprovningen gör nu den bedömningen att man har god förmåga att hantera kundtillströmningen.

Vi tycker att det är viktigt att sådan här verksamhet finns i hela landet, i storstäder, på mindre orter och i glesbygd. Det är också viktigt att den är likvärdig var än i landet den finns. Det ska ställas samma krav på bilarna, så att inte säkerheten försämras var än besiktningen sker.

För oss i Vänsterpartiet är säkerhetsaspekten viktigast, som har nämnts här tidigare också. Vi tror inte att det blir bättre om fler konkurrerar om bilkontrollerna. Trafiksäkerhet är inte någonting som man konkurrerar om. Därför ser vi inte att det nu framkommit några skäl som ger anledning till ett ändrat ställningstagande från vår sida. Därmed är vi inte bakåtsträvare, som vi har hört. Vi är realister, och vi är för trafiksäkerhet.

Den andra punkten jag vill kommentera är förarprovningen. Precis som med bilkontrollerna är det en fråga som har varit uppe många gånger tidigare. För närvarande är det Vägverket som är den myndighet som har till uppgift att utföra kunskapsprov och körprov för utfärdande av körkort. Vi anser det vara av största vikt att det är någon instans som inte har något eget intresse som ska utföra provningen. Ett oberoende organ utan eget intresse har den största möjligheten att garantera fortsatt trafiksäkerhet.

Det har varit problem med långa väntetider. Men såvitt vi kan se är det problemet avhjälpt. Här har faktiskt Vägverket lyssnat på den kritik som har funnits och vidtagit olika åtgärder för att ge service och anpassa sig till kundernas önskningsar. I ett samtal som jag hade i går med Lars Gustavsson på STR, Sveriges Trafikskolors Riksförbund, uppgav han att det inte fanns några köer längre. Det är hans ord, inte mina.

I det sammanhanget skulle jag vilja flytta fokus också från själva provningen till utbildningen. Den borde vara väldigt viktig i sammanhanget. Den får inte utarmas mer. Den borde förbättras, kvalitetssäkras och innehålla fler obligatoriska delar.

Allt fler, speciellt unga killar, väljer att inte ta några lektioner alls utan försöker att ta den lättaste vägen till körkort. Det här ställer allt högre krav på att förarprovningen kvalitetssäkras och är likvärdig var den än äger rum.

Det sista jag vill kommentera är punkten Identifiering av fordonsförare. Snitthastigheterna på våra vägar ligger över de högsta tillåtna farterna. Den omfattande fortkörningen är en av de viktigaste orsakerna till att över 500 människor dör i trafiken varje år och gör det svårt att nå nollvisionens mål.

Automatisk hastighetsövervakning med kamera är ett mycket effektivt sätt att få ned hastigheten och rädda liv. Det är angeläget att kameraövervakningen fungerar så effektivt som möjligt för att trafiksäkerhetsvinsterna ska kunna tas till vara fullt ut.

För att rätt person ska kunna ställas till svars för hastighetsförseelsen krävs det möjligheter att identifiera föraren. I grannländerna har man löst det genom att fordonsägaren är skyldig att uppge vem han lånat ut fordonet till om det inte är han själv som kör. Vi har motionerat om att regeringen bör lägga fram ett lagförslag som innebär att motsvarande också ska diskuteras i Sverige. Det är också i enlighet med vad Rikspolisens tycker. Här är vi alltså i gott sällskap.

Nu har vi fått vara med i arbetet på en utredning som heter just Ägaransvar vid trafikbrott, där våra synpunkter har fått gehör, såvitt vi har förstått. Därför har vi avstått från att reservera oss mot det här betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

Prot. 2003/04:84
17 mars

Fordonsfrågor

16 § Vissa näringspolitiska frågor

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2003/04:NU10
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 181 PER BILL (m):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

Det här betänkandet, som handlar om vissa näringspolitiska frågor, är fyllt med vackert prat om innovationspolitik. Men problemet är att vi har ett dåligt klimat för företag och ett ännu sämre klimat för företagare och innovatörer. Det handlar om osäkra spelregler, skyhöga skatter, krångliga regler samt sjukförsäkringsregler som missgynnar små och medelstora företag. Och det handlar om en arktisk riskkapitalmarknad som möjligen har tinat upp till att vara sval.

Vi har ett nyföretagande som ligger på en lägre nivå än det har gjort någon gång under de senaste tio åren. Det här är det riktiga problemet. Då hjälper det inte med vackra ord om innovationspolitik.

Herr talman! Det finns många olika små och större frågor i det här betänkandet. Jag hade den här gången tänkt fokusera, inte på forskning och utveckling eller på andra frågor som berörs lite försiktigt i det här betänkandet utan ägna mig åt en skogsfråga.

Om det inte vore så att det här var en så viktig fråga skulle det vara lätt att göra sig lite lustig och prata om en spänig historia eller hur det kan gå när träskallar bestämmer. Men det här handlar om träskiveindustrin, som under lång tid har tagit till vara sågspån och förädlat det till spånskivor.

Nu har priserna skjutit i höjden, och det beror inte på att det går rasande bra för träskiveindustrin. Det beror på att regeringen har en energipolitik med ett skattesystem, en energibeskattnings, som gynnar bioen-

ergiproduktion. Det har lett till att i stället för att använda spånet för att göra spånskivor och möbler använder man det i dag av skatteskal till att elda med.

Herr talman! Det här är enligt vår uppfattning ett stort samhällsslöseri, och det går stick i stäv med idéerna om att vi så långt möjligt ska förädla varor i Sverige. Dessutom sker mycket av förädlingen i små och medelstora städer. Det här är också en glesbygdsfråga. Här tar man undan den fina råvaran. Med hjälp av skatter blir det billigare att elda upp den. Det är inte särskilt bra.

Herr talman! Det var ett enigt utskott som pekade på att detta är ett problem. Sedan sönderföll det hela i flera grupper, där jag tillhör dem som tycker att vi ska sänka skatterna så att spånet kan göra nytta i möbler och i träskivor och inte i våra brännugnar, medan andra delar av utskottet var inne på att hitta på några subventioner. För att lösa ett politiskt skapat problem skapar man ett nytt politiskt skapat problem. Herr talman! Den typen av politik tror inte jag på.

Anf. 182 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! "Sveriges tillväxt är inte ett naturtillstånd. Det är summan av allas insatser, hårda arbete och mod att satsa, investera och utveckla landets företag. När det går dåligt för näringslivet märks det direkt i den gemensamma delen av ekonomin. Då berör det oss alla." Så börjar en debattartikel av regionchefen för Företagarna i Västerbotten. Jag tycker att det är en bra beskrivning.

Tillväxt är ett populärt ord, och regeringen har fört tillväxtsamtal med näringslivet under en ganska lång tid. Jag hoppas att det kommer ut något positivt av de samtalen.

Näringspolitik innehåller en mängd delområden, och vi från Folkpartiet har i många fall inte samma uppfattning som regeringen och dess stödpartier. Vi har, tillsammans med ett eller flera av de andra borgerliga partierna, nio reservationer. Jag står självfallet bakom alla, men jag ska nöja mig med att yrka bifall till reservation 4, som gäller kvinnors företagande.

I dag på morgonen hade Nationellt resurscentrum för kvinnor bjudit in till ett frukostmöte, där vi fick mycket god information om hur deras arbete fortskrider. Jag känner mig väldigt imponerad av hur mycket som uträttas – på lokal, regional och nationell nivå. Men för att kunna driva verksamheten vidare behövs en långsiktigt garanterad finansiering. Låt oss i höstens budgetarbete arbeta för detta i våra respektive partier. Det är inte alltid så lätt.

Vidare när det gäller kvinnors företagande vill jag säga följande. För att kvinnor – och män – ska orka och vilja starta och driva företag måste de grundläggande förutsättningarna för företagande ändras. Det är nödvändigt med kraftfulla regelförenklingar, rimlig företags- och kapitalbeskattning och en mindre rigid arbetsrätt om statens satsningar ska ge något resultat. Jag yrkar alltså bifall till reservation 4.

Precis samma förutsättningar gäller för invandrares företagande. Det måste bli enklare att starta och driva företag. Skattesystemet måste reformeras, och så vidare.

Även när det gäller innovationer och nyföretagande, som behandlas i reservation 1, kan samma synpunkter tas upp. Jag tycker att det framgår

klart av våra olika reservationer, som jag här bara berört, men som var och en kan läsa, att det är förenklingar och förändrade skatteregler som är nyckelorden på en mängd områden.

Jag vill också säga några ord om forskning och utveckling. Vi som står bakom reservation 7 är oroade över att Sverige har halkat efter ordentligt när det gäller att omsätta forskningsresultat i kommersiella produkter. Vi har framhållit ett antal gånger att regeringen måste ta dessa frågor på allvar. Men det har inte hänt mycket – inte förrän OECD nyligen konstaterade att detta faktiskt är ett nyckelområde för svensk tillväxt. Och reaktionen blev ytterligare en utredning. Vi hoppas nu på konkreta förslag snart så att det blir konkreta produkter som resultat av forskningen.

I reservation 12 anför vi att den svenska turistnäringen i vissa avseenden borde ha goda förutsättningar att utvecklas. Men sanningen är här, liksom på andra områden av företagande, att de allmänna villkoren verkar i motsatt riktning. Vi betonar att det även på detta område är nödvändigt med genomgripande satsningar på en generellt verkande politik – inte riktade satsningar.

Just turismen är oerhört viktig för de glesbebyggda delarna av vårt land. I måndags besökte jag Hemavan i Västerbottensfjällen för ett möte med företagare inom fjällflyg, aktiviteter med mera. De är – lindrigt sagt – väldigt oroade över de aviserade regleringarna av landningar och starter i fjällvärlden. Om förutsättningarna för det som kallas för Heliski, fjällfiske med flygtransporter och annat försämras slår det stenhårt mot hela turismen. Det uppfattas av fjällborna och företagarna där uppe som klåfingrighet. De uttrycker det som att 08-orna och andra storstadsbor vill försämra möjligheterna för dem. Samtidigt tycks det vara okej att köra snabba motorbåtar i Stockholms skärgård.

Jag hoppas innerligt att miljöministern kommer att tänka om. Hon finns inte här nu, men hon kanske kan få en liten *hint* om detta. Sanningen är ju att de reguljära flyglinjerna, till exempel mellan Helsingfors och Grönland, som passerar över fjällvärlden på 3 000 meters höjd skapar mer och långvarigare buller än en helikopter som är borta från startplatsen snabbt efter landning.

Som jag har sagt tidigare: Jag står bakom samtliga reservationer där Folkpartiet finns med men yrkar, för att vi ska vinna tid, bifall till bara reservation 4.

Anf. 183 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om näringspolitiska frågor. År 1998 skrev Göran Persson en debattartikel där det stod att ”vi skapar 100 000 nya företag”. Det fattas fortfarande 70 000 av dem. Retoriken faller ganska platt till marken – som så många gånger förr.

Dessvärre driver allt färre kvinnor i Sverige företag. De minskade med 3 100 förra året. Männen minskade med 4 400 personer. Betraktar man frågan över en längre tid blir det ännu värre. Sedan 1995 har antalet manliga företagare minskat med 5,7 % och antalet kvinnliga företagare med 12 %. Nyföretagandet kan räknas i promille sett på antal invånare i alla län. Detta är Svenskt Näringslivs statistik.

Det är intressant att se att 36 % av kvinnorna som i dag är anställda inom vård och omsorg säger att de skulle vilja starta egen verksamhet. De har kompetens och idéer. Det blir mycket siffror i dag, men ni är vakna! 60 % av landets sjuksköterskor anser att privata arbetsgivare har större flexibilitet och är mer nytänkande än offentliga arbetsgivare. Av privatanställda sjuksköterskor har 61 % stort förtroende för sin arbetsgivare, men inom offentlig sektor är det bara 31 % som har stort förtroende för sin arbetsgivare. Vilken sektor att utveckla! Men detta är dessvärre inte möjligt i Socialdemokraternas Sverige.

I måndags var jag i Halland och besökte några småföretagare. Samtliga var kvinnor. De berättade om sina svårigheter att hitta kapital och sin ovilja att anställa. Bara 200 000 av de 750 000 företagen i landet har någon anställd.

På en snickerifirma med 20 anställda har man haft bråttom den senaste tiden. Men att anställa fler har över huvud taget inte övervägts. Det märks. I dag har vi en öppen arbetslöshet på över 6 %. Vi har en socialdemokratisk regering. Budskapet är att man tycker att det är för stor kostnad och för stor osäkerhet om man får fel person. Allt tyder på att bemanningsföretagen kommer att växa kraftigt. Detta sker under en socialdemokratisk regering.

En kvinnlig hårfrisör från Bosnien ville överta en frisersalong med befintlig kundkrets. Hon tog av egna besparingar och skulle bara behöva låna 75 000 kr i bank. Hon fick nej på sin förfrågan.

En medelålders kvinna sade upp sig som arbetsledare inom barnomsorgen, trött på ständiga neddragningar inom kommunal sektor och dåliga möjligheter att påverka sin situation. Hon tog alla sina sparpengar och startade tillsammans med sin bagarutbildade dotter ett konditori. Det blev en dyrköpt erfarenhet med en arbetstid på 70–80 timmar i veckan. ”Jag hade aldrig trott att det var så tufft att vara företagare i vårt land” sade hon.

Berättelserna från Halland är en illustration om kamp i ordets rätta bemärkelse. Kristdemokraterna har förslag som skulle underlätta. Vi vill avskaffa förmögenhetsskatten, vilket skulle ge ett återflöde av satsningskapital som så väl skulle behövas i landet. Vi inför ett riskkapitalavdrag på 100 000 kr, och vi inför ett etableringskonto där man skattefritt kan avsätta egen lön för att spara ihop till en grundplåt till ett eget företag – något som inte minst kvinnor saknar.

Herr talman! Innovationer kommersialiseras alltför sällan i vårt land. De industriella utvecklingscentrumen har haft en viktig uppgift att hjälpa till med produktutveckling åt den lille företagaren. IUC har ett regionalt ägande som ger regional utveckling. Jag beklagar djupt att regeringen tyvärr har undergrävt sin egen goda idé om IUC:s möjlighet att fungera därför att de inte får besked i tid om vilka pengar som kan disponeras i ett arbete som är mycket långsiktigt.

Herr talman! Denna debatt innehåller bekanta ämnen, varför vi överlag har begärt korta talartider. Vi vet nämligen av erfarenhet att det oftast är dövt som vi möts av hos regeringen och att törnrosasömmen råder i Regeringskansliet. Då tjänar dessa debatter inte så mycket till. Då är det viktigare att väcka den opinion som finns ute i landet bland alla företagare som håller på att ge upp.

Gnosjöupproret hade samling den 27 februari, och jag vill citera upp-
rorsmakaren Stig Claesson. Han sade bland annat följande tre saker:

1. Vi känner oss kränkta av regeringen som målar ut alla företagare som
brottslingar.
2. 100 000 industrijobb är i fara.
3. Det finns ingen handlingskraft.

Herr talman! Den enda handlingskraft som går att skönja i detta be-
tänkande är att regeringen med samarbetspartier nu ska ge statligt stöd
till träskiveindustrin, eftersom samma regering infört elcertifikat, som
gjort att man får mer betalt för sågspånet om man eldar det än om man
gör spånskiva av det. Som vanligt fanns det då ingen konsekvensanalys
om detta. Inte ens vänsterpartisten Beijer, som för övrigt är före detta
ombudsman inom denna sektor, hade förutsett detta. Man får då som
vanligt i stället rätta till i efterhand och göra små undantag här och där.
Det är så regeringspolitik bedrivs. Ungdomar hemma skulle uttrycka
saken så här: Det är väl ändå lite skämmigt.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 2, men jag står själv-
fallet bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 184 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! I vårt land har vi haft ett rationellt sätt att hantera struk-
turomvandlingar när företag av olika anledningar måste förändra sig och
lägga ned. Vi har använt systemet med att samhället ser till, genom ar-
betslöshetsersättning och andra åtgärder, att de människor som blir
utan jobb kan komma tillbaka på andra ställen.

Jag vill hävda att det här är den riktigaste modellen. Men vi möter i
dag tydligare och tydligare konkurrens mot detta sätt att hantera föränd-
ringar i industri och näringsliv över huvud taget.

Vi skrev en motion förra året med anledning av nedläggningar i
Gislaved, Bengtsfors och Degerfors där vi ansåg att lönsamma anlägg-
ningar borde man kunna hantera på ett annat sätt, att enskilda, kommu-
ner, fackliga organisationer och andra skulle kunna gå in och agera och
ha rätt att få första tjing när den gamla företagsledningen inte vill driva
verksamheten vidare. Hitintills har vi i majoriteten i utskottet diskuterat
och gemensamt kommit fram till att den här frågan är viktig, att vi måste
diskutera vidare och att vi måste hitta bättre sätt att hantera frågorna.

Jag vill påstå att det har blivit allvarigare. För några veckor sedan
kom budet om att Electroluxfabriken i Västervik med 500 anställda ska
läggas ned. Hade det varit en olönsam tillverkning hade väl ingen sagt så
mycket om det. Men nu är det så att den här fabriken 2003 gjorde en
vinst på drygt 150 miljoner kronor. Det är ganska bra. Ändå läggs den
ned och ska flyttas till ett annat europeiskt land. I dag slås vi av budet att
Bombardier, som gör tågvagnar, ska lägga ned, också med 500 anställda.

Vad det handlar om, herr talman, är inte att man gör normala struk-
turomvandlingar, utan om att det i Sverige är så billigt att lägga ned fa-
briker jämfört med hos konkurrenterna i Spanien, Frankrike och Tysk-
land. Där måste företaget vid nedläggningen kanske betala ut ett antal
årslöner till varje anställd. I Sverige behöver inte företagen göra det, utan
här klarar samhället av omställningen genom a-kassa och andra åtgärder.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Det här har naturligtvis mer och mer gjort att det blir en omöjlig konkurrenssituation. Om ett företag har flera industrier och ska lägga ned en av dem är det nästan alltid den svenska fabriken som det blir billigast att lägga ned.

Det är synd att vi har fått den utvecklingen. Det är synd att Sveriges nationella system inte håller mot detta. Vi måste alltså hitta någon modell som gör att det blir samma konkurrenssituation mellan länderna när det gäller vilken industri som ska läggas ned. Dessutom är det självklart att vi måste se till att det blir ett stopp för olika stöd som vi vet utgår i andra länder till industrier som flyttar från Sverige.

Här har fyra borgerliga företrädare klagat på företagsklimatet, och man vill ha förenklingar, en annan arbetsrätt och så vidare. Men inte en enda av dem har nämnt just detta stora problem, alltså att vi nu ser framför oss att industriverksamheter på löpande band flyttar ut från Sverige, inte beroende på arbetsrätt, dålig lönsamhet eller något annat som vi brukar prata om, utan därför att det är billigare att lägga ned industrin i Sverige.

Ägarmakten bestämmer, och den tar inte samhällsansvar. Det blir samhället som får stå för kostnaderna.

Herr talman! Det är viktigt att både Sveriges riksdag och Sveriges regering rätt snabbt ser till att vi får en annan ordning. Detta kan inte godtas. Det borde vara uppenbart för alla.

Därför yrkar jag bifall till reservation nr 15.

Det här betänkandet är däremot bra såtillvida att vi har tagit ett stort steg framåt för att lösa problemen för träskiveindustrin och indirekt också för vår stora svenska möbelindustri. Den här lilla delen av skogsindustrin har drabbats hårt av det ökade intresset för skogsråvara, som Per Bill så riktigt sade. Då undrar man: Borde det inte vara så att vi vill se till att den nödvändiga omställningen från kol, olja och uran i så hög grad som möjligt kan ske med hjälp av vårt eget skogsbränsle? Det måste väl vara en riktig utveckling? Samtidigt vill vi naturligtvis ha kvar en träskiveindustri och en möbelindustri.

I reservationen från Moderaterna och Folkpartiet säger man ungefär som Per Bill sade, att det är den svenska energipolitikens fel – utan den skulle exempelvis träskiveindustrin vara kvar. Men då hade vi också haft en väldig massa olja och kol kvar.

Därför vill jag ställa några frågor till Per Bill. Anser Moderaterna att det i dag skulle vara möjligt att drastiskt sänka skatten på olja? Moderaterna har naturligtvis rätt att vara kritiska mot energipolitiken i övrigt, men måste ambitionen ändå inte vara att försöka rädda träskiveindustri och möbelindustri i detta fall? Eller kan man bara enkelt säga att ”det är ert fel”, att ”det är er energipolitik som gör alltihop”?

Herr talman! Det finns både gott och ont i detta betänkande. Som sagt var yrkar jag bifall till reservation nr 15.

Anf. 185 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Efter att ha blivit nämnd vid namn fem gånger är jag väl nästan tvungen att gå upp i talarstolen.

Jag tror att vi måste titta över möjligheterna att sänka koldioxidskatterna, framför allt som vi nu går över till ett system med handel av utsläppsrätter. Vi börjar att få en så komplex subventions- och skattepolitik

inom energiområdet att jag tror att det finns goda chanser att sänka koldioxidskatten.

Som framgår av vår reservation är vi mycket oroad över möbel- och träskiveindustrin. Vi vill verkligen inte sitta vid sidan av och titta på hur den går under på grund av tokiga skatter.

Prot. 2003/04:84

17 mars

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 186 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Per Bill och Moderaterna är väl ändå med på att det är bra om vi kan ha en energipolitik som gör att vi minskar användningen av både olja och kol. Det är alldeles självklart att de senaste årens medvetna politik i den riktningen har gjort att vi faktiskt har minskat på oljeanvändning och drastiskt fortsätter att minska.

En annan konsekvens har varit att vår svenska skogsråvara ända ned till lilla spånet har blivit värd någonting. Det börjar bli intressant att ge sig ut i skogen och hämta in den så kallade grönflisen som naturligtvis kommer att vara ett bra tillskott i värmeverken. Det har blivit lönsamt för skogsägare och entreprenörer att leta och hantera skogsråvaran så effektivt som möjligt. Det är en positiv utveckling.

Per Bill talar om att drastiskt sänka skatten på olja. Det innebär att hela den här utvecklingen kommer att stoppas upp. Det blir inte lönsamt att gå ut i skogen och hämta grönflis. Det möjligen Per Bill vinner är att den industri som i dag är hotad skulle få det lite enklare. Vore det inte bra att klara av både-och? Måste vi ha dålig miljö för att vi ska klara av vår industri? Går det inte att göra detta hand i hand?

Anf. 187 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är regeringens och Vänsterpartiets lysande energipolitik som har gjort att vi använder mindre olja för tillfället. Jag tror nog snarare att det är det högre marknadspriset på olja som har varit huvudorsaken till detta.

Jag har ingenting emot grönflis. Jag har ingenting emot något energislag i sig. Jag tycker att vi ska hitta långsiktigt hållbara regler som gör att vi nu åter efter ett långt uppehåll kan få företag att göra långsiktiga investeringar i energianläggningar av alla upptänkliga slag, inklusive ny kärnkraft.

Anf. 188 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Per Bill säger att han inte har något emot något energislag. Där skiljer han sig väldigt mycket från den förda energipolitiken. Tre partier, kanske med stöd från ett och annat ytterligare parti, anser att det är bra om vi kan minska användningen av olja, kol och uran. Då går det inte att säga att varje energislag ska klara sig utan åtgärder från statsmakten. Vi har vidtagit starka åtgärder som tillsammans med världsmarknadsprishöjningar på olja har gjort att oljekonsumtionen minskar och värdet på skogsråvaran ökar. Det är synd att Moderaterna vill rädda delar av industrin genom att drastiskt sänka oljeskatterna och därmed också öka miljöförstöringen i samhället.

Anf. 189 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Rubriken på betänkandet *Vissa näringspolitiska frågor* kan tolkas som om det inte var några större frågor att ta ställning till. Nu är det tyvärr inte på det viset. Det här betänkandet har väldigt viktiga frågeställningar kring innovationspolitik, nyföretagande och näringspolitik i brett perspektiv. Vi kan tyvärr konstatera att det återigen yrkas avslag från majoritetens sida på den här typen av viktiga frågor. Som Maria sade tidigare är det därför som vi begär väldigt korta talartider. Det kanske handlar om en trötthet från oppositionens sida. Man talar för döva öron.

Vikten av att få fart på den svenska tillväxten och därmed skapa nya arbetstillfällen kräver till exempel ett ganska viktigt riskkapital. Det kräver rimliga villkor för företagaren, och det kräver incitament för att människor ska kunna våga förverkliga sina drömmar. Det gäller att kunna omsätta forskning och utveckling till kommersiella produkter.

Allt det finns i det här materialet. Alla dessa förslag avslås återigen.

Herr talman! Tillväxt har hos Socialdemokraterna blivit ett modeord som helst fylls med krav på etik och moral och kvotering i ett styrelserum. Att utgå ifrån formuleringar för krass och konkret verkstad och att lägga förslag så att nyföretagandet kan ta fart lyser fortfarande med sin frånvaro.

Det är beklagligt att förslag avslås som stärker möjligheten att få fram startkapital som en grundplåt för det egna företagandet och att ett eget risktagande skulle premieras genom införande av starta-eget-sparande. Det avslås utan att man lägger några större reflexioner kring detta.

Det är likadant med hanteringen av kvinnors möjlighet att stärka sin position som företagare. Man kommenterar med att kvinnors företagande inte ska betraktas som problematiskt och i alla sammanhang kräva särskilda åtgärder för att utvecklas. Då kan jag fundera i vilken värld majoriteten befinner sig.

Jag vill också återkoppla till Nationellt kvinnligt resurscentrum som jag tidigare har träffat och pratat med. Deras representanter beskriver skillnaden på just kvinnligt och manligt företagande. Den kultur som i dag möter företagandet är mycket tydligt byggd på manliga normer, när man ska låna, när man möter myndigheter och när det gäller att få stöd för företagsidéer.

Enligt Svenskt Näringsliv finns det tre gånger fler manliga företagare än kvinnliga. Trenden är dessutom negativ med allt färre kvinnor bland aktiva och nystartade företag.

Sverige har en extremt könssegregerad arbetsmarknad genom den dominans som offentlig sektor har som kvinnors arbetsgivare.

Herr talman! Man kan ju fortsätta att blunda och leva i tron att kvinnors förutsättningar är desamma som männens och att företagsklimatet generellt sett skulle vara fullt acceptabelt. Då blundar man hårt. Dessutom tror jag att man stoppar bomull i öronen för att man ska kunna fortsätta att leta i stjärnorna och få svar på varför kvinnor inte vill förverkliga sina drömmar genom att till exempel förverkliga sina företagsidéer.

Vi har en regering som gärna vill räkna kvinnor i de stora bolagens styrelserum men inte tänker en tanke på vad de kvinnorna ska komma ifrån. Vi har långt kvar till ett jämställt samhälle och mycket långt kvar till förutsättningar för kvinna såväl som man att kunna förverkliga sina drömmar i allmänhet såväl som drömmen att starta eget företag.

Med det som bakgrund tycker jag att det är beklagligt att man inte ställer sig bakom att ge möjligheter att följa de riktade statliga insatserna så att man kan både utvärdera och utkräva ansvar för de åtgärder som staten sätter in.

Jag yrkar bifall till reservation 5. I övrigt ställer jag mig bakom de reservationer där Centerpartiet finns med.

Anf. 190 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! I Sverige behövs det många företag som ger intressanta jobb. Det behövs en företagsam befolkning som kan ta sig för en massa saker. För att uppnå det här behövs naturligtvis en väldigt bra skola, och det är av mycket stor vikt för företagen att det finns en bra skola. Andra viktiga saker för företag är förstås att de har möjlighet att få kompetent personal och att de får möjlighet till kapital och en god infrastruktur. Det är centrala saker för ett bra näringsliv.

När det gäller kapitalförsörjning har vi sett att Socialdemokraterna, Vänstern och Kristdemokraterna nyligen har förändrat förmånsrättsordningen med ett bortfall av mycket stora säkerheter för företagen. Det här kommer att kräva väldigt mycket kompensation i form av kapital till företagen. Det kommer inte att gå att kompensera, men det kommer i alla fall att behövas mycket stora insatser, mycket större än vad som annars skulle ha behövts. Det kommer att handla om både att hålla befintliga företag vid liv när banken drar in säkerheter för dem och att det behövs mycket såddkapital för ny företagsamhet. Jag vet att regeringen är intresserad av frågan om såddkapital, och det behövs ju verkligen mycket stora insatser här.

En kompensatorisk faktor när det gäller kapital är de regionala kreditgarantiföreningarna. Det är en oerhört intressant utveckling när de kommer i gång och stöttar varandra ute i regionerna. Det här innebär också att det blir ett bättre samarbete mellan företag, vilket i sig kan vara en start för nya kluster.

Det skulle behövas lite mer kvinnlig touche även när det gäller klusterbildningarna, tror jag. I alltför hög grad handlar det nu om typisk högteknikföretagsamhet och sådant som brukar hänföras till mer manlig verksamhet. Det finns anledning att fundera på om man kunde bredda tankarna på vad kluster ska jobba med och ge stöd åt flera verksamheter. Kvinnor ska givetvis ha samma möjligheter som män – det har de ju inte nu, inte på något sätt i näringslivet, inte när det gäller kapital och inte på andra sätt heller. En intressant sak är ju Regionalt resurscentrum. Representeranter därifrån var här i morse och presenterade sin verksamhet, och det var väldigt roligt att träffa dem igen. De har en livaktig verksamhet, och det är viktigt att de får möjlighet att fortsätta med den. Jag tror att de kommer att kunna ha mycket stor betydelse för utvecklingen av kvinnors företagande i regionerna.

En sak som gläder mig nu är att IUC äntligen har fått årets finansiering klarlagd. Det kunde ha skett tidigare, men det är positivt att den nu har blivit klarlagd i alla fall, nämligen pengarna som går till UPA-uppdragen. Jag tycker att IUC är en väldigt bra och viktig verksamhet och att UPA-uppdragen i allmänhet sköts alldeles ypperligt av dem. De är väl värda stöd.

När det gäller turismen, som vi också pratar om i det här betänkandet, är ju det allra viktigaste att vi ser till att det finns någonting som är värt att besöka. Det kan handla om både kultur, miljö och andra saker. Det måste finnas någonting som drar. Där vill jag peka på att om vi nu skulle vilja ha naturturism till Sverige av hög dignitet, vilket vi har möjlighet till eftersom vi har ett fantastiskt land, måste vi se till att vi inte förstör den miljö som skulle vara själva grunden för naturturismen. Till exempel är det inte så himla kul när fisken som man lyckats fiska upp egentligen är för giftig för att äta, vilket ju gäller laxen från Östersjön. Det är jätteroligt att fiska vildlax och annan lax, men det är inte så kul att den egentligen inte går att äta utan hälsofara. Det är viktigt att man ser till att det finns fin och intressant skog att besöka. Naturturism över huvud taget kräver att man bevarar någonting och inte bara ser till exploatering.

Forskning och utveckling spelar en central roll för innovationssystemet och för näringslivets konkurrenskraft. Det är väldigt viktigt. Social ekonomi är också en mycket intressant drivkraft, som vi bör stödja framöver. Det finns många olika stora funktioner i samhället, och det finns all anledning att se till att man får ekonomisk möjlighet att fortsätta.

Punkten om företagsnedläggningar är den punkt där jag har yrkat bifall. Lennart Beijer har pratat mycket ingående om detta, och det kan få räcka.

Anf. 191 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! I dagens betänkande, *Vissa näringspolitiska frågor*, behandlas ett antal frågor till följd av motioner. Det rör sig om innovationer, nyföretagande, kapitalförsörjning, kvinnors, invandrades och ungas företagande, forskning och kompetensutveckling, social ekonomi, turism, design samt frågor med koppling till vissa industriområden. I stort sett kan vi säga att det rör sig om tillväxt, och det är ju ett kärt ämne för dagen.

När jag studerar de borgerliga reservationerna i vårt betänkande kan jag konstatera att de genomsyras av den vanliga borgerliga retoriken om hur svårt det är att driva företag i Sverige. Men kanske kan den självkritik som Fredrik Reinfeldt visat inom moderat skattepolitik också så småningom få fäste inom mytbildningen om det svenska företagsklimatet. Än så länge får vi leva med påståenden om Regelkrångel-Sverige och om tillväxtens nästan linjära samband med skattesänkningar för företagen.

För att ändå nyansera denna bild tänkte jag läsa ur ett reportage i Aftonbladet den 10 mars. Det visar att verklighet och dikt inte behöver vara densamma. Rubriken lyder: "Himmelrike för företag." Jag läser ur texten:

Det är för krångligt att starta och driva företag i Sverige. Byråkratin dränker företagarna i papper. Dessutom dignar de under skattetrycket. Så brukar det heta.

Sanningen är att Sverige är mest företagervänligt i hela Europa. Fråga Makhomood Abbas från Pakistan som gått till botten i frågan.

Låga skatter och minimal byråkrati gjorde valet enkelt. Sverige var det mest attraktiva EU-landet att starta företagets risfabrik i.

– Vi kände oss inte trygga att investera i andra länder.

Sverige är rena himmelriket för företagarna. Det visar den rapport från EU-kommissionen om läget för de små och medelstora företagen i 19 europeiska länder under 2002.

- Antalet myndigheter som måste kontaktas när någon anställs är lägst i Sverige.
- Krånglig byråkrati minskar viljan att rekrytera ny personal mest i Grekland och minst i Sverige.
- Byråkratin har sedan 1997 ökat minst i Sverige.
- Den svenska bolagsskatten är EU:s näst lägsta efter Irland. Den ligger på 28 %.

Allt detta vet den nöjde pakistaniern Makhomood Abbas, som efter två års noggranna efterforskningar ratat åtta andra EU-länder och valde att investera 30 miljoner kronor i en risfabrik i Sverige.

– Det har gått så enkelt så vi knappt tror att det är sant. De andra EU-länderna lovade helt enkelt runt och höll tunt.

Det som jag nu läste upp är en bild direkt ur verkligheten från en företagare som har byggt upp sin fabrik nere i Åhus. För Makhomood likom för alla andra som vill starta och driva företag handlar det om sjysta villkor, om trygghet i företagandet och om ett samhällsklimat som också kan ge trygghet för de anställda.

Det är precis så vi socialdemokrater ser på företagandet, och i ett större perspektiv på tillväxtens förutsättningar.

För oss socialdemokrater handlar företagande inte enbart om företagare eller det enskilda företagandet utan om ett helhetsperspektiv. Det gäller naturligtvis att alltid ha bra förutsättningar för nyföretagande, att främja en god kapitalbildning och att se till att forskning och utveckling genom effektiva innovationssystem kommer företagandet till godo. Men det gäller också att se till att skapa resurser till skola, vård, omsorg, infrastruktursatsningar och sociala trygghetssystem för att nämna något. Ett bra samhälle för medborgarna och företagen måste innehålla både–och.

Jag vill än en gång understryka att Sverige har en bra tillväxt. I nästan varje undersökning som görs på detta område får vi topplaceringar.

Europeiska kommissionens senaste uppföljning av Lissabonstrategin visar att Sverige är det land som har flest topplaceringar i de olika jämförelserna. Sverige framhålls av EU-kommissionen som ett föredöme. Man säger särskilt att Sverige är ett föregångsland när det gäller ekonomiska reformer, sysselsättning, miljö samt forskning och innovation.

Enligt World Economic Forums rapport om konkurrensförmågan i ett globalt perspektiv hamnar Sverige år 2003 på tredje plats när det gäller förutsättningar för företags konkurrenskraft, det vill säga hur sofistikerade företagen är och hur gynnsamt företagsklimatet är. Det är en förbättring mot förra årets sjätteplats.

En annan rapport rankar 29 länders förutsättningar att hantera framtidens utmaningar, till exempel i form av globalisering och teknisk utveckling. USA och Japan slår de flesta europeiska länder men inte Sverige, som rankas som nr 2.

Det innebär dock inte att vi kan slå oss till ro. Det sker hela tiden förändringar i vår omvärld som ställer krav på att vi följer med och utvecklas. Men det måste finnas trygghet i förändringarna. Det är då vi vågar ta steget. Detta är ett faktum som de borgerliga partierna tyvärr vägrar att förstå. Deras ständiga krav, så också i detta betänkande, på en uppluckrad arbetsrätt är beklagansvärt.

Vem tror egentligen att människor vågar bejaka nya förutsättningar i en värld som är otrygg? Vi socialdemokrater tror inte på det. Därför måste vi ständigt hålla emot dessa krafter som driver de frågorna.

I stället vill vi fokusera på utbildning och kompetensutveckling för alla, såväl företagare som anställda. Det är bara så vi kan vara med ute på marknaden och vara konkurrenskraftiga.

Herr talman! Vi vill se fler företagare och ge entreprenörer och innovatörer bättre möjligheter att omvandla sina idéer till framgångar. En ekonomi i balans har gett stabila förutsättningar med låga räntor och låg inflation. Regler och myndighetskontakter har förenklats. Flera skatter har sänkts. Regelförenklingsarbetet är en ständigt pågående process.

En viktig del av företagandet och innovationerna är tillgången till riskkapital. Det är rentav avgörande för företagen. Här har staten tagit en del av ansvaret när konjunkturen har dalat.

Samtidigt har vi kunnat konstatera att det har saknats finansieringsmöjligheter i tidiga skeden. Därför vill jag uttrycka mig positivt om regeringens initiativ att inleda förhandlingar med ett antal aktörer för att stärka rollen vid finansiering i tidiga skeden. Det är viktigt att hela samhället är med här. I första hand är det kapitalmarknaden som ska vara med på affärsmässiga grunder.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall till förslagen i näringsutskottets betänkande NU10 och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 192 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tvekade länge att begära en replik. Det känns inte meningsfullt. Det känns som om regeringen och dess företrädare i riksdagen lyssnar väldigt lite på de förbättringsförslag som faktiskt presenteras av olika partier här i riksdagen. Därför känns det inte särskilt meningsfullt att diskutera med Socialdemokraternas företrädare i debatten.

Ändå kan jag inte avhålla mig från att ge en motbild mot den beskrivning som till stor del hämtas ur det icke riktigt neutrala organet Aftonbladet. Det är en bild och en sorts statistik som Carina presenterar. Det finns annan statistik som visar att nyföretagandet är lågt i Sverige. Den visar att antalet företag per 1 000 invånare är lågt i Sverige i europeiskt perspektiv och i OECD-perspektiv. Bland 20 OECD-länder ligger Sverige på sjuttonde plats när det gäller nyföretagande.

Jag kan inte förstå att inte regeringen är bekymrad. Jag skulle vara det om jag satt vid regeringsmakten. Arbetslösheten ökar och den öppna arbetslösheten är nu över 6 %. Och man är nöjd! Jag förstår det inte. Jag skulle vara djupt bekymrad. Jag skulle göra som man gör i många av de

omkringliggande länderna och säga: Vi vill göra allt vi kan för att förbättra möjligheterna för näringslivet, för att fler människor ska våga starta och driva företag.

Man kommer dragande med att vi har låg bolagsskatt. Den vill regeringen sänka, fast det är den minst skadliga skatten. Det är den skatt vi från Kristdemokraternas sida vill höja, för det handlar om att beskatta ett reellt kapital, inte att beskatta bundna tillgångar som belastar näringslivets verksamhet.

Av de 100 000 företag som utlovades fattas fortfarande 70 000. När kommer de, Carina Elgestam?

Anf. 193 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Det är ett märkligt inlägg som Maria Larsson gör. Vi kan börja med tidningen Aftonbladet. Man kan tycka vad man vill om den tidningen och deras journalister. Det är i alla fall verklighet. Den här företagaren finns. Han finns nere i Åhus. Jag har själv träffat honom, för ett år sedan. Det är väl ändå en bild av verkligheten, en verklig företagare. Det tycker jag inte att man kan nonchalera på ett så enkelt sätt som Maria Larsson och Kristdemokraterna faktiskt gör.

Att säga att det inte är någon idé att begära replik för att vi ändå inte lyssnar är också ett mycket märkligt sätt att hantera en så viktig fråga som företagandet på. Då är det väl ännu viktigare att vi debatterar och framför våra åsikter.

Självklart är vi inte nöjda, vare sig med företagandet eller arbetslösheten. Vi ser en alltmer ökad arbetslöshet, det är riktigt. Men det beror ju inte på att vi har en dålig politik i Sverige. Det handlar om det internationella. Vi påverkas av vad som händer internationellt, i hela världen. Det går inte så bra i hela världen. Det har vi sett de senaste åren. Nu har det kommit även till Sverige.

Anf. 194 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Just det, och då vidtar andra länder åtgärder. De avskaffar sin förmögenhetsskatt för att få tillbaka ett kapitalflöde in i landet som blir det satsningskapital som kan stärka näringslivet. Problemet här, Carina Elgestam, är att regeringen inte vidtar de nödvändiga åtgärderna för att vi ska kunna behålla jobben i landet. Det är det som upprör mig, och det är därför jag är bekymrad över att man har så små öron att lyssna med och så stor mun att alltid tala med.

Det är en verklighetsbild av en företagare som framkom i Aftonbladet. Jag har mött hundratals andra som har en annan bild av sin situation. Jag gav några exempel i mitt anförande. Jag vet inte om Carina lyssnade på det, men det är också verklighetsbilder. De verklighetsbilderna är mycket mer frekventa hos mig än den verklighetsbild som omnämndes här.

Var femte småföretagare tänker dra sig tillbaka de närmaste åren. Nutek har presenterat att det riskerar att minska antalet jobb med ytterligare 8 000. Omkring 200 000 företag med uppemot 400 anställda kommer de närmaste tio åren att ställas inför frågan: Ska vi fortsätta eller lägga ned?

Det jag möter när jag reser runt i Sverige, och det gör jag mycket, är många tappade sugar. Det jag ser när Gnosjöupproret samlas är att de håller på att ge upp. De är arga, de har nävarna i luften och säger: Allt

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Vissa näringspolitiska
frågor*

lastas på oss. Vi klarar inte mer. Vad de behöver är en klapp på axeln, ett uppmuntrande ord och faktiskt handling.

Det händer ju ingenting. Det är brist på handlingskraft, sade Gnosjöupprorets upprorsledare Stig Claesson. Det är precis det vi känner. Det vi skriver, det vi tycker, de goda förslag vi lämnar tas inte till vara. Man fortsätter att sitta på sin piedestal och från regeringens sida säga: Allt är bra. Kanske lite inte är bra, men det mesta är väldigt bra.

Jag tycker att det finns all anledning, i den internationella värld som vi lever i, att faktiskt anstränga sig för att förbättra näringslivsklimatet, som är grunden för att vi också ska ha en välfärd i det här landet.

Anf. 195 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå om företagarna i Gnosjö som ingår i Maria Larssons valkrets tappar sugen om Maria Larsson och Kristdemokraterna är där och talar på det sättet som hon gör här om företagande i Sveriges riksdag. Vem vill då tro på att man kan vara företagare i Sverige?

Under de inlägg som Maria Larsson och Kristdemokraterna har haft har ni bara talat om hur dåligt det är i Sverige. Det är bara dystert, dystert och dystert. Det är inte sanningen. I så fall målar Maria Larsson och Kristdemokraterna fel bild till företagarna. Det är inte svårt att driva företag i Sverige.

Maria Larsson träffar företagare. Tänk att det gör vi socialdemokrater också, och det hela tiden. När jag träffar företagare är det ytterst sällan de tar upp dessa olika problem. Det handlar snarare om andra saker som exempelvis tid. Sedan tar de upp frågor om riskkapital och möjligheterna att få pengar till att utveckla. Det har vi tagit på allvar och jobbar aktivt med. Vi ser fram emot det förslag som ska komma om delningen av bland annat Industrifonden.

Jag tror att det är bättre att vi börjar tala om att det går att driva företag i Sverige och att det är positivt att driva företag i Sverige. På det sättet får vi fler människor som är beredda att bli företagare.

Anf. 196 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! EU-kommissionen anser att Sverige är ett himmelrike och paradiset för företagen. Jag tror att det säkert är en riktig bedömning.

Här i debatten har jag försökt att föra fram ett problem, nämligen att företag alltför lätt kan flytta från Sverige och lägga ned sin verksamhet. De borgerliga partierna har inte haft särskilt mycket att säga om det problemet fastän det kanske till och med är så att vi har så pass bra förutsättningar för företagen att det går för långt i vissa fall.

I den borgerliga reservationen från m och fp säger man så här i de första raderna: Grundläggande för vår syn på bland annat företagande är att den enskildes äganderätt ska värnas mot alla former av socialistiskt inspirerade ingrepp.

Jag vet att Carina Adolfsson Elgestam står bakom majoritetens yttrande, som jag tycker är relativt bra. Det tar upp att det finns ett problem och att det måste åtgärdas. Vad kan vi tänka oss för framtiden för att undvika att vår arbetsmarknadspolitik där vi tar ansvar för anställda råkar i väldig konflikt med andra länders annorlunda former så att svenska företag blir så billiga att lägga ned?

Har vi någon möjlighet att komma till skott och åtminstone försöka vidta de åtgärder som går i den här frågan?

Prot. 2003/04:84
17 mars

Anf. 197 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Det är en balansgång. Det handlar som människans tragedi att bli arbetslös. Ibland ser vi företag som flyttar fast de går bra. Det är precis vad som nu händer nere i Kalmar län och på flera platser. Det är oerhört svårt som anställd att förstå vad som egentligen händer.

Att därifrån gå till att vi skulle ha en form av lagstiftning där man har rätt som anställd att ta över företaget tror jag inte är den rätta vägen. Vi måste hitta en väg som ligger mittemellan där det finns en möjlighet att som anställd skapa ett kooperativ eller på annat sätt behålla företag eller driva en form av liknande företag.

Att göra som sägs i motionen från Lennart Beijer och Vänsterpartiet tror vi inte att vi klarar. Det måste ske på marknadens villkor. Marknaden är tuff ibland inte minst när det gäller företagande och företagsnedläggelser. Men när det sker utan att det finns ekonomisk grund blir vi lika bestörta varje gång.

Anf. 198 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är klart att det är en balansgång. Det inser vi också. I många av de fall som jag räknade upp förut är det inte så väldigt enkelt för ens en bra organiserad fackklubb att försöka fortsätta driften. Man kan naturligtvis tänka sig andra varianter och annan hjälp. I dag har inte någon rätt att gå in och ta över driften. Ett företag som lägger ned har rätt att stoppa alla som vill in på den arbetsplatsen.

Det är naturligtvis marknadens villkor. Jag tycker ändå att marknadens villkor förstärks ytterligare om den som lägger ned samma fabrik i Spanien eller Frankrike får en kostnad på ett par hundratusen och kanske en halv miljon per anställd medan det i Sverige inte kostar någonting per anställd. Då kan man inte ens säga att marknadens funktion upprätthålls. Det förstärker bara möjligheten att lägga ned just i vårt land.

Det är ett problem som vi inte kommer ifrån. Vi måste på något sätt hitta den balanserade vägen för att stoppa den utveckling som just nu är i full gång.

Anf. 199 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Vi är överens om att det finns ett problem. Men det är också en annan sak. När vi jämför oss i Sverige med andra länder och hur företagsnedläggelser går till är det viktigt att vi kommer ihåg att vi i Sverige har ett helt annat upplägg vad gäller kollektivavtal.

Vi har kollektivavtal mellan arbetsgivare och fack i stället för lagstiftning i samhället. Det är en av anledningarna till att det är billigare att lägga ned i Sverige. I andra länder har man inte den fackliga rörelsen. Den är inte så stark som den är i Sverige. Det är inte så många av de anställda som är medlemmar i fackförbund av olika anledningar.

Det gör att det skiljer i kostnader. Man har i stället i de olika länderna gått via lagstiftningsvägen för att de anställda ska känna en form av trygghet. Det är viktigt att man har med sig den bilden när man diskuterar de här frågorna.

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 200 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! En mängd olika områden såsom kreditgarantiföreningar, IUC, design, forskning och utveckling och turism har avhandlats i detta betänkande. Jag tänker fokusera på två områden.

Det gäller först kvinnors företagande. Kvinnors delaktighet och medbestämmande inom alla samhällssektorer är avgörande för jämställdhet, rättvisa och tillväxt i Sverige. Cirka en tredjedel av Sveriges nyföretagande är kvinnor som startar företag. Hur stor andel kvinnor som dessutom är invandrare och startar företag har jag ingen statistik över. Men min övertygelse är att antalet företag som drivs av kvinnor som dessutom är invandrare är alldeles för lågt. Det är kanske några procent. Det är nödvändigt med kraftfulla åtgärder på många nivåer för att stimulera jämställdhet även inom näringslivet.

De ekonomiska medel som finns i statsbudgeten för näringslivet måste fördelas mer rättvist mellan könen. Statistiken på området är mycket bristfällig och måste förbättras. Nu får männen, manliga företagare, 70–80 % av de resurser som finns. Det är oacceptabelt. Vi i Vänstern har inte lagt fram något förslag om absolut rättvisa med till exempel kvotering till 50 % till vardera könet, men vi vill se resultat.

Precis som tidigare talare har sagt har vi på morgonen träffat kvinnliga företagare. Vi har ätit frukost tillsammans med N-RRC och lokala resurscentrum för kvinnor. De är ett mycket gott exempel på hur vi på ett strukturerat sätt med statliga och andra medel kan stimulera företagande hos kvinnor i hela landet. De arbetar med knappa resurser för att skapa nätverk och kompetensutveckling, som deltagare i tillväxtprogrammen och på andra sätt, för att kvinnor ska starta företag och driva företag inom de mest skiftande branscher.

Nutek, Almi, affärsrådgivare för kvinnor, handelskammare och näringslivet självt har ett gemensamt ansvar för att även kvinnor och invandrare startar och driver företag och därigenom får ta sin del av ansvaret för samhällsutvecklingen i Sverige. Det är viktigt och glädjande att utskottet i dagens betänkande till en del sätter fokus på kvinnor och invandrares företagande.

Herr talman! Under den breda och beskedliga punkten 8, Turism, i betänkandet döljer sig Vänsterpartiets motion om åtgärder för att begränsa hotellnäringens interna TV-utbud av pornografi. Pornografi är en marknad som nästlar sig in i och tar sig uttryck på en rad områden. Våra offentliga rum översköljs med pornografi, som är ett uttryck för exploatering av kvinnor utifrån en strukturellt betingad manlig överordning. Allt för många hotell envisas med att sälja porrfilmer till sina kunder rakt in i hotellsängarna. Detta är också omvittnat som ett problem för hotellpersonalen. Hotell ska vara tillgängliga för alla, även för ungdomar som bor där i samband med idrottstävlingar och för barnfamiljer. Vi är många män och kvinnor som inte vill att pornografi ska exponeras under dessa former. Hotellnäringen själv har misslyckats med att komma till rätta med detta inom sitt eget ansvarstagande.

Det offentliga Sverige, statliga myndigheter, kommuner, landsting med flera borde precis som vi i riksdagen åläggas att regelverket ska begränsa boende på hotell som marknadsför pornografi.

Vi anser därför från Vänsterpartiet att det är nödvändigt att regeringen inleder samtal med hotellnäringens organisationer med målsättningen

att alla hotell i Sverige ska vara porrfria år 2008. Därför yrkar jag bifall till reservation 13. Jag stöder dessutom Lennart Beijers yrkande på reservation 15.

Anf. 201 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Det sker mycket just nu på turistområdet, och det är glädjande. Inte minst har vi i dagarna fått ta del av en turistutredning som har lämnat en rad förslag. Bland annat finns ett förslag om att en ny myndighet för turistfrämjandet ska inrättas. Den ska arbeta med övergripande frågor inom strategidokumentet *Framtidsprogrammet*.

Jag har även tidigare engagerat mig i frågan om att det bör skapas en bättre samordning mellan olika aktörer – en samordning som också ger en mer tydlig utlandsinriktning. Därför är det med tillfredsställelse som jag ser att utredningen har föreslagit skapandet av en interdepartemental samrådsfunktion i strategiska frågor som rör just turistindustrin. Tanken är att möta detta samordningsbehov mellan olika departement som exempelvis Näringsdepartementet, Miljödepartementet, Kulturdepartementet och Utrikesdepartementet. Detta är bra, och det behövs.

En annan fråga som jag också har drivit och även motionerat om är den om specialiserad turism. Mer detaljerat handlar det om värdet i att marknadsföra olika regioner i landet på det sätt som just framhäver deras specifika fördelar. I utskottets betänkande kan man se att den ambitionen finns och att en hel del arbete är på gång. Jag yrkar därför givetvis bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Eftersom Sverige i dag inte är ett etablerat resmål för massturism, det vill säga på samma nivå som exempelvis Medelhavsländerna, måste vi fokusera på att bygga tydligare varumärken som är så starka att de står sig i internationell konkurrens. Därför är det viktigt att se på Sverige utifrån de olika marknadsförutsättningar som finns i landets regioner, inte bara för att bejaka dem utan också för att förstärka dem.

Jag kan hämta ett bra exempel från min egen hemtrakt. På Österlen har man förutom den svenska marknaden satsat på korttidsresandet från bland annat Tyskland och Danmark. Det är många turister som åker till Österlen med bil, med buss eller med tåg på weekendresor. Cykel-, golf- och gästgiveripaket har varit speciellt populära. Trakten kan erbjuda ett stort utbud av matställen, långa stränder, pittoreska fiskelägen och i övrigt ett stort kulturutbud. Österlens speciella förutsättningar gör området till ett starkt varumärke som kan konkurrera med andra populära turistmål i Europa. För många turister är destinationen Österlen – snarare än Sverige – en profilering som även andra delar av landet kan ha. Det är på det här sättet som jag tror vi ska tänka – för tillväxtens skull i hela landet.

Korttidsresandet är på uppgång. Bland annat kan vi läsa i utskottets betänkande att Turistrådet konstaterar att kortare semesterresor från bland annat Tyskland är en växande trend och att alltfler satsar på fler men kortare resor.

En rejäl satsning på kortresandet från utländska närmarknader är ett effektivt sätt för Sverige att öka sina exportinkomster, även om produkten är sådan att den konsumeras här – det vill säga själva turistupplevelsen. En siffra från 2002 visar att exportintäkterna uppgick till hela 43 miljarder just för turistexport.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Herr talman! Slutligen är det min förhoppning att vi i det framtida arbetet verkligen utnyttjar hela den potential som finns i den gren av turism som jag har nämnt här och att vi genomför ambitiösa marknadsföringsinsatser utifrån de olika förutsättningar som finns i landets olika delar.

Allra sist, herr talman, vill jag överlämna en broschyr till herr talman som i fjol, 2003, fick priset som Sveriges bästa turistbroshyr. Priset överlämnades i januari i år. Det handlar om Österlen.

(TALMANNEN: Tack – den tar jag gärna emot!)

Vänta med att läsa den till efter debatten, för det är lätt att fastna i den!

Anf. 202 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Det är så lätt att säga att man ska vara bäst. Att faktiskt vara det är svårare.

EU-länder har i Lissabondeklarationen satt upp som mål att EU år 2010 ska vara den mest konkurrenskraftiga och dynamiska ekonomin i världen. I klartext: Vi ska vara bättre än amerikaner.

I min motion har jag bland annat pläderat för vikten av att upprätthålla de goda nationella förutsättningarna när det gäller forskning och utvecklingsarbete på det biomedicinska området. De europeiska regeringscheferna har vid ett flertal tillfällen uttryckt målet att EU ska vara den ledande regionen då det gäller företagande, utveckling och kompetens. Inom läkemedelssektorn har utvecklingen varit den motsatta under den senaste tioårsperioden – från att EU har varit den ledande regionen till att USA har passerat och dragit ifrån under 90-talet. 1990 var de europeiska forskningssatsningarna på läkemedel 30 % större än de amerikanska medan förhållandena 1999 var de omvända.

Om denna utveckling inte snart tar en ny vändning riskerar EU att dräneras som forskningsregion. Investeringar för nya läkemedel kommer att fortsätta att flytta till de bördigare markerna på andra sidan Atlanten – såvida förutsättningarna för läkemedelsforskningen inte förbättras.

Sverige är än så länge ett av de länder i EU som har en välmående läkemedelssektor. År 2002 var läkemedelsindustrins exportvärde 43 miljarder kronor. Läkemedel svarade för 6,3 % av den totala exporten. Sektorn sysselsätter mer än 21 000 personer.

Förutsättningarna för läkemedelsforskning har varit goda i Sverige. Samspelet mellan forskning och hälso- och sjukvården har fungerat väl. Därför har en välbehövd sektor kunnat utvecklas under ett gynnsamt forskningsklimat. Om den svenska läkemedelsindustrin ska kunna räddas krävs dock en förnyad syn. Frågorna vi nu måste ställa oss är: Hur bör den framtida medicinska forskningen stödjas? Vad kan vi göra för att locka hit utländska investerare då skattemedlen inte räcker till? Och hur kan vi förhindra att forskare och investeringar flyr till USA?

Herr talman! Det finns många viktiga branscher man skulle kunna plädера för. Skälet till att jag väljer att plädера för läkemedelsindustrin är helt enkelt det faktum att vi här redan har en etablerad och framgångsrik sektor. Trots utförsäljning av svenska bolag, Pharmacia först och sedan Astra, har forskning och tillverkning ökat i Sverige. Den internationella erfarenheten är också att små, innovativa företag etableras just i närheten

av etablerade läkemedelsföretag. Dessa kluster kan i längden ge en avsevärd utväxling vad gäller nya produkter och arbetstillfällen. Innan man hittar nya sektorer att satsa på borde man ta vara på det man har. Därför borde regeringen för det första säkerställa att företag som satsar här är nöjda med klimatet, för det andra locka de stora internationella företagen att investera mer i Sverige och för det tredje skapa en bra miljö för de små avknoppade bolagen.

Herr talman! Jag är medveten om att det planeras en forskningspolitisk proposition. I den hoppas jag kunna läsa att man planerar att tillsätta en arbetsgrupp, ett tankebatteri, bestående av branschrepresentanter och experter som tillsammans kan utreda vad som behövs för att rädda läkemedelsforskningen, likt det som Tony Blair och den brittiska regeringen har gjort. Även om det går bra just nu – varför vänta tills även denna sektor lämnat landet? Det är nu man ska slå till med offensiva satsningar för att fortsätta att vara intressant. Sverige har varit, och är fortfarande, ett land med stark medicinsk forskning och en stark läkemedelsindustri. Det måste få fortsätta att vara så.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

17 § Byggfrågor

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Byggfrågor

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2003/04:BoU6
Byggfrågor.

Anf. 203 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Dagens betänkande handlar om byggfrågor i vid bemärkelse, de som regleras genom bland annat plan- och bygglagen och lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk med mera. Vi moderater har två reservationer och en motivreservation. Jag yrkar bifall till reservation 3 men står även bakom de andra två reservationerna.

Allt oftare ser vi gator och torg och andra allmänna platser som grävts upp för att nya ledningar ska kunna läggas eller för att befintligt ledningsnät ska kunna repareras. Arbetena är i många fall så omfattande att de påtagligt hindrar människor från att besöka fastigheter och platser. Trots detta föreligger det inte några krav på att information ska lämnas eller samråd hållas med fastighetsägare eller andra berörda. Majoriteten i utskottet anser att det skulle föra för långt att införa ett samrådskrav för kommunerna. Man menar att informationsutbytet för det mesta sker i alla fall. Jo, den uppfattningen har vi också. Men det är just när det *inte* fungerar som enskilda företag drabbas.

När småföretag drabbas av trafikavstängningar, vägarbeten med mera innebär det ofta kännbara förluster. För en affär eller restaurang försvinner många spontankunder för vilka bekvämlighet och tillgänglighet är avgörande faktorer och där köp och besök lika gärna kan göras hos någon annan. Förluster och annat avbräck kan äventyra näringsidkarens fortsatta verksamhet.

De ekonomiska skadorna kan minskas påtagligt om berörda informeras i god tid och om samråd sker med dem som ska utföra markarbetet. Då kan tidpunkten för arbetet gemensamt diskuteras, tillgängligheten för kunderna göras så bra som möjligt och extra skyltning och dylikt minimera skadorna för näringsidkaren eller andra berörda. Vi föreslår att de som utför trafikavstängningar, vägarbete och liknande, ska åläggas samrådsplikt enligt plan- och bygglagen. Däremot bör denna skyldighet inte gälla när det rör sig om akuta reparationer.

Herr talman! Moderaternas andra reservation tar upp problemet som finns med intressekonflikter i gamla byar. I en del av dem är näringsverksamheten sedan länge blandad med bostäder. Gårdarna ligger tätt och livsstilen bygger på gammal tradition. I en del byar har ännu inte skiftesreformerna slagit igenom, och de kommer troligtvis aldrig heller att så göra. Gårdarna ligger väl samlade längs bygatan inne i byn. Vi tycker att det är en värdefull miljö, och vi förstår att många vill bosätta sig i en sådan omgivning. Men det får inte bli på bekostnad av att småföretagen får flytta på sig.

Alla har vi väl hört talas om villaägare som klagat på grislukt, hästlukt och flugor – allt det som fanns när de flyttade dit men som de sedermera inte kan stå ut med. Det som från början var ett inslag i den attraktiva miljön blir det som startar ovänskap mellan jordbruksägare och villaägare. Slutet blir för det mesta att djuren förbjuds. Detta kunde vi förhindra genom ett klargörande av nuvarande lagstiftning, men majoritetens i utskottet hävdar att det är en avvägning som kommunen ska göra i detaljplanen. Tyvärr ser jag inte alltid att det fungerar så.

Slutligen vill jag delge herr talman mina åsikter om direktverkande elvärme. Visserligen avslår majoriteten de motioner som yrkar på förbud mot att bygga hus med direktverkande el. Och vi står i detta fall bakom utskottsmajoriteten. Men det diskuteras alltsomoftast ett förbud, och regeringen har också givit Boverket i uppdrag att utreda detta. För närvarande pågår ännu en beredning av detta ärende inom Regeringskansliet. Jag hoppas naturligtvis att man landar i en tillåtelse, att vi själva får välja uppvärmningsform utan statliga restriktioner.

Lyckligtvis konstaterar även Boverket att det varken är miljömässigt eller ekonomiskt försvarbart med ett förbud mot direktverkande elvärme.

Anf. 204 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Folkpartiet liberalerna har två reservationer i betänkan-det. Det handlar dels om energihushållning i byggnader, dels krav på tillgänglighet. Vi har dessutom skrivit några särskilda yttranden. Jag yrkar bifall till den förstnämnda reservationen, det vill säga nr 10. Jag står naturligtvis även bakom den andra som vi är med i.

Jag kan konstatera att det här är ytterligare en debatt i skuggan av PBL-kommitténs pågående arbete, ett arbete som vi från Folkpartiets sida utgår från ska utmynna i ett resultat som innebär ett enklare och mer lättöverskådligt regelverk. I utskottstexten hänvisas också till ett antal andra utredningar och beredningar. Detta får dock inte hindra oss från att tydliggöra uppfattningar och föreslå åtgärder för att nå dit.

Kommunerna och deras politiker har ett mycket stort ansvar för att upprätthålla den demokratiska dimensionen i plan- och bygglagen. Som lagstiftare måste vi utgå från att detta fungerar i de allra flesta kommu-

ner. Det har med tillämpning och attityder att göra. Speciellt tydligt blir detta i avsnittet Vissa frågor om bygglov m.m. Vi delar utskottets uppfattning att de problemställningar som där tas upp inte i första hand ska lösas med ytterligare lagstiftning. Vi vill snarare gå åt andra hållet, med mindre detaljstyrning.

Under rubriken "Miljöanpassat byggande" tas bland annat frågan om inomhusmiljö och ohälsa upp. En del av problemet är att de forskningsresultat som finns måste få bättre spridning och genomslag i byggprocesser. Men en grundläggande fråga är också om det finns tillräckligt mycket forskning inom området och i vilken utsträckning denna har inriktning på en praktisk tillämpning i byggande och förvaltning.

Folkpartiet gör bedömningen att forskningen kring inomhusmiljön bör prioriteras upp. En utvärdering bör göras av om, och eventuellt hur, prioriteringen ändrades när Byggforskningsrådets roll togs över av Formas. Från Folkpartiets sida förutsätts att resurser till denna forskning uppmärksammas i den forskningspolitiska proposition som aviserats till 2004/05.

När det gäller krav på energihushållning i byggnader hänvisar utskottet ånyo till pågående utredningar. Från Folkpartiets sida känner vi dock en viss oro för att man i en studie vid Chalmers visat att vi inte bygger energisnålare hus nu än tidigare trots att det rimligen borde vara möjligt med de framsteg som gjorts både inom byggmaterial och byggteknik. Det är viktigt att se på de ekonomiska incitamenten. Skatteregler som exempelvis fastighetsskatten får inte motverka viljan till energieffektiva lösningar. Det är det reservation 10 handlar om.

Herr talman! Jag ska också säga lite grann angående byggande i trä. Efter rapporten *Mer trä i byggandet* måste nu regeringen gå vidare med konkreta åtgärder. Strategierna i rapporten kan vara en bra utgångspunkt. Målsättningen måste vara att trä blir ett naturligt alternativ i byggandet där ökad konkurrens och en utveckling mot industriellt byggande är drivkrafter. Det är viktigt att trä blir ett alternativ som i varje enskilt projekt vägs mot andra material på likvärdiga villkor. Vår inställning är att det ena materialet inte ska gynnas framför det andra genom politiska beslut. Konkurrens genom att alternativ finns borde ändå rimligtvis leda till lägre produktionskostnader.

Till slut har jag en kommentar till vår reservation nr 15 angående krav på tillgänglighet.

Folkpartiet vill särskilt uppmärksamma situationen för barn och ungdomar med funktionshinder. Bristen på tillgänglighet till skolor och fritidsaktiviteter har inte sällan grunden i okunskap. Oftast kan man redan vid planläggning och byggnation med enkla medel lösa många problem. Handikapporganisationernas kunskap måste därför ha en given plats vid samråd när det gäller plan- och byggärenden.

Anf. 205 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 12. Vi kristdemokrater står bakom åtta av reservationerna i betänkandet, men för att inte förlänga voteringen yrkar jag bifall bara till den här reservationen.

Precis som det står i betänkandets sammanfattning tar det här betänkandet upp byggfrågor i vid bemärkelse, som någon redan har sagt här.

Precis som i andra betänkanden lutar sig också utskottet mot den pågående PBL-utredningen. Man skulle kunna säga att snart sagt varenda fråga har bäring på PBL-frågorna. Jag avundas verkligen inte ledamöterna i den kommittén. Det finns stora förväntningar från alla möjliga håll. Samtidigt är det klokt att i de flesta fall invänta PBL-kommitténs förslag. En fråga man kan ställa sig är dock om PBL-kommittén kommer att klara av att lösa alla de frågeställningar den har fått. Jämför gärna med de direktiv som har getts!

Det finns många intressanta och viktiga frågor i betänkandet. Det handlar om allt från ansvarsfrågor till tillgänglighet och inomhusmiljö. Varje punkt utgör egentligen underlag till intressanta samtal.

De flesta frågorna är dock inte nya. För att inte förlänga debatten alldeles för mycket ska jag försöka koncentrera mig till att redogöra för motiven i några av de reservationer vi kristdemokrater står bakom. Alla de åtta reservationer vi ingår i är avgivna tillsammans med andra partier i olika konstellationer.

Reservation 3, som redan har behandlats lite här, handlar om samrådsplikt inför markarbeten. Nästan jämt – tycks det i alla fall – pågå det diverse markarbeten på gator, trottoarer, torg och andra allmänna platser. Oftast handlar det om att nya ledningar ska kunna läggas ned eller att befintliga ledningar ska repareras. I många fall skapar den här typen av arbeten inskränkningar när det gäller tillgängligheten till aktuella intilliggande fastigheter.

Trots dessa bekymmer för till exempel butiker och andra serviceinrättningar föreligger normalt inte några krav på att information ska lämnas till berörda eller att samråd ska ske. Detta kan i förlängningen leda till förluster och andra avbräck. Det förekommer att information inte ges innan ett omfattande arbete sätts i gång, ännu mindre sker ett samråd. Det är inte roligt för någon att ett arbete plötsligt har påbörjats utanför knuten eller butiksentrén. Därför tycker vi att en uppstramning av reglerna måste ske så att de som gräver, oftast kommunerna, blir lagligt skyldiga att informera och att ha samråd med de näringsidkare och andra som drabbas av grävarbetena. Precis som vi anger i reservationen ska denna skyldighet inte omfatta brådsakande arbeten som är små eller av mindre betydelse.

Nästa reservation jag vill nämna något om är den om krav på energihushållning i byggnader. I studier slås det fast att vi inte bygger mer energisnåla hus nu än vi gjorde förr, vilket är ganska märkligt med tanke på behoven av energiomställning. Bostäderna står ju för en ganska stor del av den sammanlagda energiförbrukningen, och sparpotentialen är därför fortfarande hög.

Orsakerna till denna brist på utveckling mot energisnålare hus kan vara flera. Det kan handla om information och om kunskap. Det kan också handla om de ekonomiska incitamenten. Skattereglerna får till exempel inte motverka energieffektiva lösningar. Vår uppgift måste vara att uppmuntra energibesparande åtgärder i bostäder.

I en reservation berörs frågan om barnsäkerheten i framför allt äldre bostäder. Det är inte första gången som förslag framförs om att åtgärder ska vidtas för att förebygga barnolycksfall i våra bostäder. Som vanligt, får vi väl säga, avvisas förslagen med hänvisning till pågående överväganden eller genomförda informationskampanjer.

År 1973 infördes i byggnadslagstiftningen regler för nybyggda hus som syftade till att förhindra barnolycksfall. För ombyggnader infördes regler 1976. Det innebär att många bostäder, bland annat i miljonprogrammet, från början inte försetts med diverse säkerhetsutrustningar. Förbättringar har naturligtvis skett på frivillig väg, men stora brister finns fortfarande.

Barnombudsmannen har konstaterat att många av de olyckor som skett – faktiskt många tragiska olyckor – har inträffat i hus byggda före 1973. Många av dessa olyckor hade kunnat undvikas om krav på säkerhetsanordningar funnits även för dessa hus. Boverket föreslog redan 1993 samma sak. Det har milt sagt varit trögt att få en ändring till stånd på detta område. Vi anser att regeringen nu måste agera och snarast lägga fram ett förslag för riksdagen med utökade krav på barnsäkerhet i det äldre bostadsbeståndet, detta för barnens skull.

I reservation 15 behandlas kravet på tillgänglighet. Fortfarande tillkommer byggnader och bostadsmiljöer som har stora brister i tillgänglighet och användbarhet. Arbetet med att åtgärda de omfattande brister som finns i det äldre byggnadsbeståndet bedrivs inte på önskvärt sätt. Fortfarande 2004 kan många funktionshindrade inte besöka butiker eller andra serviceinrättningar. Valet av fritidsaktiviteter blir också ofta styrt av bristen på tillgänglighet. Det finns alltså behov av att ytterligare skärpa kraven på anpassningsåtgärder i de äldre byggnaderna och i infrastrukturen.

Herr talman! Slutligen vill jag säga någonting om de elöverkänsligas situation. Detta är en mycket utsatt grupp som inte sällan kommer i kläm. Myndigheter, bland annat Socialstyrelsen, har anfört att kunskapsläget i den aktuella frågan är sådant att belagda samband saknas mellan exponering för elektriska och magnetiska fält i bostaden och de symtom som åberopats vid ansökan om bidrag.

Jag är också medveten om att det trots mångårigt forskningsarbete saknas en samsyn om orsakerna till elöverkänslighetsproblemen. Precis som många av er har jag dock träffat många människor med den här typen av känslighet och har brev- och telefonkontakt med flera, och trots att det inte finns kunskap om allt är detta en verklighet för många människor.

Under tiden vi väntar på kunskap om orsaken till problemen står de elöverkänsliga de facto år efter år utan hjälp från samhällets sida. Vi som är här måste förhålla oss till detta. Kanske det trots allt är en samhällsvinst att ge bidrag till just bostadsanpassning.

Om det ska bli någon förändring när det gäller bostadsanpassningsbidrag, som är aktuellt i det här betänkandet, måste det till ett initiativ från riksdagen och regeringen. Vårt förslag i den reservation vi är med på är att elsanering ska berättiga till bostadsanpassningsbidrag.

Anf. 206 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! I detta betänkande, liksom i många andra, behandlas en rad utredningar som gör en översyn av de frågor som tas upp, i det här fallet framför allt PBL-kommittén. Vänsterpartiet har trots detta två egna reservationer och tre reservationer tillsammans med andra partier. För att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall till enbart reservation nr 16.

Fru talman! Jag ska i mitt anförande helt koncentrera mig på de reservationer som vi står bakom.

I reservation 8 har vi ställt oss bakom förslaget att lagstifta mot användande av direktverkande el för uppvärmning av bostäder. Vi har under en rad av år väckt motioner med den inriktningen. Att använda en sådan högförädlad vara som el till enbart uppvärmning är ett slöseri med resurser och försvårar faktiskt också möjligheten till den avveckling av kärnkraften som en majoritet av riksdagens ledamöter och partier står bakom.

För att omställningen ska bli möjlig är det av avgörande betydelse att i vart fall stoppa en fortsatt utbyggnad av bostäder med direktverkande el. Kravet i reservationen är just detta, att nu säga nej till direktverkande el vid nybyggnation och vid större ombyggnationer.

Majoriteten i utskottet avstyrker kraven utifrån ett ganska bristfälligt resonemang och med hänvisning till pågående arbete i Regeringskansliet. Jag är däremot fullständigt övertygad om att regeringen skulle må bra av en tydlighet och en vägledning från riksdagen, och därför borde vi i dag utnyttja möjligheten att ge regeringen den tydliga signalen och ställa oss bakom reservationen.

Fru talman! I reservation 12 tar vi upp den underliga ordningen i byggnadslagstiftningen som innebär att barn som bor i hus som är byggda före 1973 eller är ombyggda före 1976 inte omfattas av lagen om barnsäkerhet i bostaden. Det innebär att flertalet av de bostäder som byggdes i de så kallade miljonprogramsområdena inte omfattas av barnsäkerhetskraven. I många av dessa områden bor de människor som har sämst ekonomi och kanske därför också sämst möjlighet att själva skapa den nödvändiga säkerheten. Möjligen hade kraven på förändringar varit starkare om det hade varit andra barn som hade utsatts för denna orättvisa.

Barnombudsmannen har vid flera tillfällen påtalat bristen och också kunnat visa på att det just är i de bostäder som inte omfattas av barnsäkerhetskraven som det finns en överrepresentation i olycksstatistiken. Barnsäkerhetsdelegationen skriver att miljöns utformning i sig är en riskfaktor när det gäller skador. Man skriver vidare att genom förändringar i närmiljön kan man se till att begränsa uppkomsten av olyckor.

Vidare säger man att barnvänliga miljöer är sådana som tillåter barn att uppleva och utforska samtidigt som de skyddas mot skador genom så kallade passiva åtgärder. Och det är just detta vi avser med vår reservation. När nu Barnsäkerhetsdelegationen inte maktar med att fullfölja sina egna intentioner är det extra viktigt att vi i riksdagen gör ett tydligt ställningstagande för att ge alla barn rätt till samma säkerhet.

Fru talman! I vår reservation 13 lyfter vi fram behovet av utredningar med inriktning på att ta fram ett regelverk för sprinkleranläggningar inom vård och omsorg, liksom inom annan sluten verksamhet för vuxna människor. En av orsakerna till vår motion under den allmänna motions tiden var den tragiska olyckan på S:t Sigfrids sjukhus i Växjö, där två unga kvinnor omkom och flera andra skadades allvarligt.

Vi kan konstatera att vi har en rad tunga instanser på vår sida. Räddningsverket har i olika sammanhang pläderat för införandet av sprinklersystem vid vissa äldreboenden. Lunds tekniska högskola har visat på både behovet av sprinkler och att det är ekonomiskt försvarbart att instal-

lera sprinkler i äldreboende. Även i en rapport från räddningstjänsten i Göteborg lyfts behovet av sprinkling fram.

”Genom sprinkling”, skriver man, ”skapas en överlevbar miljö vid många bränder och den automatiska släckningen medför att personalen kan koncentrera sig på de som är i akut fara. Ett sprinklersystem kan förvisso vara dyrt att installera, men är relativt billigt att underhålla.”

I samma rapport nämns även andra fördelar i boende- och arbetsmiljö där man har ett sprinklersystem. Man skriver: ”Genom sprinkling kan andra byggnadstekniska lösningar godkännas. Större öppna ytor blir möjliga och det ställs inte längre lika hårda krav på t.ex. avskiljande dörrar mellan uppehållsrum och korridor på en vårdanläggning. Med ett sprinklersystem installerat kan det med andra ord skapas både säkrare och trivsammare miljöer för personal och boende.”

Majoriteten avstyrker den här motionen med hänvisning till att arbete pågår – i vanlig ordning – och att man inte vill uttrycka någonting innan regeringen har sagt sitt. Men ibland tycker jag faktiskt att det skulle vara rätt bra, när vi i alla fall är överens om att bereda väg och gå före, att skicka tydliga signaler till regeringen. Att som i det här fallet inte över huvud taget vilja uttala sig innan regeringen har sagt någonting visar på en underdånighet hos de socialdemokratiska riksdagsledamöterna som är ganska fantastisk.

Fru talman! I vår reservation nr 16, som jag också har yrkat bifall till tidigare, tar vi upp behovet av hissar i hus med tre eller fler våningsplan. Även här tycker jag att vi har ganska bra på fötterna för våra krav.

Boverket har nyligen visat på behovet av hissar och den stora brist som finns. Det är en brist som stänger ute ett stort antal människor från rätten till 350 000 bostäder i landet. Det handlar inte bara om rätten att efterfråga utan faktiskt också rätten att bo kvar i sina bostäder. Detta är förhållandet samtidigt som vi i äldreomsorgen i allt större utsträckning har kvarboende som första alternativ.

Bristen på möjligheter att bo kvar ökar kostnaderna för kommunerna, framför allt avseende särskilda boenden, samtidigt som en hel del fastighetsägare också drar sig för att göra de nödvändiga större ombyggnader som behövs i en stor del av beståndet med tanke på bygglovsplikten och därmed kravet på att installera hiss.

Boverket framhöll i sin rapport *Bättre koll på underhåll* att införandet av ett statligt investeringsbidrag troligtvis skulle öka antalet ombyggnader och därmed öka tillgängligheten och kvaliteten i bostadsbeståndet.

Avslagsyrkandet denna gång är av lite underligare karaktär. Denna gång hänvisar man till att man förutsätter att regeringen kommer att redovisa sin syn. Men man ställer inte några som helst krav på att regeringen ska återkomma till riksdagen. Jag måste fråga Siw Wittgren-Ahl, som jag tror är Socialdemokraternas företrädare i denna fråga, vad menar man med att man förutsätter att regeringen ska göra någonting? Man kan naturligtvis alltid förutsätta att regeringen ska göra någonting, men vad innebär det i just det här fallet?

I nästa mening i majoritetens text skriver man att motionernas förslag skulle vara tillgodosedda. Nej, de är inte tillgodosedda, inte med mindre än att riksdagen ställer sig bakom vårt krav på en utredning om att införa ett särskilt investeringsbidrag för installation av hissar vid större om-

byggnation. Då kan man kanske säga att motionernas krav är tillgodosedda.

Avslutningsvis, fru talman, tar vi i reservation nr 18 upp rätten till elsanering i bostadsanpassningen. Frågan är en lång följetong. I majoritetens beslut har det här alltid beskrivits som motioner som är bra och som till och med också är rätt, men forskningsläget eller något annat är för tillfället inte på plats. I reservationen påtalas den märkliga situationen att det är avhängigt i vilken kommun man bor om man ska få elsanering genomförd.

Detta är inte rimligt. Men det får å andra sidan inte heller innebära att de som i dag har rätt till bostadsanpassning ska förlora den möjligheten. De människor som faktiskt lider av elallergier kan inte avfärdas som inbillningssjuka eller att de, i bättre fall, har en allergi som forskningen inte förstår sig på. De har sina problem, och de har sina tydliga allergiska reaktioner.

Med tanke på hur länge den här frågan har varit aktuell är det uppenbarligen så att riksdagen nu måste sätta ned foten och se till att den omänskliga behandling som många elallergiker drabbas av upphör. Vi kan inte längre vänta på att forskningen ska komma fram till det elallergikerna har kommit fram till för länge sedan, nämligen att det finns någonting som heter elallergi. Alla måste ha rätten att få sin bostad anpassad, även i de fall där det handlar om elallergi.

Anf. 207 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Många av de frågor som Vänsterpartiet tog upp kan jag också ställa mig bakom.

Byggfrågor – vad tänker fru talman på när ni hör ordet byggfrågor? Är det tekniska lösningar för husbygge eller vardagsfrågor som kan ha rubriken Trygghet, tillgänglighet och varsam, sund miljö? Jag vill ta upp några av de frågor som jag sätter den senare rubriken på och som finns med i de reservationer som Centerpartiet står bakom: Trygghet och tillgänglighet i en varsam, sund miljö.

Jag vill börja med reservation 5 under punkt 6. Det är också den reservation som jag yrkar bifall till. Jag står naturligtvis bakom de övriga reservationer där jag finns med.

Reservation 5 gäller nationellt handlingsprogram för boende och hälsa. I vårt samhälle utgör ohälsan ett av de allvarligaste problemen. Den innebär både personligt lidande och kostnader för samhället. Statens kostnader för ohälsan beräknas motsvara 4–5 % av BNP. Det är mycket stora summor det handlar om. Man kan beskriva detta som att det motsvarar tre gånger så mycket som vi avsätter för försvaret i Sverige i dag. Det är ca 120 miljarder kronor per år. Det allvarliga är att summan har ökat. För fem sex år sedan var den ungefär 60 miljarder. Det har skett en fördubbling av summan på kort tid.

Det mänskliga lidandet är naturligtvis det allra svåraste. Barn som blir sjuka berör oss alla. Kvinnor och män i yrkesverksam ålder är långtidssjukskrivna. Det är förskräckligt tråkigt och trist. Gamla drabbas. Nej, det är inte bra.

Ohälsan har många orsaker. En stor del är att härleda från vår inomhusmiljö. En stor del av vår tid vistas vi inomhus. Vi är tvungna till det. Barnen är på dagis och i skolor, och vuxna är på arbetsplatser, i affären

eller i bostaden. Inomhusmiljön, kära kolleger, har vi i bostadsutskottet ett speciellt ansvar för. På forskningsdagen i riksdagen häromveckan fick vi den frågan något belyst. Jag hoppas att vi kommer att gå vidare med forskningsdagar på området. Vi fick höra att det behövs ännu mer forskning kring problemet, men vi fick också konkret beskrivet för oss vad som händer när våra hus byggs på fel plats, med fel material och för snabbt. Att sträva efter att få en så god inommiljö som det över huvud taget är möjligt anser jag är en fråga som vi borde kunnas enas om. Den ska föras upp främst på dagordningen i vårt utskott och gärna i samverkan med andra utskott.

En god miljö, fru talman, såväl inom- som utomhus, är en förutsättning för att vi människor ska må bra och få en verklig livskvalitet oavsett vilken ålder vi befinner oss i.

I många bostadsområden syns i dag tecken på sämre hälsa. Det är allergier, överkänslighet mot olika ämnen som fortfarande finns i byggmaterialet, dålig luft, bristfälliga ventilationsmöjligheter, bullerskador, radon och mögel. Ja, inte bidrar detta till det trygga, tillgängliga, miljöriktiga samhället som vi i Centerpartiet strävar efter. Centerpartiet anser att man måste ta dessa frågor på större allvar. Därför driver vi frågan, och vi är inte nöjda med svaret i betänkandet. Vi vill verkligen ha ett nationellt handlingsprogram utformat för just boende och hälsa.

Detta är inte unikt för Sverige om ni skulle rösta med mig i dag om att införa något sådant. Nej, det finns faktiskt i andra länder, där man har sett att det går att påverka konkret på vårt område. Vi måste våga analysera omfattningen av orsakerna till ohälsan, och vi måste våga ta debatten med byggentreprenörer, arkitekter och planerare – ja, med alla som är inblandade. Alla i bostadsutskottet vet nu att det finns forskare som är beredda att jobba vidare med att studera frågorna och som dessutom har kunskap som visar på sambandet mellan inommiljön och ohälsan. Inte minst – det allra viktigaste – finns det faktiskt förslag till lösningar. Det är alltså inte nattsvart och omöjligt att få bukt på problemet, men det krävs mod att jobba vidare och föra upp miljöfrågorna mer konkret på dagordningen.

Fru talman! Jag vill bara mycket kort beröra övriga frågor som vi i Centerpartiet har tagit upp i motioner och som behandlas i betänkandet. Det handlar om byggfrågor av mer teknisk art men som också bidrar till en tryggare, tillgängligare och mer sund och varsam boendemiljö.

Det gäller krav på tillgänglighet. Tänk att det fortfarande är så att inte alla kan ta sig fram överallt och vara med där de vill vara med. Det är ämnet som tas upp i reservation 15. Här är svaret från majoriteten i utskottet att PBL-utredningen tittar på detta. Jag undrar hur länge utredningen ska titta. Vi är många som önskar att det kommer förslag till lösningar. Vi har ständiga samtal med handikapporganisationer som bjuder oss att till exempel sätta oss i en rullstol och försöka ta oss fram i staden. Vi för pröva på hur det är att lyssna – men inte höra – på ett säkert intressant föredrag eller ett samtal. Bristen på hjälpmedel sätter gränser. Jag skulle kunna komma med fler exempel på hur det är att inte kunna delta på lika villkor som friska människor i vårt samhälle.

Fru talman! Behovet av hissar tas upp i två reservationer med lite olika inriktning. Jag har bland annat tagit upp behovet och problemet för de äldres boende. En förutsättning för att många äldre ska kunna bo kvar

i sina invanda miljöer eller flytta till ett annat lämpligare boende är att bostadshusen förses med hiss. Inte minst måste behovet av hissar i flervåningshus redovisas. Vi måste få en överblick av vad det kostar att installera hissar. Det här har ett samband med det stora renoveringsbehov som finns av befintliga hus. Jo, jag har sett i betänkandet att utredningen ser på detta också. Men det hjälper inte särskilt mycket.

Fru talman! Sist vill jag erinra om möjligheten att bygga mer i trä i Sverige. Vi har mycket skog i vårt land. Det är skog som vi inte tar till vara på allra bästa sätt. Vi borde bygga mer i trä och vi borde förädla skogsprodukterna mer än vad som görs. Men det är roligt att kunna sluta mitt anförande med något positivt. Jag ser ett större intresse nu än för några år sedan när vi i Centerpartiet då lade fram en begäran om ett nationellt handlingsprogram för trä. Nu tar man vara på förslaget. Ett ökat byggande med trästammar kan ge fler jobb även inom byggbranschen och ge nya exportinkomster för Sverige. Om 10–15 år ska trä vara ett självklart alternativ till allt byggande i Sverige och på sikt i hela Europa. Det är visionen för Sverige som jag läser i tidningen Byggindustrin. Bra!

Anf. 208 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort. Det mesta har redan sagts. Det har varit många bra anföranden om sunda boendemiljöer, barnsäkerhet, bostadsanpassningsbidrag och dylikt sådant.

Rigmor Stenmark tog upp det nationella handlingsprogrammet för boende och hälsa. Det är en centerpartimotion som också Miljöpartiet ställer sig bakom. Vi har flera gemensamma reservationer. Vad jag har förstått har ingen yrkat bifall till reservation nr 8 om direktverkande el. Det är också en gemensam reservation mellan Vänsterpartiet, Centern och Miljöpartiet. Den skulle jag vilja framhålla. Det blir i alla fall några voteringsröster. Men jag nöjer mig med den reservationen. Jag tänker också i mitt anförande uppehålla mig vid energi och vårt inte så fiffiga sätt att värma upp våra hus.

Det är alldeles för sårbart med den direktverkande elen. Jag vet att man hänvisar till PBL-kommittén. Det är alldeles riktigt. De jobbar med många frågor, och vi kunde låta bli att ta upp några betänkanden så länge vi väntar på dem. Men en del saker är det lite mer bråttom med, bland annat att förbjuda direktverkande el i nybyggnation och ombyggnation. Resten ska helt enkelt byggas om så att det inte blir någon mer direktverkande el.

Vi måste se till att det finns möjlighet att använda alternativa bränslen eller ett alternativt sätt att värma upp våra hus.

Varför tycker utskottsmajoriteten att man inte kan föregripa beredningen inom Regeringskansliet på detta område? Det är klart att man kan! Vi kan peka med hela handen från riksdagen och säga att de ska fixa det här och ta fram regler som anger helt och hållet hur vi ska förhålla oss till direktel. Vi är nästan eniga om det i bostadsutskottet.

När det gäller "sjuka" hus är det absolut viktigaste, som jag ser det, att förebygga att det blir fel. Det är hemskt trist att se att staten hela tiden måste träda in och sanera och åtgärda radon, mögel och andra emissioner i husen för att folk inte ska bli sjuka. På forskningsdagen hörde vi om formaldehyd, och jag har tidigare pratat om PCB. Det är självklart att

man inte ska bli sjuk av att vistas i sitt hem, i sin skola, på sitt dagis, i sitt äldreboende eller på sin arbetsplats.

Man kan tycka att det är fastighetsägarna själva som måste se till att de har sunda hus. Men på sätt och vis är det kanske ändå riktigt att vi går in från statens sida, eftersom man har tillåtit byggande som sedermera har visat sig orsaka hälsoproblem. Det är det här som vi måste förebygga. Vi har blivit lite klokare, och vi vet lite mer nu om vad man kan tillåta och inte kan tillåta. Hela byggsektorn försöker samla sig för att sanera eller helt enkelt ta bort farliga byggmaterial ur byggproduktionen.

Det här är väldigt viktiga frågor. Ni andra har redan tagit upp dem, så det är inte mycket för mig att stå och prata om.

Det som jag funderar lite på är energihushållningen, som Folkpartiet också tog upp. Jag delar Folkpartiets otålighet när det gäller energieffektiviseringen. Det här är märkligt. Från både Chalmers tekniska högskola och Lund har man tagit upp detta. På Energitinget i Eskilstuna var det en forskare från Lund som redogjorde för att nya byggnader kräver mer energi än gamla. Det finns många lyckade exempel på energisnålt och miljömedvetet byggande, och det gäller att sprida kunskapen om det.

Det här är de viktigaste frågorna för mig.

Bostadsanpassningsbidragen för elöverkänsliga har många pratat om, och det är jätteviktigt. Man måste ta elöverkänsligas problem på största allvar. Oavsett om det finns vetenskapliga bevis för sambandet mellan symptom och el eller ej kan man inte vänta. Det måste vara lika behandling av elöverkänsliga över landet oavsett bostadsort. Under tiden som man håller på att utreda de här frågorna får de elöverkänsliga år efter år stå utan hjälp från samhällets sida. Riksdagen bör en gång för alla slå fast att elsanering ska berättiga till bostadsanpassningsbidrag. Det finns kommuner i mitt hemlän som struntar i handledningen för bidragshanteringen och helt enkelt hjälper till med elsanering. Jag tycker att det är klokt.

Det var det viktigaste, fru talman. Jag yrkar bifall till reservation nr 8.

Anf. 209 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi hörde att Miljöpartiet tycker att man ska förbjuda direktverkande el i nya bostäder. Det kan jag ha viss förståelse för. Men när Helena sedan säger att vi naturligtvis ska bygga om resten av de befintliga bostäderna tänker jag på alla de hus vi har i Sverige, alla de villor som byggdes på 70-talet då man inte hade något val utan fick direktverkande el.

Då undrar jag om Helena vet hur mycket det kostar att bygga om en villa till annan uppvärmning. Och vem tycker hon ska betala det?

Anf. 210 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag kan svara i analogi med vad jag sade tidigare. Ja, jag vet ungefär hur mycket det kostar. Det kostar åtminstone 100 000 att göra detta. Jag har energirådgivare i min närmaste omgivning, så jag har fått reda på detta.

Vi har tidigare tillåtit att man har fått bygga på det här viset, vilket är helt i strid med det som görs nu. Man var kanske lite optimistisk och trodde att vi skulle ha kärnkraften i all evighet. Men nu har vi beslutat att

avveckla den, och därför måste vi också avveckla den lösning vid direktel som vi har.

Jag sade också att det var alldeles för sårbart. Jag tycker att samhället kan hjälpa till när fastighetsägarna behöver konvertera till vattenburen värme i sina hus. Det har man gjort på många sätt, med fjärrvärmen med mera. Det kan också bidra en del till det. Det är mitt svar.

Anf. 211 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att du ska prata med den energirådgivare som du har i närheten. Om hon eller han kan få detta gjort för 100 000 borde den människan åka ut som konsult och tjäna grova pengar. Det kostar nog åtminstone tre gånger så mycket.

Helena tycker att samhället ska hjälpa till – ett samhälle där vi inte har råd att operera människor i köer, inte har råd att ta hand om våra psykiskt sjuka, inte har råd att ge hemlösa bostäder. Men vi ska lägga pengar på att ta bort väl fungerande elvärme. Det tycker inte jag.

Anf. 212 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Nu vet inte jag vad vi pratar om för storlek på hus. Det är klart att det kan röra sig om flera hundra tusen om man har jättestora hus. Om man inte har det kanske man klarar sig med ett par hundra tusen för att byta ut systemet.

För den enskilde fastighetsägaren kan det nog löna sig ganska snart att konvertera till vattenburen värme och installera till exempel pelletsvärmare. Det finns väldigt mycket.

Jag har inte sagt att allting ska betalas av skattepengar – absolut inte. Det är klart att enskilda fastighetsägare själva måste stå för en stor del av kostnaderna. Men vi har ändå en gång lurat in folk och byggt fast oss i ett fullkomligt felaktigt uppvärmningssystem i många av våra hus.

Anf. 213 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Kamrater i bostadsutskottet! Vi har också åhörare på läkaren, så jag ska dra lite om bakgrunden till det vi diskuterar i dag.

Vi diskuterar motionsförslag som har inkommit under den allmänna motionstiden 2003. Det är inte första gången vi diskuterar dessa motionsförslag i denna kammare, utan en del av motionsförslagen har vi behandlat flera gånger. Jag säger som jag har sagt tidigare, att vi avstyrker motioner inte därför att de är dåliga eller inte är angelägna, utan därför att de bereds eller utreds. Då kan man säga att vi har gjort det många gånger. Men utredningar leder ibland framåt, och det har de gjort dessa gånger.

Majoritetens ställningstagande i bostadsutskottet bygger i hög grad på att regeringen har tillsatt en kommitté som har i uppdrag att se över plan- och bygglagstiftningen och som kommer att lämna förslag till de lagändringar som behöver göras – den så kallade PBL-kommittén. Jag väljer att redovisa de övergripande målen för detta arbete. Men jag måste säga, precis som Dan Kihlström sade, att när man läser direktiven och kommitténs uppgifter ser man att de är väldigt många.

Det är sällan jag har läst direktiv som innehåller 20 sidor. Det talar nog för att mycket blir väl behandlat men att man säkert får återkomma eller dra ut på kommitténs arbete. Direktiven är spännande. Det är bra

läsning för alla oss som är intresserade av samhällsplanering, miljö och boende. De är väl värda att läsa. Jag rekommenderar dem varmt.

Kommitténs uppdrag har tre övergripande mål och spänner över ett brett område. De övergripande målen är följande.

1. Stärka plan- och bygglagstiftningens roll som instrument för hållbar utveckling.
2. Utveckla plan- och bygglagstiftningen så att den, mot bakgrund av de senaste årens samhällsförändringar, får en utformning som skapar bättre förutsättningar för en god miljö, byggande av bostäder, etablering av handel och övrigt näringsliv liksom för annat samhällsbyggande.
3. Utveckla plan- och bygglagstiftningen så att den bättre tillgodoser kraven på en effektiv beslutsprocess samtidigt som kraven på rättssäkerhet och medborgerligt inflytande kommer att säkerställas och utvecklas.

Kommittén började sitt arbete det sista kvartalet 2002 och ska enligt uppdraget kunna presentera ett slutbetänkande senast den 31 december 2004. Det är ett brett arbete under en kort tid, kan man tycka, men kommittén jobbar också väldigt öppet med konferenser, man bjuder in sakkunniga och så vidare. Där får man mycket synpunkter, och många kan då hjälpa till att lämna synpunkter.

Jag tänkte kommentera några av reservationerna. Det är 18 reservationer. Som jag har sagt har vi diskuterat dem många gånger här tidigare. Förslagen ligger. I princip, precis som Sten Lundström sade, har vi ingenting emot förslagen. Men man måste bereda dem. Det är inte så enkelt som att vi bara kan tycka till här i riksdagen, och så har man löst det. Det är vår regering, Sten Lundström, så det kanske inte är så konstigt att vi tycker att de är bra.

Jag ska kommentera reservationen om ansvarsfrågan i byggandet. När det gäller frågan om byggkvalitet och inomhusmiljö har en översyn aktualiserats. Det skedde förra året. Miljöminister Lena Sommestad har utsett Ove Bengtsberg till särskild utredare med uppdrag att föreslå nya delmål till det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Delmålen gäller fukt, mögel och buller i inomhusmiljön i befintliga byggnader, till exempel skolor och förskolor.

Vidare ska den obligatoriska ventilationskontrollen utvärderas samt förslag lämnas på en organisation som ska analysera byggfel och skador. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 juli 2004, och slutredovisning sker den 1 juni 2005.

Frågan om hur information om byggprodukter och byggnader ska kunna göras mer tillgänglig ingår också i PBL-kommitténs uppdrag.

När det gäller reservation nr 9 om direktverkande elvärme kan jag säga apropå energianvändning i bostäder att Boverket utrett frågan om direktverkande elvärme i nya byggnader. De avlämnade en rapport i juni förra året. Den har nu remissbehandlats. Regeringen arbetar just nu med att sammanställa och analysera remissvaren.

Detsamma gäller regler för energianvändning i bostäder i övrigt. Där har Boverket haft i uppdrag att utreda nyckeltal och indikationer för energianvändning i byggnader.

När det gäller tillgänglighetsfrågorna har PBL-kommittén i uppdrag att överväga hur målen för den nationella handikappolitiken beaktas i plan- och bygglagen. Den har också i uppdrag att stärka handikapporganisationernas inflytande på densamma.

När det gäller barns säkerhet i boendet presenterade Barnsäkerhetsdelegationen sitt slutbetänkande nu i januari. Det kommer också att remissbehandlas.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 214 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! När jag hör Siw Wittgren-Ahl prata om PBL-kommittén kommer jag att tänka på tjuren Ferdinand som sitter under korkeken och luktar på blommor. Ungefär så kan man se socialdemokratin. Med hänvisning till PBL-kommitténs utredning ska man inte göra något annat än att sitta och lukta på PBL-kommitténs utredning. Riktigt komiskt blir det egentligen i den delen där man konstaterar att PBL-kommittén faktiskt inte hade direktiven, men eftersom de har så öppna direktiv kan man i alla fall föreslå att PBL-kommittén ska göra det här.

Siw Wittgren-Ahl, vi har dragit ned rejält på våra motioner på det här området, också med hänsyn till den sittande PBL-kommitténs arbete. De motioner vi trots allt har väckt har vi naturligtvis väckt eftersom vi inte tycker att det finns anledning att vänta med allting.

Man måste fråga sig hur länge elallergiker ska behöva vänta. Redan 1996 sade man från bostadsutskottets sida att det är ett allvarligt problem men att vi ska vänta på utredningen. Det hjälper inte de människor som har elallergiproblem. Jag hoppas att Siw Wittgren-Ahl delar min uppfattning att det inte är rimligt att behöva vänta 10–15 år innan man får besked om en sådan här sak som är direkt handikappande.

Jag ställde också en fråga i mitt anförande om vad man menar när det gäller hissar. Man förväntar sig att regeringen eventuellt ska göra någonting utan att det egentligen finns några direktiv för det. Vad menar man med ett sådant uttalande: Vi förutsätter att regeringen ska agera. Jag skulle gärna vilja veta om Siw Wittgren-Ahl rent personligen tycker att det skulle vara bra med hissbidrag.

Vad slutligen gäller barnsäkerheten är det ett problem som har diskuterats ganska länge. Tycker Siw Wittgren-Ahl att det är rimligt att barn som bor i bostäder byggda innan 1973 och renoverade före 1976 inte omfattas av barnsäkerheten? Tycker Siw Wittgren-Ahl att det är rimligt? Skulle vi kanske kunna tänka oss att nästa år – för den motionen kommer igen – bli överens i den frågan?

Anf. 215 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! När det gäller att sitta som tjuren Ferdinand under eken och lukta på blommorna tror jag inte att det är sinnestillståndet eftersom Owe Hellberg, om jag inte missminner mig, sitter i kommittén. Jag tror inte att han tänker sitta där och lukta. Jag tror att direktiven som är långa och vida kommer att behandlas.

Jag ska svara på de frågor som jag hinner med. När det gäller hissbidragen grundar sig svaret på att Äldreberedningen, som jag satt i och som också företrädare för ditt parti satt i, hade tittat igenom hur mycket som

behövdes för att tillgodose den äldre befolkningens och de handikappades möjligheter att ta sig in och ut. Det var ett brett önskemål. Regeringen vet det. Om vi ska gå in och göra ett hissbidrag eller ett hissavdrag kostar det pengar. Men regeringen har uttalat att man är villig att göra någonting. I PBL:s uppdrag står det att man också har att ta hänsyn till det och komma med förslag på hur man ska se på regionerna när det gäller äldre och utflyttning och hur man ska tillgodose de äldres boende i framtiden, alltså tillgängligheten när det gäller de äldre och handikappgrupper.

Jag tycker att Barnsäkerhetsdelegationen är intressant, liksom det som har kommit fram i detta betänkande. Det är som du själv tar upp. Det har funnits en lag sedan 1973. Man behöver inte åtgärda förrän man bygger om. Det visar sig när det gäller barn och barns miljöer att när fastighetsägarna bygger om följer de inte den lagstiftning som finns. Boverket har att se efter hur vi ska göra. Det är klart att barn ska ha säkra miljöer.

Anf. 216 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Uppenbarligen är det så att humlan som tjuren Ferdinand i det här fallet sätter sig på måste bli PBL-kommitténs slut. Ska jag tolka Siw Wittgren-Ahl som att man kommer att se en socialdemokratisk riksdagsgrupp härja fullständigt löst? Jag ser fram emot det, men jag betvivlar det.

Jag får inget svar när det gäller investeringsbidrag för hissar. Vi kräver inte att vi här i dag ska besluta om investeringsbidraget. Vi kräver en utredning. Äldreberedningen, precis som många andra, har visat på behovet. Hur många ska behöva visa på samma behov innan Siw Wittgren-Ahl kan vakna upp? Hur många utredningar till behövs? Om PBL-kommittén också kommer fram till att det här behövs kommer vi då att sätta till ytterligare en utredning? Det är färdigutrett. Det är färdigutrett för länge sedan. Det är inte rimligt som det fungerar.

När det gäller barnsäkerheten gläder det mig. Jag förstår inte varför man inte ställer sig bakom vår motion om man tycker att alla barn ska ha rätt till samma säkerhet i sitt boende. Då har jag lite svårt att förstå varför man inte ställer sig bakom den motion som är väckt av Vänsterpartiet ett antal gånger och av andra partier också. Det finns väl ingen anledning att vänta längre? Barnsäkerhetsdelegationen orkar tyvärr inte hela vägen, men riksdagen borde göra det.

Slutligen vill jag ta upp frågan om direktverkande el. Jag har lite svårt att förstå om det också skulle handla om PBL-kommittén. Det är fråga om energihushållning, ett sätt att göra verklighet av vår gemensamma politik, nämligen att avskaffa kärnkraften på sikt. Då måste vi ta de initiativ som behövs, och då behöver regeringen få en tydlig signal från riksdagen. Vi tar de här besluten på allvar, och därför vill vi också se till att direktverkande el inte fortsättningsvis också byggs ut. Jag har inte krävt att alla som i dag har direktverkande el ska byta ut sina system.

Anf. 217 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! När det gäller hissar och utredningen vet man att ett behov finns, och att det kanske behövs stimulans att bygga in hissar. Vad det då handlar om är: På vilka grunder ska man få hiss? Ska alla fastig-

hetsägare få hiss? Det är så som föreslås i en av motionerna: Om fastighetsägaren eller hyresgästerna ska betala det, hur ska man då fördela det? Det är det man avvaktar med och diskuterar. Ska det till exempel ingå i ROT-avdraget så att man ska få avdrag för hissarna om man bygger om? Det måste man ta ställning till, men det är ju också en kostnadsfråga. Sten Lundström vet att man har diskuterat det här.

När det gäller energin är det ett övergripande önskemål från alla att få ned energiförbrukningen i bostäder. När det gäller vår regering tycker jag att det verkar som om Vänstern stöder den också, åtminstone har det varit så flera gånger.

Anf. 218 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Häromdagen fick jag en fråga: Varför ska man engagera sig politiskt? Den kom från en ganska ung människa. Hon fortsatte: Det är ju en sådan tröghet i systemet. Det händer ingenting. Ni sitter bara och pratar, och ni utreder, och ni kommer tillbaka, och ni utreder.

Jag tycker att vi måste lyssna på de här signalerna. Vi är föredömen för dem som ska komma efter och bli politiker. Det är ju inte någon hemlighet, Siw Wittgren-Ahl, att vi i bostadsutskottet från nästan samtliga politiska partier tittar på varandra och ler och till och med kommenterar att när vi får olika betänkanden och olika saker som vi ska ta ställning till så ser vi att det hela tiden flyttas framåt. Först var det 2002, sedan blev det 2003, sedan blev det 2004, och nu är det 2005 – och 2006 kanske det blir någonting av de här frågorna.

Det gäller framför allt den bit som jag har tagit upp med ett nationellt handlingsprogram. ”Jo, utifall att” sägs det. Jag var själv med i både Habitatkommittén och Agendakommittén, och vi jobbade väldigt bra och samstämt över partigränserna, måste jag säga, och jag kände att nu kommer någonting att hända – men det händer ingenting. Vad säger Siw Wittgren-Ahl om det? Är Siw Wittgren-Ahl nöjd med den socialdemokratiska regeringen?

Anf. 219 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Ja, när det gäller miljöfrågorna och de 15 miljömålen är jag väldigt nöjd. Jag tycker – det sade jag redan förra året – att det är ett konstruktivt sätt att jobba.

När det gäller den unga människan tycker jag att Rigmor Stenmark ska säga att demokrati måste föregås av information och debatter, för demokrati bygger faktiskt på att folkflertalet tycker detsamma. Med det vill jag säga att man aldrig kan peka med hela handen, åtminstone inte i den riksdag och det politiska system som jag vill ingå och delta i. Där pekar man inte med hela handen.

När det gäller de miljöfrågor som Rigmor Stenmark pekar på tycker jag faktiskt att vi i bostadsutskottet många gånger har en samsyn på vad det är vi vill lösa vad gäller inomhusmiljö, till exempel fukt och mögel. Men det går inte att peka med hela handen. Vi måste ha byggherrar och företag med oss. En av grunderna för översynen av PBL är att förankra besluten bättre. Medborgarna ska få veta mer, och man ska kunna påverka. Då ska vi inte stifta mer lagar. Vi kanske skulle informera folk så att man certifierar sitt byggande och boende. Man måste ha tilltro till företagarna. Man måste ha tilltro till att människor själva kan förändra.

När det till exempel gäller barnsäkerheten har vi ju en lag, men man följer den inte. Det hjälper inte. Ändå vill man ha en ny lag. Man kan inte skapa ett samhälle med lagar om ingen tänker följa lagarna. Vår uppgift är ju att se till att människor följer och vill följa lagarna, det vill säga att man har normer som gör att man deltar i samhället och inte tar avstånd från samhället. Det tycker jag är bra: Prata med unga människor om det! Det går aldrig fort med demokrati, men det blir en säker grund att stå på.

Anf. 220 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Nej, jag håller med – det går inte fort, åtminstone inte med en socialdemokratisk regering! Dessutom, Siw Wittgren-Ahl: Som jag sade i mitt anförande kostar hälsoproblemen samhället så oerhört mycket. Kostnaderna har dubblats på bara fem år från 60 miljarder kronor till 120 miljarder kronor. Det här kan ju inte Siw Wittgren-Ahl vara nöjd med. Dessutom visar regeringen och Socialdemokraterna upp underskott år efter år i budgetbehandlingen. Det här kan inte Siw Wittgren-Ahl vara nöjd med.

När man tittar på den biten som har med trä att göra, där jag ändå var ganska positiv, kan jag, när jag läser vidare, se att man nu behöver ett forskningsprogram för den biten. Det säger man då: ”Ett programområde för forskning och utveckling inom modernt träbyggande behöver inrättas.” När?

Men framför allt vill jag uppmana till att se sambandet mellan ökade kostnader för staten, lidande för människor och fullständigt obegriplig handlingsförlamning från den socialdemokratiska regeringen. Jag är inte nöjd, och jag kommer att bråka mycket om det här.

Anf. 221 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det tycker jag är bra.

När det gäller byggande i trä tycker jag att Folkpartiets särskilda yttrande är rätt bra, om Rigmor läser det, om inte Rigmor Stenmark vill ställa upp på majoritetens förslag.

Jag tycker att det är intressant att Rigmor Stenmark tar upp frågan om den höga sjukfrånvaron och den omfattande ohälsa som vi har i Sverige i dag. Den kostar i dag 130 miljarder. Sist när vi skulle diskutera ventilationskontroll, småhus och småhusregister så tror jag inte att de borgerliga ville ha ett småhusregister, för där skulle man också kunna tänka sig att utläsa vilka hus det var som var radonfyllda. Man avslog förslaget om det registret. Men när det gäller att registrera och kontrollera människor tror jag att den borgerliga majoriteten står bakom det i socialförsäkringsutskottet. Det här är talande för vilken sida man hamnar på: När det gäller kontroll av människor vill man ställa upp, men när det gäller kontroll av egendom och förmögenhet är man inte så vidare glad för det.

Anf. 222 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker vi har ett intressant samtal. Det kan ju vara så att man tycker att ett sådant här betänkande ses som en sträcka man ska gå – det gäller frågor vi har diskuterat förut – men det är faktiskt intressant att lyfta upp dem, och det är några saker som jag skulle vilja stanna upp ett ögonblick inför.

Först gäller det PBL-kommitténs arbete som vi nu har fått lite kommentarer omkring. Jag tror att det kan vara väldigt lätt för Siw Wittgren-Ahl att gömma sig bakom alla de punkter och alla de direktiv som Siw Wittgren-Ahl läste upp. När jag hör det här ser jag nästan framför mig en stor skog att gömma sig i när det gäller de här frågorna.

Det jag tänkte ta upp något mer är frågan om tillgänglighet. Det här borde väl vara en fråga där vi inte behöver gömma oss bakom att en utredning ska hålla på med den. Det här är väl ändå frågor som vi har känt till länge. Det är väl ändå en rättvisefråga, det här med att alla ska ha tillgång till lokaler, som vi har varit inne på här. Det gäller ju många områden. Jag vet att jag själv har varit med och diskuterat på kulturområdet och på idrottsområdet. Det är minsann ingen ny fråga, utan det är en gammal fråga. Siw Wittgren-Ahl som talar mycket om rättvisa: Det borde väl gälla på det här området så att det går att komma till skott så att alla har tillgång till butiker, idrottsanläggningar och så vidare.

Jag tycker att Siw kommer förbi de elöverkänsligas situation lite för snabbt. Det här är ändå ett stort problem som vi har, och jag skulle nog gärna se att vi kunde få höra lite mer om hur vi ska förhålla oss till det faktum att allt fler lider av elöverkänslighet.

Anf. 223 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! När jag läser direktiven till PBL-kommittén kan jag känna en stolthet. Vi som politiker anklagas många gånger för att vi tittar på detaljerna och inte sätter människan i centrum. Men i direktiven och underlagen för PBL-kommittén återfinns det som vi pratar om hela tiden i bostadsutskottet: Man ska sätta människan i centrum. Några politiker har drivit att man ska planera regionalt – vi är rätt så många som driver det. Man ska ta hänsyn till ålderssammansättningen. Man ska ta hänsyn till rättvisan, inflytandet och demokratin. Man sätter det också i perspektiv till miljön och boendet. Det är precis det som vi efterlyser.

Bor gör vi hela livet, om vi har tur. Det finns de som har otur, som inte får någon bostad. Men de flesta människor bor faktiskt hela livet. Det kan man tänka på – vi bor från det vi föds tills vi dör. Vi bor alltid någonstans. Det är viktigt för oss som bostadspolitiker att kunna konstatera. Jag gömmer mig inte bakom det utan manar snarare till läsning. Här framgår betoningen på att vi behöver bostadspolitik i ett sammanhang och i samklang med människor.

När det gäller bidrag till de elöverkänsliga har vi haft den diskussionen ett flertal gånger. Vi har tagit upp tillämpningen i bostadsutskottet. Boverket har kommit fram till att det inte är reglerna det är fel på utan tillämpningen. Därför kommer man att sprida information så att vi får ett system som är likadant i hela Sverige.

Anf. 224 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill återvända till de elöverkänsligas situation. Det är flera hundratusen människor vi pratar om. De är i en mycket besvärlig situation. Jag har kontakt med flera, och det har säkert Siw Wittgren-Ahl också. Det handlar om att de inte kan gå till sitt arbete. De får lämna sina bostäder och flytta ut i skogen. De letar förtvivlat efter ett område där de skulle kunna bo.

Precis som jag sade i mitt anförande vore det kanske en enkel sak för oss här att säga: Okej, vi ställer upp med bostadsanpassningsbidrag för att visa att vi vill försöka göra någonting. Jag tror inte att det hjälper för alla dessa människor att läsa det som vi ska läsa.

Sedan vill jag ta upp tillgängligheten igen. Det hörde jag inte så mycket om. Det var kanske läsning där också. Men nog skulle vi kunna komma till handling när det gäller tillgänglighetsfrågorna, som vi har diskuterat under så många år. Det borde vara slut med utredande så att vi kunde ta beslut om att alla människor ska ha tillgång till alla lokaler.

Anf. 225 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag glömde svara på den frågan. Det är faktiskt så att vi har beslutat i riksdagen, i enighet tror jag, att alla offentliga miljöer ska vara tillgängliga år 2010 och att en uppföljning ska göras 2005. Det har vi bestämt i riksdagen. Det är ett rättvisekrav.

Jag tycker också att affärer ska vara tillgängliga. Men många affärsägare anpassar inte lokalerna. Vi har haft affärsidkare som har sagt att de inte har råd att ha kvar affären om de måste göra stora ombyggnader. Då handlar det för alla oss som är politiker om att tala om värdet. Vi måste prata om tillgänglighet. Allt fler blir äldre. Då ingår det faktiskt i arbetet för PBL-kommittén, som är så bra, att man ska titta på hur äldre kommer in i affärer. Det handlar om att se människan i ett samspel. Det som är bra för äldre är bra för barn. Det som är bra för barn är bra för äldre.

Det är klart att vi ska ha tillgänglighet för alla och att vi ska komma in och ut. Det är grundläggande behov som vi har.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

18 § Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna m.m.

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU9

Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna m.m. (skr. 2003/04:49).

Anf. 226 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation 3. Vi från Moderaterna står självfallet bakom samtliga våra reservationer, men vi nöjer oss med att yrka bifall till reservation nr 3.

Den skrivelse som behandlas i betänkandet rör lokalt utvecklingsarbete i storstäderna med särskild relation till de segregerade områdena. Det har pågått ett särskilt arbete sedan 1998. Det har gjorts försök till utvärderingar av hur detta arbete har gått. De utvärderingar som har gjorts har konstaterat att det är svårt att ännu se några säkra resultat av hur utvecklingsarbetet har gått i och med att det kräver relativt mycket tid.

Det finns utvecklingstendenser och utvecklingstrender i områdena. Det man måste göra är att isolera dessa från den gängse utvecklingen på

Prot. 2003/04:84

17 mars

Byggfrågor

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

grund av konjunkturen och särskilja den från politiska åtgärder. Därvidlag är det svårt att se vad som är vad.

Jag tror att vi allmänt här i kammaren har anledning att se att integrationspolitiken i Sverige inte har lyckats särskilt väl. Den har närmast misslyckats. Man ska vara väl medveten om att vi alla har haft goda intentioner. Vi har haft en vilja att göra det goda men kanske inte lyckats utan i stället blivit relativt grymma.

Vi ska också vara väl medvetna om att vi alla är mer eller mindre delaktiga i det som har skett. Vi har alla anledning till ett mått av självrannsakan: att se över den politik som har förts, se vad som kan göras bättre, försöka se vad som har lyckats och vad som har misslyckats.

Vi måste konstatera att det finns en brist på integration i det svenska samhället. Det är brist på delaktighet för många av de invandrade grupperna. Det har skapats problem i synnerhet i en del av storstadsområdena. Det är problemområden där relativt hög kriminalitet, hög arbetslöshet, bidragsberoende och dessutom ganska stort utanförskap har varit kännetecknen.

Det finns inga enkla lösningar för att vända utvecklingen i den här typen av problemområden. Det gäller att ha ett stort mått av ödmjukhet inför de insatser som behövs.

Utifrån mina iakttagelser i olika områden i både Sverige och utlandet har jag kommit fram till att det gäller att stärka de enskilda människornas stolthet över sitt ursprung, stolthet över sitt område. Det gäller att stärka delaktigheten i utvecklingen i respektive område, att se till att man får en självkänsla och stolthet. Den får inte vara byggd på passivitet. Det måste vara en stegvis utveckling mot egen försörjning.

Välstånd skapas genom arbete och företagande. Men för företagande och arbete fordras just självkänsla och aktivitet. Det är det vi saknar i många av de här områdena.

Den storstadssatsning som har skett har säkert haft sina förtjänster i vissa delar. Men vi efterlyser ett nytt system för flyktingmottagning för att nå bättre resultat under de kommande åren.

Vi har den uppfattningen att det är ett statligt ansvar att stå för flyktingmottagningen. Det går inte att rulla över det ansvaret på kommunerna. Om man gör det skapar det en känsla av mer eller mindre oönskade personer i olika kommunala sammanhang. Det är ingen bra utgångspunkt, vare sig för att känna sig välkommen till ett land eller för att komma in i samhället i dess helhet.

Egenansvaret för den som kommer till ett nytt land är viktigt. Det gäller att försöka få till stånd egen aktivitet, människors stolthet över att kunna skapa någonting själva, att kunna välja och forma sin framtid. Det får inte bli en passivisering och ett överbeskyddande, som jag tror att vi i viss utsträckning utsatt en del av de nya svenskarna för.

Det är därför vi vill göra en förändring av flyktingmottagningen. Vi vill betona de enskilda människornas möjlighet att påverka. Statens ansvar ligger på det ekonomiska området. Det är också statens ansvar att ge information och stöd utan att för den skull ta ifrån människorna deras självkänsla, deras självbestämmande, och därmed passivisera dem.

Vi tror inte på avtal och kommunplaceringar. Vi tror att människor måste kunna få bosätta sig där de själva vill. De måste ha ett eget ansvar i den delen. Vi tror också att introduktionen för nya människor som kom-

mer till landet ska vara på heltid. Man ska ha möjlighet att välja den typ av svenskundervisning som man vill ha. Man ska själv ta ansvar för att söka upp den typ av undervisning som man tror är den som passar en bäst. Vi tror att resultaten därmed blir bättre. Framför allt är det en egenaktivitet. Det ger självkänsla att välja och skapa en del av sin framtid.

Vi har uppfattningen att introduktionen i Sverige måste vara ett hel-tidsjobb. Det gäller både att lära sig svenska och att kunna få praktik och introduktion i samhället. Denna introduktion i form av praktik och yrkes-utbildning gör att man har lättare att komma in i språket. Framför allt tillvaratar den yrkeskunskaper. Det ger självkänsla och ånyo förmåga att själv kunna prestera, att stå på egna ben och därmed skapa ett positivt självförtroende.

Vi i Sverige är för dåliga på att validera nya medborgares och invand-
rares utbildningar från främmande länder. Vi är lite stelbenta i att kunna
validera dem men även i att erbjuda kompletteringsundervisning för att
de ska kunna utnyttja sina yrkeskunskaper på svensk arbetsmarknad på
ett väsentligt mycket bättre sätt än vad som sker i dag.

Vi har anledning att se över vårt kunnande när det gäller tortyroffer.
Vi vet att vi är ganska dåliga på den vård som ges i dag. Vi behöver
bygga upp kunskapsområdet för att bättre kunna anpassa människor och
hjälpa dem in i samhället.

Fru talman! Vi har också uppfattningen att det ska finnas möjlighet
till tvåspråkiga skolor dels därför att vi är internationalister, dels för att
det många gånger kan hjälpa människor att lättare klara skolutbildningen.
Det skapar en valfrihet, en självkänsla och en stolthet över sitt ursprung
och ger en förmåga att kunna stå på egna ben.

För oss är storstadssatsningen helt beroende av människors egen för-
måga för att kunna lyckas. Det handlar inte bara om pengar. Det handlar
om attityder till människor och människors möjlighet att kunna hjälpa sig
själva.

Anf. 227 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! I den senaste budgetpropositionen skriver regeringen så
här under redovisningen av integrationspolitiken: Mycket pekar på att
utvecklingen går åt rätt håll. En ljusning på arbetsmarknaden kan skönjas
för utrikes födda. En effektivare lagstiftning mot diskriminering har trätt
i kraft, och så vidare. Mycket pekar på att utvecklingen går åt rätt håll.
Det är vackra ord. Man skulle snarast kunna kalla det för fromma för-
hoppningar.

Verkligheten återges på ett mycket tydligt sätt bland annat i Integrat-
ionsverkets rapport för år 2003 som presenterades här i Stockholm så
sent som i måndags. Det var ett mycket intressant seminarium och en
intressant diskussion med anledning av den rapporten. Där säger man att
det sammantaget är lång väg till regeringens mål att sysselsättningsgra-
den för utrikes födda ska närma sig 80 %.

Fru talman! Den här debatten ska inte handla om arbetsmarknad. I in-
tegrationssammanhanget och i storstadsfrågorna är trots allt tillgången
till arbete den grundläggande integrationsfrågan. Det går att rada upp en
skrämmande statistik som belyser en förtvivlad situation för många män-
niskor. Jag ska inte trötta kammaren med det i denna sena timma.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

Frågan är ändå: Vad beror det på att så många nya svenskar finner en så trång port in i det svenska samhället och framför allt in på arbetsmarknaden? Det kan inte generellt förklaras med skillnader i utbildning.

Om vi tänker oss att sysselsättningsgraden skulle vara densamma hos inrikes och utrikes födda med kort utbildning skulle ytterligare 12 000 utrikes födda omedelbart komma in på arbetsmarknaden allt enligt Integrationsverkets rapport. När det gäller akademikerna är det bara 60 % av de utrikes födda som har ett arbete som motsvarar deras utbildningsnivå. När det gäller svenskfödda akademiker är det 80 %.

Vi vet att det bakom varje sådan siffra och all statistik döljer sig en människa som har fråntagits sin värdighet. Bakom varje siffra finns en person som vill och kan försörja sig bara den får förutsättningarna och möjligheterna. Men många har dessvärre förlorat hoppet. Det är resultatet av en misslyckad integrationspolitik.

Fru talman! Ett annat område där segregationen är tydlig, närmast övertydlig, är boendet. Även om fokus ofta riktas mot de tre storstadsområdena är bostadssegregationen en påtaglig verklighet i snart sagt alla typer av samhällen i Sverige. Även det konstaterandet grundar jag på Integrationsverkets färsk rapport om åtgärderna mot detta kan vara värda en särskild debatt. Låt mig bara peka på några saker som vi också tagit upp i våra motioner och i vår reservation i betänkandet.

Vi som beslutsfattare kan medverka till en större mångfald genom att medvetet lokalisera myndigheter, institutioner och samhällsorgan till invandrartäta områden. Blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer är en annan viktig faktor. En mix av boende, arbetsplatser och service bidrar till mångfald i bostadsområdena. Alla människor oavsett var de är födda vill bo i ett tryggt och attraktivt bostadsområde inte minst för sina barns skull. Därför måste man också tänka brottsförebyggande när man planerar bostadsområden och bygga in den tryggheten.

Kristdemokraternas grundläggande utgångspunkt är att vi måste gå från ett omhändertagandeperspektiv till att ge människor förutsättningar att kunna ta ansvar för sitt eget liv. Vi vill ge människor möjlighet till egenmakt. Samhället ska medverka till att underlätta och skapa förutsättningar men inte ta kontroll över människors liv. Samhället ska sträva efter att erbjuda medborgare jämlika levnadsvillkor och lika stora möjligheter att utvecklas och förverkliga sina livsprojekt. Livsprojekten ska inte möta hinder så länge de inte kränker andra människors rättigheter och strider mot våra gemensamma rättsnormer.

Känslan av delaktighet i samhället minskar hos många människor i dag och inte minst hos nya svenskar. Det finns flera indikationer på det. Det generella valdeltagandet sjunker och misstron mot politiker växer. En polarisering och en vi-och-de-känsla breder ut sig i samhället där politiken känns långt borta. Vad det innebär att vara medborgare måste därför tydliggöras. Demokratins och samhällets grundläggande värden är intimt förknippade med de ideal som medborgarskapet representerar.

Fru talman! Vi har därför i detta betänkande i våra reservationer betonat just medborgarskapsfrågan. I det svenska välfärdsbygget har kanske medborgarskapets skyldigheter ibland hamnat i skymundan. Samhället utgörs av enskilda medborgare, men vi måste inse beroendet av varandra. Det är ett beroende som innebär att det finns regler för hur

vi ska förhålla oss till varandra. Medborgarskap måste handla om ansvar och skyldigheter.

För att betona medborgarskapets innebörd föreslår vi kristdemokrater att alla nya medborgare ska få en medborgarbok där innebörden beskrivs och samhällets grundvärderingar sätts på pränt. Vi anser att det är viktigt att förmedla de grundläggande värden som vi inte kan klara oss utan. Utan ömsesidig respekt, tillit och gemenskap kan inget samhälle existera. En medborgarbok där de värdena betonas kan vara ett viktigt bidrag till det medvetandegörandet.

Överlämnandet av medborgarboken bör kunna ske i samband med en ceremoni i hemkommunen där man välkomnar och uppmärksammar de nya svenskarna och de svenskar som har blivit myndiga. Genom att boken både betonar rättigheter och skyldigheter kan man höja statusen och samtidigt markera det ansvar som medborgarskapet innebär.

Fru talman! Integrationsverkets rapport som jag har relaterat till flera gånger här beskriver också hur ungdomar med utländsk bakgrund ser på det svenska samhället. Det är dystert att konstatera att så många unga saknar tillit till det offentliga samhället och misstror sin egen förmåga att påverka det samhälle som de känner sig stå utanför.

Det råder ett slags känsla hos dessa ungdomar av att det finns en svensk måttstock och mer eller mindre officiella normer för tillträde till samhället. Det gäller inte minst arbetslivet. De här ungdomarna känner att de snabbt blir utsorterade för att de inte stämmer överens med det normalt svenska. Kanske är just det här budskapet i Integrationsverkets rapport ett av de mest allvarliga när vi tänker på framtiden i vårt samhälle.

Fru talman! Jag står självfallet bakom de reservationer som vi kristdemokrater har själva och tillsammans med andra partier, men jag yrkar här bifall till reservation 12.

Anf. 228 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 4. Jag står givetvis bakom de andra där jag finns med med mitt namn men yrkar för att vinna tid bifall bara till denna.

Betänkandet bygger på en skrivelse, *Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna*, och ett antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Innehållet i skrivelsen försöker visa på framgångar inom integrationspolitiken. Men med tanke på de stora ekonomiska satsningar som gjorts i storstäderna för att komma till rätta med integrationsproblemen får man konstatera att resultatet inte är mycket att berömma sig av.

Vi ska i stället göra rätt prioriteringar från början och visa vilka förväntningar och krav man har på sig som invånare i vårt land. Vi måste visa vilka möjligheter som finns i Sverige och att dessa möjligheter gäller alla, oavsett var man är född. Alla som kan har förväntningar på sig att vara med i samhällsbygget och att göra sitt bästa för att ta ansvar för sig själv och sin livssituation och att skaffa sig egen försörjning genom arbete som kan bestå av anställning eller att driva eget företag.

Dagens integrationspolitik fungerar inte. Den omhändertagandementalitet som präglar svensk migrationspolitik gör att alldeles för många personer som har sökt sig till vårt land långsamt fräntas initiativförmåga och kreativitet, som fanns från början hos dessa personer. De hade kraft

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

och förmåga att ta sig ifrån länder där de drabbats av olika kränkande behandlingar och de har drivits av en vilja att förändra sina liv.

Fru talman! Centerpartiet vill decentralisera mottagandet av dem som söker sig hit till vårt land. Vi tror att om dessa personer i stället för att förvaras på någon flyktingförläggning gavs möjlighet att bosätta sig ute i landet skulle de på ett naturligt sätt ges möjlighet att inlemmas och acklimatiseras in i det svenska samhället. Koncentrationen av alldeles för många invandrare i olika bostadsområden leder alltför ofta till segregation och utanförskap och allt vad det för med sig i form av olika problem.

Fru talman! Centerpartiet vill ha ökat sysselsättningsfokus i hela migrations- och integrationspolitiken. Så snart som det bara är möjligt i samband med att man börjar svenskundervisningen föreslår vi att man ska erhålla arbetsplatspraktik. Det är viktigt att man gör individuella bedömningar om personens arbetsförmåga. Men vi är övertygade om att de flesta människor mår bättre av att aktivt delta i arbetsplatspraktik parallellt med att man deltar i svenskundervisning.

Många personer som har fått asyl här har en gedigen utbildning ifrån sitt hemland. Men alldeles för ofta har de inte fått en chans att arbeta på det område där de har sin utbildning. Det är angeläget att vi tar till vara den resurs som våra invandrare är. Deras utbildningar måste valideras och i vissa fall även kompletteras mycket snabbare än vad som sker i dag.

Även om det finns många dåliga och skrämmande exempel från våra grannländer inom migrations- och integrationspolitiken så finns det exempel från både Norge och Danmark där man arbetar med modeller med tydligt sysselsättningsfokus. Där kommer fler invandrare in på arbetsmarknaden än i Sverige.

Fru talman! Att invandrare inte i samma utsträckning som svenskar har etablerat sig på arbetsmarknaden tyder på att personer med invandrarbakgrund diskrimineras. Statistiken talar sitt tydliga språk. Människor med invandrarbakgrund får inte jobb i samma utsträckning som människor med svensk bakgrund. Detta är oacceptabelt. Diskriminering vid rekryteringar måste åtgärdas. Inte minst krävs en omfattande attityd- och opinionsförändring hos oss med svensk bakgrund. Vi anser att åtgärder mot diskriminering gällande rekrytering av personal med invandrarbakgrund bör prioriteras i mycket högre omfattning än vad som görs i dag. Vi får aldrig acceptera att människor diskrimineras på detta sätt.

Anf. 229 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! I det svenska samhället pågår en omfattande och dokumenterad diskriminering. Det visar inte minst den årliga rapporten från Integrationsverket som kom häromdagen. Det är inte bara individer som förvägras sin rätt till likabehandling; diskrimineringen skapar också kostnader för samhället i stort. För Miljöpartiet är frågan om diskriminering i första hand en människorättsfråga. Men vi ser också att frågan har ekonomiska aspekter.

I medierna och i debatter har vi hört många uttalanden om vad invandrare kostar samhället. Vi tycker nu att det är dags att vända på frågeställningen och fråga sig vad det kostar samhället att människor med annan etnisk bakgrund än den svenska diskrimineras på arbetsmarknaden.

Vad innebär det för samhällsekonomin att en invandrad person som är läkarutbildad kör taxi, att en ingenjör är lokalvårdare eller att en tandläkare väljer att flytta till ett annat land på grund av att hans eller hennes kompetens inte tas till vara på den svenska arbetsmarknaden?

Ingemar Hansson, generaldirektör på Konjunkturinstitutet, har som svar på en fråga från Miljöpartiet bedömt att om diskrimineringen av utlandsfödda på arbetsmarknaden upphörde så skulle BNP öka med ungefär 60 miljarder kronor redan år 2010. Det är en svindlande summa. Antalet personer som står till arbetsmarknadens förfogande skulle öka med 164 000 – detta utifrån om man hade fått komma in i arbetslivet på samma villkor som svenskfödda. På längre sikt skulle det bli ännu högre vinster. Det är inte i första hand uteblivna bidrag som sparar pengar åt stat och kommun när invandrare kommer i arbete, utan det är skattebaserna som ökar när fler jobbar.

Målet med storstadssatsningen har varit att bryta den framväxande etniska och socioekonomiska segregationen. I Integrationsverkets utvärdering av satsningen konstateras: ”Redskapen som storstadssatsningen har skapat inriktar sig främst på att stödja individer och kompensera för de sämre villkor som ett boende i dessa områden innebär. Insatserna kan hjälpa enskilda individer, men de kan endast indirekt påverka de mekanismer – selektiv omflyttning och stor inflyttning av nyanlända invandrare, diskriminering och rasism – som vidmakthåller den etniska och socioekonomiska segregationen. Därför är målet för storstadssatsningen – att bryta segregationen – realistiskt med tanke på de instrument och resurser som står till förfogande.”

Man kan ju undra om staten har satsat flera miljarder på missriktade projekt. I alla fall är vi i Miljöpartiet övertygade om att orsakerna till segregationen ligger mycket närmare riksdagen än i de så kallade utsatta områdena. Vi ser invigningen i fredags av Antirasistiskt centrum som ett led i att komma åt diskriminering mer konkret. Centrumet är en sammanlutning av frivilligorganisationer som ska arbeta med alla grunder av diskriminering och hålla ögonen på riksdag, regering och alla andra i samhället som inte uppmärksammar likabehandlingen tillräckligt.

Utredningar pågår just nu som har i uppgift att titta på diskriminering av olika slag. Men vi i Miljöpartiet menar att det tar alltför lång tid att komma fram till något som vi egentligen redan vet – att kostnaderna för diskriminering för den enskilde och för samhället är mycket stora. I England finns England's Commission for Racial Equality. Den har fokus på diskriminering både på individnivå och på den strukturella nivån. Ett sätt att komma åt diskriminering också här i Sverige är att inrätta en samlad myndighet som arbetar strategiskt och samhällsanalytiskt mot diskriminering av alla former. Det skulle vara ett organ som är tydligt kopplat till ombudsmännen mot diskriminering och som går i spetsen för de nödvändiga förslagen om styrning och uppföljning av antidiskrimineringspolitiken.

Fru talman! Jag tror inte att regeringen ännu har insett att diskriminering är ett lika stort hot mot tillväxten som ohälsa. Miljöpartiet menar att det är en nyckelfråga i integrationspolitiken att motverka diskriminering och rasism. Vi kräver att hårdare krav ställs på samtliga statliga myndigheter vad gäller arbetet mot diskrimineringen. Vi anser därför att fokus i integrationspolitiken i högre grad måste läggas på lika rättigheter, möj-

ligheter och skyldigheter. Med dessa frågor i centrum får politiken ett kraftfullt och tydligt innehåll. Frågan är lika aktuell när det gäller alla andra grunder för diskriminering som kön, ålder, funktionshinder och sexuell läggning.

Ett solidariskt samhälle som tillvaratar alla människors kunskaper och möjligheter blir ett rikare samhälle än det som marginaliserar. För att synliggöra vikten av arbetet mot diskriminering motionerade vi om en särskild utredning som skulle synliggöra kostnader för diskriminering men fick inte gehör för detta. Därför yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation 10 i betänkandet.

Anf. 230 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! I regeringens skrivelse, som socialförsäkringsutskottets betänkande nr 9 behandlar, redovisas utvecklingen inom storstadspolitiken utifrån ett beslut här i kammaren 1998 om särskilda insatser i vissa storstadsområden. Stat, kommun, landsting, näringsliv, frivilligorganisationer, boende och andra lokala aktörer har samverkat brett kring insatser för att bryta segregationen och främja tillväxt i de 24 stadsdelar som ingår i storstadssatsningen. Ca 1 000 insatser har genomförts och ca 250 000 personer har givits möjlighet att påverka sin egen och stadsdelens utveckling.

I Sveriges storstadsregioner bor och lever mer än var tredje svensk. Till våra storstäder söker sig människor för att förverkliga sina drömmar, för att finna arbete, utbildning och nya erfarenheter. Storstaden rymmer de rikaste, men också de fattigaste. Storstadspolitiken syftar till att ge fler människor och företag möjlighet att växa och utvecklas. När vi beslutade om en ny integrationspolitik som ska utgå från den generella politiken gjordes delvis ett avsteg, nämligen att göra speciella insatser under en begränsad period i vissa storstadsområden.

Drygt 2 miljarder kronor från staten och lika mycket från kommunerna har bidragit till att ge dessa områden en positivare utveckling. En särskild storstadsdelegation inom Regeringskansliet fick i uppdrag att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. För att kommunerna skulle få del av pengarna ingicks lokala utvecklingsavtal med staten där det skulle framgå vilka lokala mål och åtgärdsplaner kommunerna skulle arbeta med. Det skulle även finnas en plan för uppföljning och utvärdering. De lokala utvecklingsavtalen bygger på en helhetssyn på stadsdelen och på att på allvar involvera dem som arbetet berör, det vi kallar för underifrånperspektivet. Det är människornas behov och önskemål som ska styra valet av utvecklande insatser.

Skrivelsen vi behandlar nu ger en bild av hur man lyckats uppnå målen i de här områdena. Det vi kan se är att utvecklingen går åt rätt håll i flera avseenden. Fler har arbete. Färre hushåll är beroende av socialbidrag. Valdeltagandet i valet 2002 ökade i flera stadsdelar. Men mer behöver göras.

Forskare från Mångkulturellt centrum har gjort en utvärdering i Fittja som beskrivs i skrivelsen. Strategin i Fittja innebär att man utgår från de boendes egna idéer. Där enades man om att tillsammans med de boende satsa på sex målområden som så småningom reviderades till fyra. Det var arbete och sysselsättning, trygghet inne och ute, svenska språket samt demokrati och medborgarinflytande. I dag kan vi se en positiv förändring

genom den uppföljning och utvärdering och de intervjuer som har gjorts. Trivseln i området har ökat inom samtliga ålderskategorier, likaså utbildningsnivån. Den sociala miljön visar att man känner mer gemenskap. Som en Fittjabo uttryckte det: "Här lever man verkligen".

Det man saknar är insatser i skolan som gäller språkutveckling på högstadiet. Trots det har antalet elever som behöver extra hjälp med svenska språket minskat från 61 % till 36 %. De som behöver annan studiehjälp har minskat från 62 % till 39 %.

Ett tema som återkommer i samtliga intervjuer med fittjabor är massmediernas beskrivning av Fittja, som man upplever som alltför problemfokuserande och ensidig. Till följd av den negativa mediebilden har Fittja fått ett oförtjänt dåligt rykte som drabbar och färgar av sig på den enskilde individen. Bara att han kommer från Fittja, säger en ung man, gör det svårare för honom att få arbete. Det tycker jag är värt att tänka på när man lyssnar på dem som tidigare har varit uppe i det här ärendet i kamraren. Ni använder er också av den negativa retoriken. Ni ser problemen. Det gör vi också. Men vi använder dem som en möjlighet till positiv förändring och blundar inte för de goda exempel som vi möts av. Senast i går läste jag i DN om ett familjecentrum där föräldrar och barn kunde träffas och bland annat stötta varandra och få tips och hjälp i föräldrarollen. När jag kom till slutet av artikeln fanns det en notis om att starten för det här möjliggjorts genom storstadssatsningen.

Det går att vända en långvarigt negativ trend med en aktiv politik. Det har storstadssatsningen visat. Den helhetssyn som ska prägla insatserna har syftat till att inordna de olika verksamheterna i den ordinarie verksamheten när pengarna till storstadssatsningen nu fasas ut. Framgångsrika insatser ska göras permanenta. Det ställer stora krav på myndigheter, kommuner och andra aktörer att fortsätta arbetet med samverkan och lokala avtal inför det framtida storstadsarbetet.

Regeringen har tillsatt en utredare för att inventera, sammanställa och analysera allt material man nu har tillgång till för att omvandla gjorda erfarenheter till kunskaper. Enligt utskottets mening är det viktigt att följa utvecklingen och resultaten av det långsiktiga storstadspolitiska arbetet.

Dessutom har den svenska modellen med lokala utvecklingssamtal vunnit ett växande europeiskt intresse. EU-kommissionen har valt ut de lokala utvecklingsavtalen som ett av åtta goda exempel som deltar i en jämförande studie under våren kring metoder och instrument som kan minska det sociala utanförskapet.

Förutom skrivelsen, som är en uppföljning av de riktade insatser som har gjorts i de mest utsatta områdena, finns det ett antal motioner från den allmänna motionstiden i betänkandet med varierande innehåll på temat integration. Det är genom den generella välfärdspolitiken som vi skapar grunden för människors trygghet och därigenom för förmågan att göra sina egna livsval. Storstadspolitiken har syftat till just detta, till att motverka sociala klyftor och problem.

Det finns en tendens att måla upp integrationspolitiken som misslyckad, vilket inte är en rättvis bild. Samma kritik finns mot storstadssatsningen. Men tittar man lite närmare på utvecklingen som den beskrivs i regeringens skrivelse ser man att satsningen givit resultat. Varför är det så svårt att erkänna att storstadssatsningen givit människor större möjlighet till egenförsörjning, större möjlighet till delaktighet? Att ni inte

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

gör det innebär att ni medverkar till att ytterligare krympa och måla upp negativa bilder av de stadsdelar som varit delaktiga i storstadsarbetet.

Låt mig ta några ytterligare exempel på den positiva utvecklingen. Vi kan ta kvinnornas position på arbetsmarknaden. Den positiva utvecklingen i förvärvsintensitet har varit starkare för kvinnor i samtliga stadsdelar som omfattas av det lokala utvecklingsarbetet än för Sverige i genomsnitt. Andelen invånare med långvarigt behov av försörjningsstöd har minskat i samtliga 24 stadsdelar.

I reservationer till betänkandet, och vi har hört det nu i anförandena också, skrivs om att sätta fokus på individen. Det kan därför vara bra att än en gång påminna om att det individperspektiv som lyfts fram i reservationerna redan finns i det praktiska arbetet. Det visar inte minst utvärderingen av storstadsarbetet i Malmö.

Två av medförfattarna till storstadssatsningens utvärdering menar att de satsningar som gjorts ur många aspekter varit framgångsrika. De säger att storstadssatsningen har fungerat bättre än många andra arbetsmarknadsåtgärder. Det beror bland annat på att man haft större fokus på varje enskild individ, att samordningen mellan Malmö stad, arbetsförmedlingen och försäkringskassan fungerat bra samt att decentraliseringstanken fungerat. De här lokala arbets- och utvecklingscentren har funnits ute på plats nära människorna, och det har gett resultat.

Tanken bakom samarbetet har varit att skapa en bättre helhetssyn på den arbetssökande.

Huvudintrycket av storstadssatsningen är alltså att det har varit en lyckad satsning, även om man inte förmått slussa ut så många personer i arbete som man först tänkt sig. Den personal som arbetat med de här frågorna har också varit positiv till förändringarna. Detta säger alltså författarna till utvärderingen.

Det individuella fokus som är tydligt i exemplet från Malmö finns också på andra håll i integrationsarbetet. Utskottet skriver bland annat: "En förutsättning för att kommunen skall få schablonersättningen är att den, tillsammans med den berörda personen, upprättar en individuell introduktionsplan. – – – Det övergripande målet med introduktionsplanen är att genom en individuellt anpassad introduktion ge individen goda förutsättningar att bli självförsörjande och delaktig i det svenska samhället." Det är den enskildes behov som ska motivera eventuella åtgärder.

På den individuella nivån bör integration betraktas som ett livsprojekt, vars innehåll och mål endast kan bestämmas av individen själv. På den samhälleliga nivån kan dock staten sätta upp mål för vad som bör uppnås inom olika områden med hjälp av arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik och så vidare och stödja den individuella integrationsprocessen.

Fokus på individen är med andra ord redan en viktig del i det arbete som görs i dag. Det är bra. Mer underligt är det att vi sällan hör Moderaterna diskutera den andra och viktiga delen i integrationsarbetet, nämligen att motverka den strukturella diskrimineringen. En fullständig analys kräver båda sidorna: individen och samhället.

Det är ingen tillfällighet att den som har utländskt namn har svårare att få jobb än den med svensk bakgrund. Detta kan inte förklaras utifrån ett individperspektiv; den bakomliggande orsaken är strukturell diskriminering. I måndags var jag på samma konferens som Sven Brus. Där pre-

senterade Integrationsverket sin rapport *Integration*. En upplysning som kom från Patent- och registreringsverket var att alltför vill byta sina utländska namn till mer svenskklingande. Varför, kan man undra. Att enbart prata om individen är alldeles för enkelt. Den strukturella diskrimineringen är en väldigt grundläggande och viktig analys för att se hur integrationspolitiken ska kunna förstärkas. Strukturell diskriminering hindrar människors, arbetslivets och enskilda arbetsplatsers utveckling.

Till sist: Några reservationer tar upp frågor som handlar om bland annat svenska för invandrare, ersättning till kommunerna och mottagningssystem för flyktingar den första tiden efter att man fått uppehållstillstånd. Inom de här områdena konstaterar utskottet att det pågår ett flertal utredningar och att det till regeringen har lämnats flera förslag som nu är under beredning och som vi får anledning att återkomma till.

Fru talman! Det är genom att samarbeta brett inom samhällets olika institutioner och med våra medborgare som vi har störst möjlighet att bidra till att ge alla människor likvärdiga levnadsbetingelser.

Jag yrkar härmed bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 231 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blev lite lätt chockad över Anita Jönssons anförande här i kammaren. Det är väldigt svårt att förstå att Anita Jönsson finns i samma parti som Ilmar Reepalu, Göran Johansson och en stor del av den svenska opinionen. På Anita Jönssons anförande låter det som att allt har lyckats – det är bara solsken över den svenska integrationspolitiken. Jag måste säga att jag har betydligt större ödmjukhet inför de problem som finns i samhället och som vi får dagliga vittnesmål om.

Jag är även lite förvånad över att man över huvud taget kan diskutera batteriet av övergångsregler för nya EU-länder i samma andetag som man gör denna solskensbeskrivning av vad som har skett i Sverige.

Jag säger inte att allt med storstadssatsningen har varit dåligt. Det finns också positiva element i den. Men vi måste självfallet se att allt inte bara är frid och fröjd. För att kunna åtgärda problem och skapa nya förutsättningar måste man faktiskt se att det finns problem som jag tror att man inte behöver mer än gå ut på gatan för att se och höra vittnesmål om.

Vi ser även de utvärderingar som har gjorts av storstadssatsningarna. Det sägs där att det finns positiva trender, men man är inte säker på om de är bestående. Man vet inte om det är konjunkturen eller om det är politiken som ligger bakom.

Vissa saker är bra, och det ska man ha gjort för 2 miljarder, men vad jag försöker säga är att vi inte får passivisera invandrare som kommer till Sverige. Det handlar om självkänsla, om stolthet och om egenaktivitet. Det handlar om att människor måste ges möjlighet att växa själva. Man ska inte bli tilldelad en kommun att bosätta sig i, och man ska kunna välja den utbildning i svenska som man själv tror passar en själv. Jag efterlyser den ödmjukheten. Jag säger inte att allt passar alla utan att vi måste söka oss framåt med individperspektivet väldigt starkt. Vi ser självfallet strukturell diskriminering, men det finns inte planhushållningssvar på allt.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

Anf. 232 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Det som vi har att debattera i dag är den skrivelse som har kommit från regeringen och som behandlar storstadspolitiken. I den kan vi se en del positiva framgångar, inte minst utifrån att man har använt ett annat sätt att arbeta än vad som är traditionellt. Det som jag tycker är viktigt att lyfta fram i den här diskussionen är att det är så här vi kan fortsätta att jobba framöver, med de här positiva bilderna.

Självklart vill inte jag eller utskottet på något sätt förringa de problem som finns med att vi inte har kommit längre, och det står också klart och tydligt i utskottets betänkande. Men vad jag alltid förvånas över när Moderaterna pratar om individen och egenförsörjningen är att man inte vill se den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden – att människor inte släpps in trots att de har en lika god utbildning som den som är född i Sverige och trots att de har bott flera år i Sverige. Det finns väldigt många hinder i samhället i dag som vi måste vara beredda att riva ned för att människor ska kunna få en bättre tillvaro.

När det gäller den första tiden i Sverige finns det redan beslut i den här kammaren att man ska utgå från den enskilda individens förutsättningar och det som denna har med i ryggsäcken. Men man får inte glömma bort, vilket jag tycker att man gör när man pratar om det här, att det första uppdraget för den som kommer som flykting eller invandrare till Sverige är att välja vilken sfi man ska ha. Jag tycker att det är alldeles orimligt.

Anf. 233 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Först ska jag villigt erkänna att Anita Jönsson nyanserat sig rätt påtagligt i sin replik. Jag tycker att vi ska lyssna på Ilmar Reepalu, Göran Johansson och många andra som deltar i den här politiken, och vi måste se bägge sidorna. Jag kan se vissa delar som har gjorts i storstadspolitiken som har varit bra på det här området, men det finns väldigt mycket mer kvar att göra.

Vi ser självfallet de strukturella problemen på arbetsmarknaden. Jag kan säga att vi har ganska många och betydelsefulla kontaktområden för att försöka hitta lösningar. Men låt oss komma ihåg att av de svenskar som är födda i Sverige och är uppvuxna här men som har varit arbetslösa eller sjukskrivna mer än tre eller kanske upp till sex månader är det en väldigt låg andel som någonsin återkommer på arbetsmarknaden.

Det är inte att undra på att vi får likartade problem med en del av de nya människor som söker sig till Sverige. Det därför som det enligt vår uppfattning är så viktigt att uppmuntra deras aktivitet och deras vilja att om de så önskar välja svenskundervisning. Alla behöver det inte utan det gäller dem som så önskar.

Att kunna välja bostadsort, att kunna få påverka sin omgivning, att uppmuntra egenaktiviteten – det är det vi slår vakt om. Vi säger inte att allt är dåligt, men vi säger att väldigt mycket kan bli väldigt mycket bättre, både för förståelsen bland dem som bor i Sverige och även för att människor ska få en bra chans att kunna utvecklas här i Sverige. Då måste vi vara beredda att diskutera både det positiva och det negativa.

Anf. 234 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! För oss socialdemokrater är det viktigt att för de människor som kommer till Sverige, får bosätta sig i Sverige och har behov av att lära sig svenska se till att ha ett utbildningssystem som tar till vara de resurser som de här personerna har och på ett snabbt sätt lär dem svenska så att de kan komma in i det svenska samhället. Det ska vara behovet som är avgörande för vilken typ av undervisning man ska få.

Jag tycker fortfarande att det är nästan naivt att inbilla sig att jag om jag har flytt från ett land, med all den erfarenhet jag bär med mig, redan de första två tre veckorna kan göra klart för mig var jag vill bo, var jag ska köpa min sfi och så vidare. Det krävs faktiskt väldigt mycket mer av ett mottagningssystem. Det handlar om att möta individer och se till att man får möjlighet att utvecklas, att man får tid på sig att utbilda sig eller får någon form av rehabilitering om man är i behov av det.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi har en bra arbetsmarknadspolitik och en bra utbildningspolitik som kan möta de specifika behov som de här människorna har för att de snabbt ska kunna få en egenförsörjning och kunna känna att de har fått en plats i sitt nya hemland.

Anf. 235 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har tagit som en av sina viktigaste uppgifter att bryta maktens privilegier och att förändra samhället i grunden. Vårt mål är ett samhälle där varje man och kvinna kan försörja sig själv genom sitt arbete, påverka sin livssituation, hysa en berättigad tilltro till samhället och dess institutioner och känna hopp inför framtiden.

Det betänkande vi i dag diskuterar kan möjligen göra en liten insats i denna strävan, men låt det vara sagt: en mycket liten sådan insats. Lösningen heter snarare en generell välfärdspolitik som omfattar alla och en politik för att bryta diskriminering och utanförskap.

Alla människor – män och kvinnor, invandrade och infödda – i det här landet ska ha samma rättigheter och skyldigheter. Det är den enda rimliga utgångspunkten för en feministisk och för en antirasistisk politik.

Det är dags att ställa krav. Vi vill att alla människor – även invandrade män och kvinnor – ska kunna ställa rimliga krav på goda löner och goda villkor på arbetsplatserna. Vi vill stärka, inte avveckla, arbetsrätten. Vi vill att invandrare och infödda svenskar tillsammans ska kunna ställa krav på en social bostadspolitik som bryter segregationen. Därför vill vi bygga ett stort antal nya lägenheter per år, i första hand hyresrätter med hyror som vanligt folk har råd med. Vi kräver mångfaldsplaner på alla företag, och vi kräver skärpt lagstiftning mot etnisk diskriminering.

Fru talman! Måhända är mitt öga inte fullt så skarpt i denna sena timme, men jag tror mig inte se någon folkpartist i kammaren just nu. Jo, där sitter en! Välkommen upp i talarstolen efter debatten om du vill! Jag kommer nämligen nu att säga någonting om Folkpartiets politik. Det förtjänar den dessvärre, i denna sena timme.

Folkpartiet är, skulle jag vilja uttrycka det – jag har också sagt det förut i kammaren – det etablerade svenska parti som på senare tid har gjort enskilt mest för att introducera rasistiska och främlingsfientliga partiers frågor i debatten. Först legitimerade Folkpartiet både Dansk folkeparti och Sverigedemokraterna genom att ge deras företrädare oförtjänt uppmärksamhet, och därefter har man i en del stycken tagit över dessa

Prot. 2003/04:84

17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

partiers problemformuleringar. Nu fullföljer man också det så hårt kritiserade förslaget om språktest för medborgarskap och lägger i praktiken skulden för bristande språkkunskaper på de människor som har invandrat.

Lägg till detta glidningen i motståndet mot regeringens inhumana flyktingpolitik! Lägg till detta gårdagens beslut från Folkpartiets riksdagsgrupp – i alla fall majoriteten av den – att stödja övergångsregler vid EU:s utvidgning! Det är ingen slump att Bert Karlsson i går i en debattartikel välkomnade denna Folkpartiets nya linje.

Fru talman! I ett särskilt yttrande har vi angivit att vi avser att fortsätta driva frågan om att avgiften för svenskt medborgarskap helt avskaffas. I kommande budgetförhandlingar – så mycket information kan jag trots allt delge kammaren – med Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer vi att ta upp den här frågan. Att som utskottsmajoriteten gör ange att ”den enskilde aldrig skall behöva avstå från att ansöka på grund av avgiftsnivån” innebär i praktiken att man erkänner att det kan vara ett problem för en del att få ihop de pengar som avgiften faktiskt innebär. Då så, då borde man väl också i logikens namn avskaffa avgiften helt!

I de kommande budgetförhandlingarna kommer vi också att ta med oss frågan om att försöka se till att storstadssatsningen i de delar den varit framgångsrik – för sådana delar finns trots allt; det verkar vi numera vara överens om – ges möjlighet att fortsätta. Vi är för att resurser fördelas utifrån behov, och det ska vara de behov som de boende själva formulerar och artikulerar.

Men låt mig avsluta där jag började: Utanförskapet kommer aldrig att kunna brytas med mindre än att det förs en generell välfärds politik där ingen diskrimineras.

Det handlar också om att vända perspektiven och ställa frågor som utmanar makten. Varför vill socialdemokratiska kommunalråd ställa krav på begränsningar i eget boende för flyktingar men aldrig ifrågasätta de privilegierades rätt att breda ut sig i paradvåningar i innerstaden? Varför är det fortfarande så mycket vanligare att man funderar över hur man kan förbättra invandrades möjligheter på arbetsmarknaden än att man ifrågasätter de krafter – och personer – som har intresse av att upprätthålla denna ordning? Varför, kort uttryckt, är det så mycket vanligare att blicken riktas mot dem som stängs ute än mot dem som bär ansvaret för den situationen?

Innan vi ställer de frågorna och söker svaren kommer vi att ha mycket kvar att göra när det gäller lokalt utvecklingsarbete i storstäderna och kampen mot segregation.

Anf. 236 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Storstadssatsningen har varit framgångsrik och nödvändig för Sverige – och därmed också för Malmö, som jag kommer att koncentrera mitt anförande kring. Jag kommer att kort beskriva hur politiken förverkligats och vad den inneburit för Malmö. Jag kommer också att tydliggöra den ideologiska skiljelinje som finns här i kammaren mellan de olika partierna.

1. Den var en viktig förutsättning för att vända den djupa kris Malmö befann sig i vid mitten av 90-talet.
2. Den innebar en omfördelning av resurser till bostadsområden med stora behov.
3. Den gjorde det möjligt för kommunen att pröva nya metoder och sätt för att bryta segregationen och utanförskapet och förbättra integrationen.

Man kan redan här se den viktiga ideologiska skiljelinjen mellan blocken ur ett nationellt perspektiv. Grunden för att bryta segregationen och utanförskapet är nämligen att omfördela och samla resurser till områden där arbetslösheten är stor, där socialbidragsuttaget är högt och där utanförskapet och utslagningen är stora bekymmer, att omfördela och samla resurser för att på så sätt möjliggöra lika möjligheter och lika rättigheter för alla, att omfördela och samla resurser för att skapa förutsättningar så att alla ges möjlighet att utvecklas och forma sina liv.

Storstadssatsningen innebar just detta. Regeringen avsatte 2 miljarder kronor till områden och människor med större behov. Det var klassisk socialdemokratisk jämlikhetspolitik som vägledde oss.

Mot det stod den borgerliga oppositionen med klassisk högerpolitik. De sade: Mindre av samhälleligt engagemang, inte mer. De sade: Mindre av gemensamma resurser, inte mer. De sade i praktiken: Mindre solidaritet, inte mer. Samma gamla höger.

Fru talman! Samma gamla höger, man kan fråga sig var de partier som då var emot storstadssatsningen står i dag. Är man fortfarande emot omfördelning till de områden som har störst behov? Är man fortfarande emot att samla mer resurser kring människor som har större behov? Det var det som storstadssatsningen innebar i praktiken. Var står högern i dag?

Fru talman! Det fanns också ett annat viktigt skäl som Storstadskommittén lyfte fram, utredningen som föregick storstadssatsningen. Den slog fast att det behövdes en rejäl satsning för att segregationen och utanförskapet inte skulle hota den naturliga tillväxt som storstadsregioner innebär. De många möjligheter samt den skaparkraft och växtkraft som traditionellt finns i storstadsregionerna var hotad om klyftorna fick fortsätta att öka och om utslagningen permanentades. Alltså var storstadssatsningen helt nödvändig.

Men, fru talman, var storstadssatsningen framgångsrik? Ibland förenklas det oerhört mycket i debatten om integration och segregation. Slagord och de retoriska bilderna blir viktigare än själva sakfrågan. Vi vet ju alla att integrationsprocessen, och därmed integrationen, är mycket mer komplex än så. Integrationspolitiken tar sin utgångspunkt i människors livsöde. Det får vi aldrig glömma. Det handlar om uppbrott, ibland om rotlöshet. Ibland handlar det också om att börja om från början, starta om i ett nytt land och förlika sig med sin historia, om att kunna gå vidare.

Storstadssatsningen har möjliggjort utvecklandet av mycket nytt. Man har kunnat och vågat testa nya lösningar och annorlunda perspektiv. Det går inte att ifrågasätta. Det går inte att ifrågasätta, fru talman, inte ens från borgerligt håll.

Låt mig beskriva Malmö. I Malmö har det utvecklats nya vägar till arbete. Nu finns skräddarsydda program för nyanlända högutbildade akademiker. Också introduktionen för andra har utvecklats, exempelvis inom branscher där det finns behov av arbetskraft. I dag bedrivs en speciell form av modersmålsbaserad svenskundervisning för analfabeter. Individualisering, arbetsmarknadsinriktning och att bygga på det man har med sig har blivit ledstjärnan i detta arbete.

Allt detta hade inte varit möjligt utan storstadssatsningen.

I Malmö har det lett till att man bättre tar till vara mångfaldens många möjligheter. Malmö har kunnat göra mångfalden till en strategisk tillgång för staden, till en viktig tillväxtfaktor. I dag får företag stöd av kommunen för att koppla mångfald till sin affärsidé. En stor del av nyföretagandet i Sverige sker bland invandrare. IFS, Internationella Företagarförbundet i Sverige, är en organisation som vill främja invandrarföretagare i Sverige. I Malmö bidrar IFS, som får stöd av kommunen, varje år till att mer än hundra företag startas och att många invandrarföretagare beviljas krediter av banken.

Allt detta hade inte varit möjligt utan storstadssatsningen.

I Malmö har det lett till att man har försökt finna former för bättre utbildning för framtiden. Genom speciella språkförskolor för barn som kommer från miljöer där svenska språket sällan pratas, genom att fördela resurser efter behov och genom andra projekt, såsom satsningen på tvåspråkighet och studiestöd i modersmålet, har Malmö försökt kompensera för de strukturella faktorer som vi vet ger effekter på barnens skolresultat.

Allt detta hade inte varit möjligt utan storstadssatsningen.

På område efter område kan man peka på hur Malmö kommun, men också alla andra stadsdelar som omfattas av storstadssatsningen, kunnat och vågat testa nya lösningar för att förbättra integrationen.

De oberoende högskolorna, som Malmö högskola, Lunds universitet och Södertörns högskola, säger att storstadssatsningen på det stora hela varit framgångsrik.

Integrationsverket menar i rapporten *Integration 2003* att den svenska storstadspolitikens övergripande mål, att faktiskt bryta segregationen, vid en internationell jämförelse varit mer eller mindre unik i sina ambitioner. Också vi socialdemokrater hävdar att satsningen inte bara varit nödvändig utan framgångsrik. Den har inneburit att man kunnat och vågat testa nya lösningar för att förbättra integrationen.

Men visst, fru talman, alla projekt har inte varit bra. Alla satsningar har inte varit lyckade. Jag ska upprepa: Alla projekt har inte varit bra. Alla satsningar har inte varit lyckade. Men det förtar inte huvudpoängen.

Kan inte oppositionen medge detta? Kan inte oppositionen se det som högskolorna ser, det som Integrationsverket hävdar och det vi socialdemokrater slår fast? Kan inte oppositionen bara för en gångs skull erkänna att storstadssatsningen varit framgångsrik, eftersom den inneburit att man kunnat och vågat testa nya lösningar för att förbättra integrationen?

Också den statistiska uppföljningen av utvecklingen i de områden som omfattas av storstadssatsningen visar en positiv utveckling när det gäller förvärvsarbete och socialbidrag. I Malmö har exempelvis ökningen i förvärvsfrekvens för utrikes födda de senaste åren varit dubbelt så hög

jämfört med den för hela Malmös befolkning. Också på skolans område har förbättringar skett.

Den positiva utvecklingen är glädjande. Men det är viktigt att också slå fast att förvärvsfrekvensen fortfarande är låg i Malmö och att andelen i behov av socialbidrag är fortsatt hög. Det är viktigt att slå fast att andelen elever i de berörda områdena i Malmö som inte uppnår behörighetskravet fortfarande är alldeles för hög. Liknande problem kan vi se i övriga stadsdelar som varit med i storstadssatsningen.

Mycket återstår att göra.

I går presenterade Integrationsverket den tredje årsrapporten kring integrationens och segregationens utveckling i landet. Verket menade att det etniska klassamhället håller på att cementeras. Generaldirektören Andreas Carlgren varnade för "jordskred i politiken" likt dem i Nederländerna och Danmark. Det är en oroväckande bild som verket målar upp.

Fru talman! Min första spontana tanke är: Var hade vi varit om denna satsning inte hade gjorts? Hur hade Sverige då sett ut? Vi hör sällan något om det alternativet.

Samtidigt är det viktigt att föra fram tre reflexioner jag själv har om storstadssatsningen till regeringen.

Storstadssatsningen löper nu ut, men storstadspolitiken får inte försvinna. Den måste stärkas och gå in i en ny fas.

Nytänkandet och nya lösningar får inte stå sig slätt i relation till de gamla etablerade metoderna när storstadssatsningen löper ut. Där har vi ett viktigt ansvar.

Sist, men inte minst, måste vi när satsningen nu löper ut hitta andra metoder för att omfördela och samla resurser till de stadsdelar, de områden och de människor som har de största behoven.

Och det, fru talman, talar för

- mer av samhälleligt engagemang, inte mindre,
- mer av gemensamma resurser, inte mindre,
- mer solidaritet, inte mindre,
- mer av socialdemokratisk jämlikhetspolitik och mindre av högerpolitik.

Anf. 237 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Två korta konstateranden.

För det första ser jag att man har fått något för 2 miljarder. Men jag tror att man kunde ha fått mer.

För det andra är integrationspolitiken för mig tyvärr ett fortsatt misslyckande. Jag frånkänner mig inte delansvar i detta. Mycket kan bli bättre.

Men, Luciano Astudillo, om detta storstadsprojekt har varit en sådan dunderande succé i Malmö, förklara nu för mig och kammaren varför din partibroder där nere inte vill ta emot fler invandrare i Malmö.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

Anf. 238 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Det är skönt att höra att Moderaterna numera tycker att mycket av det storstadssatsningen inneburit har varit bra. Jag hoppas att man reflekterar över att man var emot den då det begav sig.

Ilmar Reepalus utspel, för det är inte ens Socialdemokraternas utspel, bygger på mycket av den verklighetsbeskrivning, de problem som vi har i Malmö, som jag också har lyft fram i mitt anförande. Men Ilmar, precis som jag, är väl medveten om att detta absolut inte skulle bli bättre med moderat politik – ett parti som är emot skatteutjämningen, ett parti som var emot storstadssatsningen, ett parti som inte vill bekämpa diskrimineringen mer än i replikskiftena. Det är ju det som är det stora problemet.

Ilmar tror jag, precis som andra kommuner som har varit solidariska och tagit emot flyktingar, känner att man inte har hunnit med. Samtidigt vet han att tack vare storstadssatsningen är just Malmö en förebild för hur man har individualiserat och utvecklat introduktionen och integrationen i stort.

Anf. 239 Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag sade inte att storstadssatsningen var en dundrade succé. Jag tror att 2 miljarder hade kunnat användas ännu bättre än vad som har gjorts här. Jag försöker vara nyanserad och ödmjuk. Jag tror inte att det finns några enkla lösningar.

Jag tror att man måste komma ned på jorden med storstadsprojektet även i Malmö. Luciano Astudillo är stolt över det som har åstadkommit. Jag vill inte frånta honom den stoltheten. Men han svarade inte på min enkla fråga: Varför vill din partibroder i Malmö Ilmar Reepalu inte ta emot fler invandrare, trots den dundrande succé och det jättelika lyckade projekt och det föredöme Malmö är om man ska tro Luciano Astudillo?

Anf. 240 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Fru talman! Per Westerberg efterfrågar konkretion. Per Westerberg har pratat om egenansvar, stolthet. Det är luddiga begrepp, men han har inte varit konkret en enda gång i sina anföranden eller i sina repliker. Jag efterfrågar mer av konkretion från Moderaterna på det här området.

Jag har varit tydlig i vad storstadspolitiken har inneburit. Jag har gett många konkreta exempel på hur vi kan bli bättre. Men jag är inte nöjd. Vi måste göra än mer av det som har varit bra. Det talar för mer av omfördelning, mer av att samla resurser där behoven är som störst.

Låt mig nu försöka svara på Pers fråga till Ilmars utspel. Den bygger i första hand mycket på en missuppfattning. Ilmar har aldrig velat införa ett stopp för invandrare till Malmö. Det är en grov missuppfattning om Per Westerberg går och inbillar sig det. Ilmar har i första hand pekat på problem som vi socialdemokratiska riksdagsledamöter från Malmö också har pekat på, nämligen de problem som EBO skapar, eget boende. Man får välja sitt boende medan man väntar på uppehållstillstånd. Det har skapat en situation av trångboddhet och med skolor som inte ges möjlighet att planera den verksamhet de ska bedriva. Det har också medfört att situationen förvärras, att storstadssatsningens effekter inte har kunnat vara så bra som hade önskats. Därför gjorde Ilmar utspelet kring i första hand EBO.

Fru talman! Regeringens storstadssatsning har i många avseenden varit mycket lyckosam. Nu är det tid att gå från en storstadssatsning till en storstadspolitik. Ökade ekonomiska resurser har gjort det möjligt att arbeta mer personalintensivt för att förbättra skolresultaten och öka sysselsättningsgraden. Detta är utmärkt. Men det ger samtidigt också anledning till oro när den ekonomiska satsningen nu upphör. Det är därför vi måste gå från en storstadssatsning till en storstadspolitik.

Fru talman! Jag vet att det är vanskligt att dra alltför säkra slutsatser av insatserna under den korta tid som arbetet pågått. Sanningen är att ingen av oss kan göra det. Det är självklart att förändringar av det här slaget måste bygga på långsiktiga och uthålliga insatser. Därför är det bra att regeringen har ett långsiktigt perspektiv i sin politik och i skrivelsen.

Fru talman! Det är även så att begreppen storstadspolitik och urban politik måste definieras utifrån ett bredare perspektiv och kompletteras med mer konkret formulerade mål och insatser. Tillväxtperspektivet måste helt enkelt bli tydligare. Jag menar att en ökad grad av samverkan mellan olika aktörer är nödvändig.

Storstadsregionerna är hela landets tillväxtmotorer, och motorer behöver bränsle. I det här fallet när vi talar om storstäderna Malmö, Göteborg och Stockholm är bränslet en kombinerad blandning av handgrip- lica råvaror, humankapital, riskkapital, teknikutveckling, kulturell förny- else och många andra ingredienser. Somliga resurser finns redan tillgäng- lica i storstaden, andra hämtas från andra delar av landet, importeras eller helt enkelt vandrar in över gränserna av egen kraft. Sammantaget utgör de en enorm rikedom, och det är detta som är storstadsregionernas ojä- m- förliga styrka och drivkraft. Men, den här motorn kärvar utan smörjolja.

På samma sätt som många av landets glesbygdsområden är rika på naturresurser men ändå är beroende av en aktiv, diversifierad regionalpo- litik krävs en bred och sammanhållen nationell storstadspolitik för att storstadsregionerna ska kunna nyttja sin fulla kapacitet och utgöra just den tillväxtmotor som hela landet mår bra av. Det är med andra ord av- görande att storstadpolitiken får en ökad inriktning mot tillväxtfrågorna. Det hittillsvarande arbetet i storstadpolitiken har fokuserat på det sociala perspektivet, medan det andra övergripande målet, tillväxten, inte fått samma uppmärksamhet.

I en vidare utveckling av den nationella storstadpolitiken är det abso- lut nödvändigt att åstadkomma en mycket tydlig koppling mellan tillväxt och social utveckling eftersom de är varandras absoluta förutsättningar. En modern nationell storstadspolitik måste också beröra och knyta sam- man betydligt fler politikområden än de som i praktiken omfattas av nuvarande politik. Det handlar till exempel om att i storstadpolitiken införliva

- en näringspolitik som förenklar för företag och en innovationspolitik som stöder skapande miljöer,
- en arbetsmarknadspolitik med större mångfald av arbetsförmedlings- tjänster,
- en integrationspolitik som breddas till sitt innehåll och medger mer av individualisering,

- en forsknings- och högskolepolitik som främjar framväxten av *centers of excellence* och möjliggör för svenska forskningsinstitutioner att ingå i internationella partnerskap,
- en kulturpolitik som arbetar med ett vidgat kulturbegrepp anpassat för nya kulturyttringar,
- en breddad miljöpolitik och en planpolitik där processerna förenklas,
- en transportpolitik med för storstäder ändamålsenliga beslutsformer och ökade investeringar i infrastruktur av nationellt intresse,
- en bostadspolitik med starkare incitament för bostadsbyggande i storstäderna och ökad konkurrens inom byggbranschen.

Fru talman! Dessa är några av de beståndsdelar som måste finnas med i den framtida storstadspolitiken för att göra en bra politik bättre. Med detta välkomnar jag regeringens skrivelse.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag uppmärksamma att nu på söndag den 21 är det den FN-proklamerade internationella dagen mot rasism. Jag vill då gärna se alla dem som för olika partier har gått upp i talarstolen och talat så vackert om kampen mot rasism uppmärksamma denna dag. Kom ihåg att i år är det år som FN har proklamerat att hedra minnet av de människor som kämpade mot slaveriet en gång i tiden.

Anf. 242 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag vill med mitt inlägg lyfta fram några av de frågor som vi från Stockholms län har tagit upp i vår motion.

Det är nu viktigt att fortsätta att driva på en politik som bygger på människors medverkan för ett uthålligt samhälle också i storstaden.

Allas lika värde är honnörsord för oss socialdemokrater. Vi vill därför se en naturlig fortsättning på samverkan kring storstadssatsningen, som vänder sig till de områden som har extraordinära behov – just för att ge alla en likvärdig välfärd.

Jag vill därför poängtera vikten av den utredare som regeringen har tillsatt för att inventera och analysera det material som har kommit fram i syfte att sprida kunskaper byggda på storstadssatsningens erfarenheter. Det är viktigt att följa upp arbetet så att det inte avstannar och förmedla kunskap av de erfarenheter som har gjorts.

Att bryta segregationen är en viktig del av skrivelsen. Det är glädjande att få beskrivet att många individer i de utpekade områdena har förbättrat sin situation. En del får det till och med så bra att de gör boendekarriär, och då flyttar de därifrån. De som då flyttar in är i regel personer som just påbörjat sin integrationsprocess. Områdena som sådana fortsätter därför att vara segregerade. Trots en positiv utveckling blir glappet till det nationella genomsnittet stort, bland annat med avseende på sysselsättning.

Fru talman! Många har fått arbete och färre hushåll är beroende av socialbidrag, kan vi läsa i betänkandet. Det är bra. Men verkligheten förändras snabbt.

Vi hade en träff med länsarbetsdirektören i Stockholm i förmiddags, och hon kunde berätta att arbetslösheten ökar i vår region, liksom i övriga Sverige. Nyanmällda platser till arbetsförmedlingarna i Stockholms

län blir färre, och antalet varsel ökar. Till skillnad från övriga landet kan man inte se att varslen minskar i Stockholms län. Vid ett sämre arbetsmarknadsläge drabbas alltid de som är svagast värst.

För att åstadkomma ett avgörande och långsiktigt trendbrott krävs självklart tillväxt men samtidigt att segregationens alla orsaker motverkas. Därför behövs samverkande ansträngningar av kommuner, regioner och nationen även i framtiden. Uppdraget att bryta segregationen kan aldrig överlämnas till lokala bostadsområden.

Det är glädjande att höra att berörda arbetsförmedlingar har fått mer resurser så att de blir mer effektiva på att förmedla jobb. Det beskrivs inte minst på första sidan i dagens nummer av Stockholm City.

Det är också glädjande att valideringsprojektet nu har kommit i gång. Det är ett ESF-mål-3-projekt, där Botkyrka kommun samarbetar med Stockholm, Södertälje och länsarbetsnämnden i Stockholm. Syftet är att personer som saknar dokumentation från förvärvade kunskaper, erfarenheter eller utbildning via validering ska få sina kunskaper värderade och dokumenterade. Målet är att ta vara på arbetskraft inom bristyrkesområden och påskynda processen till arbete.

Fru talman! Det är ett oerhört resursslöseri att inte låta alla vara med och bidra med det de kan, inte bara för den enskilde utan för oss alla i samhället.

Fru talman! Arbete och egen försörjning är en huvudnyckel till integration. Alla de goda processer som projektet med storstadssatsningen satt i rörelse måste tas till vara när storstadssatsningen nu går in i sin nästa fas. Erfarenheter måste utvecklas till kunskap om en uthållig storstadspolitik så att vi inte tappar riktning och fart.

Anf. 243 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Fru talman! För oss socialdemokrater är kampen för människors lika värde och lika rätt själva drivkraften och kärnan i politiken. Alla som bor i Sverige ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Kampen mot orättvisorna står högt på den socialdemokratiska dagordningen och är grunden till den generella välfärdspolitik.

Många människor med utländsk bakgrund har inte samma möjligheter som svenskfödda. Utanförskapet har flera orsaker. Det handlar om segregation i arbetsliv, boende, utbildning eller språkkunskaper. Det handlar också om att det finns en medveten och en omedveten diskriminering i samhället som måste brytas.

Människor med utländsk bakgrund har sämre möjligheter att få fotfäste på arbetsmarknaden. Ett särskilt ansvar för denna utveckling har företag och arbetsgivare, som i hög grad medverkar till diskrimineringen genom att inte se arbetssökande med andra namn än svenskklingande som nya, möjliga arbetstagare. Det är en utveckling som inte kan eller får fortsätta.

Vi vet att det går att göra mycket för att bryta isolering och utanförskap. Grunden till en förändring ligger i att förståelsen och respekten för varandra ökar och att vi vågar rikta resurserna till dem som behöver dem bäst.

I Göteborg kan vi se tydliga tecken på att särskilda insatser har positiva effekter. Storstadssatsningen visar att medvetna insatser gör tydliga skillnader och att de skapar förändring.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

För socialdemokraterna i Göteborg är insatser mot segregation och utanförskap en högt prioriterad fråga. Vi har under en lång tid arbetat för att göra människors vardag bättre och utjämna de stora skillnader som finns i kommunen. I de bostadsområden som varit föremål för insatser kan vi konstatera att det skett en utveckling i positiv riktning – förbättringar som skulle ha tagit längre tid att åstadkomma utan samarbetet mellan stat och kommun.

På skolområdet kan vi se tydliga förbättringar på flera områden. Särskilda satsningar på språkutveckling har gett bra resultat. I Gårdsten har exempelvis 75 % av personalen genomgått universitetskurser om tvåspråksutveckling i förskolan. Satsningen på språkförskolor har gett många barn stöd i den språkliga och emotionella utvecklingen. Skolorna är också öppna mötesplatser även på kvällar där barn och ungdomar kan träffas, få hjälp med läxor och delta i aktiviteter. Fler vuxna i skolan och ett utökat utbud av fritidsaktiviteter har gett lugnare skolor och i och med det resulterat i bättre skolresultat. Föräldraengagemanget har ökat, och samarbetet mellan skolan och föreningslivet har stärkts.

Det aktiva stödet till föreningslivet har varit en strategi för att stärka det civila samhället och öka medborgarnas engagemang i lokalsamhället och i Göteborg som helhet – ett engagemang som avspeglades i ett ökat valdeltagande i valet 2002.

En annan stor förändring är att sysselsättningen har förbättrats. Inom ramen för storstadssatsningen har det varit möjligt att tillsammans med andra arbetsmarknadsåtgärder pröva nya sätt att arbeta, och andelen öppet arbetslösa eller personer som deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har minskat i förhållande till andra bostadsområden i Göteborg. Sammantaget har det lett till att över 700 personer har fått arbete eller gått vidare till utbildning – personer som tidigare har haft svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

Det är viktigt att understryka att det trots framgångarna är mycket kvar att göra. Vi har fortfarande långt kvar till dess att de stadsdelar som har fått ta del av storstadssatsningen har likvärdiga förutsättningar som andra stadsdelar i Göteborg, vilket är målet för den socialdemokratiska politiken.

Nu när storstadspolitiken övergår i en andra fas, där de verksamheter som hittills finansierats med särskilda medel ska inordnas i ordinarie strukturer, skapas en övergång som ställer höga krav på samverkan och ett fortsatt utvecklingsarbete från såväl statliga myndigheter och kommuner som övriga aktörer. Det är också angeläget, fru talman, att de erfarenheter som hittills gjorts inom ramen för storstadssatsningen tas till vara och omvandlas till kunskaper som lever vidare i stadsdelarnas ordinarie verksamhet.

Anf. 244 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Först vill jag passa på att yrka bifall till Folkpartiets reservation 7, men jag står naturligtvis bakom alla andra reservationer.

Sedan vill jag vända mig till Kalle Larsson. Jag tycker att det är mycket märkligt att han inte såg mig eftersom vi precis hade hälsat på varandra. En som säger sig vara feminist borde väl inte använda sig av härskartekniker. Att osynliggöra är ju en härskarteknik. Men vad kan man förvänta sig av en kommunist?

Jag vill påpeka att Folkpartiet vill ha en human flyktingpolitik, men också att de som är här och kommer hit ska ha ett bra liv och få möjlighet att försörja sig själva. Vi vill se till varje individ oavsett ursprung och ta till vara hans eller hennes resurser.

Alla talar om tillväxt. För att få tillväxt är det viktigt att ta till vara de resurser som finns hos varje enskild människa. Därigenom ökar det som produceras, och därigenom kommer det också att finnas mer pengar att fördela till välfärden och bra skola och omsorg. I dag tas inte alla individers resurser till vara. Tyvärr lever i dag alltför många i utanförskap i invandratäta områden utan möjlighet att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

Projekt kan vara bra. Säkert har en del enskilda projekt varit bra i storstadssatsningen och varit framgångsrika. Problemet är att många har varit tidsbegränsade. Även om man har haft en plan att få möjlighet att fortsätta har det på grund av sviktande kommunal ekonomi inte varit möjligt.

Det behövs en mer långsiktig strategi för att bryta utanförskap och segregation och få fler människor i arbete än att starta projekt efter projekt. Barn ska inte växa upp i områden där de flesta vuxna saknar arbete. Dessa barn riskerar att själva hamna utanför arbetsmarknaden eftersom de saknar vuxna förebilder som arbetar.

Fru talman! Alltför många är beroende av bidrag för sin försörjning. Det är otillfredsställande. Folkpartiet anser att alla som är vuxna och friska ska ha något att göra, helst ett riktigt arbete och så fort som möjligt efter det man kommit till Sverige. Men det måste finnas fler arbeten. Då måste en del hinder rivas. Skatter som hindrar arbete och företagande måste bort. Kort sagt behövs det ett bättre företagsklimat i landet.

Dessutom måste de kunskaper och den kompetens personer som invandrat till Sverige har med sig i bagaget utvärderas och tas till vara. Alldeles för många välutbildade har inget arbete eller är sysselsatta i arbeten långt under sin kompetens. Att kunna svenska är viktigt, men språkutbildning och arbete måste gå hand i hand. Kunskaper i svenska ska inte vara en förutsättning för att få ett arbete. Självklart måste diskriminering och fördomar mot invandrare tas bort.

Fru talman! De områden som man brukar kalla socialt utsatta områden måste lyftas, genom att till exempel placera skolor med särskild inriktning där som lockar elever från andra områden. Dessutom måste man ge möjlighet för de boende att själva ta ansvar för sin närmiljö. Jag har ett exempel från Borås, min egen hemkommun. Kommunen stöttar verksamheter ute i invandratäta områden där de boende själva är aktiva. Man stöder studieförbund som driver integrationsprojekt. Man ger också extrapengar till föreningar som verkar i invandratäta områden. Det är viktigt att verksamheten är anpassad till respektive ort, att de människor det berör är med från början och att de får ta ansvar för sin egen tillvaro.

Anf. 245 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Först vill jag framföra en uppriktig ursäkt till Anne-Marie Ekström för att jag inte uppmärksammat att hon fanns i kammaren. När vi hälsade på varandra befann sig Anne-Marie Ekström på en helt annan plats än den som hon sedan befann sig på, men nog hade jag

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

kunnat vara så snabb i blick och tanke att jag hade kunnat se henne ändå. Den uppriktiga ursikten vill jag framföra.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Anne-Marie Ekström. Frågan i dag gäller storstadspolitik. Ett av de förslag man lägger i anslutning till det rörande integrationspolitiken är också ett av de förslag som jag kritiserade denna gång och många gånger tidigare i denna kammare. Man lägger ansvaret för bristande språkkunskaper inte hos de bristfälliga möjligheter till att lära sig svenska som fanns under exempelvis Folkpartiets tid vid makten här i Stockholm utan i stället på de invandrade själva. Man har språkkunskaper som krav för medborgarskap. Jag skulle vilja be Anne-Marie Ekström förklara logiken i detta och vem som egentligen bär ansvaret när Svenska för invandrare inte genomförs på rätt sätt under folktopartistiskt styre.

Anf. 246 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag godtar ursikten. Det kanske hade varit bättre om utskottet satt på samma sätt som många andra utskott här. Då hade vi kanske inte missat varandra. Det var en liten parentes.

När det gäller språktest lägger vi inte ansvaret på invandrarna. Det är viktigt att man har en bra språkundervisning. Det är ett krav för att få en bra språkundervisning. Självklart ska man inte införa ett test om man inte har möjligheter.

Jag måste erkänna att jag själv var lite fundersam och tveksam till språktest. Men under valrörelsen 2002 ställde jag en hel del frågor till invandrarkvinnor. Jag frågade dem om de tänkte gå och rösta. De skakade på huvudet och tittade på sina män. Jag fann att det väldigt mycket var en fråga om att stötta invandrarkvinnor för att de ska få en möjlighet att gå på svenskundervisning. Det är led i att göra det enklare för dem genom att även deras män såg att de var tvungna att komma i väg på en svenskutbildning.

Anf. 247 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det som frågan nu gäller är om man ska ställa krav på svenskkunskaper för att kunna bli medborgare. Det är det Folkpartiet har föreslagit i några olika formuleringar.

Bakgrunden till frågan är att Folkpartiet hade alla möjligheter under den förra mandatperioden här i Stockholm när man hade ansvaret för utbildningspolitiken att helt enkelt genomföra en så bra Svenska för invandrare att människor känner sig engagerade att gå dit och delta i undervisningen. Det Folkpartiet gjorde var det rakt motsatta. Under Folkpartiets tid vid makten i Stockholm – detta har nationell bäring – genomfördes inga satsningar på sfi. I stället blev resultatet större grupper i sfi-undervisningen. Det blev lägre löner åt lärarna. Det blev helt enkelt sämre undervisning. Det Anne-Marie Ekströms parti företrädde här i Stockholms stadshus var något helt annat än att ge goda möjligheter till språkundervisning i Svenska för invandrare.

Jag tycker att svaret inger en del betänkligheter. Men låt mig ställa den andra frågan också. I går beslutade Folkpartiets riksdagsgrupp att kräva övergångsregler för de människor som borde ha tillträde på samma villkor som de övriga EU-medborgarna till den svenska arbetsmarknaden. För bara några veckor sedan sade Folkpartiet vad jag förstår tvärt

nej till alla typer av övergångsregler. Det verkar som om Folkpartiet för närvarande byter åsikter ungefär som vanliga människor byter skjortor. Är det rätt uppfattat? Är det så man ska uppfatta det att vara liberal i dag?

Anf. 248 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! För att börja med språkundervisningen har jag svårt att svara på vad man har gjort i Stockholm. Jag kan inte gå in i detalj och svara på hur det har gått till här. Jag vet att i min egen hemkommun fungerar det väldigt bra. Jag tror att man får jobba mer på att satsa på sfi-undervisning och språkundervisning. Man kan göra det på olika sätt.

När det gäller övergångsregler vill jag inte påstå att vi byter åsikt varje vecka. Vi har en konsekvent politik att det ska vara viktigt att få en möjlighet att försörja sig. Vi välkomnar att människor kommer från andra länder, att man kan komma hit och arbeta och ha en försörjning men inte leva på våra bidrag. Den linjen har vi haft hela tiden. Det ska löna sig att ha jobb i stället för att leva på bidrag.

Anf. 249 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Vi diskuterar nu lokalt utvecklingsarbete i storstäderna. Det är en viktig fråga.

När Kalle Larsson från Vänsterpartiet kom upp gjorde han en lätt utvikning från detta ämne och började sitt anförande med att med bästa härskarteknik, precis enligt en lärobok som den norska socialisten Berit Ås har skrivit, osynliggöra personer i den här salen och också förlöjligen dem. Här fanns dock tre folktoparter: Fru talmannen, fru Ekström och jag själv var i kammaren. Jag tror för min del att Kalle Larsson helt har missförstått vad Berit Ås menar. Han använder härskartekniker hon protesterar mot, nämligen osynliggörande och förlöjligen.

Därefter, när han har gjort detta, gör han något annat väldigt intressant som jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på: Han gör Bert Karlsson till sitt sanningsvittne och sin husgud, och det är ju väldigt ovanligt för en vänsterpartist, måste jag säga. Bert Karlsson, den tidigare riksdagsledamoten för Ny demokrati, som har stått i denna talarstol och talat så väldigt mycket mot invandrare – denna person gör nu Kalle Larsson, Vänsterpartiet, till sin husgud och sitt sanningsvittne.

Sanningen är ju den, att är det några som har bekämpat Bert Karlsson så är det min tidigare förrförrre partiledare Bengt Westerberg och alla hans efterträdare. Att nu anför vad Expressen har låtit Bert Karlsson skriva och göra det till sanning är hemskt, uppriktigt sagt. Jag hittar inget bättre ord för detta.

Sedan säger Kalle Larsson att inget parti har gjort så mycket för spridandet av rasismen som Folkpartiet under senare år. Men detta är ju helt sanslöst! Förlåt mig, men vem var det som tog striden med Sten Andersson i Sverigedemokraterna? Fy, fy, fy, sade Kalle Larssons dåvarande partiledare Gudrun Schyman, så får man inte göra! Vem var det som tog strid med Pia Kjaersgaard? Ja, det var Lars Leijonborg. Fy, fy, fy, så får man inte göra! Och så har det fortsatt. Man får inte ta striden.

Kalle Larsson är expert på att sprida fördomar. Jag vill inte använda ordet gödselspridare, men det är det man tänker på när man hör Kalle Larsson.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

Sedan säger han en massa saker som visar att han endast har läst text-TV när det gäller Folkpartiets gårdagsbeslut. Han kan inte ens skilja på singularis och pluralis. "Övergångsregler", säger han. Vi har visserligen talat om "övergångsregel", men i den första punkten, herr Larsson, står det ungefär så här – det är inte inlämnat än, så jag kan inte tala om exakt hur det står, men Kalle Larsson har läst det på text-TV: Riksdagen avslår regeringens skrivelse 2003/04:119. Sedan finns det en massa rubriker här: regler ska gälla, ja till arbetskraft – nej till bidragsberoende och så vidare.

Detta är att sprida fördomar, och det kommer att visa sig när Kalle Larsson läser den här motionen att det inte alls är på det sättet som har framgått. Framför allt är det så att om det är någon som ägnar sig åt att sprida fördomar så är det Kalle Larsson. Men jag förstår det. Folkpartiet har i alla år stått stenhårt för mänskliga rättigheter, även mellan 1917 och 1989, då Kalle Larssons parti hade en helt annan inställning i sådana här viktiga frågor.

Jag säger inget om Kalle Larsson – jag tror att han är en god människa numera – men historien får man inte skämmas för.

Anf. 250 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Ursäkten är framförd till tidigare replikant, så jag lämnar den frågan därhän.

Jag brukar säga att när Folkpartister kommer dragande med gamla Sovjet, då vet man att man är säker, för då har de inte mycket annat att komma med.

Det vi nu diskuterar, Gunnar Andrén och jag, är ju frågan om att vi har ett betänkande på riksdagens bord där inte bara storstadspolitiken behandlas utan också integrationsfrågor väckta under allmänna motions-tiden. I det sammanhanget föreslår Folkpartiet återigen att man ska ställa krav på svenskkunskaper för att man ska kunna bli medborgare i Sverige, med vissa undantag. Det är, menar jag, sett i sitt sammanhang, ett exempel på att man övertar främlingsfientliga partiers dagordning. Låt mig citera mig själv. Det jag sade var: "Folkpartiet är det etablerade svenska parti som på senare tid har gjort enskilt mest för att introducera rasistiska och främlingsfientliga partiers frågor i debatten." Det är till exempel att ta över delar av deras politik, och jag vill gärna ha en förklaring av Gunnar Andrén till varför man gör det.

Det är också att introducera främlingsfientliga och rasistiska partier till den svenska debatten genom att utmana dem öppet på debatt, en debatt de inte förtjänar, ge dem en storlek de inte har, ge dem tillträde till mediala arenor och därigenom introducera för hela svenska folket grumliga och fördomsfulla åsikter – inte från egen mun, men man öppnar TV-rutan för Pia Kjaersgaard, och man öppnade rutan för Sten Andersson. Detta var en uppmärksamhet som ingen av dessa debattörer förtjänade.

När det gäller frågan om övergångsregler: Jag tror inte att jag behöver läsa det förslag som Folkpartiet lämnar in. Andra folkpartister har ju redan konstaterat att det är tillräckligt dåligt för att de ska skriva egna förslag som tar avstånd från övergångsreglerna.

Anf. 251 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med: Kalle Larsson behöver inte läsa några förslag – han vet redan i förväg vad som står där. Men jag menar att är man riksdagsledamot så har man en skyldighet att ta reda på i sak vad de förslag som väcks innebär. Men jag förstår detta: Har man en sådan ideologisk syn som Kalle Larsson har så behövs det inte.

Nu ska jag gå in på något helt annat. Kalle Larssons anförande var väldigt intressant i den delen som handlade om att man inte får ta debatter. Nu använde han Berit Ås igen, fast han inte förstår detta. Den tredje av hennes teser är: Du ska inte ta några debatter – du ska förtiga och vara tyst. Berit Ås talar om kvinnor, men här gäller det något annat. Här gäller det, Kalle Larsson, de främlingsfientliga. Kommunisterna har alltid gjort så. De har bara gjort sig av med dem. De har aldrig vågat ta debatter, öppna debatter. Jag menar att Berit Ås har rätt: Förtryckarteknikerna är desamma från olika håll.

Jag menar att det är väldigt viktigt att man tar ordentliga debatter, och jag tycker att Socialdemokraterna har varit mycket duktiga med det. Ta till exempel Torsten Nilsson på 1930-talet, dåvarande SSU-ordförande i Malmö. Om Kalle Larsson hade vetat någonting om historien så skulle han ha vetat hur Torsten Nilsson bekämpade kommunisterna och fascisterna samtidigt. Det var att ta strid ordentligt! Det vågar vi liberaler göra även om Kalle Larsson höter åt oss och säger: Så får ni inte göra! Vi är alltid beredda att ta strid för mänskliga fri- och rättigheter.

Anf. 252 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror att Berit Ås härskartekniker är något alldeles för allvarligt för att användas lättsinnigt som poänger i en enskild debatt – därav den ursäkt som faktiskt presenterades och som godkändes, men därav också en protest mot att Gunnar Andrén gör det till någonting som bara alla andra håller på med. Det är ju uppenbart att Gunnar Andrén själv också använder sig av de här teknikerna, och det borde vi egentligen försöka hålla oss för goda för, både Gunnar Andrén och jag.

När det gäller frågan om att ta debatten finns det nog få i den här kammaren som med gott samvete kan säga att de har tagit hundratals debatter med rasister och främlingsfientliga. Jag har gjort det. Det är möjligt att Gunnar Andrén också har gjort det. Jag vet att jag har gjort det. På skolor, på torgmöten, i motdemonstrationer, i mängder av olika sammanhang har jag och mitt parti, historiskt och i dag, stått i första ledet för att ta debatten och ifrågasätta de rasistiska uppfattningar som de rasistiska och främlingsfientliga partierna står för.

Men det vi inte vill att man gör, det vi kritiserar när man gör, är att introducera rasistiska partier till en medial arena som är större än vad deras storlek egentligen förtjänar. Det gjorde Folkpartiet vid ett par tillfällen. Det har inte bara vi kritiserat utan många andra partier också. Den kritiken tror jag mig veta att många andra folkpartister tar väldigt allvarligt på och nu överväger att fortsättningsvis kanske inte genomföra sådana debatter, även om man inte är så storsint att man kan erkänna att man gjorde fel.

Prot. 2003/04:84
17 mars

*Lokalt utvecklings-
arbete i storstäderna
m.m.*

Jag vet inte allt. Men jag vet att övergångsregler enligt den modell som Folkpartiet nu har diskuterat är ett sätt att skilja på människor från de gamla EU-medlemsstaterna och de nya, att ha olika regler för människor beroende på vilket EU-land man kommer ifrån. Det menar jag är diskriminering.

Anf. 253 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp den här tesen igen. Om man använder Bert Karlsson som sanningsvittne riskerar man att hamna ganska snett i vilken debatt som helst. Det var ohyggligt oförsynt, inte bara mot Folkpartiet utan mot alla svenskar i övrigt som inte tycker som Bert Karlsson, den förre Ny demokrati-riksdagsmannen, att anföra honom som bevis för att vi skulle tycka på något visst sätt.

Jag tror att Kalle Larsson har tagit många debatter med främlingsfientliga. Men vad är det för fel med de debatter som Folkpartiet tar mot främlingsfientliga? Vad är det som är sämre med de debatterna ute på skolor? Såvitt jag förstår är vi alla i denna kammare besjälade av att efter måttet av vår förmåga bekämpa sådana ställningstaganden.

Fru talman! Jag inser att det inte går att övertyga Kalle Larsson om att Folkpartiet är ett parti som står för humanitära värden, som tycker att det är bra att folk kommer hit och så vidare. Allt det står i vår motion. Om man intar en position som är sakligt välgrundad kommer det att falla utslag i längden trots att vissa åberopar Bert Karlsson mot oss.

Anf. 254 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Hur uttrycker man det här? Här debatterar vi storstadssatsningens effekter, segregationen och utanförskapet, kanske en av de viktigaste utmaningar vi har framför oss i Sverige, och så avslutas hela debatten med ett väldigt märkligt replikskifte mellan Gunnar Andrén och Kalle Larsson om huruvida man ska ta debatten öppet mot främlingsfientliga krafter, om huruvida övergångsreglerna är bra eller dåliga eller om det är främlingsfientligt. Dessutom tas det upp ett mycket gammalt groll mellan liberaler och kommunister. Det är oerhört tråkigt för debatten om storstäderna och hur vi i framtiden klarar av att bryta segregationen och utanförskapet i Sverige.

Det är tråkigt. Det sänker en oerhört viktig debatt, en viktig framtidsdebatt och en av de största utmaningarna. Bättre kan ni, Folkpartiet och Vänsterpartiet.

I detta anförande instämde Börje Vestlund, Christina Axelsson och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (alla s).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)

Anmälades och bordlades

Propositioner

2003/04:85 Samtjänst vid medborgarkontor
2003/04:87 Rättshjälp i gränsöverskridande rättsliga angelägenheter
2003/04:91 Vissa premiepensionsfrågor
2003/04:96 Vissa socialförsäkringsfrågor
2003/04:98 Konvention mellan Sverige och Luxemburg om social trygghet
2003/04:99 Följdändringar med anledning av nya regler för bank- och finansieringsrörelse samt inlåningsverksamhet
2003/04:109 Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag
2003/04:112 Europabolag
2003/04:115 Ändringar i fastighetsbildningslagens förfaranderegler m.m.
2003/04:116 Miljöbedömningar av planer och program
2003/04:118 Digitala TV-sändningar
2003/04:121 Ny produktsäkerhetslag
2003/04:122 Arbetstagarinflytande i europabolag
2003/04:128 Medel från Fonden för den mindre skeppsfarten

Skrivelser

2003/04:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003
2003/04:84 Sveriges samarbete inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och Partnerskap för fred (PFF)
2003/04:90 Nordiskt samarbete 2003
2003/04:110 Demokratipolitik

Redogörelse

2003/04:RS2 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2003

Motion

med anledning av skr. 2003/04:103 Kommittéberättelse 2004
2003/04:K16 av Tobias Krantz m.fl. (fp)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 17 mars

2003/04:357 av Karin Svensson Smith (v) till miljöminister Lena Somestad

Luftföroreningar orsakade av vägtrafik

2003/04:358 av Solveig Hellquist (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Anmälningsskyldighet

2003/04:359 av *Karin Thorborg* (v) till utbildningsminister Thomas Östros
Forskningsanslaget till Mälardalens högskola
2003/04:360 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till socialminister Lars Engqvist
Handikappfordon, funktionshindrade och trängselskatter
2003/04:361 av *Ewa Björling* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Biltullar i Stockholm
2003/04:362 av *Björn Hamilton* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Trängselskatternas konsekvenser för kranskommunerna
2003/04:363 av *Nils Oskar Nilsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Trängselskatter på Essingeleden
2003/04:364 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Trängselskatt för miljö- och taxibilar
2003/04:365 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Trängselskatten och det kommunala självstyret
2003/04:366 av *Henrik Westman* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Trängselskatt och skattetillägg
2003/04:367 av *Hillevi Engström* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Utlandsregistrerade fordon och trängselskatter
2003/04:368 av *Björn Hamilton* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Avdragsrätt för trängselskatt

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 mars.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 mars

2003/04:920 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Riksväg 50 Ludvika kommun
2003/04:921 av *Maria Öberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Turismen i fjällvärlden
2003/04:922 av *Åsa Lindestam* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Militärmusikens bevarande
2003/04:923 av *Martin Andreasson* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Nationellt pilotprojekt om äldreomsorgscentraler
2003/04:924 av *Martin Andreasson* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Hälsö- och sjukvårdslagen
2003/04:925 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Köer till barnpsykiatri
2003/04:926 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Kurderna i Syrien

2003/04:927 av *Tina Acketoft* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Likhet inför lagen oavsett kön
2003/04:928 av *Olle Sandahl* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Kommunalt lagtrots
2003/04:929 av *Catharina Bråkenhielm* (s) till försvarsminister Leni
Björklund
Ekonomiskt stöd vid naturkatastrofer
2003/04:930 av *Nina Lundström* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Andelen personer med invandrarbakgrund inom byggbranschen
2003/04:931 av *Lars Leijonborg* (fp) till utbildningsminister Thomas
Östros
Mobiltelefoner i skolan

Prot. 2003/04:84
17 mars

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 mars.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 mars

2003/04:867 av *Hans Backman* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Statens biografbyrå
2003/04:868 av *Birgitta Carlsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist
Djurskyddsmyndighetens befogenheter
2003/04:869 av *Gustav Fridolin* (mp) till miljöminister Lena Sommestad
Statligt avverkningsstopp i skogar med höga naturvärden
2003/04:871 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till justitieminister
Thomas Bodström
Domstolsorganisationen
2003/04:872 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Fasta KA-batterier
2003/04:873 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund
Gotland, tullen och Gotsam
2003/04:875 av *Solveig Hellquist* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Utbildningsnivån för personal inom äldreomsorgen
2003/04:876 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Berit Andnor
Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag
2003/04:877 av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
En öppen rektorsutbildning
2003/04:878 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist
Förtroendet för Djurskyddsmyndigheten
2003/04:879 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Personalminskning hos statliga arbetsgivare i Gävle

2003/04:880 av *Christin Nilsson* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Kvinnligt företagande
2003/04:881 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skatt vid omarrondering
2003/04:882 av *Christer Nylander* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Offentligt sparande
2003/04:883 av *Else-Marie Lindgren* (kd) till försvarsminister Leni Björklund
Proposition om beredskap mot terroristdåd
2003/04:884 av *Inger Lundberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Uppklaring av våldtäktsbrott
2003/04:885 av *Solveig Hellquist* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Påföljd för brott
2003/04:886 av *Erling Wälivaara* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Sammanläggning av den allmänna och den särskilda beredskapspolisen
2003/04:890 av *Marie Wahlgren* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
En samlad fiskeriförvaltning för Öresund
2003/04:891 av *Niclas Lindberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Stockholmsberedningen
2003/04:892 av *Patrik Norinder* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Punktskatt på bränsle
2003/04:893 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Föräldrars möjlighet att välja förskola
2003/04:894 av *Lars Wegedal* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Grannlands-TV
2003/04:895 av *Sven Bergström* (c) till miljöminister Lena Sommestad
Omprovning av vattendomar
2003/04:897 av *Kalle Larsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen för hmongfolket i Laos
2003/04:898 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Rättegången mot HRFT
2003/04:899 av *Erling Wälivaara* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Brott mot mänskliga rättigheter i Turkmenistan
2003/04:900 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
USA:s blockad och utvecklingen av demokrati på Kuba
2003/04:901 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ungdomsbrottslighet
2003/04:904 av *Jan-Olof Larsson* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Svart arbetskraft bland underentreprenörer
2003/04:905 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Medicinsk abort

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 mars.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 53 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 99 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 139 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 168 (delvis),
av talmannen därefter till och med 17 § anf. 205 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsigelser.....	1
3 § Kompletteringsval till vissa utskott.....	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m.	2
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU26	2
Anf. 1 LENNART AXELSSON (s).....	2
Anf. 2 ULF SJÖSTEN (m).....	2
Anf. 3 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	3
Anf. 4 PER LANDGREN (kd).....	4
Anf. 5 ROGER TIEFENSEE (c).....	6
Anf. 6 CATHARINA BRÅKENHIELM (s).....	7
Anf. 7 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	10
Anf. 8 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	10
Anf. 9 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	11
Anf. 10 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	11
Anf. 11 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	11
Anf. 12 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	12
Anf. 13 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	12
Anf. 14 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	13
Anf. 15 ULF SJÖSTEN (m) replik	13
Anf. 16 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	14
Anf. 17 ULF SJÖSTEN (m) replik	14
Anf. 18 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	14
Anf. 19 PER LANDGREN (kd) replik	15
Anf. 20 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	15
Anf. 21 PER LANDGREN (kd) replik	15
Anf. 22 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	16
Anf. 23 MARIE ENGSTRÖM (v)	16
Anf. 24 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	17
Anf. 25 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	18
Anf. 26 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	18
Anf. 27 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	19
Anf. 28 PER LANDGREN (kd) replik	19
Anf. 29 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	19
Anf. 30 PER LANDGREN (kd) replik	20
Anf. 31 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	20
Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m) replik	20
Anf. 33 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	21
Anf. 34 ULF SJÖSTEN (m) replik	21
Anf. 35 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	21
Anf. 36 BARBRO FELTZING (mp)	22
Anf. 37 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	23
Anf. 38 BARBRO FELTZING (mp) replik	23

Anf. 39	ROGER TIEFENSEE (c) replik	23
Anf. 40	BARBRO FELTZING (mp) replik	23
Anf. 41	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	24
Anf. 42	BARBRO FELTZING (mp) replik	24
Anf. 43	ULF SJÖSTEN (m) replik.....	24
Anf. 44	BARBRO FELTZING (mp) replik	24
Anf. 45	ULF SJÖSTEN (m) replik.....	25
Anf. 46	BARBRO FELTZING (mp) replik	25
	(Beslut fattades under 14 §.).....	25
7 §	Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet	25
	Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU16.....	25
Anf. 47	CARIN LUNDBERG (s).....	25
Anf. 48	LARS BÄCKSTRÖM (v)	26
Anf. 49	YVONNE RUWAIDA (mp)	28
Anf. 50	BO BERNHARDSSON (s)	29
Anf. 51	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	31
Anf. 52	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	31
Anf. 53	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	32
Anf. 54	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	32
Anf. 55	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	32
Anf. 56	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	33
Anf. 57	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	33
Anf. 58	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	34
Anf. 59	CHRISTER NYLANDER (fp).....	34
Anf. 60	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	35
Anf. 61	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	36
Anf. 62	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	37
Anf. 63	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	38
Anf. 64	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	38
Anf. 65	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	39
Anf. 66	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	39
Anf. 67	CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	40
Anf. 68	MATS ODELL (kd)	40
Anf. 69	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	42
Anf. 70	MATS ODELL (kd) replik.....	42
Anf. 71	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	43
Anf. 72	MATS ODELL (kd) replik.....	43
Anf. 73	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	44
Anf. 74	MATS ODELL (kd) replik.....	44
Anf. 75	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	45
Anf. 76	MATS ODELL (kd) replik.....	45
	(Beslut fattades under 14 §.).....	46
8 §	Staten som arbetsgivare	46
	Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU18.....	46
Anf. 77	CARIN LUNDBERG (s).....	46
Anf. 78	CECILIA WIDEGREN (m)	46
Anf. 79	KARIN PILSÄTER (fp).....	47
Anf. 80	MATS ODELL (kd)	49
Anf. 81	SIV HOLMA (v)	50

Anf. 82	AGNETA GILLE (s)	53
Anf. 83	MATS ODELL (kd) replik	54
Anf. 84	AGNETA GILLE (s) replik	55
Anf. 85	MATS ODELL (kd) replik	55
Anf. 86	AGNETA GILLE (s) replik	56
Anf. 87	CECILIA WIDEGREN (m) replik	56
Anf. 88	AGNETA GILLE (s) replik	56
Anf. 89	CECILIA WIDEGREN (m) replik	57
Anf. 90	AGNETA GILLE (s) replik	57
Anf. 91	HÅKAN LARSSON (c)	58
Anf. 92	SIV HOLMA (v) replik	58
Anf. 93	HÅKAN LARSSON (c) replik	59
Anf. 94	SIV HOLMA (v) replik	59
Anf. 95	HÅKAN LARSSON (c) replik	59
	(Beslut fattades under 14 §.)	59
9 §	Statens styrning av kommunerna	60
	Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU22	60
Anf. 96	CARIN LUNDBERG (s)	60
Anf. 97	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	60
Anf. 98	CHRISTER NYLANDER (fp)	61
Anf. 99	OLLE SANDAHL (kd)	61
Anf. 100	SONIA KARLSSON (s)	63
Anf. 101	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	64
Anf. 102	SONIA KARLSSON (s) replik	65
Anf. 103	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	65
Anf. 104	SONIA KARLSSON (s) replik	65
Anf. 105	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	66
Anf. 106	SONIA KARLSSON (s) replik	66
Anf. 107	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	66
Anf. 108	SONIA KARLSSON (s) replik	67
Anf. 109	HÅKAN LARSSON (c)	67
	(Beslut fattades under 14 §.)	67
10 §	Processrättsliga frågor	67
	Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU14	67
Anf. 110	SUSANNE EBERSTEIN (s)	67
Anf. 111	JOHAN PEHRSON (fp)	68
Anf. 112	BEATRICE ASK (m)	70
Anf. 113	RAGNWI MARCELIND (kd)	72
Anf. 114	ALICE ÅSTRÖM (v)	74
Anf. 115	BEATRICE ASK (m) replik	76
Anf. 116	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	76
Anf. 117	BEATRICE ASK (m) replik	77
Anf. 118	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	77
Anf. 119	JOHAN PEHRSON (fp) replik	78
Anf. 120	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	78
Anf. 121	JOHAN PEHRSON (fp) replik	79
Anf. 122	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	79
Anf. 123	GÖRAN NORLANDER (s)	80
Anf. 124	BEATRICE ASK (m) replik	81

Anf. 125 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	82	Prot. 2003/04:84
Anf. 126 BEATRICE ASK (m) replik	82	17 mars
Anf. 127 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	83	
Anf. 128 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	83	
Anf. 129 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	84	
Anf. 130 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	84	
Anf. 131 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	85	
Anf. 132 JOHAN PEHRSON (fp) replik	85	
Anf. 133 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	86	
Anf. 134 JOHAN PEHRSON (fp) replik	86	
Anf. 135 GÖRAN NORLANDER (s) replik.....	86	
Anf. 136 JOHAN LINANDER (c)	86	
(Beslut fattades under 14 §.).....	88	
11 § Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel	88	
Försvarsutskottets betänkande 2003/04:FöU4.....	88	
Anf. 137 ROLF GUNNARSSON (m).....	88	
Anf. 138 ALLAN WIDMAN (fp)	90	
Anf. 139 ERLING WÄLIVAARA (kd)	92	
Anf. 140 HÅKAN JUHOLT (s)	93	
Anf. 141 ROLF GUNNARSSON (m) replik	94	
Anf. 142 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	95	
Anf. 143 ROLF GUNNARSSON (m) replik	96	
Anf. 144 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	96	
Anf. 145 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	97	
Anf. 146 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	97	
Anf. 147 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	98	
Anf. 148 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	98	
Anf. 149 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	99	
Anf. 150 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	99	
Anf. 151 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik.....	99	
Anf. 152 HÅKAN JUHOLT (s) replik.....	100	
Anf. 153 ESKIL ERLANDSSON (c).....	100	
Anf. 154 ROLF GUNNARSSON (m) replik	101	
Anf. 155 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	101	
Anf. 156 ROLF GUNNARSSON (m) replik	102	
Anf. 157 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	102	
Anf. 158 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	103	
(Beslut fattades under 14 §.).....	103	
12 § Fordonsfrågor	103	
Trafikutskottets betänkande 2003/04:TU6	103	
Anf. 159 KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	103	
Anf. 160 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	104	
Anf. 161 RUNAR PATRIKSSON (fp)	106	
(forts. 15 §).....	107	
Ajournering.....	107	
Återupptagna förhandlingar	107	
13 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 10 mars.....	107	
SoU5 Socialtjänstpolitik	107	

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	110
SkU26 En begränsningsregel för förmögenhetsskatten, m.m.	110
FiU16 Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet.....	110
FiU18 Staten som arbetsgivare	111
FiU22 Statens styrning av kommunerna	113
JuU14 Processrättsliga frågor.....	114
FöU4 Försvarsmaktens avveckling av överskottsmateriel	115
15 § (forts. från 12 §) Fordonsfrågor (forts. TU6).....	116
Anf. 162 JOHNNY GYLLING (kd)	116
Anf. 163 SVEN BERGSTRÖM (c)	117
Anf. 164 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	119
Anf. 165 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	120
Anf. 166 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	120
Anf. 167 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	121
Anf. 168 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)	121
Anf. 169 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	123
Anf. 170 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	123
Anf. 171 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	124
Anf. 172 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	124
Anf. 173 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	125
Anf. 174 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	125
Anf. 175 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	125
Anf. 176 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	126
Anf. 177 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	126
Anf. 178 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	127
Anf. 179 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik	127
Anf. 180 KARIN THORBORG (v)	127
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)	129
16 § Vissa näringspolitiska frågor.....	129
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU10	129
Anf. 181 PER BILL (m).....	129
Anf. 182 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	130
Anf. 183 MARIA LARSSON (kd).....	131
Anf. 184 LENNART BEIJER (v)	133
Anf. 185 PER BILL (m) replik	134
Anf. 186 LENNART BEIJER (v) replik	135
Anf. 187 PER BILL (m) replik	135
Anf. 188 LENNART BEIJER (v) replik	135
Anf. 189 ÅSA TORSTENSSON (c)	136
Anf. 190 INGEGERD SAARINEN (mp)	137
Anf. 191 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	138
Anf. 192 MARIA LARSSON (kd) replik	140
Anf. 193 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	141
Anf. 194 MARIA LARSSON (kd) replik	141
Anf. 195 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	142
Anf. 196 LENNART BEIJER (v) replik	142

Anf. 197	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik.....	143
Anf. 198	LENNART BEIJER (v) replik	143
Anf. 199	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik.....	143
Anf. 200	GUNILLA WAHLÉN (v)	144
Anf. 201	GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	145
Anf. 202	NYAMKO SABUNI (fp)	146
	(Beslut skulle fattas den 18 mars.).....	147
17 §	Byggfrågor.....	147
	Bostadsutskottets betänkande 2003/04:BoU6	147
Anf. 203	MARGARETA PÅLSSON (m)	147
Anf. 204	LARS TYSKLIND (fp).....	148
Anf. 205	DAN KIHLESTRÖM (kd)	149
Anf. 206	STEN LUNDSTRÖM (v).....	151
Anf. 207	RIGMOR STENMARK (c).....	154
Anf. 208	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	156
Anf. 209	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	157
Anf. 210	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	157
Anf. 211	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	158
Anf. 212	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	158
Anf. 213	SIW WITTGREN-AHL (s)	158
Anf. 214	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	160
Anf. 215	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	160
Anf. 216	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	161
Anf. 217	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	161
Anf. 218	RIGMOR STENMARK (c) replik	162
Anf. 219	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	162
Anf. 220	RIGMOR STENMARK (c) replik	163
Anf. 221	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	163
Anf. 222	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	163
Anf. 223	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	164
Anf. 224	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	164
Anf. 225	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	165
	(Beslut skulle fattas den 18 mars.).....	165
18 §	Lokalt utvecklingsarbete i storstäderna m.m.	165
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2003/04:SfU9	165
Anf. 226	Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	165
Anf. 227	SVEN BRUS (kd)	167
Anf. 228	BIRGITTA CARLSSON (c)	169
Anf. 229	MONA JÖNSSON (mp)	170
Anf. 230	ANITA JÖNSSON (s).....	172
Anf. 231	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	175
Anf. 232	ANITA JÖNSSON (s) replik.....	176
Anf. 233	Förste vice talman PER WESTERBERG (m) replik.....	176
Anf. 234	ANITA JÖNSSON (s) replik.....	177
Anf. 235	KALLE LARSSON (v).....	177
Anf. 236	LUCIANO ASTUDILLO (s)	178

Anf. 237 Förste vice talman PER WESTERBERG (m)	
replik	181
Anf. 238 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	182
Anf. 239 Förste vice talman PER WESTERBERG (m)	
replik	182
Anf. 240 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik	182
Anf. 241 JOE FRANS (s)	183
Anf. 242 CHRISTINA AXELSSON (s)	184
Anf. 243 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s)	185
Anf. 244 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	186
Anf. 245 KALLE LARSSON (v) replik	187
Anf. 246 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	188
Anf. 247 KALLE LARSSON (v) replik	188
Anf. 248 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	189
Anf. 249 GUNNAR ANDRÉN (fp)	189
Anf. 250 KALLE LARSSON (v) replik	190
Anf. 251 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	191
Anf. 252 KALLE LARSSON (v) replik	191
Anf. 253 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	192
Anf. 254 LUCIANO ASTUDILLO (s)	192
(Beslut skulle fattas den 18 mars.)	192
19 § Bordläggning	193
20 § Anmälan om interpellationer	193
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	194
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	195
23 § Kammaren åtskildes kl. 21.45.	197

Elanders Gotab, Stockholm 2004